

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

له

نادا به كاني

نيسلام

نيسلام نيسلام نيسلام
نيسلام نيسلام نيسلام
نيسلام نيسلام نيسلام

صابر صالح حسن

هولنبر / ٢٠٠٨

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

برای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا النقافی)

بۆدابهزاندهنی چۆردها کتیب: سهردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی پـهـرتوك : نه ناده به كانی ئیسلام

بابهت : نایینی

نوسینی : صابر صالح گهردی

کۆمپيوتهر : هیوا

چاپی : دووهم

شوینی بلاوکردنه وه : کتیبخانه‌ی حاجی قادری کۆیی

نه بهر زۆمهه رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان ژماره‌ی سپاردنی ۲۴۹ ی سالی (۱۹۹۸ ی پینراوه.

بلاوکردنه‌ی کتیبخانه‌ی

حاجی قادری کۆیی

بو فروشتن و چاپکردن و بلاوکردنه وه

شهولیر کوردستان عراق

٠٦٦٢٢٢٢٦٨ ☎ - ٠٧٥٠٤٦٧١٢٩٤ ٠٧٥٠١١٨١٩١٩

مافی چاپ پارێزراره

له ئادابه كاني ئيسلام

صابر صالح گهردي

به‌ناوی خودای همیشه زیندوو

حه‌مدو سه‌نا بۆ زاتی خودا، هر خۆیتی ژيان دینیت و ده‌با، داوای ئی ده‌که‌ین درودو ره‌حه‌مت
ببارینی به‌سه‌ر گیانی پیشه‌وای میله‌ت هه‌روه‌ها به‌سه‌ر گشت باوم‌پدارانی دلسۆزو به‌وه‌فا
که‌هیچ ره‌شه‌باو ناهاستی ئیمان‌که‌یان له‌که‌دار نا‌کاو ماندو نه‌ناسانه‌و ئی‌پراوانه‌ له‌ خزمه‌تی
نایینی خودان بۆ به‌ره‌و پیشه‌وه‌بردنی عیب‌ادو بیلا...

خوینه‌ری به‌ریز نه‌مه‌رۆی عه‌وله‌مه‌ دياره‌ عه‌سه‌رو زه‌مانی سورعه‌و گۆزان و پيش‌که‌وتنه‌،
بیر‌خستنه‌وه‌و یاد‌خستنه‌وه‌ی ووتار و نووسینی باش و قسه‌ی خیر زۆر پینوسته‌، نه‌وه‌ پاش
نزیکه‌ی ده‌سال به‌سه‌ر چاپی یه‌که‌می نه‌م کتێبه‌ بریارمان دا بۆ به‌چاپ‌که‌یاندن بۆ‌جاری
دووهم، که‌ زۆر خالی ئیجابی تیا ده‌بینین.

دوو‌باره‌ به‌م ده‌ساله‌ی رابردوو زۆنیک له‌جیلی نوێ هاتونه‌ته‌ کایه‌وه‌ نه‌م نوسراوه‌یان نه‌دیوه‌
یابه‌رده‌ستیان نه‌که‌وتوه‌.

- به‌ پێی سورعه‌ی عه‌وله‌مه‌و گۆران‌کاریه‌کان و بیر‌فراوان بوون کرانه‌وه‌ی هه‌رچی زیاتری
دونیاو له‌یه‌ک نزیک بوونه‌وه‌، وا ده‌خوای‌ جاریکی تریش له‌چاپی به‌دینه‌وه‌، دياره‌ تاکه‌
کتێبیکیش له‌م نوسراوه‌ له‌بازار نه‌ماوه‌.

- پیا‌چوونه‌وه‌ی هه‌رچی زیاتری نوسراوه‌که‌مان و راست‌کردنه‌وه‌ی هه‌ندێ له‌هه‌له‌کانی
چاپ و زیادو‌که‌م‌کردنی هه‌ندێ له‌بابه‌ته‌که‌ پینوستی رۆژو خوینهران و نوسراوه‌که‌ بوو.

- هه‌ژاری و فه‌قیریشمان له‌به‌ر ده‌رگای ره‌حه‌متی خودا له‌سه‌رووی هه‌مووان بوو.

- داوام له‌خوایه‌ ئیمان‌قه‌بوول به‌رموی و پاداشتی‌شمان بداته‌وه‌ بیکابه‌ مایه‌ی ئی‌بوون و
ره‌حه‌متی خۆی بۆ ئێمه‌ و خوینهران، هه‌موو داواشمان له‌خوینهرانه‌ دوعای خیرمان بۆ
بکه‌ن و ئی‌مان‌بی‌وون له‌به‌رامبه‌ر نه‌و هه‌له‌و‌که‌م و کورتیان‌ه‌ی ده‌که‌وێته‌ به‌ر‌چاویان
نه‌گه‌ر نا‌گادارمان بکه‌نه‌وه‌ خیریان ده‌گاتی، به‌سو‌پاسو دوعای خیر ئیمان‌م‌رده‌گیرین.

والحمد لله رب العالمين

5/ذي القعدة ١٤٢٧

٧٠٠٧/١١/١٨

زنجیره‌ی یه‌گه‌م

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله كما ينبغي لجلاله وجه وعظيم سلطانه والصلاة
والسلام على رسول الله وعلى اله وصحبه ومن والاه.

خوینەرانی بەرێز براییانی خاوەن باوەر ئومێدی گەلانی چەوساوە چەکی
خۆرەوشت و داب و نەزەریت بخەنە کار بۆ بزگاری ئەدەریای جەهل و نەفامی ، ئەوێلی و
گومرایی ئە پەرتەوازی و سەرنیشیوایی بۆ دونیای رۆن و پیش کەوتن بۆ دونیای
خۆشەویستی و بریایەتی بۆ دونیای رەحم و وێژدان بۆ دونیای هەرمەزو هاوکاری بۆ
دونیاى دوست و دوستایەتی خودا بۆ بازاری ئەدەب و ئەخلاق و راستگویی و وفاداری،
دڵ پاکى و بەناگایى ، ئەمینی دنیاییى، بزگاری و سەرفرازی ... شادی
بەختیاری... شارستانی و ناوهدانى... بەختیاری و کامەرانی... هتد. ئەسایەى رەحمى
خوداوە بەهەولێ دلسۆزانی رینگەى خودا ئەهەموو لاوە گەنجان و هۆشیاران ڕوویان
کردۆتە مالهەکانى خودا چاویان هەئیناوە حالى بوینە و تى گەشتوینە کەنەم رینگایە
هەموو ئاواتى نادەمیزاتى تێدايە بى ئەکەيەو بى وینەيە وەکو کە خاوەنەکەى بى
وینەيە و بى ئەکەيە جا ئیەش هەستمان کرد بەکەم و کورپى ئەم تازە لاوانە کە پومو
مژگەوت هاتوون و عەرەب زمان نین و زیاتر ییوێستیان بەچەند نوسراوێیەکی کوردی
هەيە تاكو ئیى باشتر و چاکتر شەرەزای ناسین و بەرنامەکەیان ببن، وەکەمو
کۆریەکانیان باشتر پڕ ببیتەو، جادەستمان کرد بەنوسینی ئەم نوسراوێیە بۆ ئەوێ
بى بەمایى سود وەرگرتن لێیەو، وەگەنجەکانى مژگەوتەکان بیخوینن لێیەو
بەهرەمەند ببن و شارمزیان زیاتر بیت بەنایینەکیان.

داواش ئە خودای گەورە دەکەین کە کارو ووتارمان هەر بۆ ڕەزەماندى ئەو بیت و بەس.

نووسەر

ربيع الثاني ١٤١٤

نادابی مزگەوت

مزگەوت نادابیکی تایبەتی خۆی پێویستە دەبێ ناده میزادی خاوەن باوەر لێی تیبگات و فیزی بیی و پەیرهوی راست و دروستی بکات.

۱- رووکردنه مزگەوت:

خوای گەوره دەرباره‌ی رووه مزگەوت چوون دەفه رمووی ﴿قُلْ أَمْرٌ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾ (الاعراف ٢٩) رووی خۆتان بکەنە مزگەوتەکان بەبەرەهوامی و رووله‌خوای گەوره بکەن بەدل پاک‌ی و دلتسۆزی له‌بەر خودا بپارێنەوه چونکه هەر خودایه چاره‌ی هه‌موو که‌م و کورپه‌کانی ئیوه‌ی له‌لایه‌، وه ئیوه‌ بی‌ نیاز نین له‌غه‌یری خۆتان... وه‌بزانی ئاین و به‌رنامه هه‌ره‌ی خودای گه‌وره‌یه وه‌بزانی ئیوه چۆن خه‌لق بوونه‌و به‌دیها‌تون ئاواش ده‌گه‌رێنه‌وه... رووکردنه مزگەوت مایه‌ی به‌خته‌وه‌ری و ئاسوده‌یه‌ رووه‌و قاپی ره‌حه‌تی خودایه، به‌مه‌رجی دلیکی پاک و بی‌ گه‌ردی هه‌بی وه‌به‌کارو کرده‌وی ناله‌بار و بی‌ جی کارچاکیه‌کانی خۆی پوچه‌ل و به‌تال نه‌کاته‌وه...

وه‌سوننه‌ت وایه ناده میزادی موسو‌لمان بچیته نزیکترین مزگەوت له‌مالیه‌وه به‌تایبه‌تی نه‌گه‌ر مزگەوته‌که پیاوی خواناسی له‌خواترس دروستی کردبێ، وه‌نیمامیکی باشی نه‌هلی ته‌قوای لی بی، وه‌نه‌گه‌ر هاتوو مزگه‌وتیکی دوورتر باشتر بی له‌رووی مه‌عنه‌ویه‌وه به‌وه‌ی ئیماندارییکی باش دروستی

کردبێ، وەپیاویکی زانای خواناسی نیمام بێ، وەپیاوانی چاک نوێزی
 جەماعەتی تیا بکەن، وەژمارەیان زیاتر بێ، ئەووە باشتر وایە بچیتە ئەو
 مزگەوت، بەلگەشمان بۆ ئەمە ئەوئایەتە پێرۆزەییە کەخوای گەورە
 بەپێغەمبەرەکەمی دەفەرموی (مزگەوتی دروست کرابی لەسەر خواپەرستی و
 نیمان لەیەکەم رۆژا موسستەحەق تەرە بەنوێژ تیاکردنی و لی راوەستانی
 کەپیاوانی وای تیان ئەز ئەکەن بۆ خۆ پاک کردنەووە خوای گەورە شادەمیزادی
 موسلمانانی پاک و خاوینی خۆش ئەوی)(التوبە ۱۰۸) دیارە ئەومزگەوتانەمی
 کەلەسەر خواپەرستی و خواترسان دروست کراون بەرەکەتی نیمانیان و
 عیبادەت کردن تیا دا زۆرترو بەپێترە لەمزگەوتانی کەبۆ مەبەستی ریابازی و
 شتی تر دروست کراون... هاتوچۆکردنی مزگەوت واجبە ئەک هارکاتی نوێزی
 جومعە بەلگە لەکاتەکانی تریش بەتایبەتی ئەگەر دابران لەموسلمانان بێتە
 دورکەوتنەووە لەبەرنامەمی خودا و، تیکەلبوونەووە لەگەڵ فاسیقان و کەوتنەووە
 دنیای غەفلەت ﴿وہیچ عوزریش نەبی کەترس و نەخۆشییە﴾... چونکە
 لەناینا هەرکاری واجبی پی راوەستابی کارەکەش واجب دەبی (مالایتم
 الواجب الا به فهو واجب) بی گومان نیمان راگرتن و پاراستن و پەرەپێدانی
 ئەک و واجبە، وەکۆمەلی زانایان یەک قسەن لەهەموو کات و شوینییکا
 کەقەصدەکانی شەریعەتی ئیسلام پاراستنی پێنج شتە: پاراستنی دین و
 نیمان، پاراستنی عەقل و ژیری، پاراستنی پشت و وەچە، وەپاراستنی گیان و
 نەفس، وەپاراستنی مال.

۲- چُونيه تى پوڪردنه مزگهوت.

خوای گهوره دهه رموى ﴿﴾ * يَنْبَىٰ ءَادَمَ خُدُوا زَيْتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٥٦﴾ ﴿الاعراف

واته: (الاولانى ئادهمى خاوهن باوه ران ريك و پيكي و جوانى خوتان
پياريزن لهرووڪردنه مزگهوته كان خوتان پوشته بكن و بههيج شيوه يي
عهوره تتان كه به ينى ناوك و ئهژنويه بو بياو به لام بوژن گشت له شيه تى ته نها
دهست و دم و چاو نه بي) ۱۱

ديار نه بي بهلكو به پيى رڙو عورف عادهت شيوازيكى و انيشان بدن
كه مايه ي ژيري و زانيارى و هوشيارى و ريكوپيكي و جوانى بي...

وه پيسى و پوختلى قيزه وونى له خوتان دوور بگرن، ئاده ميزادى خاوهن
باوه ر تاخوى ريك و پيكي و پوخته تر بكات خيري زورتر پي نه گات، بهمه رجى
مه بهستى ره زامه ندى خوای گهوره بي و بهس، جاپيويسته جوانترين و باشتين
جل و بهرگى له بهر بكات وه خوى بون خوش بكات وه خوى پياريزى له كارو
كرده وه پيكي كه مايه ي رق و كينى خه لك و مهردومه وه خه لكان حه زى لى
ناكهن وه كارپيكي وانه كات خه لك به خراپه ناوى بينن و ببسى به هوى ناشرين
كردنى شيوازي روه و مزگهوت، وه ناييت به په له و خوش رهوى و راكردن به ره و
مزگهوت بچين بهلكو ده بي ميان ره و بين جا له كوئى به جه ماعهت راگه يشتين
له ويوه نويژه كه ته واو بكه ين چونكه خوش رهوى و به په له رويشتن ئاده ميزادى
ماندوو نه كاو نه شله ژيغى و سه ره نجم زور به په له نويژه كه ي ده خوئنى وه ناتوانى
به ريك و پيكي له جينگه ي خويا نويژه كه ي بكات، وه بينجگه له وهش خوای گهوره

له نادابهانی.....که نیسلام

داوامان لی دهکات لهپرۆیشتنماندا میانرهبو بین وهکو دهفهرمووی(واقصد فی مشیک)کهخوای گهوره بۆمان دهگپرۆیتتهوه لهنامۆژگاری لوقمانی سهکیم بۆ کورهکمی کهپینی فهرموو (لهپرۆیشتندا میانرهبو به)دیاره شههش هیکمهتی زۆری تیدایه، ههروهها نابیی خواردنیکی ناوا بچۆین کهبۆنی ناخۆشی لی بئی و بئی بهمایهی نارههتی مووسلمانان وهک پیاز و سیرو توور و ...شتی تر ... وههر شتیکی که خهک نازار شهداو پئی ی سهخهت دهبئی ﴿ ۱ ﴾ پیغهمبهر ﷺ دهفهرمووی :- (ههه یهکی لهنیوه چوهه مزگهوت دوورهکهعات نوێژ بکات پێش شهوی دابنیشی) متفق علیه .

۲- خیرو پاداشتی چوونه مزگهوت

خیرو پاداشتی چوونه مزگهوت یهکجار زۆره، وهک قهدهغه کردن و یاساغ کردنی گوناح وتاوانیکی یهکجار گهورهیه، خوای گهوره شهفهرمووی ﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا..... ﴾ البقره

واته: کی لهو کهسه سههتهمکارو زالم تره که پێگهی مزگهوتی خودا نهگرئ لهوهی که یادی خوای تیا بکرۆیتتهوه، وهکۆشش دهکاس بۆ ویرانهکردنی. لهبارهی خیری چوونه مزگهوت چهند فهرموودهیی باس دهکهین تاکو زیاتر له گهورهیی و خیری زۆری شارهزا ببین :

أ- لهنهبوو هوریرهوه پیغهمبهر ﷺ فهرموویهتی شهوهی خۆی پاک بکاتهوه و دهست نوێژ بگرئ لهمالهوه، پاشان رووهو مالی لهمالهکانی خودا بروات بۆ شهوهی نوێژی له نوێژه فهرزهکان بهجی بهینیی، جا شهقاوو ههنگاوهکانی یهکی نهپیتته رهش کردنهوه و نههیشنی گوناهینکی شهوی تریان

پله تي له لاي خوي گه وره به رزي ده كاته وه) رواه مسلم.

ب- پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تي (گه وره ترين پاداشت له نويزدا بو شه و كه سه يه كه ره وه مزگه وت هه نكاوي زور داوي دياره مالي له هه موويان دور تره وه نه وه ي چاره پي نويزي جه ماعت ده كات تاكو له گهل نيمام به جي بگه يه ني گه وره ترين پاداشتي له بو هه يه له وه ي نويزه كه ي ده كاو پاشان يه كسر ده نو ي) متفق عليه.

ت- له بوره يده ره زاي خوي لي بي كه پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تي (مزگيني و موژده بده نه نه كه سانه ي كه زور هات و چوي مزگه وت ده كه ن له تاريكايدا به نو رو پونا كيه كي ته واو له رزي داويدا) رواه ابو داود.

پ- له نه بو هو ره يره ره زاي خوي لي بي پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تي تايا بيتان نيشان بده م له وه ي كه خوي گه وره گونا هي پي ره ش بكاته وه و پله و پا ياني پي به رز ده كاته وه؟ فهرموويان به لي نه ي پيغه مبهري خوداوي ﷺ فهرمووي ده ست نويزي چاك و ته واو و هه نكاوي زور به ره و مزگه وت ه كان و چاره رواني نويز له داوي نويزو نه مه بو نيوه ريباته. نه مه بو نيوه ريباته... رواه مسلم.

ج- له نه بي سه عيدي خودري ره زاي خوي لي بي پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تي: نه گه ر ديتتان پياوي هاموشوي مزگه وتاني ده كرد شا يه دي بو يده ن كه وا خاوه ن نيمانه وه خوي گه وره فهرموويه تي (به راس تي نه وه ي مزگه وت دروست ده كاو تا وه دان يان ده كاته وه نيمانيان به خوداي گه وره و رزي داوي هه يه هتد) رواه الترمذي.

ح- پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تي: فريشته كان دوعاي خير بو شه و كه سه

له نادابه‌کانی..... که نِسَام

ده‌کهن له‌ئێوه مادام له‌مزگه‌وتا بێ که‌نوێژی تیا ده‌کا ده‌ئێ خودایه په‌حه‌متی به‌سه‌ر دا به‌بارینی ،خودایه ئێی خوش بی،هه‌تا بێ ده‌ست نوێژی به‌سه‌را دادی یاده‌چیتته ده‌روهمتفق علیه .

خ-له‌عبدالله‌ی کوری ئیمامی عومه‌روه په‌زای خوای ئی بێ پیغه‌مبه‌ر ﷺ
فه‌رموویه‌تی (نوێژی جه‌ماعه‌ت باش‌تره له‌نوێژی به‌ته‌نها به‌بیست و سه‌هوت ده‌ره‌جه‌و په‌له)متفق علیه . وه‌له‌فه‌رموو ده‌ی تر دا هاتوو په‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ
ده‌فه‌رموی: (خوای گه‌وره له‌په‌ژژی دوایدا ده‌فه‌رموی کوانی جیرانه‌کانی من ؟
کوانی جیرانه‌کانی من ؟کوانی نه‌وانه‌ی زۆر قورئانیان خویندوه و ؟کوانی
نه‌وانه‌ی مزگه‌وتیان دروست کرده و نه‌وانه‌ی کردوته‌وه (این جیرانی این
جیرانی این قراء القرآن این عمار المساجد..) نه‌مه‌ش مه‌به‌ست له‌په‌له و پایه
به‌رزیا نه‌ ده‌نا هیچ شتی له‌خوای گه‌وره ون نابی ..

٤- مزگه‌وت دروست کردن و ناوه‌دان کردنه‌وه :

خوای گه‌وره بو خاوه‌ن باوه‌ران دیاری کرده و که‌کوی شایسته‌ی مزگه‌وت
دروست کردن و ناوه‌دان کردنه‌وه‌یه و کویش شایسته‌ی نه‌م به‌هه‌ریه‌و نیعه‌ته
نیه ، تاکو موسلمانان وریا بن و شوینی په‌ژژی خوایان بناسن و به‌ر پیلانی
دوژمنانیان نه‌که‌ون...وه‌ک ده‌فه‌رموی ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنَ ءَامَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ ۖ أُولَٰئِكَ
أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥١﴾ ﴿التوبه

واته: به‌پراستی هه‌رته‌وانه‌ن که‌خانوانی مالی خوا دروست ده‌کهن خاوه‌ن
ئیمانن به‌خودای گه‌وره و په‌ژژی دوایی و نوێژی ته‌واوی خوایان ده‌کهن و زه‌کاتی

مالی خۆیان نەدەن وەلەکەسی ناترسن لەخوای گەورە نەبی جا ئومید وایە ئەم
 موسلمانانە لەسەر ڕێگەی ڕێنمونهیی و هیدایەتی خودای گەورە بن .
 جا بیناکردنی مزگەوت یابەشیکی مزگەوت یا پڕ کردنەوی کەم و
 کورتیەکانی وە پاک و خاوین کردنی و جوان کردنی پایەخ لی ڕاهیخستنی و
 ڕووناک کردنەوی ئاو بو دانانی ئەمە لەلایەک لەلایەکی ترەو دووڕگرتنی لەو
 کارو ووتانەي که شایستەي مزگەوت نین وەک پینە دۆزی و تەنەکەسازی و
و.هەر کاریکی تر کەبیبته هۆی پی شل کردنی یا ویل کردنی قەصدو
 مەبەست لەدروست بوونی مزگەوت، یاتیا کۆبوونەوی بو قسەو قسەرۆکی و
 دنیا و لەغەو و غەیبەت و دامە و دۆمینەو هەرشتیکی تر کەبکەویتیە
 دەرەوی سنوری تەقوا وەسەر بکیشی بو غەفلەت و کاری بی شرعی و نابەجی
 ، ئەم جوړە چاودێریەو خزمەت کردنەي مزگەوت هەمووی نیشانەي
 نیمانداریتیە بو کارسازانی چاکەکاری هاوکار لەکۆمەکی مزگەوت دروست
 کردن و ڕێکخستندا، هەرەها یارمەتی دانی مزگەوت لەسەر ڕاکیشانی خەلک
 بو ڕوو تی کردنی و ئاوەدانکردنەو و دەرس و وانە لی خویندنی و نوێژو
 عیبادەت لی کردنی پیرۆزو بەڕیزگرتنی ئەمانەو هەر کارو وتاریکی تر کەسەر
 بکیشی بو خزمەتی کۆمەلی موسلمانان و مەبەست ڕەزامەندی خوای گەورەبی
 ،جا ئەوێ بەم کارانە هەلبستی ئەو نیشانەي نیمانیەتی بەخودای گەورەو
 رۆژی پاداشت هەرەها نەترسانیەتی لە لۆمەي جاهیلان و کۆلەواران و خوا
 نەناسان ،و ناترسین لەوێ لەم ڕێگایە تووشی مەینەت و میحنەو نازار و
 ناخۆشی بین، وە سارد نابنەو لەخزمەت کردنی ژیان وژینگە ...بەلی ئەمانە
 ئومیدیان لی دەکری خاوەن باوەر بن و بەر لوتف و کەرەمی خودا بکەون و

چونكه به راستى شايستى ره مى خودان پيغهمبهر ﷺ ده فهرمووى نه وهى بؤ
 خودا مزگه وتى دروست بكات يا هاوكارى بكات نه گهر به قهد هيلانه قه تيبهك
 بى خواى گه وره كو شكينكى له به ههشت بؤ دروست ده كا ، اخراجه ماجه حديث
 انس وقال صحيح الاسناد .. هه ودها خواى گه وره ده فهرمووى ﴿ مَا كَانَ
 لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ
 أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾ التوبه

واته: بؤ خوانه ناسان نى يه كه شهريك و هاوبه شيان بؤ خودا بريار داوه
 جا ههلسن به دروست كردنى مزگه وتان وه شايه دى به كوفرو بى باوهرى به كردار
 يا وتار يابه دل نه مانه كارو كرده وه يان پوچهل و به تال بؤ ته وه هيچ خيريكيان
 بؤ نى يه وه سه ره نجاميان ناو ناگرى جه هه ننده مه وه تا هه تايى تيا
 نه مينيتته وه .

پيغهمبهر ﷺ : بريارى ويران كردن و سوتاندنى شه و مزگه وتهى دا كه
 مونافيقه كان دروستيان كردبوو بؤ دژايه تى كردن له گهل موسلمانان
 كه به مزگه وتى (ضرار) زيار له قورثان ناوبراوه واته مزگه وتى (زه ره رو زيان
 بارى) وهك خواى گه وره له سوره تى ته وه دا ده فهرمووى نه وانهى مزگه وتى
 زياريان كرده وه و گرتويانه به كوفرو جياوازي كردن له نيتوان نيمانداران
 وه كردويان به سه نگر بؤ نه وانهى دژايه تى خواو پيغهمبهر ﷺ ي خودايان
 كرده وه ، وه سويند به درؤ ده خون و ده ليتن ته نها خواستى چا كه كاريمان بووه و
 هيچى تر ، وه خوداي گه وره شايه دى شه دات كه نه وانسه دوو روو و درؤ زنن جا
 هه رگيز له و مزگه وته رامه وه سه ته .. هتد سوره تى التوبه ﴿ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا

مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَخْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا أَلْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
 ﴿١٣٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ
 فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحْيُونَ أَنْ يَمُوتُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهِّرِينَ ﴿١٣٨﴾ التوبة

5- دهبى چۆن بين له مزگهوتا ؟

دهبى لهناو مزگهوتا زياتر بهويقارو شهدهب خورهوشت جوان بين نابى لهغووه قسهى زيادهى تيا بكهين ههروهها نابى دهنگى تيا بهرز بكهينهوه كه دهبيته تيكدانى نوپى خهلك و بارى هيمنى ،وهنابى سوجهت و شوخى بكهين بهدهست وهيا بهزمان يا بههر جورى بى.

وه دهبى مزگهوت بپاريزين لهشيت و مندال و سهرخوش نهگه مهترسى كارى ناههمووار و نابهجى يان لى بكرى و چاوديرى پاك و خاوتنى نهكهن .. ههروهها نابى مولهتى بى باوهپان و كافران بهدين كه بين بو مزگهوت ،يهكى نهبى كهئوميدي نهوى تيا بى موسلمان بييت دهبى لهناو مزگهوتا زياتر پيرى خويمان و برايانان و ماموستايانان بگريين وهنهگه هات و كولهوارى يا حالى نهبووى يا نهو موسلمانى دهنگى بهرز كردهوه يا ميزى لهناو مزگهوت كرد يا كارو كردهويهكى نابهجى ي كرد نابى لهروويا بزهقينهوه خهلكى لى بهناگا بهكهين و سهركونهى بكهين و يارووشكىنى بكهين بهلكو دهبى بهروويهكى خوشهوه حالى بكهين ،وهنهكهين كههست بهكهم و كورى بكات بهشيويهكى وا كههل بگهريتهوه لهمزگهوت .

ههروهها نابى بهلغهم و چرم و تف لهمزگهوتدا رووبكهين نهگه كاريكى

له نادابه كانى.....كه نيسلام

كو جاريكى تر چاوو پرومان بيتن روو مالى خوداى گهوره بچينهوهو داواى پيداويستيه كانى خۇمانى لى بكهين ،خۇ كهس نى يه بهختهوهرى ههميشه يى و پيداويستيه كانى ئيمه ي پى جى به جى بى تنها خواى گهوره خۇى نه بى .
ههروهها ههولى كار چاكي و خویندن و برايتهى و خوشهويستى بدهين لهناو موسلمانان، كه رهگ و داکوتى و بلاوبيتتهوه ، نه گهر هاتوو دوو برابى موسلمان دليان لهيه كتر گهردى گرت ،پشتيان تيك كرد ده بى ناشتيان كهينهوه .

ههروهها نه گهر يه كى بانگهوازيكى كرد له مزگهوتا وهك بلى كى نهوهى بزركردوه يا كوى نهوهى ديتيهوه يا .. يا هتد ده بى قهدهغهى بكهين و حالى بكهين كه مزگهوت بو نهوه دروست نهكراوه بهلكو بو نهوه دروست كردوه كه بوى دروست كراوه ،ئيدى خانهو ومالى جار چيان نى يه ^۱ ، وهك بو شتى تريش ناشى له گهل سنوورى تهقوا يهك ناگرنهوه .

۶- خيرو پاداشتى مانهوه له مزگهوت (الاعتكاف)

مانهوه له مزگهوت دا بهمه بهست و نيازى عيبادهتى خواى گهوره سوننهته وه پى دوهوترى (الاعتكاف) وه خيرو پاداشتى گه لى زورى ههيه، وه سوننهته كاتى كه ده چيته مزگهوت به پى ي راست بچينه ژوورهوه و بلى ي (بسم الله والسلام على رسول الله اللهم افتح لنا ابواب رحمتك) وه پاشان بلى (نويت سنة الاعتكاف) واته نيته بيتنى بهمه بهستى كهوا له مزگهوت

(^۱) نهوانى شت وون دهكەن يا دهبينهوه بابيين بق نهو تيزگ ناوخيويانەى كه بهرنامهى تاييه تيان ههيه بق شم كاره

دەمیئێتەوه بۆ عیبادهت، وه هەرکاتی هاتیە دەرەوه سوننهتەکهی کۆتای دی، جا ئەگەر جارێکی تر چوویتەوه مزگهوتەوه سوننهتە نیهتەکهی دووباره بکهیتەوه وهنابی جهنابت (بێ دەست نوێژی گهوره) بخاته سەر خۆی وه ئەگەر کهوتە سەری دەبێ زوو خۆی بشوا پێغه مەبەر ﷺ دەرەمووی رۆژی دادی لهناخیری زەمان کەسانی لهنومەتی من ئەچنە مزگهوت تییدا دانەنیشن و حەلقە دەبەستن باسی خۆشی دنیا و خۆشهویستی دنیا دەکەن جا لەگەڵیان دامەنیشن وهخوای گهوره هیچ پێوستیهکی بهوان نیه... اخراجة ابن حبان من حدیث ابن مسعود وقال صحیح الاسناد... هەر وهها خیری مانهوه له مزگهوت و هاموشۆی مزگهوت دەبیته مایهی ئەوهی که دلی بیهستریتهوه به مزگهوت وه ئەوهی دلی بهسترایتتهوه به مزگهوت دەبێ بهچینیك لهوحدوت چینهی که له رۆژی مهحشره دا خوای گهوره له ژێر سیبهری رهحمی خۆیا حەشریان دهکات له ورۆژیدا هیچ سیبهری نیه له غهیری سیبهری رهحمی خوا... رواه البخاری.

وه پێغه مەبەر ﷺ فەرموویهتی فریشته دوغای خیر بۆ ئەو که سه دهکەن له ئیوه مادام له مزگهوتدا بێ، که نوێژی تیا دهکا دهلی خودایه رهحمەتی به سەردا ببارینه خودایه لێی خۆش به هەتا بێ دەست نوێژی به سەردا دیت یا دهچیتە دەرەوه... متفق علیه.

بێجگه له مانەش مانهوه له مزگهوت دهبیته نزیك بوونهوه له خودای گهوره زیاتر زال بوون به سەر نفس و شهیتان له گهلا پاداشتی ئەو عیبادهتهی که دهی کهی ئەویش خوا هەر خۆی دهزانی چەنده.

۷- مزگھوت بنگھو سھرچاوهی ژيانی به ختھ وهریه :

مزگھوت له کاتی کدا قوتا بخانه و دانیشته گایه وه فیرگه و مه دره سهیه ههروه ها سهرچاوه و بنگهیه بۆ گشت فرمانه کانی ژیان، وه ره ونهق و تیشک دهریکی نورینه ریگای ژیان رهوشن ده کاته وه، مهردوم فیروی راسترین ریگای ژیان ده کات و له هه موو تهنگ و چه له مه کانی ژیان پرزگاریان ده کاه چاره سهریان بۆ داننه ئی وه له میژووی نیسلامدا ده وریکی سه ره کی دیوه وه هه زاران پاله وانی بۆ نیسلام پی گه یاننده وه که مهردوم له ژیر سایه یاندا هه سا وه ته و مافی خۆی لی چهنگ که وتوه، له هه موو پروو لایه نیکی ژیان وه مزگھوت نه و جینگایه پرۆزهیه که به مالی خودا نیو براوه تیشکی پرۆزی خۆی ناخنیوه به ناو دل دهروونی نیمانداران وه نومیدگا بووه بۆ چه وساوان و بی نه وایان و هه ژاران، ههروه ها شوینی زانست و زانیاری بووه مزگھوت له نیسلامدا جینگای گشت وه زاره ته کانی ده ولته تی نیسلام بووه، فرمانی ره و او کاربه دهستان و خه لکی تر هه ژارو داماوو له هه موو چینه کانی تری کۆمه لئی له یهک صف و پۆلدا کۆی کردونه ته وه، بی شه وهی هیچ جیاوازیهک له نیوانیاندا هه بی، دوژمنانی نیسلام زانیویانه به ده وری گرنگی مزگھوت بۆ موسلمانان بۆیه گه لی پیلانیان گهراوه بۆ شه وهی مزگھوت له کۆمه لگا جیا بکه نه وه وه به لایه نیکی ساکارو لابه لای ژیان به خه لک و کۆمه لئی نشان بدهن، له میژووی نیسلامدا دیاره مزگھوت چۆن ده وریکی گرنگی دیوه له خمه تی کۆمه ل، له ته بابیی و یه کیتی و به زه بی و خۆشه ویستی و زانیاری و یه کترناسی و نازادی و بیر فراوانی و سیله ی ره حم و وه فای و بیرتیژی و سینه فراوانی... هتد. خستۆته ناو ریژه کانی کۆمه له وه وه خه لکی فییره شه و ژینه

کردوه که مایه‌ی به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامت بی، وه‌هه‌رکاتی له‌ناو خوا
 بیئاگیاندا خواپه‌رستی هه‌لی بو ره‌خسابی له‌مزگه‌وتی گه‌نجانی ده‌وربه‌ر
 به‌ئاسوده‌یی و روونورانیه‌وه ره‌ومزگه‌وت چوینه‌و پینشوازیان لی کردوه
 ده‌وریان لیداوه په‌روشی رینومیایی و هیدایه‌تی خوی گه‌وره بوینه‌و هه‌نگاویان
 بو‌ی هه‌لناوه.

مزگه‌وت ته‌نانه‌ت له‌مه‌سه‌له‌ی ژن و ژنخوازیدا که‌به‌ردی بناغهی کۆمه‌ل و
 ژیان و ژینگه‌یه ده‌وریک‌ی سه‌ره‌کی بووه، وه‌ک و هه‌موو لایهن و باره‌کانی تری
 ژیان... وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووی (اعلنوا النکاح واجعلوها فی المساجد
 واضربوا فیها الدفوف) رواه بخاری، مه‌سه‌له‌ی ژن و ژنخوازیتان ناشکرا بکه‌ن
 و دیارده‌ی نه‌مانه (جا ناهه‌نگ بی یا ده‌رپرینی هه‌ر جو‌ره خو‌شیه‌کی تر بی
)بجه‌نه مزگه‌وته‌کان وه ده‌فقه‌ی له‌گه‌لا لی بده‌ن.. به‌جیگه‌یانندی نه‌م
 فه‌رمووده‌یه‌ش که‌پرپه‌تی له‌خپرو به‌ره‌که‌تی دونیا و قیامت له‌میژووی هه‌تا
 هه‌تایی لای خودا تۆمار نه‌کری، دیاره له‌مزگه‌وت نیسو می تیکه‌ل نابی
 له‌ده‌یان ساژاوه خه‌لک نه‌جاتی ده‌بی و عیززه‌تی پاریزراو ده‌بی وه‌ک بی
 شه‌رعیشی تیا روو نادات، سه‌ره‌رای ته‌وه‌ش که‌چهند ووتارو قسه‌ی خیریشی
 لی ده‌کری له‌ده‌می مامۆستایانه‌وه بو موسلمانان، وه‌له‌زیاده مه‌سه‌ره‌فیش
 نه‌جاتمان نه‌داو سه‌ره‌رای به‌جی گه‌یانندی فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ریشمان ﷺ
 که‌مایه‌ی په‌زامه‌ندی خواوه‌ندی گه‌ورده میه‌ره‌بانه.

نادابى دراوسى و جيران

۱- دراوسى و جيران له قورنان

خوای گوره و میهره بان ده فرموی ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾ (النساء ۳۶)

واته: به ندایه تی خوای گوره بکن به هیج شیوه بی له هیج شت هاویه شی
بۆ بریار مه ده ن وه چاک و باش بن له گه ل دایک و باوکتان (له که ل خزم و خویش
و بی باوکان و هه ژاران) وه له گه ل جیران و دراوسیی نزیک و دورتانا وه له گه ل
جیرانی ئیش و کارو سه فه رو پیشه ی ژیا تانانا وه له گه ل نه و که سانه ی
که له سه فه ردا مال و پارو پولیان لی براوه پیوستیان به یارمه تی هه یه،
وه له گه ل نه و که سانه ش که عه بد و جاریه تانن وه یا که له ژیر ده ستانن، وه به راستی
خوای گوره ناده میزادی لوت به رزو فه خرو شانازی به خۆکه ری خۆش ناوی،
وه دیاره له م نایه ته دا لوت به رزی و فه خرو شانازی به خۆکه رده بۆ ته به ربه ست
له رتیگای به ندایه تی کردنی خوای گوره و چاکه خوازی له گه ل دایک و باوک و
جیرانان و هه ژارو لی قه و ماو دامانان، هه روه ها واته خوای گوره نه و
که سانه ی خۆش ناوی که سیفه تیکی وایان تیابی بیته به ربه ست له چاکه کاری و
پیاوه تی و گیانی خیرخوازی، خوای گوره له م نایه ته دا سه رنجمان راده کیشی بۆ

نهوهی که سیفه تیکی وان تیا نه بی بی به به ریه ست لهوهی چاکه خوازین له گه ل
 دهره دراوسیدا، ههروه ها داوامان لی ده کات نهو سیفه تانه له نفس و گیانی
 خومان پاک کهینه وهو لابه رین که مایه ی خشم و رق و کینی خودایه ، لیتره دا
 بزمان دهره که وهی چاکه خوازی له گه ل خه لک و مهردوما وه به تاییه تی له گه ل
 هاوسی و جیراناندا داواکراوه نیمانی پی تهواو ده بی له دل و دهره وندا.

وه له م باره وه فهرمووده ی پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَام زوره وه کو هندیکیان باس
 ده کهین ، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَام ده فهرمووی نه گه ر خوا خیری یه کیکی بووی نه وه
 خو شه ویستی ده کا له لای هاوسی و جیرانه کانی (رواه احمد) ، ههروه ها
 ده فهرمووی خوش گوزه رانی و سه عاده تی مرؤقی موسلمان له وه دایه خانوو
 مالتیکی گوشاد و فراوانی هه بی وه جیران و دراوسییه کی باشی هه بی
 وه سواریه کی چاک و باشی هه بی... رواه احمد.

نهوجا باباش بین تاکو خومان و برایانی موسلمان له خوش گوزه رانی و
 سه عاده ت بی به ش نه بن.

۲- کی هاوسی و جیرانه ؟

حه زه رته ی عانی شه ی خیزانی پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَام وه پزای خوی لی بی له گه ل
 نین و شه هاب و نهوزاعی پتیا ن وایه تا چل مال له م لاو نه ولاره جیران و
 دراوسی حسینه به لگه شیان بو نه مه نه م فهرمووده یه (ده لئین پیاری هاته لای
 پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَام ووتی من هاتوومه ناو گه ره کی قهومی که وه، کی
 له هه موویانه وه نزیکه تره لیم زیاترو زورتر نار هه تم ده کات، پیغه مبه ر عَلَيْهِ السَّلَام
 نه بویه کرو عومهره و علی نارد بو ده رگای مزگهوت و به ده نگه ی به رز رایان

له ناده بکاني..... که نيسلام

گه ياند و فرموويان بو ناگاداري و بزانتن تا چل مال بهاوسى حسيبه وه هدرکهي شهرو خراپهي بوجيران و هاوسى کهي هبي ناچيسته بههشته وه) رواه البخاري.

نو مالانمي له ده درويهري مالتانهويه وه هموو رۆژي له وانديه له هاتو چووني نيش و کاردا بکهونه بهرچاوي يهک نه مانه حهقي جيرانه تيان پترو زياتره له وهي له دوو رۆژدا له وانديه جاري بکهونه بهرچاوي يه کتره وه ههروه ها، نه وهي ههنگاوي له پيش تر بي مالته کهيان نو له حهقي جيرانه تيان له پيشتره ، ههزه تي عايشه گوتي نه ي پيغه مبهري خودا ﷺ من دوو جيرانم هيه جاري واهديه به شه خيري کمان هيه به شي ههردوو کيان ناکات جا بو کامه يان بهرم؟ پيغه مبهرو ﷺ فرمووي کامه يان ده رگا کهي له تو نزیکتره بو نه ويان بنيره) رواه البخاري.

۳- هاوسى و جيران حهقي ريزلينا نيان هيه :

ناده ميزاد پيويسته ريزو قه دري هاوسى و جيرانى خوي بگري له هموو روو لايه نيكي ژيانه وه وه تا بوي ده کري چا کهي له گه لا بکا و يارمه تي بدات ، پيغه مبهرو ﷺ روو له نه بو زهر ده کات و ده فرمووي (نه گه ر ناو گوشتت ليئا ناوي زوري تيا بکه نييجا پروانه بو دانيشتواني مالتيك له هاوسى و جيرانه کانت هه نديکيان بو بنيره و چا که يان له گه لا بکا) رواه مسلم. به تي چا که له گه ل جيران کردن له خو ره وشتي به رزو جوانه مايه ي خو شه ويستي ده رو دراوسيانه ، جيگهي ره زامه ندي خواي کاره جي و ميهره بانه ، نه گه ر ناده ميزاد چيشت بو جيرانه کهي ببات يا هه رچا که يه کي تري له گه لدا بکات

ئەوا جیرانە‌کە‌ی ئە‌ه‌ویش لە‌به‌رام‌به‌ریدا چێشتی بۆ دە‌نی‌رتێتە‌وه لە‌به‌رام‌به‌ر چاکە‌ی چاکە‌ی لە‌گە‌ڵا دە‌کاتە‌وه ئە‌وه وە‌ک یە‌ک وە‌ستا بە‌لام زۆر سو‌دو قازانجی هە‌یه وە‌دروست بوونی خۆ‌شه‌ویستی تە‌بابی و خۆ‌په‌وشتی جوان و به‌ره‌کە‌ت و په‌جمە‌ت و ناسۆ‌ده‌یی و دل‌نیایی و دروست بوونی گیانی کۆ‌مه‌کی و هاوکاری، هە‌روه‌ها پ‌ازی بوون و په‌جمە‌تی خ‌وداش سه‌ریارو بن بار، باشه ئە‌م خالانە‌ چۆن دروست ببی ئە‌گەر بۆ‌نی چێشت و خ‌واردنی خۆ‌ش بچیت بە‌سه‌ر مائیاندا وە‌جیرانە‌کە‌ش نه‌یبی و مندالە‌کانیان بگریین و داوا‌بکە‌ن باوک و دایکیشیان دە‌ست بە‌چۆ‌کا و ه‌رینن و دونیایان لە‌سه‌ر تە‌نگ بی‌تە‌وه وە‌ده‌یان هە‌ناسە‌ی سارد هە‌لکێشن و ئیش و نازار بە‌دل‌یان بگات ئە‌م کارە‌ش بە‌رده‌وام دووباره بی‌تە‌وه، جا بیرکە‌وه چی دروست دە‌بی‌ت ؟بە‌ئێ‌ی ر‌ق و کین و کە‌یف بە‌یه‌ک نه‌هاتن و بە‌ده‌م یە‌کە‌وه نه‌چوون، دە‌ست گرتن بە‌پ‌ژدی و په‌زیلیه‌وه، پ‌چرانی گیانی هاوسیاتی و ...هتد.دیتە‌ کایه‌وه.

بۆ‌یه پێ‌غه‌مبه‌ر ﷺ هاوسی و جیرانی نزیک‌ی هە‌ل‌ناوه تا دیاری و هە‌دیە بۆ‌یه‌ک‌تر ببه‌ن چونکە‌ چاویان لە‌یه‌ک‌تره چی دە‌چیتە‌ مال و چی لی دیتە‌ دەر‌وه ،دیاره ئە‌گەر شتیکی وای بینی و هە‌زی لی کرد پی‌ی خۆ‌شه بۆ‌ی بنی‌رن و بی‌کە‌نه هاوبه‌شی خۆ‌یان، لە‌به‌رام‌به‌ر ئە‌وه ئە‌ه‌ویش کاتی دیتی هاوسی کە‌ی ئاده‌میزادی ناوا باشه، ئە‌وا خۆ‌شی دە‌وی و گەر‌گیروگرفت و بە‌لایی هات بە‌سه‌ریا زوو بە‌ده‌می‌ه‌وه دە‌چیت و یارمە‌تی دە‌داو فریای دە‌کە‌وی و تە‌مه‌نای ناشوب و فیتنه‌ی بۆ ناخ‌وازی و دو‌عای خ‌راپی لی ناکات.

ئاده‌میزاد ئە‌گەر توانای زۆری نه‌بوو لە‌چاکه‌کردن لە‌گە‌ڵ جیرانە‌کە‌ی چاکە‌ی به‌قە‌د توانا لە‌گە‌ڵا بکات باکە‌میش بی، به‌قە‌د توانای خۆ‌ی، گ‌رنگ

ئەو يە دلسۆزاتى و چاكە خوازى بنوئىنى، چاكە كەمەكەى بەبى نىرخ نەزانى
و بە ھاوسى كەش كە چاكەى كەمى لەگەلا دەكرى بە سووك و كەم نىرخى دانەنى
پيشوازى لى بكاو بى منەتى دەرنەبرى و دوغاي خىرى بو بكا ، لەمبارە يەو
پىغەمبەر ﷺ دەفرمووى (ئەى ئافرەتانى ئيماندارو موسلمانان ئەگەر يەكى
لە ھاوسى و جيرانەكانتان شتىكى بۆناردن يا شتىكتان بو دراوسىكانتان نارد
بە سووك و كەمى نەزانن ھەرچەندە سىمكۆلەى مەرىش بى) رواه البخارى.

لەم جۆرە كاتانەدا دراوسى نىزىك پيش دەخرى بەسەر ئەوانى دوورترا
و ەك باسما ن كەرد

٤- چەند جۆرە ھاوسى و جيران ھەيە

مەرج نى يە ئادەمىزادى موسلمان، ھەر موسلمانى يا ھەر خىزم و
خوئشى موسلمانى جيران بىت، لەوانە يە ئادەمىزادى بى باوهرى جيران بىت
، جا با بزنانن چەند جۆرە ھاوسى و جيران ھەيە ؟ بەلى سى جۆرە و ەك
لەفرمودە يەكى پىغەمبەر ﷺ روونى كەردۆتەو و ھەر جۆرە شيان ريزو
حەقى تايبەتى خىزى ھەيە .

يەكەم / ھاوسىەك كە كافر و بى باوهر بى ئەمە تەنھا حەقى ھاوسىياتى و
جيرانەتى ھەيە .

دووهم / ھاوسىەك كە موسلمان بى ئەمە دوو حەقى ھەيە موسلمانەتى و
جيرانەتى .

سى يەم / ھاوسىەك كە موسلمان بى خىزم و خوئشى بى ئەمەيان سى
حەقى ھەيە ، خىزمایەتى و موسلمانەتى و جيرانەتى) رواه البخارى .

له ئایینی پیروزی نیسلامدا گرنگ و بایه خیکی زۆر دراوه به جیرانه تی و دراوسی یاتی، وه موسلمان داوا لیکراوه که ریزو قه دری جیرانه کانی بگری، جا نهو جیرانه خزم و خویش بی یان نه، موسلمان بی یا کافرو بی باوه بی، عابید بی یا فاسیق بی، هاو وولاتی بی یا بیگانه بی، ماله کدی لکا بی به ماله که تانه وه یا بهینیان هه بی، هه ریه که به پی ی مافی خوی گه خزم بی و موسلمان بی و جیران بی نه مهش حقی هه یه و له پیش تره تا که سیك ته نیا جیران و موسلمان، بی که دوو حقی به سه رته وه هه یه، هه روه ها نه مهش له پیش تره له یه کیکی تر که ته نها جیران و هاوسی بی که تا که حقیکی به سه رته وه هه یه که جیرانه تیه ، جیران نه وه نده فه رمان کراوه به ریز گرتنی هاوه لیکی وه کوری نیمامی عومه ر بزمان ده گیتته وه که پیغه مبه ر ﷺ فه رموو یه تی (فریشته ی وه حی هه زره تی جو برائیل نه وه نده له باره ی جیران و دراوسی وه باسی بۆ کردم ،هه تا گو مانم و ابرد میراتی لی ده گری) رواه البخاری

له بهر نهو هه موو فه رمایشته ی پیغه مبه ر بوو ﷺ موسلمانان ریزی هاوسی ی بی باوه ریشیان ده گرت و له خیرو چاکه له گه ل کردندا فه رامۆشیان نه ده کردن، یه کی لهو به ریزانه وه ک عبدالله ی کوری عمر ره زای خوی لی بی جاریکیان له ماله وه مه ریکیان سه ربرپوه بۆ خیرو خیرات کاتی ویستیان بیبه خشنه وه سی جار ووتی به مالی یه هودیه که ی جیرانمان ده ست پی بکه ن، زۆر به په رۆشه وه دوو باره ی

ده کرده وه نه بادا مافی هاوسی یه کیان پشت گوی بخری. (رواه البخاری)
هه روه ها کاتی پیغه مبه ری خودا ﷺ قوربانی سوننه ت ده کات وه له کاتی

گۆشت دابهش كردندا ده فەرمووی (به حەزرەتی عایشە لە جیرانە جولە كە كە مان دەست پێ بکە) تفسیر القرطبی ۱۸۸/۳ . دیارە دەبێ موسلمان و خزمان حەقیان زیاتربیی بەلێ بەم شیوێه لە تائینی پیروزی ئیسلامدا ریزی هاوسی و جیران گیراوه با کافرو بێ باوهریش بووی.

۵- نازاردانی هاوسی و جیران زۆر گوناوه :

مادام خۆی گەوره ئیمە ی رینومایی کردوو هیدایەتی داوین پێویستە گوێرایەلێ فرمانە کانی بکەین چاک و باش بین لە گەل دراوسی و جیرانمان باناگامان لە خۆمان بێ نازاری دراوسی و جیرانان نە دەین بە هیچ شیوێهێتک تاكو خۆی گەوره لیمان نەرەنجی.

پێغه مبهەر ﷺ لە بارە ی ئەو كەسانە ی كە نازاری جیران و هاوسی کانیان دە دەن دە فەرمووی (قەسەم بە خوا ئیمانی نابێ، قەسەم بە خوا ئیمانی نابێ، قەسەم بە خوا ئیمانی نابێ، ووتیان كی ئە ی پێغه مبهری خودا فەرمووی ئەو ی جیران و هاوسی كە ی لە شەرو گێچەلێ دلئیای و ئەمین نەبێ ﴿ ۲ ﴾ متفق علیہ . كەواتە ئەو كەسە ی نازاری جیران و دراوسی كە ی بدات لە ریزی ئیماندارانی تەواو دە چێتە دەر ، هەندێك لە زانایان نازاردانی جیران و هاوسی بە گوناھی گەوره حسیب دە كەن ﴿ ۳ ﴾ جاپروانە و سەرنج بە تاج ئە ندازە یەك نازاردان و خراپ بوون لە گەل هاوسی و جیراندا گوناوه و تاوانێکی گەوره یە . هەر وەها پێغه مبهەر ﷺ دە فەرمووی (ئەو ی باوهری بە خۆا رۆژی قیامت هە یە بانازاری هاوسی و جیرانە كە ی نە دات) متفق علیہ . كەواتە موسلمان با بزانی و ناگاداری و خۆی بپاریزی ئەو ی خۆا پێغه مبهەر ﷺ پێیان ناخۆشە لە جیاتی

ئەوێ نازاریان بدات باچاکەو پیاوێتى لەگەڵیان بکات وەك سەلام لى کردن و دیاری بۆ بردن ،پرووخۆش بوون لەکاتى چاوپێکەوتندا هەواڵ پرسین و سەرلێدان و یارمەتیدان ئەمانە هەمووی نیشانهی رێزلى گرتنن . پێغه مبه ریش ﷺ دەفەرموی (ئەوێ ساوهرى بەخوای پوژى قیامەت هەیه بارپۆزى هاوسى و جیرانه كەى بگرى و چاکەیان لەگەلا بکا) رواه مسلم .

لێرانه دا دیاره كه ئیمان بەستراو تهوه و په یوه ندیە كى بەهێزى هەیه لەگەل پۆزو چاکه کردن لەگەل جیراندا .

هاوه له به رپۆزه كانى پێغه مبه رى خۆشه و یست رهزای خویان لى بیست ئیمانیكى تهواو باشیان هه بوو ،وه ئیمان فرمان بهریان بوو له دل و دهروونیاندا بۆیه توانیان ههزاران گومراو سه لیشیواو ناسوده بکهن ، به بهرزى ئیمانى خویان و خۆرهوشتى جوانیان به رهو ئیمان و هیدایەت بیان هینن .

ده گپێ نهوه یه كى له وه هاوه له به رپۆزانه ، مالیان مشكى زۆر بوو ووتى باشه ده بى چار چى بى ؟ووتیان پشیلە رابگره جا راده كهن و ده رده چن ،ووتى باشه ده رده چن بۆكوى ؟ دیاره هه ربۆماله جیرانان ده چن كهواته من ئەوێ بۆخۆم ئەم ویست بۆ ئەوان ئەم ویست به خوی ئەمە ئینساف نیه ئەمە نازاردانى دراوسى و جیرانه خوای پێغه مبه رى خوا ﷺ پێیان ناخۆشه وه من هه رگیز ناتوانم كاری وابكهم .

ههروهها ووتیان یا رسول الله (فلان ئافرهت به پوژوو ده بى شه و نوپۆ ده كات وه نازارى جیرانه كانیش ده دات ؟فەرموی ئەو ئافرهته لەناو ناگرایه واته ئەگەر به رده وام نازارى جیرانانى بدات و وه تهویه نه كات و په شیمان نه بیته وه ده چپته ناو ناگرى دۆزه خه وه ئەوجا باهەر به پوژوو بى و شه و نوپۆ بکات) اخرجه

احمد و حاكم وقال صحيح الاسناد ﴿٤﴾

٦- گوناھي گه وړه نه و هيه كه له گه ل جيراندا بكرى

له بهر نه و هې در اوسى و جيران حقه چاكو پياوړه تيان هه يه جا نه گهر پيچېوانه بو و هه نه و هه نه بيته گوناھ و تاوانى كى زور گه وړه پيغه مېهر ﷺ ده فېرموى ، نه و هې زينا يې كه له گه ل جيران و در اوسى كې بكات گوناھه كې گه وړه تره له ده زينا كه له گه ل كه سانى دور تر بكات) المسند الامام احمد ٨/٦ .
نه مېش هوى نه و هيه گوايا جيرانه و جينگې متمانېه و هاتو چؤو سېردانى ده كاو خه لكى دلى لى پيس ناكهن و شوېه ي لى ناكهن كه چى نه و يش خيانه تى له ته كا ده كاو ناموسى پيس ده كا .

هېروها له باره ي دزيشه وه پيغه مېهر ﷺ ده فېرموى نه و هې دزى بكات له گه ل يه كى له ماله جيرانه كانى بارى گوناھي گرانتره و گه وړه تره له و دزى له ده مال بكات له ماله كانى كه سانى تر كه جيرانى نين . (رواه الامام احمد ٨/٦ . تم دوو فېرموود هيه قياسه له سېر هه موو خراپه و تاوانه كانى تر وه ك نه زهرو غه يبه ت و بوختان و جنيودان هتد . هېروها پيچېوانه ش نه و هې چا كه له گه ل جيرانه كې بكات خيړى چند قات زياتره له و هې له گه ل كه سانى تر بكات .

جا بو نه و هې باشتر بزائين كه گوناھ له گه ل جيران چؤنه با زياتر باسى ماف و حقه خؤى بكه ين نه و سا روون ده بيته وه چونكه حقه و ماف نه داني جيرانيش له پوله كانى گوناھ و تاوان ده ژمير دريت ، و له پراستيدا حقه و مافى در اوسى و جيران به سېريه كه وه زوره فېرموو با بزائين موعازى كورې جه بهل

جيڪي ٻوڏهه ڳڙپڙي ته وهه دهه فرموي گوتمان نهى پيڻه مبهري خوا ﷺ ماف و
 حقي جيران چيه؟ فرموي (نه گهر داواي قهرزي لئى كردى قهرزي بدهيتي)
 وهه گهر داواي ڪومه ڪي لئى كردى ڪومه ڪي بڪهيت وهه گهر پيويستى روي
 تي كرد يارمه تي بدهى وهه گهر مرد شويني تهرمه ڪهى بڪهويت وهه گهر
 سوڏي ڪي دهست كهوت پيٽ خوش بيت و پيڙزيابي لئى بڪهيت به ٻونهى چيشت
 و شيو نازاري نه دهيت وهه گهر ٻونه ڪهى بچوو بهشى بنيريست خانوي بهرز
 نه ڪهيه ته وهه بهسهر خانوي ماليا تابوي پروانيت يا زال بيت بهسهريدا يا ريگه
 باو ههواو رڙي لئى بگريت مه گهر نيزنى لئى وهه بگريت نه گهر ميوهت قسمهت
 بو بهشى بدهيت دهنا به نهيني بيبره مالهوه يا منداله كانت شتيڪ نه به نه
 دهروه ڪه منداله ڪهى نهو بهدياريه وهه غم بخواو رڪه بگري تي ده گهن و حالي
 دهن چيستان پئى ده ليم؟ حقه و مافي هاوسى نادات قهسم به خوا به ته واوي
 ڪه ساني نه بي له وانهي ڪه خوا ره ڪه پئى كردون ﴿٥﴾ اخرجه خرائطي.

٧- دراوسى و جيران ده بي ٻو ناته بابن؟

له راستيدا ناته بابي و ناڪوڪي نيوان جيران هه مروي له بهر له خوابي
 ناگايي و، له خوا نه ترسانه، وهه له بهر بي ناگايه له دهستورو بهرنامهى ژيان
 وهه له بهر ويٺ و گومرايي و سه رليشيواويه نه مهش بهرهم و نه تيجهي دهستي
 شهيتانه كانى و نينس و جنه، هوي گهوره نهه خالنهى خواره وهيه
 ڪه سه رنه ڪيشي ٻو ناته بابي و چينه كانى ڪومه له وهه تايه ته تي دراوسى و
 جيرانه كان :-

أ- په رته واوي ڪومه له بهيرو باوه راني جيا جيا و نارنيڪ، شهيتانه كان لهه

له نادابه كانی..... که نیسلام

وه كهس مندالی كهس وهك هی خۆی سهیر ناکا، رهحم و بهزهیی نهما گیانی
هاوکاری و برابتهی جیرانیتتی .. كهسایهتی هتد كزۆل و سست و لاواز بسووه،
نومید وایه دهستی خواناسان بهیارمهتی خوای گهوره بییته په ره بستیی
له هه موو جیهاندا له رووی شالوو لافاوه كانی گوهرایی و نه زانین ...

ده بی چاره سهر چی بی؟!!!

شك و گوومان له وه دانئیه كه ته نهها چاره سهر یتك بۆ ئهم گهروگرفتانه
گهرا نه وهیه بۆ نایینی ئیسلام به شیوهیه کی راست و دروست وه گهرا نه وهی دلان
بۆ بازاری نیمان، نه وهی ویژدان و ئینسافی هه بی، وه کاری گه ریکی ئهم لاو
ئهولاو کاری لی نه کرد بی، ژیره و فیه ته تی خۆی نازاد بكسو و فه رمان و په ئی
بداته وه دهستی ، ده بینین نه ویش ده بییته شایه دیتك له سهر نه وهی كه ته نهها نایین و
به رنامه ی خوایه و چاره و حه لی هه موو كیشه و گهرو گه رتیکی تیا به ، له مانه ش
دروست کردنی گیانی هه ره وه زی و هاوکاری و خۆشه و یستیتتی نیوان دراوسی و
جیران ، و ده له ناو بردنی هه موو كه م و كوریه كان ..

جاسهیر كهو سه رنج بده بزانه چۆن نیمان داری و گوهرایه لی خواو
په یغه مبه ر ﷺ نامیزادی وا دروست ده كات ، نه هه ر كیشه و گهرو گه رت گه و ره
ناكات به لكو بنه بری ده كات و حه ل و چاره یه کی وای بۆ دانه ئی كه بییته
مایه ی په ندو نامۆژگاری .. (ده گه رنه وه به سه ندی کی صالح كه په یاو نك هاته
خزمه ت په یغه مبه ر ﷺ سكالای له ده ست هاوسی كه ی ده كرد ، برۆ سه برو
نارامت بی پاش نه وه ناره حه ت كرایه وه ، دوو جار یا سی جار هاته وه بۆ
خزمه ت په یغه مبه ر ﷺ هه مان سكالای كرده وه برۆ كه ل و په ل و شته كانه ت
له و سه ر رینگه یه دا دانئیه) نه ویش شته كانی هه ئناو له سه ر پینگه ی گه و ره ی شاردا

ههلى رشت و داينا ،خهلكى لتيان ده پرسى ؟نهوه هۆى چى يه شته كانت لهو
 سه ر ريگه دا ههل رشتوه ؟ باسى خۆى بۆ گيړانه وه ، خهلکيش جيرانه
 خراپه که ديان به نه عله تيان ده کردو قسه يان پي ده گووت و سه رزه نشتيان ده کرد
 ، ده يان گووت ده بي نهو کا براهه چۆن ويړايي ناو ها نازارى جيران و دراوسى بدا
 ، باشه ده بي نه يزاني بي و نهى بيستبي پيغه مبه ر ﷺ سى جار له سه ريه ک
 سويندى خواردوه نه وهى نازارى جيران و هاوسى ي خۆى بدات نيمانى نابى
 !ههى خوا واو واى لي بکات ، نه م ده نگ و باسه بلاو بۆوه گه يشته
 گو يچ که كانى نه هلى شار ، وه خهلک ناره زايان ده برى و سه رزه نشتى کا بريان
 ده کرد ، ناچار نه و يش هات بۆ لاي و نهو په رى شه رمه زارى و په شيمانى
 دا يگر تبه و ده سته و داميني بوو گووتى مه ردى خوابه بگه رپوه جيگه ي خوت
 و خۆ به ته واوى نابروم چوو !! نيتر هه رگيز شتيكى وا له منه وه نابيني دل گرانت
 بکات و پيت ناخوش بي ..) . اخراجه ابو داود وا بن حبان . به لي به م جوړه
 خۆگر تنه بووه هۆى نه وه هاوسيه كى له كارى ناهه مووارو خراپه ي پيشووى
 په شيمان بيته وه و بگه رپته وه بۆ سه ر ريگاي راست ، وه خهلكى تريش بترسى
 له نابروو چوون جيرانى خۆى نازار نه دا ، نه بادا ته و يش ناماده بي كه ل و په لى
 خۆى له سه ره ريگا ههل بريژى .

سه ريه كه له هيچ جارو كه ره تيكا پيغه مبه ر ﷺ نهى فه رموو برؤ توش
 نازارى به و !! ! چونكه پيغه مبه ر ﷺ دانايه و زانايه مامؤستايه نه زانى كارو
 پيشه ي خراب به خراب چاره سه ر نابى به تا ييه تى له گه ل جيران و دراوسى دا
 ، به لكو بارى ناهه مووار هه ر به چا كه خوازي و سه برو نارامى و عه قل و
 هۆشه وه ، چاره سه ر ده كرى ، بائيتمه ش هه ول به دين به گو يره ي توانامان له گه ل

جيران و دراوسينگان چاك و باش بين چاكيان له گه لا به كه مين نه وه تا پيغه مبه ر
ﷺ ده فهرمووى چاكترين هاوسى لاي خواى گه وره نه وه كه سه يه كه چاكت ر بسى
بو جيران و دراوسينگانى . رواه الترمذى وقال حديث حسن .

هروه ها با ههوليش بدهين كه سانى جيران و دراوسى و ناسياومان حالى
بكه مين له نيسلام وه ريگه ي هيدايه تيان بو روون بكه مينه وه پيش نه وه ي
ناماده بكرين و به مه يدانى مه حشه ردا له لاي خوداي گه وره شكايه تمان لى
بكرت له لايان ناسيارو جيرانان بلين وه ره كابرا من تو ده ناسم، نه ي خوايه نه م
كابرايه هه مورجار به لامان پانه بوورد ناگادار بوو به به رنامه و ريگه ي هيدايه تى
تو وه هرگيز منى بيدارو ناگادار نه ده كرده وه به لكو بوخوم عاقل و ژير بومايه
توشى نه م مال ويرانيه هه تا هه تايه نه بو مايه .

جا هه ول بدهين له زونگاوى به دبسه ختى و گومرايى رزگاريان بكه مين
به خوړه وشتى جوان حاليان بكه مين وه نيسلامه تى و به رنامه ي خوا له لايان
شيرين و جوان بكه مين پيش نه وه ي تووشى سكاى سه رليشيو او گومراييان بسين
سه ره نجام عيتابى خواى گه وره مان بيته سه ر.

نادابی سهلام کردن

۱- نادابی سهلام کردن چی یه ؟

پیش هموو شتی پیویسته بزاین سهلام (السلام) واتنه ناشتی ناویکه له ناوه پیروژه کانی خوای گهوره وه بنچینهی ئەم ناوه (سلم) ه واته تهواوی دوور له کهم و کوری، ناشتی سیفه تیکه له سیفه ته جوانه کانی خوای گهوره، و دروشمی ناشتی له سه راسه ری بوونه وەر دهرده کهوی له نه خش و نیگاره کانی، له رازاوه بیی و دیمه نه کانی مانای ناشتی ده خویندریته وه.. ناشتی ههنگاو یکه نیمانداران له سه ر زهوی به ره و رووی دهرۆن تا به هووی ناشتی دونیا وه ناشتی هه میسه بیی به ههشت وه ده ست بینن، گیانداره شاخ داره کان!! شاخه کانیان وه کو نالای ناشتی به رزیان کردوته وه تا کو ناحه زانی ناشتی پی پهرج بده نه وه، ههروه ها باقی گیاندارانی تر هه ر جووری به شیوه بیی نه نوینی و دیاری ده کا کهوا ناشتی خوازوه دوژمنی ناحه زی و شه ر فرۆشانه .. وه ک بالنده کان هه ر کاتی دهنگیکی گهوره بیسن، ده زانن ناشتی له شوین خووی تر رازاوه بویه خیرا له شه قه ی بال دهن و شه رۆن بو شوینی تر، تابگه ن به دونیای ناشتی، ههروه ها یاساکانی زهوی و تاسمان و نیوانیان دروشمی ناشتی و سهلامه تیان لی دهرده وشیتته وه .. ههروه ها سهلام ئەم مانایانه هه ل ده گری وه تییدا کو دهبیتته وه، وه ک ناشتی و هیمنی و سهلامه تی و دلنیای و ره حمت و به ره کهت و پیروزی و هیدایهت، وه سوننه تیکی گهوره یه که موسلمانان سهلا و له یه ک بکه ن .. بهلام وه لام دانه وهی واجبه و نه وهی کهم و کورتی تیا بجه نه گوناھی

ده گاتې جا بویه پېویسته نادابی سه لام کردن به باشی فیتیرین .. که موسلمانې ده گاته براکهی موسلمانې سه لاوی لی ده کات، واته : ناگاداری ده کاته وه به گه یشتنی و بۆ لای یادکردنی و دعای خیر بۆ کردنی و حهز کردن به خوش بهختی . وه (السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته) واته نهی برای موسلمانم ناشتی و پیروزی و دنیایی و سه لامهتی و بهر کهت وره جهتی و هیدایهتی خوای گهورهت له سهر بی .. که نه م سه لاوه خویندرا نیتر ده رگاگانی خوشه ویستی و برابیهتی و تهبابی به زهیی خودا ده که ونه سهر پشت بۆ براکهی .. وه ده رگاگانی رق و قین و خرابی و ترس و لهرز و غه فلهت و بی ناگای دائه خرین .. بویه وه لامه کهی ده بی به نهرک و واجب له سهر براکهی که نه ویش هر به م شیویه وه لامی بداته وه یا به شیویه کهی باشتریش وه کو خوای گهوره پیمان ده فسر مووی ﴿ وَإِذَا حُيِّمْتُمْ بَتَحِيَّةٍ فَحَيُّوْا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوْهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيّ د

كُلِّ مَثْوٍ حَسِيْبًا ﴿ (النساء ۸۶)،

باشه له غهیری (صیغه و زاراوهی سه لام) چی ههیه له م رووه وه که جیگی یه که له هه زاری مانای سه لاو پر بکاته وه !! هه له وه هه له وه .. چۆنی یا جۆره نیشاره تیک به ده ست بی یا به سهر بی یا به یانی باش بی یا نیواره باش بی یا نه و کاته باش بی باشه کی باشی و بکاو چۆن باش بی به چی باش بی .. هتد ؟ کهی نه و مانایانه یان تیایه که له سلادا ههیه ؟ .. یا له وه لامه کهی دا .. سهرچاوم سهرچاوم ، اهلا اهلا .. یا خوشبی .. نه مانه و هاووینه یان کهی جیگی وه لامه کهی پرده که نه وه - ۱- ؟ ؟ !! له ههر شوینی دیتت سه لاو کردن وه لام دانه وهی له شوین خویا نه بوو یه کسهر دیار نه دا که خه لکی نه م شوینه بی ناگان له بهرنامهی خودا، ده نا سه لاو به هیهچ شتی ناگورنه وه .. دیاره ره جهت

له نادابه كاني.....كه نيسلام

و ناشتی و بهره كهت هه له لای خودای ناشتی خوازو خوشه و یسته، بویه شه ده بی هه له و داوا بكری، وه كه له زیكرو و یرده كانی پیغه مبهه ﷺ دا ده رته كه وی كه فه رموویه تی (اللهم انت السلام ومنك السلام تبارکت یاذا الجلال والكرام) سوننه ته نیمه شه و دوغایه بخوینین به تاییه تی له پاش سه لاری نویژه كانا .. له نه حیا علومی دیندا هاتوه: نافرته تیگی خوا په رست برازایه کی زانای هه بوو، پی ی ووت نه می کوری خۆم نه گه ر روح و گیانم ده رچوو و بهرز بووه وه به ره و ناسمانه كانی تا گه یشت به لیکای خودا، چی له جزوور خودادا بلیم؟ فه رمووی بلی (اللهم انت السلام ومنك السلام تبارکت یاذا الجلال والكرام) جا پاش ماوه یه كه نافرته كه نه مری خوا ی فه رموو، دوا یی هاته خه ونی برازاکه ی ووتی خودا به ختیار ت بکات وه كو تو زیكرو و یردیگی وات فیکردم و له خزمه ت خودا خویندم، زۆر پیه وه دلشاد بووم ..

۲- سه لام کردن و وه لام دانه وه ی ده بی چون بی؟

سه لام کردن و وه لام دانه وه ی صیغه و زاروه ی تاییه تی خۆی هدی، سوننه ته و خیری زۆر تره بۆ شه و موسلمانیه کی له سه ره تا سه لام ده کات و نه وه ی وه لامیسه ده داته وه خیری ده گاتی به شه رتی کم و کوری تیا نه خا نیه تی چاکی بی، چونکه وه لام دانه وه ی واجبه ، نابی پشتی تی بکری کورترین صیغه و زاروه ی سه لام کردن نه وه یه که بلی ی (سلام علیکم) وه سوننه ته (ورحه الله) له گه ل به دیت هه روه ها (برکاته) له گه لا بخویننی جا نه نجامی وه لامه که نه وها ده رده چی (وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته) .. وه نه وه ی سه لام ده کات باشتر وایه بلی (السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته) وه واری پیش (علیکم) که واری عه تفه پیویسته بلیتی، وه سه لام کردن و وه لام دانه وه که شی ده بی به مانای

كۆمهل بى واته (ضميرى جمع و كۆمهل به كار بينى نه گه رتا كه كه سينكيش بى
 بده لگه مان بۆنه و قسانه نوسيو مانه نم نايه تهى خواى گه وره يه كه ده فهرمووى
 وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ﴿٨٦﴾ (النساء ٨٦)

واته: نه گه ر سه لامتان لى كراباشتر وه لامى بده نه وه يسا به قه د

خوى) ههروه ها فهرمووده مان زۆره له م باره يه وه و نه مانه هه نديكيانن :-

- له عيرانى كورى حوسه ين ره زاي خوايان لى بى (فهرمووى پياوى هاته

لاى پيغه مبه ر ﷺ سه لامى كرد ووتى (السلام عليكم) جا پيغه مبه ر ﷺ
 وه لامه كه ي داوه پياوه كه دانيشت جا پيغه مبه ر ﷺ فهرمووى: ده (واته ده
 خيى گه يشتى) پاشان يه كى تر هات ووتى (السلام عليكم ورحمة الله)
 پيغه مبه ر ﷺ وه لامى دا يه وه، پياوه كه دانيشت جا فهرمووى بيست پاشان
 پياويكى تر هات ووتى (السلام عليكم ورحمة الله وبركاته) پيغه مبه ر ﷺ
 وه لامى دا يه وه، كا براش دانيشت جا فهرمووى سى (رواه ابوداود) لي تره دا
 بۆمان پروون ده بيتته وه تا صيغى يا زار اوه كه ي سه لام زياتر بخويى به سه ر
 موسلمانان، نه وه زياتر خيرو پاداشتى ده گاتى، له عانيشه (ره زاي خواى لى
 بى) فهرمووى پيغه مبه ر ﷺ فهرمووى پيم نه وه جو برائيله (فريشته ي وه حى)
 سه لامت لى ده كات منيش و تم (وعليه السلام ورحمة الله وبركاته) متفق
 عليه.

- له نه نه سه وه (ره زاي خواى لى بى) فهرمووى كاتى كه پيغه مبه ر ﷺ

قسه يه كى بفهرمووبايه، سى باره ي ده كرده وه تسالى ي تى بگهن، كاتى كه
 ده چوه لاي گه ل و قه ومى سه لامى لى ده كردن و سى باره ي ده كرده وه) رواه
 البخارى .

- له تەبى ئومامە ﷺ فەرمووى پىغەمبەر ﷺ فەرموويەتى (باشترىن و نزيك ترين خەلكان لە لای خىواى گەورە ئەو كەسانەن كە سەلام لە پىشدا دەكەن) رواه ابو داود . جا ئەى برايانى مۇسلمان با نىمە ھۆشيارو وورىابىن لە سەلام كردندا دەست پىشخەرى بكەين بە ھەوى سەر لە مۇسلمانان و خىزمان و دۆستان و جىرانان بەدەين، وە سەلامى رىك و پىك و بەجىتان لى بكەين^۲ ..

- لە ئەبى ھورەيرە (رەزای خىواى لى بى) فەرموويەتى: قەسەم بەو كەسەى رۇح و گىاغى بە دەستە ناچىتە بە ھەشت ھەتا نىمان نەھىتن، نىمان ناھىتن تاكو يەكترىتان خۆش نەوى، ئايا پىتسان نىشان بەدەم كارى ئەگەر ئەنجامى بەدەن يەكترتان خۆش بووى؟! سەلام زۆر لە يەكتر بكەن) رواه مسلم .
ديارە ئەگەر يەككى خۆى لە كەس نەگەيەنى وەيا لە مالىھە دانىشى و تىكەلى خەلك و مەردووم نەبى . . وەك كۆلەوارانى لە ناىنى خوا بى ناگا، دەلین ھەقت لە كەس نەبى، جا ئەگەر وابى سەلاوىش لە كەس ناكات ديارە خۆشەويستاتى خەلكىشى نابى، لە ئەنجامدا خۆشيشيان ناوى، لە كۆتايىشا نىمانى نابى، ئەمەش بەلگەيە كە چاوىشى بە بە ھەشت ناكەوى، ئەو جا باگووى راپەللى فەرموودەى خواو پىغەمبەرى خوا بىن واز لە قەسە و وتارى كۆلەواران بىنين.

۳- كى سەلام لەكى بكات؟

- لە ئەبو ھورەيرە پىغەمبەر ﷺ فەرموويەتى (سوار سەلام بكات لە پىادە، پىادە سەلام لە دانىشتوو بكات و ژمارە كەم لە ژمارە زۆر سەلام

^۲ ئەگەر لە كۆمەلنى سەلام كرا ئەوسا يەككى يا زياتر وەلامى داپەوگوناھە كە لە سەر باقى ئەوانى تر لادەچى چونكە فەرزى كىفيايە (فرض الكفاية) واتە ئەگەر چەند كەسى پىش ھەلبىستن گوناھ و واجبەكە لە سەر ھەموويان لادەچى.

بكات) متفق عليه. وه لهړيوايه ټيكي بوخاری هاتووه (بسچوك سه لامل له گهوره بكات).

- له نه بوو نيمامه وه (ره زای خوای لی بی): (گوتراوه شهی پیغه مبهری خودا ﷺ دوو پیاو ده گهن به یهك کامه یان زووترو پیشتړ سه لامل بكات؟ فمرموی کامه یان نه ولاتره به خوای گهوره) رواه الترمذی، له بارکی یوسف (عبدالله کوری سه لامل) ره زای خوای لی بی فمرموی گویم لی بوو بیستم له پیغه مبهری خودا ﷺ دهی فمرموی: نهی کومه لانی خه لک و مهردووم سه لامل زور له یه کتر بکن و خواردن بدن به هه ژاران و نه داران و یه کتر، صیله ی په حم به جی بگه یه نن، نویژ بکن که خه لک و مهردووم نوستون، ده چنه به هشت به بی چهندو چون، واته به ناشتی و به سه لامل) رواه الترمذی. له توفه یلی کوری نه بو که عب ده لی ده چوممه بازارو به لای عبدالله ی کوری عوممه ردا چوم هاته دوام که له گه لئا بیته بازار جا که چوینه بازار به لای هر که سی پانابور دین نیلا عبدالله سه لاملی لی ده کرد کونه فروش بایه یا فروش یاری هدرشتی تریایه یاهه ژار بایه، یا دامو بایه، منیش پیم ووت باشه چ نیش و کارت هه یه له بازار نه توو نه له لای فروش یاری راده وهستی و نه پرسیار له نرخ شت ده که ی و نه داده نیشی له مه جلیسه کانی بازار ی و پیته ده لیم دامانیشینه و لیرانه باهه ندی بدوین و قسان بکه یین؟ ووتی نهی توفه یل من که به یانی هاتم بو بازار تنها له بهر سه لامل کردن بوو له خه لک له وهی ده یینین و له وهی لیتی راست دین، له نه بو نومامه صودی کوری عه جلانی باهیی ره زای خوای لی بی فمرموی پیغه مبهر ﷺ (فمرموی نه ولاترین و باشت رینی خه لکان له لای خوای گهوره نه وانن که له پیشتدا سه لامل ده کهن) رواه ابو داود.

بزانن: نابیّ سلام له نافرته بکهین، به تاییه تی نه گهر به تنیا له ریگا پیک گه یشتن، چونکه سهیر کردنی دروست نیه حرامه، جانه گهر سهیری نه که ی دياره نازانی و له وانه یه سهیر بکیشی بوقسه پرؤکی خه لک یا پاش سهلامه که ی قسه کردن و نه حوالا پرسین و چاو له چاری یه ک نان و نه مانه گشتی حرامن، چونکه سهرنه کیشی بؤ دنیای خراپه کاری و فساد، ههروه ها ههیر سهلام کردنیکی تر بی به نیه تی خراپ و نیازی بؤگهن و بیی به هوی هه لخه له تاندن و فیئل کردن و خیانهت کردن دروست نیه، جا له نافرته بی یا گه نچ بی یا پیربی یا مندال بی.... هتد. چونکه سهلام ده بی به مانای خوی بی وه کو باسمن کرد و قصدو نیه تی مانایه پرپیت و پیروزه کشی تیابی، ههیر چنده سهلام کردن سوننه ته به لام له زور کات و شویندا نابی به جی بگه یه ندری وه کو یه کی ده ست به ناو ده گه یه نی یاسه ری خوی ده شوا له حه مامه یا نان ده خوات و کاتی خواردنه یا له دهرس خویندن دایه وه نه مانه ش له سهریان ناییته نه رک و واجب که وه لام بده نه وه، وه ده توانن پاش کۆتایی پی هاتنی کاره که سلاو وه رگرنه وه.

سهلام کردن له مندالان سوننه ته، له نه نه سه وه کاتی که به لای مندالان رائه بوارد سهلامی لی ده کردن و دهی فهرموو پیغه مبهیر ﷺ سهلامی له مندالان ده کرد) متفق علیه.

ههروه ها سهلام کردن له کۆمه لی ژنان دروسته به مه رجی مه ترسی هیچ فیتنه یه کی لی نه کری وه کو له نه سماء کچی یه زید فهرمووی پیغه مبهیر ﷺ به لاماندا تی پهری نیمه ش کۆمه لی بووین له ژنان سهلامی لی کردین ﴿۷﴾

٤- سهلام کردن پهوشتی پیاوچاگانه

خوای گهوره له دوا پرۆژا سهلام له نه هلی به ههشتیان ده کات وهک له سوپه تی (بیس) دا ده فرمووی (سلام قولاً من رب رحیم) ٥٨، ههروه ها خوای گهوره بۆمان ده گێرێته وه که سهلام کردن له خو پهوشتی به ههشتیان وهک ده فرمووی لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْتِيهَا إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٥٨﴾
الواقعه نایه تی ٢٥-٢٦

واته: (له ناو به ههشتدا له غوه و قسه ی زیادیان گووی لی نابی و توشی تاوان و نا په حه تی نابن به لکو ته نها پیتیان ده وتری سهلام و په حه تی خواتان لی بی به ههشتان پرۆز بی).

ههروه ها فریشته کان پیشوازی له نه هلی به ههشت ده کمن و سلام و پرۆزبایان لی ده کمن ده لێن فرموون بۆ به ههشت هه تا هه تایی بیننه وه
وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾ (سوره تی الزمر ٧٣).

له عبدالله ی کوری عه مری کوری عاص (پیاوی پرسیا ری له پتغه مبه ری خوا ﷺ کرد کامه کارو خو په وهشت له ئیسلامدا باشت رین و خیرترین شتی که؟ فرمووی خواردن به خشین و سهلام کردن له وه که سه ی ده یناسی و نایناسی) متفق علیه.

وه کاتی میوانه به پرێزه کانی هه زه ته ی ئیبراهیم (علیه السلام) (که بریتی بوون له چه ند فریشته یه ک) هاتنه لایی و سه لامیان لی کرد نه ویش وه لامی

له نادابه كاني.....كه نيسلام

سهلامى داناره) هَلْ أَتٰنَكَ حَدِيْثٌ ضَعِيْفٌ اِبْرٰهِيْمَ اَلْمَكْرَمِيْنَ ﴿٢٤﴾ اِذْ دَخَلُوْا

عَلَيْهِ فَقَالُوْا سَلَمًا قَالَ سَلَمٌ قَوْمٌ مُّنْكَرُوْنَ ﴿٢٥﴾ (سوره تى الذاريات ٢٤-٢٥)،

له نه بو هوره يره وه پيغه مبهر ﷺ فهروويه تى لهو كاتهى كه خواى گهوره
حه زره تى ناده مى خهلق كرد، پيى ووت برؤ سهلام لهو كؤمه له فريشته
دانيشتووه بكه، وه گوى بگروه بييسه له وهى كه حهزت لى يه تى و خؤشتيانى
دهوى جا نه مه سهلامى توييه، وه سهلامى نه وه وه چهى توييه، جاووتى (السلام
عليكم) فريشته كان وه لاميان دايه وه به (السلام عليكم ورحمه الله)
له وه لامه كه دا (ورحمه الله) يان بو زياد كرد. متفق عليه.

ههروه ها خواى گهوره ده فه رموى (نه گه رچونه مالى سهلام له خانه وادهى
نهو ماله بكه ن به سهلامى كه له لاي خواوه بى، پيرؤزو موبارهك و پاك و بى
گه رديبى) ههروه ها سوننه ته ناده ميزاد كاتى كه گه رايه وه ماله وه سهلام
له خانه وادهى ماله وه بكا كه مايهى خؤشه ويستى و به ره كه ته بو هه موو لايهك
لهو خانه واده، وهك پيغه مبهر ﷺ به نه نهس ده فه رموى (نهى رؤله نه گه ر
چوو يته ماله وه سهلام له خانه وادهت بكه، ده بيته به ره كه ت و ره حه مت بو خؤت
و بو كه سانى ماله وه ت.. رواه الترمذى .

چهند كهس له ژياندا جاران رقمان لى بو ته وه كاتى كه هاتؤ ته لامان
سهلامى كرده وه، ئيتر رق و كينه كهى دلمانى بارى كرده وه خؤشه ويستى
شويى گرتو ته وه، وه به پيچه وانه چهندين كهس به لامان تيپه ريوه سهلامى
نه كرده رق و قينه له ناستيا ههولى داوه بيته دلمان وه ووتومانه ته ماشاى
بكه، هه سهلاميشى نه كرد؟!

له باوكى عه ماره وه به راتى كورى عازهب ره زاي خواى لى بى ووتى

پیغمبر ﷺ فرمانی پی کردین به حوت شت :

۱- به سردانی نه خوش :- به شیوهی که مایه‌ی ناسودہ‌یی و دلخوشی نه خوشه که بی و نه گهر دیاری له گهل خۆمان بهین باشره و دعای خیری بو بکسین هه راسانی نه کسین، به زور له لادانیشتن یا بونی ناخوش یا به قسه و گوفتاری یا به هر شتیکی تربی.

ب- ناماده بوون و به دوا کهوتنی تهرمی برای موسلمانن، کاتی دهری و به ره و گورستان دهیبن ، به شیوه‌یه که بی به مایه‌ی کومه کی و دل دانسه‌وی خاوهن مردوه که ، وه بیر کردنه وه له رۆژی که تۆش شه‌وا هه لده گرن به ره و گورستان ده تهن، دیاره کهس و کاریشت پینان خوشه خه‌لک به کومه کیانه وه بی.

ج- دعای خیر بو شه‌وی بپژمی : واته شه‌وی ده پژمی پیویسته بلی (الحمد لله) نه‌وسا شه‌وی گوی ی لی یه بلی (یرحمک الله) نه‌ویش دعای خیری بو بکا بلی (یهدیك الله ویصلح بالکم) واته خوا هیدایه‌ت و رینمایه‌ت بکات و حالت چاک و باش بکات .

د- یارمه‌تی دانی بی هیزو زه‌عیف : رزگار کردنی نه‌مانه به پی ی تونا پیویسته، جاله هه ر پرویکه‌وه بی، له‌رووی پاره و پول و ماده‌ ده بی، یا به‌رووی زانست و زانیاری بی، یا له‌رووی سته‌م و زولمی زالمان بی، هتد

ه- یارمه‌تی دانی سته‌م لی‌کراو، رزگار کردنی ده‌بی گه‌وره نساواتی نیماندار بی ، چونکه مایه‌ی رازی کردنی خواهیه و خواهی

گه‌وره حه‌رامی کردوه له‌نیو مه‌خلوقدا سته‌م و زولم کردن ، وه شه‌و که‌سه‌ی خوش ناوی که یارمه‌تی سته‌م لی‌کراو لی‌تقه‌وماوان نادات .

و- سه‌لام زور له‌یه‌ک کردن : به‌و شیوه‌ی که به‌اسمان کردوه و مه‌به‌ستی

له نادابه كانى.....كه نيسلام

خوای گوره بى و ره زامه ندى نهو بى، وه نومى دى پاداشتى نهو بى، ببى
به مایه ی خوشه ویستی و ته با یی .

ز- به جی گه یاندى سویندو به لیئنه كانى ﴿٨﴾ :ده بى موسلمان سویند
ته نها به خوای گوره و سیفه ته كانى بخوات بۆ مه به ستی چاکه و کارچاکی و
دلنیا کردنی خه لك له راستی دروستیدا، نابى سویند به غه یری خودا و
سیفه ته كانى بخوری جا هر شتی بى ده بى موسلمان سوور بى
له سه ره جیگه یاندى سویند و به لیئ و قسه كانى بۆ خزمه تی موسلمانان
چونکه مایه ی ریژو عیزه ت و که رامه ت و ئیمان ه .

برای موسلمان با له کۆمه لی پیاو چاکان دهرنه چین و، ناگامان
له خوره وشت و حه قی موسلمانان بى به سه رمانه وه، ههروه ها ناگامان
له بهرنامه ی ئاینه که مان بى، چونکه هر نهم ریگایه مایه ی به خته وه ری دونیا و
قیامه تمانه .

٥- سه لام کردن له کاتی به یه ک گه یشتن و لیئک جیا بوونه وه.

سه لام له یه ک کردن چۆن سوننه ته له به یه ک گه یشتندا، ناواش سووننه ته
له جیا بوونه وه... له نه بو هوره یره ره زای خوای لی بى فه رموی پیغه مبه ر ﷺ
فه رمویه تی (نه گه ر یه کى له ئیوه چوو بۆ مه جلیسى با سه لام بکا، نه وسا
کاتیئک ویستی هه لبستی و بروا با سه لام بۆ رویشته که ش بکا، سه لامی
سه ره تا له سه لامی کۆتایی با شتر نی یه) رواه ابو داود .

جا سه لام کردن و وه لامدانه وه ی چۆنه له سه ره تای به یه ک گه یشتندا هر
ناواشه له کاتی له یه ک جیا بوونه وه و مه جلیس به جی هیشتن، ههروه ها له

نهبو هورهيرهوه رهزای خواى لى بى فەموويه تى (پيغه مبهەر ﷺ) فەرمويه تى
 نهگەر يه كى له نيوه به براكه ي موسلمانى گه يشت با سه لامى لى بكا جا نه گەر
 دارىك يا بهردىك يا ديوارى كه وته نيتوانيان ديسان به يهك گه يشتنه وه، با
 دووباره سه لامى لى بكاته وه) رواه ابوداود.

سوننه ت به جى گه يانندن مايه ي نزيك بوونه وه يه له خوداو مايه ي پاداشت
 زۆر بوونه له رۆژى دوايى، ههروهها له دونياش ههزارهها حيكمه تى جوړاو جوړى
 تيايه و له هه مان كاتيشدا شوره يه كه نيمانى خۆى پى ده پرازييتته وه و بۆيه
 موسلمان سوننه ته كان نه قۆزيتته وه و به زايه يان نادا ت.

ههروهها (پيغه مبهەر ﷺ) ده فەرموى (سه لام له عاره ق خۆر مه كهن،
 مه چوونه لايان نه گەر نه خۆش كه وتن، وه نويزى مردوويان له سه ر مه كهن
 كه مردن) به لى سه لام كردن له عاره ق خۆر يا كه سانى هاو وينه ي له گونا ه
 تاواندا دروست نيه به تاييه تى نه گەر به حه لالى بزائى يا واتى بگات توپريز ت
 لى ناوه، ئه و يش به موسه ققه فى خوارديتبه وه، به لى نه گەر زانيت سه لامه كه ت
 ده يهينى بۆلاى نيسلام و ئوميدى نه وه لى ده كرى كه واز له تاره ق خواردن
 بينى يا واز له گونا ه و تاوانى بينى نه وه دروسته سه لامى لى بكه ي، و
 به قه صدو نيه تى رزگار كردنى له كارى بى شه رعى، ههروهها نه گەر كو مه لى
 له موسلمانان و كافران به يه كه وه دانيشتون دروسته سه لاميان لى بكه ي
 به نيه تى موسلمانه كان به ته نها، (له ئوسامه (پيغه مبهەر ﷺ) رابوورد به سه ر
 مه جليسى موسلمانان و موشريك و بت په رست و جووله كه تى كه لاو بسون
 سه لامى لى كردن) رواه الترمذى والبخارى تاج ٢ ل (٢٥٠) ههروهها له بيرمان
 نه چى نيمه رۆژى نو جار له نويزه فه رزه كان سه لام له خواى گه و ره ده كه ين،

نہ گھر نویژہ سوننہ تہ کانیش بکہین بہ قہد ژمارہی (تہ حیات) ہکان سہلام
 لہ خوی گہورہ دہ کہین کاتیّ دہ لئین (التحیات لله والصلوات والطیبات
 والبرکات) واتہ: نہی پەرہردگار ہہموو ژیان و مانہوہیہک ہہر شایستہی
 تۆیہ ہہروہا ہہموو پہرہمت و پاکی و بی گہردی و پیروزی ہہر شایستہی
 تۆیہ، ہہر ہی تۆیہ، باہہ ژاران و غہریبان و داماوانی ناو گۆرہ کانیشمان
 لہ بیرو یاد نہ چیّ و فہرامۆشیان نہ کہین، کہ سہلام کردن لہوانیش سوننہ تہ
 کاتیّ کہ بہ لای گۆرہ کانینا پائہ بوریں و ہکو (پینغہ مہہر ﷺ فہرامۆشی
 نہ کردوون سہلامی لیّ کردوون ، لہ نہ بو بوریدہ پہزای خوی لیّ بیّ (پینغہ مہہر
 ﷺ فیتری دہ کردین کاتیّ کہ دہرہ چووین بۆلای قہبرستانان بلئین (السلام
 علیکم اهل الدیار من المؤمنین والمسلمین وانا ان شاء الله بکم لاحقون، اسال
 الله لنا ولكم العافیة) رواہ مسلم، واتہ: سہلامتان لیّ بیّ خواہنی گۆرستان
 لہ ئیمانداران و موسلمانان وہ نیئمہش (ان شاء الله) بہ ئیوہ دہ گہین و لہ خوی
 گہورہ داوا دہ کہم عافیہت و خوژی بدا بہ نیئمہو ئیوہ.

٦- سہلام کردن لہ کاتی مؤلہت و ہرگتندا

خوی گہورہ لہ سورہتی نوردا دہ فہرمووی: نہی نہو کہ سانہی ئیمانتان
 ہدیہ مہ چوونہ مالیّ کہ مالیّ خوژتان نہ بیّ تا بیدارو ناگاداریان نہ کہ نہوہ و
 نین و روخصہ تیان لیّ و ہرنہ گرن و جا سہلامیان لیّ بکہن لہ نہہل و
 خانہوادہی مالہ کہ نہمہ بۆ ئیوہ خیرترو باشترہ تکاتان و ابیّ یادی خوی
 گہورہ بکہ نہوہ، و ہنہ گہر کہ سیکتان چہنگ نہ کہوت لہ مالہ کہدا بیّ (بہوہی
 سیّ جار لہ دہرگاتان داو کہس نہہات) مہ چوونہ ژوورہوہ ہہتا نین و مؤلہت

دهدرين، نهگه پيتان ووترا بگه پينهوه نيش و کارمان ههيه يا نهگه ر تنها ووتيان بگه پينهوه، نهوا بگه پينهوه نه مه بو نيوه پاکتره، وه خواى گه وره به کارو کرده و بى نيوه دهى که ن ناگادارو زانايه (يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٦٧﴾ فَإِن لَّمْ يَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا ۗ هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٦٨﴾ النور

نهگه نيمه ناگادارى نهو ناموژگارييه جوانانهى خواى گه وره بين له دهيان گيروگرتى کۆمه لايه تى پزگارمان ده بى، نهگه به جوانى لى تى بگه مين کارى پى بگه مين، سه ره پاي پزگار بونيشمان جوانترين خوړه وشتمان بو پينک دى په زامه ندى خواى گه وره شه له وى بوه ستى، له نه بو موسى نه شعهره وه ووتى : (پينغه مبه ر ﷺ فه رمويه تى: نيزن وه رگرتن سى جاره (سى جار له ده رگادانه يا ناگادار کرده وهيه) نهگه نيزن و مؤلّه تت وه رگرت باشه دنا بگه پينهوه) متفق عليه، ههروه ها نابى سهيرى ناو نهو ماله بگه ي پينش نيزن و مؤلّه ت وه رگرتن جا له کونى ده رگاوه بى يا له هه رشوينيکى تربى . له سه هلى کورى سه عد په زاي خواى لى بى ووتى (پينغه مبه ر ﷺ فه رمويه تى نيزن و مؤلّه ت وه رگرتن له پينناوى نه وهيه بو مالىان بچيت و دياره له مه شدا چاوت ده که وى به مالىان و به حالىان ، له روبعى کورى خيراش ووتى : پياوى له به نى عامر داواى نيزن و موله تى کرده وه له پينغه مبه ر ﷺ که له ماله وه بووه جاووتى بيمه ژووره وه؟ جا (پينغه مبه ر ﷺ گووتيه خاديمه کهى برؤ فيرى نيزن و موله تى

وهرگرتنی بکهو پئی ی بلیّ سهلام بکه به (السلام علیکم) نایا بیّمه ژووره وه؟ جا (پیغهمبهر ﷺ نیزی داو شهوسا هاته ژووره وه) رواه ابو داود ۲ نيزن و مؤلّهت وهرگرتن فهرمانی خواو پیغهمبهره و له خوړه وشتی جوانه مایه ی پړزو قه در وهرگرتنه، وه بنه بر کردنی دهیان گپرو گرفته .. وه نه گهر نيزن و مؤلّهت مان داواکرد به وهی له ده رگاماندا وهیه کئی هات ووتی تو کئی ی؟ مه لیّ منم به لکو ناوی خوژت بیته به شیوهیه کی وا که به باشی بتناسی و گومانی نه بیّ و نه مینیّ له ناسینت .. له جابر رهزای خوی لیّ بیّ چووم به لای (پیغهمبهر ﷺ له ده رگام دا فهرمووی نه وه کیته؟ ووتم منم فهرمووی منم منم (به شیوهیه کی پیّ نارازی بوون) متفق علیه . ههروه ها له م باره وه نه نه س رهزای خوی لیّ بیّ له فهرمووده مه شهوره که ی نيسرادا ده گپړیته وه ده فهرمووی (پیغهمبهر ﷺ فهرمووی پاشان له گه لّ جویرانیل بو ناسمانی دونیا چووین له ده رگايدا پیّی ووترا نه وه کیته؟ فهرمووی جویرانیله فهرمووی نه وه کیته له گه لّتا ووتی موحه ممه ده، پاشان بو ناسمانی دووهم له ده رگايدا ووتیان نه وه کیته؟ ووتی جویرانیله ووتی نه وه کیته له گه لّتا ووتی موحه ممه ده، ههروه ها له ده رگاکانی سیّ یه م و چواره م و باقی ده رگاکانی تر هه ر به م شیوهیه پرسپاریان ده کرد نه وه کیته ؟ نه ی ووت جویرانیله ﴿ ۹ ﴾ متفق علیه .

نادابى مه جليس

۱- پيويسته بزاني:

موسلمان زۆر پيويسته له هه موو روويكهوه شاره زاي ناييني پيرۆزى خۆى بيت، تاوه كو بتوانى له هه موو لايه كهوه ده رگا له شه يتان و سه ربازه كانى دا بجا و نيمانه كهى به جوانى و پاكي بيليتته وه تاكو به هه ميشه يى بتوانى شيريني نيمان نوش بكا و به خته وه رى و پروسپياتى دوا رۆژيش زياتر به رتوميد بكات ، ناييني پيرۆزى نيسلاميش هيج لايهن و پرويك نه ماوه باسى نه كردبى چاره ي گيرو گرفته كانى بو دانه نابى له وان هه ش نادابى مه جليس، خواى گه وه ده فهرمووى (نهى نهو كه سانه ي نيمانتان هيناهه، ته قواى خواى گه وه بكه ن وه له گه ل راست گويسان بن) **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ** ﴿التوبه

چونكه راست گويبى پاكي دل و چاوو گوئ ده پاريزى و له سروشتى خويان ده هيليتته وه، به لام درۆ بوختان و غه يبه ت و نه ميمى له غوه و قسه رۆكى زيادو بى مانا سروشتى پاكبان تيك ده داو به ره و نه بجا ميكي خراپيان ده بات و خواى گه وه له باره ي به نى نيسرا ئيليه كانه وه ده فهرمووى (زۆر گويبان له درۆ گرتسوه له كه سانى كه نه چوونه لاي (پينغه مبه ر ﷺ وه هيج زانياريان به نايينه وه نيه تا سه ره بجا م خواى گه وه خه شم و قينى لى گرتون و خواست و ئيراده ي هاته سه ر نه وه كه دلبيان پاك نه كاته وه وه له دونيا تووشى ريسوايى و بى نرخى كردوون

له نادابه كانى..... كه نيسلام

وه له پرۆژى دوايشدا نه شكه نجه و عه زابى گه وره ي بۆ داناون ﴿١٠﴾ بى راى
موسلمان گوى گرتن له درۆ به راستى فیتنه و موسیبه تىكى گه وره يه نه ي ده بى
درۆ كردن چون به لایه ك بى ﴿١١﴾ هه روه ها له بوختان و له غوه و غه يبه ت و
نه ميمى و ،ته نانه ت له باسى غه يبه تدا هاتوه كه (پيغه مبه ر ﷺ
ده فهرمووى (غه يبه ت كارو گوى گرى هاوبه شن له گونا ه و تاواندا ﴿١٢﴾
هه روه ها موسلمان نابى له كوړو مه جليسى دابنیشى، كه ئيه انه و قسه و
قسه رۆكى واى تىابى به رامبه ر به خواى گه وره و نايه نه پرۆزه كه ي يا
(پيغه مبه ره كه ي يا به شيك له ده ستور و به رنامه كه ي بزانه خواى گه وره چى
ده فهرمووى له سوپه تى النساء له نايه تى ١٤٠ د١ .

(بى گومان ئيمه دامان به زاندوه له كتيبدا بۆ سه ر ئيوه نه گه ر گويتان
لى بوو (بيستان) بى باوه رى و كو فر ده رپرا به نيشانه و نايه ته كانى خواى گه وره ،
گالته و گه پى پى كرا دامه نيشن له لايان و گويتان مه ده نى هه تا نه چنه سه ر
باس و خواستى كى تر، ده نا ئيوه ش وه ك نه وانن) نه و ريگايانه ي دل و ده روونى
پى پاك ده بيتسه وه وه يا پيى پيس و پۆخل ده بى چاو و گوئچكه و زمانه
به سه رۆكايه تى عه قل و ژيرى وه كو خواى گه وره ده فهرمووى وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿١٧٠﴾ اسراء
(له سه ر كارو ووتارو به رنامه يى مبه كه زانياريت پييه وه نه بى بزانه
به راستى گوى و چاو و دل نه وانه گشتيان به سه ر تۆوه به رپرسيارن) . به لى
ئاده ميزادى موسلمانى هوشيار هه زناكات و ينه يه كه له وينه كانى چاو و ميتشك و
فكرىا بى، جيگه ي ره زامه ندى خواى گه وره نه بى ،يا ده نگ و باس و قسه يى
له شريتى تۆمار كراوى له گوئچكه يدا بى يا خه يالات و گومانى له دل يا بى

كه جيگه ي خشم و قيني خواي گه وره بي، خو شك و گوماني تيا نيه مه جليسه كاني نيستاي دونيا زوريه ي هره زوريان له هه موو روو لايه نيكه وه به خواست و كهيفي شهيتان و شهيتانيه كانن و لهغووه درو نه مانه هه مروى له لايهك، له لايه كي تره وه باسي خواو پينغه مبه ر عليه السلام ناكري. باس هه ر باسي ورگ و گيرفان پر كرده دونياو دونيا په رسته خه لكاني بي ژماره نه مپرو كورو مه جليسيان له گه ل صحن و ته له فزيونايه، هه موو هه ست و نه ستي خو يانيان داوه تي، هه موو چاوو گو يچ كه يان داوه تي زور كات و ساتي خو يان بي ده كوژن كرديانه به هو كارتيك بو كات بي كوشتن بي نه وه ي بيري لي بكه نه وه سه ره نجام چي ده بي چي نابي؟ حه ياو نه خلاق نه رميني ريزو حودت ده چويني پرووتي و قووتي ده نويني، تو ي مي بازي ده چيني، فيره كوشتن و دل ره قي ده كات، له بو دزين و ته ماعي ده بات، تووشي دونيا په رسته ده كات له بيري ده چويني، ريگا كه ي نه جات، بو دونيا ي فاني و غه فله تي ده بات له رتي خواي گه وه ره ي ته واو ده رده خات، ناييني چاكي له بيرا ده بات (يعلمن فاها من الحياه الدنيا وهم عن الاخره هم غافلون) الروم/ ٧ (پينغه مبه ر عليه السلام ده ره رموي: له هه ر شويني كورو مه جليس به سترى و دروست بسى وه ناوي خواي گه وره ي تيا نه هيترى و سه لاوه ت له سه ر محمد عليه السلام لي نه دري نه وه جو ره سه رت و نه دامه ت و په شيمانيه ك به سه ر داده باريني، جا نه شكه نه جو عه زابي نه وه كه سه ده دا كه خواستي لي بي وه له وه كه سه ش خو ش ده بي كه خواستي لي بي) رواه الترمذي.

٢- رووکردنه مه جلیس و هه ئسان :

یه‌کی له مامۆستایان نامۆژگاری کۆرپه‌که‌ی ده‌کات ده‌فرمووی: کوری خۆشه‌ویستم، هه‌ر کاتی خۆینده‌ته‌وه یا بیستت له‌قورئانی پیروز (بایه‌ها الذین امنوا) واته: " نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی ئیمانتان هه‌یه " بزانه‌ نه‌مه له‌گه‌ل تۆیه‌تی چونکه‌ تۆ خاوه‌ن ئیمانی، دلی بۆ بکه‌روه‌ه بزانه‌ خوای گه‌وره‌ چون فەرمانیکت پێ ده‌کات .. خوای گه‌وره‌ ده‌فرمووی یَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ فَأَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ

الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

سورة‌ المجادلة / ١١، (نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی ئیمانتان هه‌یه نه‌گه‌ر پیتان ووترا فراوانی و گوشادی بجه‌نه مه‌جلیسه‌که‌تان، وابکه‌ن خوای گه‌وره‌ گوشادی و فراوانیتان پێ ده‌به‌خشی، نه‌گه‌ر پیتان ووترا فەرموون برۆن؟ ئیوه‌ش برۆن، خوای گه‌وره‌ نه‌و که‌سانه‌ی خاوه‌ن ئیمانن به‌رز ده‌کاته‌وه و نه‌و که‌سانه‌ی خاوه‌ن زانیارین به‌چهند پله و ده‌ره‌جه‌یی، خوای گه‌وره‌ ناگادارو شاره‌زایه‌ به‌کارو کرده‌وه‌یی که‌ ئیوه‌ ده‌ی که‌ن) .

هه‌روه‌ها پینغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست ﷺ ده‌فرمووی: (که‌س له‌ئیه‌وه‌ ناده‌میزادی هه‌لنه‌ستینی، پاشان به‌خۆی له‌جیگه‌ی دابنیشی، به‌لکو گوشادی و فراوانی بجه‌نه مه‌جلیستان، کوری ئیمامی عومه‌ر گه‌ر یه‌کی له‌به‌ری هه‌لبسابایه‌ له‌شوینی دانه‌ده‌نیشت) متفق علیه‌ .

نه‌گه‌ر یه‌کی میوانی هات، بۆ خۆشه‌ویستی وریز لی گرتن له‌شوینی خۆی

دانا، بردی بۆ سەر ووی جیڤگی دانیششت ئەوێ دروسته و سوننهته، هەرچەند بەرزی و بەرزی لە ئیسلامدا بە سەر ووی خوار ووی مەجلیسی نی یه (پێغه مبهەر ﷺ شوینیکی دیاری کرای نهبوو لە مەجلیسا بە لکوهەر شوینی خالی و بەتال بایه و بۆی بره خسابایه لی ی داده نیششت) جابری کوری سه موره رهزای خوای لی بی ووتی نيمه که ده چوینه لای (پێغه مبهەر ﷺ) هه ریه که مان له و شوینه داده نیشتهین که برزی دانیشتوانی پی کوتایی هاتوو (رواه ابو داود).

له باوکی عبدالله که سه لمانی فارسی یه رهزای خویان لی بی فه رموی (پێغه مبهەر ﷺ) فه رموویه تی (هه ر پیاوی خۆی بشۆری له رۆژی جومعه دا و خۆی پاک بکاته وه ، خۆی ریک و پینک و پوخته بکات، پاشان شه وه ی نه رک و واجیبه تی بیکات، بی ده نگ بی له کاتیکا که نیمام وتار ده دا نیللا خوای گه و ره گونا هه کانی به یینی شه م جومعه و جمعه ی را بردوو ده بسووری) رواه البخاری.

هه ره وه ها پێغه مبه ری ئازیز ﷺ ده فه رموی : (حلال نی یه بۆ پیاوی جیایی بخا، له نیوان دوو که سی دانیشتوو له ته ک یه کا ، مه گه ر ئیزن و مۆله تیان لی وه رگری) رواه ابو داود.

هه ره وه ها ده فه رموی ﷺ (نه فه رت و نه عله ت له و که سه ی که له نا وه ندی بازنه و حله قه ی دانیشتوان داده نیشی) رواه ابو داود.

نه بوو سه عید خودری رهزای خوای لی بی فه رموی گویم لی بوو و بیستم له پێغه مبه ری خوا ﷺ ده یفه رموو (باشترین مەجلیس ئەوێه گو شاد و فراوان بی) رواه ابو داود. ئاینی پرۆزی ئیسلام زۆر به تهنگی مه ردوو م و خه لکه وه یه داویان لی ده کات بۆ گو شادی فراوانی، چونکه له ته سکی و تریسکیدا

نادہ میزاد نارہمت دہبی و ئیسراحت ناکاوی ناسوودہ نابی .
 لہنبو ہورہیرہوہ رزای خوای لی بی فرمووی (پیغہ مبر علیہ السلام)
 فرمووی تی ﴿۱۳﴾ (ہر کورو کومل و مہ جلیسی لہ دانیشتنکہ یانا یاد
 خوای گہورہیان نہ کردبی، نیلا وک لہسر کہ لاشہی کہرو گوی درئی
 توپیو، ہلستابن وایہ روژی قیامت دہبیتہ داخ و حسرت و نہ دامت) رواہ
 ابو داود .

۳- باشترین مہ جلیس :

باشترین مہ جلیس نہو مہ جلیسہیہ کہ نہ نجامہ کہی پاکی و پیروزی و
 بہرہ کہت و رجمہ تی خودای گہوری تیابی، مایہی رزامندی نہو بیت و
 خیری دنیاو قیامت تیابی . لہ مانہ مہ جلیسی کہ باس و یاد خوای گہوری
 تیابی، وک نہبو ہورہیرہ رزای خوای لی بی لہ پیغہ مبر علیہ السلام
 دہ گیتتہ و فرمووی تی (خودای گہورہ چند فریشتہ کی تابیہ تی داناوہ،
 دین و دہچن لہ ریگیان موشتاق و نیشتاقی کورو مہ جلیسیکن کہ یادو زیگری
 خوای گہورہ دہ کمن، بانگ دہ کمن لہ نیوان خوینا ورن بہ پلہ کونہوہ بو
 پیداویستیہ کان، جا دہوریان لی دہ دہن و بہ بالہ کانی خوین دایان دہ پویشن تا
 ناسمانی دنیا دادہ گری و بہرز دہبی، جا پرساریان لی دہ کات پورہ ردگاریان
 (وہ خوئی زانترہ لہ ہموو کہ سی) چ دہ لین بہندہ کانی من دہ لین تہ سبحی تو
 دہ کمن (سبحان اللہ دہ لین) و تہ کبری تو دہ کمن (اللہ اکبر دہ لین) وہ حمدی
 تو دہ کمن (الحمد لله دہ لین) و تہ مجیدی تو دہ کمن (بہ پاکی و بہرزی تو
 ہل دہ دہن) پورہ ردگار دہ فرمووی نایا منیان دیوہ ؟ دہ لین قہسم بہ تو نہیان

ديوى جا دهنرموى: دهى باشه نه گهر بمبسنن دهلئين نه گهر بتبينن زياترو زورتر عيبادهتى تو دهكهن زور به پاكي و بهرزي تووه ههلهلئين و زورتر تهسيحي تو دهكهن.. پهروهردگار دهنرموى چي داوادهكهن؟ دهلئين نه خير قهسم بهخوا نهيان ديوه. دهنرموى نهى باشه نه گهر ببينسن چون دهبي؟ فهرموى دهلئين نه گهر نهوان بههشتيان بديتبايه زور سوور دهبوون لهسر داواكردى، وهخواست و رهغهتيان بو زياتر دهبو دهنرموى داواي لهچي خو پاراستنى دهكهن؟ وتي دهلئين داواي خو پاريزي و پهنا دهگرن لهتو له ناگري دوزهخ.. دهنرموى تايا ناگري دوزهخيان ديوه؟ فهرموى دهلئين نه خير.. قهسم بهخوا نهيان ديوه جاده فهرموى باشه نه گهر ببينسن چون دهبي؟! فهرموى دهلئين نه گهر ببينن زورتر له بهري رادهكهن و لي دهترسين و خو يانيان پي لهتو دپاريزن و زياتر پهنا دهگرن بهتو.. دهنرموى نهى فريشتهكان من نيوه بهشايه دهگرم كه من بي گومان لهو دانيشتوانه خوش بووم، فهرموى فريشتهبي لهفريشتهكان لهناويان دهلي نهى پهروهردگار نهوه فلان كهسه لهوان ني به بهلكو بو پيداويستي خو هاتووه؟ پهروهردگار لهوه لاميدا دهنرموى كهسيان تيدا توشي شهقاوهت و گومرايي نابي مدام لهگهل وان دانيشتبي (متفق عليه).

هروهها پيغهمبر ﷺ دهنرموى نه گهر رابوردين بهلاي باغه كانى بههشت تيا بهسيئنهوه، وترا باغه كانى بههشت چين؟ فهرموى (مهجليسه كانى ياد كردنى خودايه) اخراج الترمذى .

هروهها پيغهمبري خوشهويست ﷺ دهنرموى (نامادهبوون لهمهجليسي زانايهكي باشتره لههزار رهكهعتي نويژ (سوننهت) و سهرداني

ههزار نه خۆش و ئاماده بوون له کفن و دفن کردنی ههزار جهنازه. ووتیان یار سول الله له خۆیندنهوهی قورتانیش بێ؟ فهرمووی بهبی زانیاری قورتان ده خۆیندری و سوود قازانج ده به خشی (دیاره نه خیر) جا له باره ی نوێژی سوننه تیشه وه پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمووی هیچ بنده یه کی موسلمان نی یه که نوێژی بۆ خودا بکات وه له هه موو رۆژی دوانزه ره که عاتی سوننه ت زیاد له فه رزه کان بکات، ئیلا خوای گه وره قه صرو خانوێکی له به هه شت بۆ دروست ده کات) رواه مسلم .

وه له باره ی سه ردانی نه خۆشیشه وه پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمووی (هه ر موسلمانێ بچیتته زیاره تی موسلمانێ له نه خۆشیدا سه ر له به یانی ئیلا هه فتا هه زار فریشته داوای به هه شتی بۆ ده که ن له خودای گه وره و دو عای خیری بۆ ده که ن (به مه رجی له به ر خوا زیاره تی بکات و به س)) نه گه ر دانی ئیواره بچیتته زیاره تی و سه ردانی بکا دیسان هه فتا هه زار فریشته و ملائیکه دو عا خیری بۆ ده که ن و خوای گه وره باغیکی زۆر باشی له به هه شت پیشکه ش ده کا) رواه الترمذی.

وه له باره ی خیری ئاماده بوونیش له مردوو به ری کردن و کفن و دفن کردنی، پیغه مبه ر خۆشه و یستمان ﷺ ده فهرمووی (ئه وه ی ئاماده بی له دیار ته رم و جهنازه ی برای موسلمانێ هه تا نوێژی له سه ر ده کری، له بۆ وی خیری قیراته که هه یه وه ئه وه ی ئاماده بی تا کو له گۆرۆ قه بریش ده نیین و ده ی نیژن ئه وه له بۆوی خیری دوو قیرات هه یه .. وتیان ئه ی پیغه مبه ری خوا، دوو قیرات چین؟ فه رمووی وه که دوو چپای زۆر گه وره ن) متفق علیه وه له ریوایه تیکی ته ردا ده فه رمووی: هه ر قیراتی به قه د چپاو شاخی ئو حده و، ئه ی برای موسلمان ئه وا

خیرى نوٲو سردانى نه خوٲ و ناماده بوون له تهرم و جه نازه ناشتنت زانى، نهوسا بيركه وه كه ناماده بوون له مه جلیسی زانايه ك خیرتره له ههزار ره كه عهت نوٲوو ههزار جار سهر له نه خوٲ بدهیت و ههزار جار ناماده بییت له مردوو بهری كردندا، جا زانای خوا ناس بناسه و له مه جلیسه كانی ناماده و حازربه تا خیره كهت دهست كهوی و له دهستت نه روا.

بهلی باشترین مه جلیس نه و مه جلیسه نه كه باس و یادی خوای تیا ده كری وه مایه ی به خته وه ری و ناسوده یی ناده میزاده له هه موو كات و شوینی له دونیا و له عالهمی به رزه خ و گۆرستاندا و له عالهمی حه شرو قیامه تندا

٤- كه فاره تی مه جلیس :

مه جلیس هه ره نه و مه جلیسه نی یه، پیاو له دیوه خان یا له میوانداری دابنیشی، بهلكو له سهر ریگا پاره ستانی بی یا كارگه و کیلگه یی بی .. یا قوتا بخانه و مزگهوت بی، یا كارو پیشه یی كۆی كرد بنه وه، جا هه ره دانیشتنی بی، وه له هه ره شوینی بی نه وه هه ره مه جلیسه ماسام كۆبونه وه پازو نیاز ده ریپینی تیا بی یا گهت و گۆو كۆبونه وه ی تیا بی، بهلی جا له هه ره جۆریان بی ده بی موسلمان ره چاوی رازی بوونی خودای گه وه ره بكات وه ده بی له بییری نه چسی هه موو هه لسوكه وتی ژیان كه ته قدير كراوه له لای خوای گه وه ره بو نيمتحنان و تاقی كردنه وه ی نه وه ،جا با ماهیهت و ووته و كرداری بنسوینی تابه یی ی پله و پایه ی خوای گه وه ره حیسابی له گه ل بكات، جا پاداشتی بداته وه یا تۆله ی لی بسه نی، له نه بی سه عیدی كوری خودری یه وه ره زای خوای لی بی پیغه مبه ره ^{صلواته} فهرموویه تی (خۆتان پباریزن له دانیشتن له سهر ریگاكان، ووتیان واده بی)

ريک ناکهوى له شويى تر بوهستين، جا ناچارى پارهستانى سهر پريگاکان ده بين،
 فرموى نه گهر مانه وه له سهر ريگا و دانىشتن حهقى پريگاکهش بدهن ووتيان
 حهقى پريگا چيه؟ فرموى چاو داکهويين و ته ماشاى شتى حهرام نه کهن
 ودهست بهردراى نيش و نازار بن (خوتان دوورىگرن له گيچهره زهرهرو زيان
 له غهبرى خوتان، جا غهيهت بى يا درؤ يابوختان يا نه ميمى يا سوک کردنى
 خه لک يا هتد) وه لآمى سه لام بدهنه وه به ته واوى به پويكى خوش و به پريزه وه
 به مايه ي خوشه ويستى و سؤزه وه، نه مرو فرمان به چاکه و قه دهغه ي خراپه
 بکهن (کوشش بکهن له به جي گهياندى دستورو بهرنامه ي خوا و ناموزگارى
 بکهن بؤ حهق و راستى، واز له هه موو گوفتارو کردارى که مايه ي خهشم و قينى
 خودايه بهيئن) رواه البخارى.

نهم فرموده يه نه وه مان بؤ روون ده کاته وه، که ناده ميزاد له ههر کؤرو
 مه جليسى بى وه له ههر شويى بى، چهند حهق و مافى کى نهم کؤرو
 مه جليسه ي و نهو شوينه ي له سه ره جا ده بى هوشيارو ووريا و ناگادارى
 شه يتانه کان وای لى نه کهن تووشى خهشم و قينى خودا بى.

وه نه گهر هات له مه جليسى کدا تووشى زؤر قسه ووتن و له غوه بووه
 وه له کؤتاييه که ي که فاره تى مه جليس له بير نه کات و به دل و به گيانى بلئ
 (سبحانک الله اللهم و بحمدک اشهدان لا اله الا انت استغفرک واتوب اليک)
 که ده بيته مايه ي لى خوش بوونى نهو له غوه و قسه زيادانه ي له ده مهيا
 ده رچوونه، وه نه گهر مه جليسى زيکرو يادى خواى گه وره بى، نه وه وه کو
 مؤريک وايه به نوميئدو هيوای قه بوول بوون له لای خواى گه وره و ميهره بان
 ﴿١٤﴾ موسلمان بؤ هه رکارى بچى، ده بى بزاني بهر پرسياره له لای خواى گه وره

،جانه گهر زانی و ههستی کرد که ناتوانی له شوینه دا خودا رازی بکات، یا لئی تووشی گوناھ و تاوان دیت نهوکاته نابی بجیت (نه گهر داوه تیش کرابی) وه کو مه جلیسی نیرو می و ژن و پیاری تیکه لاو بن به شتیوه یه کی ناشرعی یا قومارو دامو دۆمینهو عارهق و بلیارد و فیشهو یاریسه بی سووده کانی تیا بی، یا مه جلیسی دیار صحن و سینهمو ته له فزیوون و قیدیو بی، به تاییه تی نه گهر فلیمه کانیان بی شرعی و بی دینی و دونیا په رستی تیا بوو، تابوی بکری له هه لهو گوناھ و سه ریازه کانیان بگه رپتته وه، نه بوخۆزی و نه به تیمانه که ی نه نازی، به مانایه کی تر تابوی ده کری، خۆزی تووشی زۆرانبازی نه فس و شهیتان نه کات، نه گهریش تووش بوو خۆراگرو دامه زراو بی، نه گهر نه چی باشتره، نه ک به وهی بلئی دهی دهی من ده چمه نه شوینهو بابی شرعیسی تیا بی، من خۆم لئی ده پارێزم، یا کار له من ناکات، ههروه ها له یادو زیگری خودا غافل و بی ناگا نه بی وه له هه موو هه لئس و که وتیک و دانیشن و پال دانوه یه ک خوای هه ر له یاد، بی پیغه مبه ر ئازیز ﷺ ده ره مووی نه وهی له شوینی دانیشن و یادو زیگری خوای گه وره ی نه کرد تووشی هه سرت و نه دامه تیک ده بی له لای خوای گه وره وه، نه وهی پالی داوه له شوینی وه زیگرو یادی خوای گه وره ی نه کرد خوای گه وره تووشی هه سرت و نه دامه تی ده کات) رواه ابو داود.

5- دۆقه (مصافحه) :

له کورپی خهتاب قه تاده وه ره زای خوای لی بی وتی: (گوتمه نه نهس نایا دۆقه و مصافحه له ناو نه صحابی پیغه مبه ر ﷺ هه بوو: ووتی به لی) رواه

البخارى والترمذى .

لهبهره شهوه (رهزاي خواى لى بى فهرموى) : پيغه مبهري ﷺ
فهرموييه تى هيچ دوو موسلمانى نى يه به يهك بگهن و دؤقه و موصافحه
له گهل يهكا بگهن، نيلا خواى گوره لييان ده بوورى پيش شهوه لىك دابريتن
و لىك جيا ببنهوه) رواه ابو داود والترمذى.

- له نه شهوه رهزاي خواى لى بى وتى شهوى پيغه مبهري خودا ﷺ
پياوى له نيمه ده گاته براى خوى تايا خوى بو دابنويئى؟ فهرموى نه خير وتى
بيگرى و ماچى بكا ؟ فهرموى نه خير، وتى شهوى دؤقه و موصافحه لىك له گهل
بكا؟ (فهرموى به لى) رواه الترمذى .

به لى سوننه ته موسلمان نه گهر گه يشت به براى موسلمانى دؤقه لىك له گه لا
بكاو له پاش سه لام كردن له شه حوالى بپرسى .

له سه فوانى كورى عه سال وتى جوله كه يهك وتيه برادره كهى بابروين بو
لاى شه پيغه مبهريه ﷺ جاهاتنه لايى و نو پرسى اريان لى كرد تاكوتايى
فهرموده كه ... له شه عجامدا دوو جوله كه كه ده ست و پيى پيغه مبهريان ماچ
كرد - ووتيان شايه دى ده دهين كه تو پيغه مبهري (رواه الترمذى) و غيره :

له عبدالله كورى نيمامى عومسه ره وه رهزاي خوايان لى بى له به سه ر
هانتىكدا ده گيرتته وه له كوتاييه كه يدا خو مان نهوى كرد بو ده ستى پيغه مبهري
ﷺ ماچمان كرد) رواه ابو داود .

له عايشه وه رهزاي خواى لى بى فهرموى: (زه بدى كورى حارثه گه راه
بو مه دينه وه پيغه مبهري خوا ﷺ له مالا بوو ، جاهات له ده رگايدا
پيغه مبهري ﷺ له بوى هه لساهه به بهرگه كهى راى كيشاو ده ستى له مى كردو

ماچی کرد) رواه مسلم .

له ئەبو هورەیره وە رەزای خوای لی بی ووتی پیغەمبەر ﷺ حەسەنی کوری عدلی رەزای خوای لی بی ماچ کرد ، جا ئەقرەعی کوری حابس ووتی : من دە مندالم هەیه تا ئیستا یەکیکم ماچ نەکردوو ، جا پیغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەوێ رهحمی نهبی رهحمیشی پی ناکری) متفق علیه .

له هه موو کاتی کدا ئایینی ئیسلام بو روح و مەبەستە کە ی دەروانی و حسابی نیهته ، جاهەرکەسی کاریکی به زاهیر شرعی به نیهتییکی خراب بکات ، ئەو مائی خۆی و ئیران دە کات چونکە دە کاته نیفاق و دوو پویی .

ههروهها موسلمان دهبی لهش سوک و گورج و گوژ بی ، سوننهته له بهر براکە ی موسلمان ی ههلبستیه وه و پیزی لی بنی ، به نیهتی خۆشهویستی هه لئانیه وه بو ئیسلام ، دۆقه ی له گه لا بکا ئایینی ئیسلام ته مبه لی و داوه شای خۆش ناوی و په سه ندی ناکات ، جابرای موسلمان واباشه و سوننه ته که له بهر گه و ره و بچوک هه لبستیه وه و پزیان له بهر خودا لی بنی و دۆقه یان له گه لا بکه ی تا کو خۆشهویستاتی خۆت به اویتیه دل ی گه و ره و بچوک ، روح سوکی و په و شتی جوان ده ر بختیه ت ، تا بتوانی ئیسلامیان لا شیرین بکه ی ت^۲ . ئەو هتا وه کو با سمان کرد پیغەمبەر ﷺ هه لسا وه ته وه له بهر زهیدی کوری حاریسه ، ههروهها جار ی تر فەرمانی به موسلمانان کرد وه که هه ل بستن به پیشوازی گه و ره که یانه وه بچن که سه عدی کوری مه عاز بوو له کاتی کدا که له شه ری خه نده ق بریندار ببوو و حوکمی به نی قور په یزه ی درا بووه دهستی ، بو

^۲ بزانه دۆقه کردن له گه ل ئافه رتان هه رامه و دروست نبیه وه سه ر ده کیشی بق گونا می گه و ره و فه سادی کۆمه ل و دروست بوونی گه لیک ئاشوب و فیتنه پیغەمبەر ﷺ ده فەرمو ی (من دۆقه له گه ل ئزان ناکه م).

له نادابەکانی..... ھە ئیسلام

چارەسەر کردنی کێشەکیان لەسەر ئیزنی گەرەکانی بەنی قورەیزەو ئیزنی پێغەمبەر ﷺ ﴿١٥﴾.

بەلام ھەستانەوھیی لەبەر گەرەیی و تەعزیم بێ یا لەبەر مائی کابرای دەولەمەند بێ یا لەبەر ھەرنیەتی تری خراب بێ ئەو ئایینی پیروزی ئیسلام پەسەندی ناکات، پێغەمبەر ﷺ دەفەرمووی (ھەر کەسی رێز لەدەولەمەند بنی لەبەر مالەکی لەبەری ھەلسیتەو ئەو دوو لەسەر سی ی ئیمانەکی دەروات).

ھەرۆھا پێغەمبەری خۆشەویست ﷺ دەفەرمووی ئەوھ ی ریز لەفاسقی بنی، بێ گومان ئەو یارمەتی داوہ بۆ خراب کردن و ویران کردنی ئایینی ئیسلام) احیاء ج ٢٢ ٨٠.

کەواتە رووگەش و روخۆش بە لە بەرامبەر برای موسلمان ، دەست ماچ کردنی پیای خوداو صالح و باش و ماچ کردنی منداڵ لەبەر رحم و شەفەقەتەو سوننەتن، ھەرۆھا ماچ کردنی خۆشەویستی ئەگەر لەسەفەرئیکی ھاتبیتەو و ماوہیەکی باش بێ نەت دیبێ بەلام ئەگەر رۆژانە یەکتەر بیسن ماچ کردنی پەسەند نەکراوہ (١٦) (١٧) .

- لەباسی پۆمین و ﴿١٨﴾ باوہشکدا ﴿١٩﴾

لەئەبو ھورەیرە رەزای خوای لی بێ پێغەمبەر ﷺ (فەرموویەتی خوای گەرە پۆمینی خۆش دەوی وەباوشکی خۆش ناوی جا ئەگەر یەکی لەئێوہ پۆمی وە ستایشی خوای کرد بەوہی ووتی (الحمدلله) حەقی دەکەوێتە سەر ھەموو ئەو موسلمانانەھێ کە گوینان لی یە دوغای خیری بۆ بکەن بەوہی پی ی بلین (یرحمک الله)، بەلام باوہشک لەشەیتانەوہیە، ئەگەر یەکی لەئێوہ

باوهشكى هات، شهيتان پى ي پئدهكهنى) رواه البخارى.

لهئهبو هورهيره رهزاي خواى لى بى پئغهمبهر ﷺ (فهرموويهتى شهگهه
يهكى لهئيتوه پئشمى بابلى (الحمدلله) واته همد و ستايشى خوا بكات،
بابراكهى يا برادرهكهى پى ي بلى (يرحمك الله) واته خوا رهجت پى بكات
ئهويش وهلامى بداتوه بلى (يهديك الله ويصلح بالكم) واته خوا رهجت پى
بكات و هيدايهتت بدات و حالت چاك و باش بكات) رواه مسلم .

ولهئهبو هورهيره .. ووتى كاتى پئغهمبهر ﷺ پئشمابا دهستى
موبارهكى خوى، يابهرك و پؤشاكى خوى دهخسته سهردهم و لووتى ودهنگى
نزم دهكردهوه) رواه ابو داودو الترمذى لهئهبو موسى رهزاي خواى لى بى
فهرمووى جولهكهكان نهپزمين لهلاى پئغهمبهر ﷺ تكاى شهويهان دهكرده
دهيان ويست كهپئيان بلىن (يرحمك الله) جا پئغهمبهر ﷺ دهى فهرموو
(يهديكم الله ويصلح بالكم) رواه ابو داود. بزائن شهگهه شهوى دهپؤمى نهليت
(الحمدلله) لهسهر بيسهران نايئته واجب پئى بلىن (يرحمك الله).

بهئى جا دهبى بهكافرو بى باوهر بلىى (يهديكم الله ويصلح بالكم) چونكه
كافرو بى باوهر شايستهى دوعاى خيرپؤ كردنن بهو شئيوهيهى كه پئغهمبهر
ﷺ دوعاى بؤ كرديون لهپشميندا. لهئهبو سهعيدى خودرى يوه پئغهمبهر
ﷺ فهرموويهتى (نهگهه يهكى باوهشكى هاتى با بهدهستى دهسى خوى
بگرى چونكه شهيتانى دهچيتى) رواه مسلم.

كهواته شاههميزاد لهوكاتهى كهباوهشكى دئسى دهسى خوى بگرى،
بهپشتى دهست بى يابههر شتىكى تر بى، بلى (اعوذ بالله من الشيطان
الرجيم) واته پهنا دهگرم بهخواى گهوره لهشهيتانى مهلعون و رهجم كراوى دور

له په حمى خودا) به لى نابی بى ناگابین لهو دوژمنه ی كه خوى و قه بيله كه ی نيمه ده بينن، بى نهوى نيمه نهوان بينن، هم موو كات له پيلان گيران دان ليمان ده يانه وى ريسواى قاپى په حمه تى خودا بين و به هه شتى پر نيمه تان له ده دست بدات، وه دوستانه تى په روه ردگارى جيهانمان لى بچوتنى (۲۰) وه كو خواى گوره ناگادارمان ده كاتوه لهو دوژمنه سه رسه خته و ده فهرمووى (نهى رولاى نادهمى شهيتان تووشى فیتنه و هلاكه تان نه كات وه كو باوك و دايكى و نيوى (كه نادم و هوايه) ده رچوواند له به هه شت، تووشى بى حورمه تى كردن و بهرگى به هه شتيان له بهر داكه ندرا وه عه و ره تيان ناشكرا بوو، جابزانن نهو شهيتانه خوى و قه بيله كه ی نيوه ده بينى بى نهوى نيوه بيان بينن و بزانن نيمه شهيتانه كاغان گيراوه به دوستانى نهو كه سانه ی كه پروو له خوانين و نيمان ناهينن) سوره تى الاعراف نايه تى ۲۷.

هه ندى لهو ريكا يانه ی شهيتان گهل و كومه لى بى ده تلينته وه :

۱- درؤ دهر دو به لايه كى زور گه وريه :

درؤ (۲۱) پيچه وانه ی راستگو ييه، دهر دو به لايه كى زور گه وريه تاك و كومه له، له ناو هه ر گهل و كومه لى بلاويته وه، ده بيته مايه ی تيك چوون و پچراني خوشه ويستى و ته بايى، و بى سيقه يى و بى پروايى له نه نجامى نه مه شدا فه شلى ده كه ويته ناو يه كيتى گهل و كومه ل چين چين و تاقم تاقم دروست ده بى، وه نه مانى يه كيتى ده بيته هوى بى هينزى و لاوازى سستى، له نه نجامى نه وه شدا دوژمن به سه ريانا زال ده بى هه رچى له ژير ده ست يانه ده ی بات و پياوه خاوه ن عيززه ت و نازيزه كانيشى تووشى زه ليلى و ژير چه پوكى

دهبن و خرابی و مال و ویرانی ده بیته بهشی وولات و نیشتمانیان، خوی گهوره سیفته تی درۆزنی داووته پال کافران و مونافقان و له گه ل زالمنا هیناویه تیه ریزو پۆلیک، بویه له کتیبه پیروزه که ی نه فرهت و نه علت له درۆزن و زالم ده کات .

به راستی زهره رو زیانی درۆ گه لی زۆره، له پرووی مادی و مه عنه و یه وه هه رناژمی دردی، درۆ پیچه وانهی ته بیعت و سروشتی ئاده میزاد و بوونه وه ره به تیکرایی ، هه موو یاساو ده ستوره کانی دژی درۆن و له وه پری راست گۆبی دان، وه درۆ مایه ی خه شم و قین و نه فره تی خوی گه وره یه، وه ده رگایی زۆر گه وره یه له پریگه ی شه ی تانه کان، له م ریگایه وه هه زاران گونا ه و تاوان به ئاده میزاد ده کاو هه ر به م درۆیه ش پینه ده کات .

پیغه مبه ر ﷺ ده فره مووی (راست گۆبی رینوما یی کاری چاک ده کات کاری چاک رینوما یی به لای به هه شته وه ده کات پیاوی و اهه یه هه ر راست ده لی تاکو لای خوی گه وره راست گۆ ده نوسری، درۆ رینوما یی به لای کاری خراب ده کات کاری خراب رینوما یی به لای ناگری دۆزه خه وه ده کات پیاوی و اهه یه هه ر درۆ ده کات تاکو لای خوی گه وره به درۆزن ده نوسری) متفق علیه، جایه کی لای خودا به درۆزن بنوسری هه رشایه نی نه وه یه هاوارو واوه یلا له دوای هاوارو واوه یلا له بوخۆی بکات ده بی نه و جۆره مرۆقه چهند دلسۆز بی بو شه ی تان چهند سوک و ریسواو بی قیمه ت بی لای یه زدان، هه روه ها پیغه مبه ر ﷺ ده فره مووی (گه وره ترین خیانه ت نه وه یه که درۆ له گه ل برای موسلمان ت بکه ی نه ویش به راست گۆت قی بگات) رواه ابو داود .

هه روه ها پیغه مبه ری خو شه ویست و راست گۆو نه مین ﷺ ده فره مووی

له نادابه كانى.....كه نيسلام

نگهه مرؤقى درؤى كرد فريشته به قهده يهك ميل لىتى دوور ده كه وتسه وه له بهر
بؤگه نى درؤيه كهى) رواه الترمذى. وه مه بهست له وه فريشته به پرتزانه يه
كه به (كراما كاتبين) ناويان هاتوه له قورپاندا (وهك له كتيبى تاج باسى ده كات)
پيغه مبهه صَلَّى عَلَيْهِ ده فرمووى يهكى نه وهنده گوناهاى بهسه بؤقوربه سهرى و مال
ويزانى قيامه تى له وهى كه گوئى لى ده بى بيگيرپتسه وه) تاج ۵ ل ۴۲، چونكه
شكى تيا نيه نه و قسانه ي كه ده كرئين زؤربه ي درؤن يا به شيكيان تيدا يه درؤيه
پيلانى شهيتانه كانن بؤ چند قه صدو مه رامى كى بؤگه نيان، به لى نيمان له ناو
هه ركؤمه لى نه ما نه وا شهيتان هيتلانه ي تيا ده كاو هه زاره ها وه چه و لايه نگر
ده نيته وه جا بازار به هه موو لايه كانيه وه پر ده بن له درؤ ۲۲.

داخى گران له سهه ئاده ميزاد كه رتيگه ي به خته وهه رى و به رزى خؤى ناگرى
وه زؤربه يان ده بن به نه لقه له گوئى شهيتانه كان به لى به رزترين پله ي ئاده ميزاد
له پاش پله ي پيغه مبهه را يه تى پله ي راستگوئيه وهك خواى گه وه ده فرمووى

﴿١٨﴾ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ

وَالصَّالِحِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿١١﴾ سوره تى

واته (نه وهى گوئى پله لى خواو پيغه مبهه رى خوابكات خواى گه وه كؤى
ده كاته وه له گه ل نه وانه ي كه نيغمه تى زؤرى به سهه ردا باران دوون له پيغه مبهه ران
و راست گوئيان و شه هيدان و پياو چاكان، ناى كه نه وانه براده را يه تى و برابه تى
هاوژيانيان چه ندى خؤشه)

۲- گومان (الظن)؛

گومان ريگاييکه شهيتان خه لکاني پي دهست خه لمت نه دات، خه دعی دهکات وه سه رچيغ و گومرپای دهکات، راستييان لي دهشاريته وه نه مه له لايه کي، له لايه کي تره وه توشی گونا و تاوانيان دهکا، خوشه ويستی و دلسوژی و وه فاي ته بایی له نيوان کومده پيشه کيش دهکات و دهبي موسلمان ناگاداربي پيلانه کانی شهيتان و شهيتانيه کان دانه کوي و خوی لييان بپاريزي نه وه تا خوی گوره ده فرمووی وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

يس ﴿۳۶﴾

واته: (نهی ناده ميزاده کان، شهيتان بي گومان زور کومده و گه لی له پيش نيوه سه رليشاوو گومرپا کردوه جا نه دهبا بوخوتان عاقل و ژير بوونايه و شاره زای پيلانه کانی بوونايه) وه خوی گوره له باره ی شک و گومانی خراپدا روهو نيمانداران ده فرمووی يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ اِنَّ

بَعْضَ الظَّنِّ اِنَّهُ ﴿۳۷﴾ (الحجرات) نهی کومه لانی نيمانتان هيئاوه زور له گومانه کان له خوتان لادهن و بزائن هه ندی گومان هديه گونا و تاوانه،

وه خوی گوره ده فرمووی وَاِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِيْكَ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿۳۸﴾ النجم

واته: (به راستی زهن و گومان شتيك له حهق وراستی زياد ناکات) له سوره تي نيسرادا له نايه تي ۳۶ دا ده فرمووی وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

﴿۳۹﴾

(له سه ر کارو فرمان و شتي مهبه که زانياريت پيوه نيه) کارو فرمان و

تیگه‌یشتن و بیروباوه‌پر نابی له‌سه‌ر کۆله‌گه‌ی گومان زهن و نه‌وهام و خه‌یالات و خه‌ون دامه‌زرابی، به‌لکو ده‌بی له‌سه‌ر به‌لگه‌و زانیاری و زانست دامه‌زرابی .. له‌نه‌بوو هوره‌یره‌وه ره‌زای خوای لی بی پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموویه‌تی (به‌راستی زهن و گومان درۆترین قسه‌وگوفتاره، جا ناگاداری خۆتان بن)، جاسوسی له‌سه‌ر یه‌ک مه‌که‌ن وحه‌سودی به‌یه‌ک مه‌به‌ن و خۆتان له‌یه‌کتری توند و توره مه‌که‌ن، پشت له‌یه‌کتری مه‌که‌ن به‌وه‌ی قسان له‌گه‌ل یه‌کتری نه‌که‌ن وه‌هه‌مووتان به‌ندانی خوابن وه‌کو براین) متفق علیه .

به‌لی هه‌زاران نامۆژگاری ناوا جوانی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویستمان ﷺ هه‌یه، نه‌گه‌ر ناگاداری بین و هه‌موو لایه‌کمان پیته‌وه به‌خته‌وه‌ر ده‌بین له‌دوونیا و عاله‌می به‌رزه‌خ و رۆژی قیامه‌تدا، ناسوده ده‌بین به‌ره‌حه‌تی خوای گه‌وره بۆ رۆژیکی هه‌تا هه‌تایی ..

به‌لی نه‌وه نیمانه خه‌لك و مه‌ردووم ده‌کا به‌براو بوغزو قین و جاسوسی و حه‌سودی و درۆ گومان و غه‌یبه‌ت له‌ناو ده‌بات، نایا چ شتی یا چ بیرو باوه‌ری هه‌یه نه‌و چاره‌نی پی بکری نه‌و هه‌موو گیرو گرفته‌ی پی حه‌ل بکری ؟ !

۳- سه له‌گه‌ل یه‌کتر نه‌کردن و پشت تیک کردن :

زۆر ناده‌میزاد هه‌ن له‌به‌ر بی ناگایی و نه‌زانین، له‌به‌رنامه‌که‌ی خودا خۆیان ده‌که‌نه به‌نده‌ی هه‌واو ناره‌زووی خۆیان یا غه‌یری خۆیان، له‌به‌ریان چۆته‌وه، خوای گه‌وره بۆیی نه‌وانی خه‌لق کردوه که‌بینه به‌نده‌ی نه‌وو، به‌سه پی ی ده‌ستور به‌رنامه‌ی نه‌وا ره‌فتارو کردار بکه‌ن، نه‌ک هه‌واو ناره‌زووی خۆیان، یا یه‌کی تر، یا ریچکه و ریبازی که‌ده‌ست کردی هه‌واو ناره‌زووی ناده‌میزاد،

یا رینگایی که هیچ زانیاری پتوه نه‌بیت، نه‌باسی سه‌ره‌تای ژیان و نیستای ژیان و دوا رۆژی ژیان ت بۆ بکات نه‌هه‌قی فیتره و عه‌قل و ژیری بدات.

به‌لی قسه له‌گه‌ل یه‌ک نه‌کردن ده‌بیتته پچرانی ریشه‌ی یه‌کیتی کۆمه‌ل و موسلمانان، زۆر له‌خه‌ل‌کان زۆر به‌ساکاری لی‌ی حالی بووینه و لایان وایه نه‌گه‌ر چهند رۆژی یا چهند مانگی قسه له‌گه‌ل براکه‌ی موسلمانانی نه‌کات هیچی تیا نی یه، یا هه‌یه خۆی پی هه‌لده‌کیشی و شانازی به‌وه ده‌کات که ترانیویه‌تی دلسۆز بی له‌به‌ندایه‌تی بۆ نه‌فس و هه‌وای خۆی، نه‌وه له‌لای خوای گه‌وره و پتغه‌مبه‌ری نازیز تاوان و گونا‌هیتکی زۆر گه‌وره‌یه .. پتغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: حه‌لال نی یه بۆ موسلمان پشت له‌براکه‌ی خۆی بکات پاش سی شه‌وان که‌به‌یه‌ک بگه‌ن نه‌و روو له‌ولا بکات و نه‌وی تر روو له‌لاکه‌ی تر بکات، باشت‌رینیان نه‌و که‌سه‌یه که زووتر سه‌لام له‌وی تر بکات) متفق علیه ...

به‌لی له‌سه‌ر گوێرایه‌لی به‌ندایه‌تی نه‌فس و هه‌وای خۆی، مه‌ردووه نزیکه خوای گه‌وره به‌موشریک و کافر له‌قه‌له‌می بدات .. هه‌روه‌ها پتغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: (حه‌لال نی یه بۆ که‌سی ئیمانی هه‌بی پشت له‌برای ئیمانداری بکات به‌سه‌ره‌وه‌ی سی رۆژان وه نه‌گه‌ر هاتوو سی رۆژ تی پهری وه‌گه‌یشت به‌برای ئیمانداری سه‌لامی لی کرد، نه‌وه زۆری خیر ده‌گاتی نه‌گه‌ر نه‌ویش وه‌لامی داوه نه‌وه هاوبه‌ش ده‌بی له‌پادا‌شته‌که‌ی، وه نه‌گه‌ر وه‌لامی‌شی نه‌دایه‌وه نه‌وه خۆی خسته ناو گونا‌ه و تاوان، وه نه‌وه‌ی تر گونا‌هی له‌سه‌ر لاده‌چی) .. رواه ابو داود.

هه‌روه‌ها پتغه‌مبه‌ری سه‌ردارو سالار ﷺ ده‌فه‌رموی: (کارو کرده‌وه‌ی خه‌ل‌کان روون ده‌کریته‌وه و په‌خش ده‌کری له‌هه‌موو هه‌فتان دووجار له دووشه‌م

و پینج شهم دا ، جا خوی گهوره له گونا هه كانی نیمانداران خۆش ده بی ته نهها لهو بنده نه بی كه له گهل براكه ی نیمانداری خۆی لیك توره و عه داوت و پکیان له یه كه و پشتیان تیك كروهه جا دهوتری وازیان لی بیسن و دویان بخن ههتا پینك دینهوه و ناشت ده بنهوه) رواه مسلم .

به لی قسه له گهل یه كتر نه كردن و پشت تیك كردن و خوو پهوشتی نیمانداری تهواو نی یه ، پاش نهو هه موو فه رموده یه ، سهیره نهاده میزادی نیماندار چۆن غیرهت ده كات کاری وا بكات .

جا برای نیماندار ههركاتی ههستت كرد دوو برای نیماندار دلیان له یه كه گهردی گرتوه خیرا ناشتیا ن بكه نهوه ، لی نه گه رین شهیتان به سه ر نه فس و گیانیان زال بیی به لكو نیصلا حی نیوانیان بكه ن، وه كو خوی گهوره ده فه رموی إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ^۱ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

تُرْحَمُونَ ﴿۱﴾ الحجرات ،

واته: (نیمانداران به راستی برای یه كن جا ئیصلا حیی نیوان برایانی خۆتان بكه ن و له خوی بترسین ره جاو تكاتان وابی ره حم و بهزهیتان پی بكری) .

ههروه ها پیغه مبه ر ﷺ ده فه رموی: (حه لال نبیه بو مسولمان پشت له براكه ی بكات و قسه ی له گهل نه كات ، نه وه ی سی رۆژ تیپه ری هه ر پشت له براكه ی موسلمان ی بكا و بمری ده چیتته ناو ناگری دۆزه خ) رواه ابو داود .

برای نیماندار جا تۆش هۆشیارو وریا به ، باشهیتان له م ریگیانه وه توهوشی مال ویرانی و دۆزهخی پر نازارو عه زابت نه كات .

٤- غهییته

غهییته لهو ده رگاو ریگیانیه شهیتانی مهلعون خوی ده گهیه نیتته دهروونی ناده میزاد و هیلانیه تیا ده کات، غهییته چی یه؟!.. وهک له فرموده ی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله ده رده که وی که ده فرمووی: (تیا ده زانن غهییته چی یه؟ ووتیان خواو پیغه مبه ری خوا له هه موو که سی باشتر ده زانن فرمووی غهییته نهویه باسی برای موسلمانن خوت بکه ی که پی ی ناخوش بی، ووترا نهی نه گهر نهوی ووترا راست و به چی بوو، فرمووی نه گهر راست بوو نهوه غهییته ت کردوه نه گهر وه نه بوو بوختانت پی کردوه) ﴿٢٣﴾، لای زانایان غهییته له گوناوه گه رده کانه له بهر نهوی له قورناندن هاتوه خوی گه رده راسته و خو ده فرمووی **يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اٰجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَّلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا اُنْحِبْ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّاْكُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مِيْتًا فَكَرِهَتْهُمُوْهُ وَاَتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ** ﴿٢٤﴾ سوره تی (نهی نهو که سانه ی نیماتتان هیناوه، خوتان لادهن له زور زهن و گومان، به راستی هندی گومان هیه تاوانه و گوناوه و جاسوسی نه کن وه هندی کتان غهییته هندی کی ترتان نه کن، تیا که سی له نیتوه پی خوشه گوشتی برای خوی به مردویتی بخوات جاحزی لی ناکهن و دهی که رهینن که واته له خوا بترسین و تهویه بکن و بگه رینهوه لای خوا به دل و به گیان به راستی خوی گه رده تهویه وهر گرو میهره بانه).

حه زه ته عایشه ره زای خوی لی بی ده فرمووی و تم به پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله صه فیه خان نه وهاو نه وهایه (گویه کورته بالایه) جا پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله

له نادابكانى.....كه نيسلام

فهرمووى (بهراستى ووشهيهكت ووت نهگهر گوناھ و پيسى نهو ووشهيه بخديته
ئاوى بهخرو دهريا شيلوو بۆگهنى دهكات) تاج ۲۶ل۵.

باشه نهگهر ووشهيهك بهحريك شيلوو بۆگهنى بكات باشه نهدى
ماوهيدك هدرياسى غهيبهت بىّ دهبىّ چى شيلوو بۆگهن بكات، كهزۆر
لهمهجليسهكانى دونياى ئىستا زۆرينهى غهيبهته، نهمهيه دلّهكانى ليك و
پيتك كردهو رهش و رهقى كردهووه. لهعبدالله رهزاي خواى لىّ بىّ پيغهمبهر
ﷺ فهرموويهتى (كەسى باسى كەسینكى ترم بۆنهكات لههارهلهكانم لهههچ
شتى، چونكه من حمز دهكهم دهرحم له ناو ئيتوه بهدلتيكى پاك و خاويتن) تاج
۲۶ل، بهلىّ غهيبهت دلّ پيس دهكاو لهسروشتى پاكي خۆى لانهدا، خهلكانى
غهيبهت كراو سوک و كهم نرخ دهكا لهبهر چاو دلّا، وهك تۆ كهزه مى يهكيكت
گوئى لىّ دهبىّ ئيتو لهبهر چاوت كهم نرخ دهبىّ و ناستوانى ههمان دلّ و روى
چاوى پيشوى بدهيتىّ جا گوئى دانسه، غهيبهتيش گوناھتيكى زۆر گهورهيه،
چونكه دهبيتسه هاوبهش لهگهمل غهيبهت كهرهكه وهك پيغهمبهر ﷺ
دهفهرمووى (غهيبهت كهرو گوئى گر هاوبهشن لهگوناھ و تاواندا) احياء علوم
الدين و تاج ج ۱۲۰۹، نهگهر گوئى گر كه خۆى كرو بىّ دهنگ بكات وهگوئى
بۆشل بكات، بهلام نهگهر قهدهغهى كردو پيى ناخۆش بوو و گوئى بۆ نهگرت
نهوكاته گوناھى ناگاتىّ.

لهتهبوو هورهيره دهفهرمووى پيغهمبهر (د.خ) فهرموويهتى (بهنده ههيه
دهمى لىّ دهكاتهوه، قسان دهكات بهبىّ موبالاتى جا ووتهو قسهى واى لهدهم
ديته دهروهه، وهك بارى گوناھ و تاوان دهيدا بهسهر خۆيا دهبيتسه مايهى
ههرزهلينى بۆ ناو دۆزهخ، بهقولابى زياترو دوورتر لهنيوان رۆژهلات رۆژ ناوا)

متفق عليه .

لهسوفيانى كورى عبدالله رهزاي خواى لى بى ووتومه پيغه مبهى ﷺ ناموژگار يه كم بكه، به فهرمانى پششى پى به ستم، فهرمووى: دان به پهروره دگارت بنى و پاشان دامه زراوبه و نيس تقامه تت بى، و وتم نهى پيغه مبهى ﷺ له چى زياتر بترسيم له وهى پى گونا هبار بيم، پيغه مبهى ﷺ زمانى موباره كى خوى گرت و پاشان فهرمووى نه مه) رواه الترمذى.

له نه نه سه وه رهزاي خواى لى بى پيغه مبهى ﷺ (فهرموويه تى له و كاتهى كه چومه ميعراج، راپوردم به لاي گهل و قه ومى (نينوكيان وه كمس و نوحاس و ابو ده م و چاوو سنگى خويانيان پى داده رنى) و وتم نه وانه كين نهى جو برائيل؟ فهرمووى نه وانهى كه گزشتى خهل كيان ده خوارد غه بيه تى خهل كيان ده كرد و ده كه وتنه ناو باسى ناموسيان) رواه ابو داود.

غهبهت ههر له يه كه روه وه نيه، بهلكو به ده نى يان نه سه بى يا نه خلاقى يا كارو پيشه ياقسه و گوفتارى يا ناين و بهرنامه ي يكارو بارى دونياى هه تا جل و بهرگى و مالى و سوراي و بههر جوړى باس بكرى و پى ناخوش بى ده بيه تى، جا به نيس بهت به دن و جسمى گهل بلى كورته يا دريژه يا ره شه يا لاوازه يا قه له وه يا خه پيه يا سر گه وره يه يا مونه يا قه ريه .. هتد. ههر جوړى بى كه مائه ي پى ناخوش بوونى براكه ي موسلمانى بى نه وه غه بيه ته به نيس بهت حه سب و نه سه بى بلتى دژه يا قه ره جه يا هنديه يا فاسيقه يا كوره دزه يا سه خيفن له م باره يه وه شه هر جوړى بى كه مائه ي پى ناخوش بوونى بى ده بيه تى غه بيه ت.

وه به نيس بهت خو ره وش و نه خلاقى بى : به وهى كه بلى بى نه خلاقى

چروكه و بدهه، په‌زيله و قرچۆكه رووح گه‌وره و لووت به‌رزه، توره و تونده، بى عه‌قله، بى عيلمه و تى ناگا .. هتد.

ناين و دینی نوک بلی ی دزه یا درۆزنه یا عه‌ره‌ق خۆره یا خائینه یا زالم و سته‌مکاره یا زۆر به‌له‌ش گرانی نوێژه‌کەى ده‌کات وه یا زه‌کات به‌باشی نادات یا روکوع و سجده‌ی باش نابا، یا خۆی له‌پیس و چه‌په‌لی ناپارێزی یا له‌گه‌ل دایک و باوکى چاک نییه یا رۆژوی خۆی ناپارێزی یا زۆر بلی و هه‌ره‌پاسه‌و غه‌یبه‌ت که‌ره یا باسی ناموسی خه‌لک ده‌کات، به‌ کورتی باس کردنی لای خه‌لک عیلاج و چاره‌سه‌ر نی یه به‌لکو عه‌یب و عاری خه‌لک به‌ده‌ر خستنه‌ گێرو گه‌رفته‌که گه‌وره‌تر و ئالۆز تر ده‌کات، له‌به‌ر ئه‌وه غه‌یبه‌تن به‌لکو چاره‌سه‌ر ئه‌وه‌یه لای خۆی باس بکری و ده‌ستی بۆ لای راستی و دروستی رابکێشری، به‌شێوه‌یه‌کی هه‌کیمانه .

به‌نیسه‌ت کارو باری دونیای، وه‌ک که‌به‌لی بى ئه‌ده‌به و خه‌لک به‌سووک ته‌ماشای ده‌کا و هه‌قی که‌س ره‌چاو نا‌کا زۆر بلی یه‌و زۆر خۆره و زۆر خه‌وۆکه ،له‌غه‌یری کاتی نوستن ده‌نوی له‌شوینی داده‌نیشی شایسته‌ی خۆی نی یه .. هه‌روه‌ها نه‌وانه و هاووێنه‌ی نه‌مانه، به‌نیسه‌ت جل و به‌رگی :جل و به‌رگی لى نایى، جل و به‌رگی فشه‌و فراوانه، جل و به‌رگی پیسه‌و مندالانه‌یه هتد نه‌مانه‌و هاووێنه‌ی نه‌مانه هه‌مووی غه‌یبه‌تن و غه‌یبه‌تیش هه‌ر ئه‌وه نیه به‌زمان بیکه‌ی به‌لکو به‌ناماژه‌و نووسین و جولانه‌وه و تیلکه‌ی چاو به‌هه‌ر شێوه‌یى بى که‌قه‌صدو مه‌به‌ستى ده‌گه‌یه‌نى وه بى به‌ غه‌یبه‌ت ﴿٢٤﴾ احياء علوم الدین ج ٣ ١٣٤-١٤٦ .

جا هه‌ر یه‌کى تووشی غه‌یبه‌تی برای موسلمانى بوو له‌به‌رامبه‌ریا دوعای

خیری بۆ بکات پەشیمان ببیتەو دەو بجیتە لای ئەو کەسە ی که غەیبەتی کردو، گەردەنی خۆی پێ نازاد بکات، پیش ئەو ی ئەو رۆژە بیتە پیشەو، پیغەمبەر ﷺ لەبارە یەو فەرموویەتی (ئەو ی حەقیکی برای موسلمانێ لەسەرە لەمال، لەناموس یا لەهەر شتی بابچی ساغی بکاتەو و خۆی لی رزگار بکات پیش ئەو ی رۆژی دابی و دینارو درهەمی تیا نەبی، جا لەخیرو حەسەناتی هەلبگری بۆ خاوەن هەقە که وە ئەگەر خیرو حەسەناتی نەبی، لەگونا و تاوانی خاوەن حەقە که هەل بگرن و بۆسەر خراپەو تاوانەکانی ئەو بەزیادی بکن) متفق علیہ .

۵- قسەو وتاری زیادو بی سوود (الغو) :

لەغوە بریتیه لەقسەو وتاری زیادو بی نرخ و سوود، غەیبەت یە کجار هاتوو لەقورنانا، بەلام لەغوە نزیکە ی یانزە جار هاتوو بە موشتەقەکانیەو، ئەمەش دیارە نیشانە ی ئەو یە غەیبەت کە مەترە لەچاو لەغو، لەغوە گەلی زیاترە لەغەیبەت، جا ئەگەر غەیبەت ناوایی وە ک باسان کرد، دەبی لەغوە چۆن بی؟ خوای گەورە لەوەصف و مەدحی ئیماندارانی سەرکەوتوو دەفەرموی وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٢٠﴾ المؤمنون (بەرستی و بی گوومان سەرکەوتوو ئیمانداران، ئەوانە ی لەنوێژەکانیان بەترس و بیم و مل کەچی یەو دەکەن وە ئەوانە ی بەر هەلستی و لەغوە دەکەن) ، هەرەها لەسورەتی فورقاندا مەدح و رەوشتی ئیمانداران کە ناوی ناون بەندەکانی بەخشندە (عباد الرحمن) دەفەرموی وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ

وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ الفرقان ٧٢، واته: (نهوانه‌ی به هیچ

شيوه‌یی شایه‌دی به‌درۆو زولم ناده‌ن و نه‌گهر رابووردن به‌لای له‌غوه تیکه‌لی نابن و ریژو حورمه‌تی خو‌یان ده‌پاریزن). به‌لی له‌غوه ریژو حورمه‌تی ناده‌میزاد له‌به‌ین ده‌بات و عیززه‌ت و که‌رامه‌تی تیک ده‌شکیننی، به‌ختیاری و ناسوده‌یی ده‌روون شه‌پرزه ده‌کات، زاگیره ناهیلنی و دل ره‌ق ده‌کا و می‌شک ماندوو ده‌کاو تووشی ژانه سه‌ری ده‌کات، بژیه نه‌م ره‌وشته پیسه شایسته‌ی ناده‌میزادی خاوه‌ن نیمان نی به .

خوای گه‌وره له‌مه‌دخی به‌ه‌شتدا ده‌فه‌رمووی لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدَابًا ﴿٣٥﴾ النبا ٣٥، واته: (تییدا گو‌ییمان لی نابی له‌له‌غوه و درۆ).

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٣٦﴾ الواقعة

٢٦ (له‌ناو به‌ه‌شتا له‌غوه و قسه‌و قسه‌سه‌رۆک و کاری تاوان و گونا‌ه نایسته‌ن، ته‌نها پی‌یان ده‌ووترنی سه‌لام سه‌لام) له‌و نایه‌تانه‌دا به‌ده‌رده‌که‌وی که‌له‌غوه و درۆ و تاوان خزمی به‌کن ناسوده‌یی و به‌خته‌وه‌ری ده‌روون که‌م ده‌که‌نه‌وه .

یه‌کی خو‌ی له‌له‌غوه هه‌ل ده‌قورتیننی که به‌ته‌واوی ناگای له بازاری نیمان نی به ، وه نرخ و قیمه‌تی کات نازانی و ناترسی له دل ره‌قی و بی زه‌ینسی و دوورین نی به بۆ نه‌نجامیکی باش و ناسوده .

له‌فه‌رمووده‌دا هاتوو به‌په‌مه‌به‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووی (من كان يومن بالله ويوم الاخر فلقليل خيرا او ليصمت) متفق عليه، واته: (نه‌وه‌ی باوه‌ری به‌خوار رۆژی دوایی هه‌یه با قسه‌و ووتاری خیر به‌فه‌رمووی ده‌نا کړو بی ده‌نگ بی) .

له‌ته‌بی موسا ره‌زای خوای لی بی ووتی: وتمه پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ باشترین

موسلمان كاميه فەرمووى (ئەوێ خەلك لە دەست و زمانى ئەمىن و سەلامەت بێ) متفق عليه .

وہ لە كورى عومەرەوہ پەزای خۆای لى بى ووتى پىغەمبەر ﷺ فەرموویەتى (زۆر قسان نەكەن بەغەیری زىكرو یادی خوا ،بزائن بەراستى زۆر قسە كردن بەغەیری زىكرو یادی خوا دل تووشى قەسەت و پەقى دەكات، وە دوورترین خەلك لەخۆای گەرە ئەوانەن كە دلیان رەقە) رواه الترمذی .

هەرەها پىغەمبەر ﷺ دەفەرمووى (كاتى كە رۆلەى ئادەمى بەیانى کردەوہ، هەموو ئەندامەكانى لەشى دەستەو دامینى زمان دەبن، دەلین: لەخۆای گەرە بترسى كە دەم راستى نىمەى، بە هیلاكەتەمان نەدەى ئەگەر خۆرابگرى خۆمان پراگرتووە و ئەگەر خواروو خىچ بیهوہ نىمەش لەگەل خۆتا دەفەوتینى خوارو خىچ دەبینەوہ) رواه الترمذی.

جا براى موسلمان بزائە ئەو یاریە بى سوودانەى كات و وەختىكى زۆرت لى بەفەرۆ دەدەن ئەوانەش لەغونە ،وہك دامەو دۆمینەو قومار و بلیاردو فیشەو گوى دانە گۆرانى بى سوود و سەیرکردنى صحن و تەلەفزیۆن و فیلمەكانى سینەماو قیدیۆ لەوانە كەبى سوودو قازانجن، هەرەها دانىشتن لەگەل هاوہلان و یارانى ئەم بازارپەو دەنگ و باسیان و قسەو قسەپۆکیان هەر هەموویان لەبابى لەغونە و مادام بى سوود و قازانج بن .

وہ پىغەمبەرى خۆشەويست ﷺ دەفەرمووى (پیاو هەيە قسەيى دەكا بەبى موبالاتى، مایەى پەزائەندى خۆای گەرەوہ و چەند پلەيى پىسى بەرز دەبیتەوہ، وەپیاویش هەيە قسەيى دەكا بەبى موبالاتى مایەى توپەيى و خەشى خۆای گەرەوہ، پىتى دەكەوتتە ناگرى دۆزەخ) رواه البخارى.

ئەوێ ناينی پيرۆزی نيسلام له ئاده ميزاده كانی دەوێ، هەرچی ووزە و تاقەتی شاراوێ ناو ئاده ميزاد هەيه بيهتە قينيهتەوه و مەيدانی پيشكەوتن و شارستانيهتی (ئەدن) ی پي به رتته پيشه وهو بکه و يتته مەيدانی گهرو خزمەت گوزاری و دوورکەوتنه وه له هه موو دواکەوتويهک و ناتەواويهک، نەک خەريک بوون و کات کوشتن به شتی پرپوچ و بي سوود وهک له غوهو کاری بي سوود هاروينهيان ﴿ ٢٥ ﴾

وهک ماموستايانی بيدارو ماندونه ناس فهروميانه نەک و واجه کان زۆرتن له کات و ساته کان (الواجبات اکثر من الاوقات)

٦- جنيويا جوون دان

جنيويا جوون دان جوړه ووتيه کی ناشيرين و ناخوش و رهقه بو سووک کردن و نيهانه و نازاردانی دهروونی ئاده ميزاد دهووتری بهردیک و کوچکه يه که که ريزو که رامه تی پي ده شکيندری، وه کو جوړه تيبخ و چه قويه کی پيسه، دلانی پي زامار ده کسری نهم جنيودانه ش هسی که سانينکن په روه دهی شه قام، کۆلانه کانن، ريزو حورمه تی هيچ کهس نازانن، هه روه ها رهوشتی که سانينکن که دل ته سک و بي سه برن وه دل رهق و بي شه رمن و زمان پيس و ته بيعهت نهوين، دوورن له رهوشتی جوان، دوورن له نايين، نهو جوړه که سانه واحالی بوونه، نه گهر جنيو نه دن ناتوانن دل رهش و رهقه که يان رازی بکهن، جاروايه گيروگرفتی بچووک زۆر گه وره ده کهن، جاری واهيه مائی يا چند مائی کاول ده کهن، به لام ئاده ميزادی موسلمان و خاوهن باوه ر خورهوشتی موسلمانانه زمانیکی پاراو عه قلیکی فراوان و دلکی ساف و بي گهردی هيه، ناگای

له نادابەکانی..... کە ناسلام

له فەرمووده کانی مامۆستا که یه تی که پیغه مبهری خۆشه ویسته ﷺ ده فەرمووی (جون و جنیودانه موسلمانان فسقه و له دین ده رچوونه کوشتنی کوفرو بئ باوه ریه) (سباب المسلم فسق و قتاله کفر) ههروه ها پیغه مبهری خۆشه ویست ﷺ ده فەرمووی، له ناو گونا هه گه وره کان، له هه مووان گه وره تر، شه هیه یه کئ جنیو به دایک و باوکی خۆی بدات و تیان شه ی پیغه مبهری خوا ناده میزاد چۆن جوون به دایک و باوکی خۆی ده دات؟ فەرمووی شه و جنیو به دایک و باوکی یه کئ ده دات و شه که سه ش له وه لامدا جنیوی پی ده داته وه (که واته جنیوی به دایک و باوکی خۆی دا) رواه البخاری .

جنیودان خلتیه پیسی بوغزو قینه و حه سوودی و تور هیه یه له دلی ناده میزادا ، جاری و اه هیه له دم و زارا ده رده چی بو نارام کردنه وه و رازی کردنی شه ی تانه پیس و چه په له کان ، چونکه بوغزو قین و حه سوودی و تور هیه .. هتد هیلانه ی شه ی تانه کانه له دل و ده روونه کان ... پیغه مبه ر ﷺ ده فەرمووی : نه گه ر دوو که س جنیویان به یه کدا شه گونا ه و تاوانی جوونه کان، له سه ر شه که سه هیه که له سه ره تا وه جوونی داو، به شه رتی جوون پی درا وه که زیاده جوونی له به رامبه ر نه دایته وه، له شه بوو هورهیره ره زای خوای لی بی، پیاوکیان هینایه لای پیغه مبه ر ﷺ عاره قی خوار دبو وه، فەرمووی لی ی دن، شه بوو هورهیره گووتی : له ئیمه هه بوو به ده ست لی ی دا، شه وه ی به نه علی خۆی لی نی دا شه وه ی به جل و به رگی خۆی لی نی دا، جا پاش شه وه ی کابرا رویش ت هه ندی ووتیان : خودا ریسوات کات، پیغه مبه ر ﷺ فەرمووی : شه مه مه لئین یار مه تی شه ی تان مه دن به سه ریه وه .

ههروه ها له شه بوو هورهیره وه فەرمووی بیستم له پیغه مبه ر ﷺ

فہرمووی (تہوہی زینا بداتہ پال مہملوکہی خوی (وہیا ہہر نافرہتیکی تر وہک پی ی بلی قہچہہ یا گاندہر لہرؤژی قیامہتدا حددی لی دہردہکری (کہہشتا جہلدہیہ) مہگر تہوہی دہیلی وایی) متفق علیہ ولہ عائیشہوہ رہزای خوی لی بی فہرمووی پیغہمبہر ﷺ فہرموویہتی جوون مہدہنہ مردووان چونکہ تہوان گہیشتن بہوہی پیشیان خستوہ لہکارو کردہوہ) رواہ البخاری . لہجابرہوہ رہزای خوی لی بی کہ پیغہمبہر ﷺ چوہ لای دایکی ساتیب یا موسہیب پی ی فہرموو تہوہ لہبہرچی دہلہرزیت ؟ووتی لہرزو تام لی یہ و خوا مویارہکی نہکات، فہرمووی جنیو مہدہ بہلہرزوتا ،چونکہ گوناہ دہوہرینتی لہئادہمیزاد وہک چؤن کورہ خلتہی ناسن دہوہرینتی) رواہ مسلم .

لہتہبی موتزیر توبہی کوری کہعب رہزای خوی لی بی ووتی پیغہمبہر ﷺ فہرموویہتی (جنیو بہبا مہدہن ،تہگر دیتان شتی و حہزتان لی ی نہکرد، بلین پەرورہدگارا نیمہ پرسیاری خیری تہو بایہت لی دہکہین و تہو خیرہی کہ تی ی دایہ و تہو خیرہی کہ تہمرت پی ی کردوہ ،خؤمان بہتؤ دہپاریزین لہشہری تہو بایہو لہو شہرہی تہمرت پی ی کردوہ) رواہ الترمذی .

لہتہبوو زہرہوہ رہزای خوی لی بی کہ گوئی لہ پیغہمبہری خوا بوہ ﷺ فہرموویہتی: (ہہر کہسی فاسقییتی یا کافریتی بداتہ پال پیاوئی تہگر وانہبی بہسہر خوی دا دہگہریتہوہ) رواہ الشیخان .

ہہروہا لہتہبوو ہورہیرہ رہزای خوی لی بی پیغہمبہر ﷺ فہرموویہتی (دوو شت ہہیہ لہناو خہلک و مہردووما کوفرو بی باوہری پی وہیہ تانہو تہعن دان لہنہسہب (وہک بلی ی بیژی، یا تؤ کوری باوکت نی... ہتد) ہہروہا گریان و لہخؤدان لہسہر مردوو ﴿۲۶﴾ رواہ مسلم .

به پهره ردگاری بی هاوتتا بگه ییننه وه .

۷- حسوودی :

حسوودی لهو نه خوشیه دهرونیا نهیه، که هیلانهو میکرۆسی شهیتانی، خۆی تیا ناخنیوه خاوه نه کهی تووشی ویلی و گومرایی و مایه پووج و فهوتان دهکات، تووشی دهر دو بهلاو غهم و قههر و سه خلهتی و پهژارهیی دهکات، به راستی حسوودی نه خوشیه کی گهلی پیسه، بۆنی کوفرو بی باوه ری لی دی، وه مال و عیززهت و ناموس و کهرامهت و سعادهتی ناده میزاد دهر و ژیتیی و دینیتیه ههژان و تیا چوون و فهوتان، بهلی حسوودی یه وا له چاو دهکات که پیس و پۆخل بی، بۆمبای فهوتینهری شاراوه وه ک تیر بهاوژیی بهم لاو نهو لای دا مال و گیانی به شهرو ناده میزادی به هیلک بدات .

باشه بۆ ده بی حسوودی به فلان و فسال بردری؟ خۆ نهو ماله ی یا نهو پله یه ی یا نهو نیعمه ته ی بۆیی نه دراوه تی ههتا ههتایی پی ی به سیته وه به لک و بۆیی پی ی دراوه تاکو پی ی تاقی بکریتسه وه وه نیمتخان بکرئ ناخۆ شوکرانه ی خوا دهکات یا نهء ، یا له وانیه بۆیه پییدرابی، تاکو له دونیا وه پی ی مهشغول بی و قههر و خهفنهت بخواو خزمهت کاری بی پیوه موشقدهت و ماندوو بی، یا له وانیه بۆیی پییدرابی، تاکو له قیامهت بی بهشی بکات تووشی مال ویرانی خۆی بکات، جا به ههر جورانی درابیتئ شایسته ی بهزه یی پی هاتنه وه یه و زگ پی سوتانه له حهقیقه تدا نهک حهسادهت پی بردی ..

حسوودی که ی مانای نیمانی تیا به؟ که تو چیت بۆ خۆت پی خوشه، نهو یشت ده بی بۆ برا کهت پی خۆش بی، نهک حسوودی پی به ی، بهلی

حهسودى يه نيمان پوچهل ده كاتهوه، پيلان ده گيړى له دل و ده روون و مي شكدا
 بو له بهين بردنى نيعمه ته كانى خواى گه وړه، كه به ده ستي پر حيكمت و دانايى
 خوى به خشيوه تى. هه روه ها ههسودى خو شه ويستى و ته بايى و يه كيتى
 نايه لى، هانى خاوه نه كهى بو درو و غه بيهت و بوختان و جنيسوو فيتنه و
 ناشووب ده دات، دياره نهم ههسوديه ش به ره مى دارى كوفرو بى ناگاييه
 له خوا، كه شه يتان له دل و ده روونى له خوا بى ناگايان ده پروينى پيغه مبه ر
 ده فرمووى: ^{صلى الله عليه وسلم} خو تان بپاريزن له ههسودى، چونكه به پر استى ههسودى
 چاكان ده خوات وهك چون ناگر دارى ده خوات) رواه ابو داود وابن ماجه .

زور كهس هه يه نويزو ده كاو به روژو ده بى، زه كات ده داو نيتر به نايينه وه
 زور خه ريكه ، لهو لاشه وه ناگاي له به ره مى نيمانه كهى نى يه كه شه يتان
 ناگرى تى به رداوه، مايه پوچى هيشتوته وه، به لى زور كهس نه فس و گيانى
 وايه عاره ق ناخوات مالى حه رام ناخوات هه رچى گونا هى ماددياته به رچاوه
 ناكات، له لومه ي نهم و نهو ده ترسى، كه ناو ناتوره ي خراپى به دوو بكه وى،
 نيدى عيززه تى نه فسى و حوكمى عاده ت قه بولى ناكات، جا شه يتان ده زانى
 به م ريگايه مادديانه پيى به هيلاك ناچيت پيلانى لى داده نيتته وه له ريگه ي روح
 و مه عنويه ته وه به هيلاكى بدات، هه ول ده دا كارى چاكي پى ده كات بو رپاو
 رپوامايى، يا هه سودى و رق و كينى له دل يا ده پروينى، يا لووت به رزى ... هتد
 چونكه ناواتى شه يتان هه ريده ك ناواته نه و يش نه وه يه نيمانه كهى لى بچوينى
 و پوچهل بكا ته وه، جا به هه ر جوړى بى يا به هه ر شيوه يى بى، گرنگ نيه .

له زوبه يرى كورى عه ووام پيغه مبه ر ^{صلى الله عليه وسلم} فرموويه تى (خه ريكه بكه ويته
 ناوتان ده ردو به لاي نه ته وه و نومه ته كانى پيش نيوه كه هه سودى و رق و كينه

بەرستی تاشەرن، نائیم تا شەری موونە بەلکو تاشەری دین و ئیمان، قەسەم بەو کەسە گیانی بە دەستە ناچنە بە هەشت هەتا ئیمان نەهێنن و ئیمان ناهێنن تاکو بە کتریتان خۆش نووی ئایا هەوائتان پێ بەدم ئەمە چۆن دەبێ و لە ناوتان دائەمەزێ سەلام زۆر لە یە کتر بکەن) رواه الترمذي، جا برای موسلمان رق و کینەو حەسودی کە دین و ئیمان دەتاشن، ئایا دەبێ هەلگری ئایین و ئیمان لە دلی خۆی جێی بۆ بکاتەو بە ئیان، دیارە کەس گورگ لە گەل بەرخەکانی تیکەل ناکات، لە ئایینی پیرۆزی ئیسلامدا سوننەتە ئینسان هەموو بە ئیان نەم راستیە وەبیر خۆی بینیتەو هەروەها ئیوارەش دووبارە ی بکاتەو وەك دەفەرمووی (اللهم ما اصبح بي من نعمة او باحد من خلقك فمك وحدك لاشريك لك فلك الحمد ولك الشكر) ﴿٣٠﴾ واتە: پەرورەدگار! لە گەل هەر نێعمەتێکی بە ئانی پێ کردنەو ما یادیار دەبێ بە هەر بە دیهێنراویکی ترا، لە لای تۆی تاك و تەنهایە، هیچ هاو بە شیکت نیه جاهر تۆی شایستە ی هەموو حەمدو ستایشێک و هەر تۆی شایستە ی هەموو شوکرو سوپاسێک..

جا ئەم زیکرو وێردە بیری ئادەمیزاد دەخاتەو کە دابەش کاری نێعمەت خوای گەرەوێ بە دەستی پێ حیکمەت و دانایی دەبەخشیتەو و شایستە ی رەخنە لی گرتن نیه چونکە کەسێ لە خۆی کارزانتر و زانتر نیه بەلکو خۆی لە هیچ روویکەو کەم و کورپی رووی تێ ناکات جا دەبێ حەسودی بە بەشی خەلک بۆ بەردری!! چاوپیسیش هەر لە دنیای حەسودانەوێ (بە نێمچە درێژێک لە کتابی شیقای قورئانی نوسیمانە)

برایه تی

ئاده میزاده کان به گشتی بران نهك ههه له یهك ږووهوه، به لكو له زۆر لایه نهوه، جا له ږووه كانی مادیه وه، یا له ږووه كانی معنه وه یه وه بی، بۆ نمونه له ږووی ماددی هه ئاده میزاده کان گشتیان له گلّ و خۆلّ دروست كراون و یهك شیوه و پێك هاتوویان هه یه، به دهه نییان پێك هاتووه له یهك شیوه كانزاكان و كه گشتیان له گلّ كۆیۆته وه، دیاره سه ره هجامه كه شیان هه ره ده بیته گلّ وه كه بۆ نه م راستیه گۆرستان شایه ده، ههروه ها هاوشیوه ی له شیان، نه مهش جوړه برایه ته تێكی تره، كه یهك شیوه دلّ و كۆنه ندامی هه رس و كۆنه ندامی هه ناسه دان و ده زگای نه عصاب هتد. یان هه یه. ههروه ها له ږووی نه سه بیه وهش بران، ږۆلانی دایك و باوكیكن، جاهه یانه له باوكه وه ده گن به یهك و وه هه یانه له باپیره وه هه یانه ده پشت به لاره هه یانه به سه د پشت به لاره تاده گاته باپیره گه و ره مان هه زه ته ی نوح یا له ویش گه و ره تر باپیره ی ئاده میزادیتی باوكه ئاده م. ههروه ها له ږووی معنه وه تیشه وه ئاده میزاده کان گشتیان بران به وه ی گشتیان ده سكردی یهك خودان و یهك سه رچاوه ن، سه ره تای گشتیان پێك هاتووه له فوئكی ږووحه خودایی (كه كراوه به به ده نه قوږی هه زه ته ی ئاده م) ههروه ها بران له چاره نووس و كه یهك ږینگار یهك سه رچاوه ده یان گریته نه ستوی خوئی كه گۆرستان و مهیدانی مه حشه ره، ههروه ها ئاده میزاده کان هاوشیوه ن له پێك هاتووه معنه وه یه كان وهك یهك شیوه و ږوح و گیانیان هه یه، ههروه ها هاوشیوه ن له بنچینه دا له هه ست و نه ست و ژیری و بیرو نه ندیشه و سۆزو فیه ره. هتد. ههروه ها بران له هاوشیوه ی سوږی ژیان و خوین و ده مارو داواكاریان و داوالیكراویان، ههروه ها هاوشیوه ن و بران له وه ی گشت

تاکە کانیان وەك یەك خاوەن بەشن لە بنچینەدا لە خاوەنیتی ژیری شەهوەتی جنسی و دەسەسەیی شەیتانی و هیزی قارو قین و توورەیی... هتد. و هەر وەها لە گەڵ ئەم هەموو بڕایەتییەش، بڕایەتی تر ماوە کە تاجی سەری هەموو بڕایەتیەکانە کە بڕایەتی نیمانداریتییە، بۆیە تاجی سەریانە، چونکە نیعتراف و دان دەنی بە هەموو بەشە بڕایەتیەکانی تری ئادەمیزاد، ئادەمیزاد دەگەییەنیتتە چلە پۆیە بڕایەتی دیارە بڕایەتیی ژیان خۆش دەکات و گوزەرەن دەپازینیتتە و هەموو گیر گرتتە کۆمەلایەتیەکان چارەسەر دەکات، و هەر وەها گەلی نەخۆشی دەروونی ریشە کەیش دەکات، کە هیچ دەرمانێک چارەیان ناکات تەنها بڕایەتی نەبیت.

ئەو بڕایەتیانە ی گەلی ماف و حەق دەخاتە سەر ئادەمیزادەکان لە ناست یەکا، لە بڕایەتی نیمانداریتی دایە، نیمانداران گەلی ماف و حەقیان بەسەر یەکەو هەیه پیغەمبەر ﷺ دەفەر مووی ماف و حەقی موسلمان بەسەر موسلمان شەش شتە (وەك باسەن کرد لە باسی سەلام کردن پەوشتی پیاو چاکانە) هەر وەها لە حەقی بڕایەتیە خاوەن باوەرەکان شەوو رۆژ تیندە کۆشن و گیانی خۆیان فیدا دەکەن بۆ ئەوەی بەرنامەو پەيامی خوا بگەییەن بە بڕایانی تری ئادەمیزادەکان، تاکو رەگ و ریشەیی هەموو بڕایەتیەکان ببوژیتتەو، کۆمەلانی مەردووم ناسودەو بەختیار بن، هەر وەها لە تیشکی ئەم بڕایەتیانە دەدرەوشینتەو، لە کاتی کدا کە کۆمەلای یا گەلی تووشی ئافات و بەلایێ دێ باقی ئادەمیزادەکانی سەر زەوی دەخووشین و سۆزو رەحمەتیان بۆیان دەبزووی و هەست بە مافیان دەکەن لەسەر خۆیان و هەولێ چارەسەری گیروگرتیان دەدەن، هەر وەها ئەگەر ئادەمیزادی بەلایێکی بەسەر بی و خەلکان لە دەورو

بەری خۆی ببینی، پەنایان بۆ دەباو بانگیان لێ دەکات بۆ فریاکەوتنی، خەڵک و مەردوو مەکەش بەسۆزو تەنگە تاوێوە بەهانی دەچن، وەك پیتی و ترابیی ئەمە برای ئادەمی تۆیە ئەرکی سەرشاتتە فریای بکەون و پزگاری بکەن. بەلام کوفرو بێ باوەرپی و خۆپەرستی و مەخلوق پەرستی و هاووینەیان دان نانیین، بەهەموو بەشە باریەتیەکان، هەموو کات و سات لەهەموو پروو لایەنیکەوێ لەهەولێ ئەوێدان رەگ و ریشەیی باریەتیان بپەرچینن تێک و لێکیان بدەن، ئەمەش دەبێتە مایەیی بەدبەختی و ژیان سەخەلتی و نەخۆشی زۆری کۆمەلایەتی و نەفسی هتد. بەراستی باریەتی ئیمانداریتی تەواو زۆر توندو بەهێزە، چونکە لەلایەنی خۆی گەورەو بەرپار دراوێ داواکراوێ وەك دەفەرمووی (ئیمانداران برای یەکن جا صلح و ناشتی بچەنە نێوانی باریانی خۆتان و خۆپارێزی بکەن لەخۆی گەورەو رەجاو تکاتان وابی رەحمان پی بکری (سورەتی الحجرات (۱۰) جا لەم ئایەتەدا دەردەکەوی باریەتی مانای تەقوایەو جینگەیی ئەو کەسانەیی بەتەمای رەحمتی خۆدان.

باریەتی ئیمانداریتی هەر بۆ چوار پێنج پۆژی دنیا نیە، بەلکو بۆ پۆژی هەمیشەیشە لەعالمی بەرزەخ و بەهەشتدا، لە دراوسیتی خۆدای گەورەدا ئەمە نەبجامی باریەتی ئیمانداریتی، بەلام هەر باریەتی تا جەگەیی ئیمانداریتی نەبێ ئەوا بێ رەگ و ریشە و بێ نەبجامەو مایە پووچە وەلەپۆژی داویدا دەبن بەدوژمن و ناحەزی یەکتر، وەك قورئان لەزۆر ئایەتەکاندا ئەم راستیەمان بۆ پروو دەکاتەوێ یەکی لەم ئایەتانەدا دەفەرمووی **الْأَخْلَاءُ**

يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ (الزخرف ٦٧).

واتە: ئەوانەیی یەکتریان زۆر خۆش و بیستوێ وەخۆشەو بیستی و باریەتیەکیان

له سهر بناغهي نيمان نه بووه نه وه له پرژوي قيامه تدا ههنديكيان ده بنه دوژمني ههنديكي تريان و به لام خواپه رستان براي هتي و خوشه ويستيتيان پته و ترو به رده وام ده بي. ههروهه پيغه مبه ر ﷺ ي خوشه ويستمان له حه قى براي هتي موسلمان نييتيدا ده فهرمووي (موسلمان شهش ماف و حه قى به سهر موسلمان ههيه، به چا كه كاري و ني هت چا كيه وه :

- سه لامى لي بكات كاتي كه پي ده گات.

- به وه لامى داوه تيه وه بچي نه گهر داوه تي كرد.

- نه گهر پزمي وه وتي الحمد لله پي بلي ير حمك الله.

- وه نه گهر نه خوش كهوت سه ر داني بكات.

- وه به دواي تهرمه كه مي بكه وي كاتي كه مرد و برديان بو ناشتن.

وه چيت بو گيان و نه فسي خوت پي خوشه شهويشت بو نه وي خوش بي

(تاج 5 ص 16).

جا ته ندروستي باش بي ياژن و خانوو مالي باش بي يا زانياري و نيماني

باش بي يا سه روه ت و ساماني باش بي هتد.

سه ير شهويه نهو براي هتيه له لاي خواي گهوره رهش نايته وه، به گژا

چووني نيمانداران ههنديكيان بو ههنديكي تريان، وهك خواي گهوره

ده فهرمووي (نه گهر دوو تايه فه له نيمانداران شهريان له گهل يه كا كرد، صلح و

ناشتي بجنه نه نيوانيان) الحجرات 9.

به لي هه ر دوو تايه فه مي به نيماندار ناوه ينساون وه ههروهه له نايه تي

پيشوش نه م راستيه ده رده كه وي.

نه گهر به گژ يهك چوون گه يشته يه كتر كوشتن هيشتا براي هتيه كه يان له لاي

خوا هر ماوه دا وهك له دیاردهی ئەم نایه ته ده رده كهوێ (كه باستی حهقی كوژراو دهكا) ئەوهی ببوری شتی له برای خۆی به نیه تی دوا كه وتنی چا كه کاری و به جێ گه یاندنی نیحسان له گه ل كرنی .البقره ۱۷۸ .

كهواته برایتی نیمانداریتی ره گینکی زۆر قوئی هه یه وه هیچ شتی هه لئى ناوه شی نیت ه وه مادام له نیمانداریتی ده رنه چی ئەمه ش ده بیته روونه دانی گهرو گرت وه نه گه ر رووشی دا چاره ی ئاسان بێ .

نیماندار ئەو راستیه ی له بیر نه چی كه خوائ گه و ره نیماندارانی كرده وه به براو وه نه ویشی كرده وه به برایان ،دیاره لهم برایه تیه شدا حهق و حقوقی زۆر هه یه ، لێ رده دا به درێژی ئەم باسه جیتی ناییت ه وه ، به لام ده بی ئەوه بزاین كه نایینی پڕۆزی نیسلام هه ر بۆ ئەوه نه هاتوه ئاده میزاد هاوپه یوه ند بكات ، له گه ل په ره رد گاری و بهس ، به لكو بۆ ئەوه هاتوو وه ئاده میزاد هاوپه یوه ندى بكات ، له گه ل خوداو له گه ل ئاده میزادو دونیاو ژیان و ژینگه و كه ون و مه خلوقه كانی و هتد . هه ریه كه ی به حهقی خۆی و له سنوری خۆی ، كهواته ئاده میزاد هه ر ته نها حهقی خوائ له سه ر نیه و بهس به لكو حهقی به دهنی خۆی و خیزانی و دایکی و باوکی و برای ئاده می و جیران و ژیان و شارو نیشتمان .. هتد له سه ره ، هه ر حهقه ی به پله ی خۆی له جیتی خۆی ، وهك له به رنامه زێڕینه كه ی خوائ گه و ره دا گشتی روون كرا وه ته وه . جا ئاده میزادی نیماندار خودا به وه رازی ده كات كه حهق و مافی هه موو خاوه ن حهق و مافه كان له جیگه ی خۆی دابنێ .

وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی اله وصبه وسلم

ربنا لا علم لنا الا ما علمتنا انك انت العليم الحكيم

تہواو بووم بہئیزی خودا والحمدلله رب العالمین.

۲۹/جماد الاولی ۱۴۱۴

۱۹۹۳/۱۱/۱۳

داوای لیبوردن دہکھین لہکھم و کورپہ کافغان، تہو راستیہمان لہبیر

نہچیت کتہنہا خوای بالادہست پاکہ لہہمموو ہلہو کھم و کوری.

والحمد لله وحده.....

زنجیره‌ی دووهم

خۆشه‌ویستی

خوای گه‌وره که ئاده‌میزادی به‌دییه‌ناوه و کۆمه‌لیّ غه‌رائیزی له‌گه‌ل
 سروشت و فیه‌رتی ناخنیوه و داناوه، یه‌کیّ له‌م غه‌رائیزه به‌ندایه‌تی و په‌رسته‌نه
 و ئاده‌میزاد له‌به‌سه‌ر بردنی ژیا‌نی ده‌بیّ شوینی ئه‌م غه‌ریزه‌یه پر بکاته‌وه،
 به‌هیچ شیوه‌تی ناتوانی و بۆی نا‌کریّ ئه‌م بۆشایه‌ی له‌سروشت و فیه‌رتی خو‌ی
 به‌به‌تالی به‌یلتیه‌وه ، ئه‌گه‌ر ئاده‌میزاد مانای به‌ندایه‌تیش نه‌زانی هه‌ر به‌نده‌یه،
 جا ئه‌گه‌ر به‌حقی خو‌ی به‌نده نه‌بیّ بۆ خالق و به‌دی هی‌نه‌ری، ئه‌وه به‌نا‌چاری
 ده‌بیّ به‌نده بیّ بۆ به‌دییه‌ناوو مه‌خلوقه‌کان، یا بۆ هه‌واو ئاره‌زووی خو‌ی یا
 که‌سانی وه‌ک خو‌ی، جا ئه‌وه‌ی جی‌گه‌ی سه‌رنج را‌کێشان و باس کردنه،
 خۆشه‌ویستی مانای به‌شیکی سه‌ره‌کی ئه‌م به‌ندایه‌تی یه‌ پێک دێنی، ترس و
 بیمیش به‌شیکی تری سه‌ره‌کی ئه‌م به‌ندایه‌تیه‌یه، هه‌روه‌ها هی‌واو ئاوات و
 ئومێدو ته‌وه‌ک‌کول و پشت به‌ستن و مل که‌چی، دو‌عاو نزاو پارانه‌وه و تیکۆشان
 و دی‌فاع و پاراستنیش به‌شه‌کانی تری به‌ندایه‌تی و په‌رستن، جا ئه‌م غه‌ریزه‌ی
 به‌ندایه‌تی و په‌رسته‌نه سروشتی ئاده‌میزاد بۆش و به‌تاله وه‌هه‌ر ده‌بیّ له‌ ماوه‌ی
 ژیا‌نی دا پری بکاته‌وه، جا واوه‌یلا بۆ ئه‌وه‌ی به‌حقی خو‌ی پر نا‌کاته‌وه‌و سه‌ر
 له‌فیه‌رتو سروشتی خو‌ی ده‌شیوینی و له‌گۆشه‌ی گو‌مرا‌یی وویلی دا ژیا‌نی
 له‌باوه‌ش ده‌گری و پۆژو شه‌وی لیّ به‌ریّ ده‌کات .

ئه‌وه‌ی مه‌به‌ست و قه‌صدی ئی‌مه بیّ لی‌ره‌دا باسی بکه‌ین، ته‌نها
 خۆشه‌ویستیه به‌لیّ ئه‌م خۆشه‌ویستیه سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که گیان و روحی

له نادابه كانی.....كه نيسلام

به ندایه تی یه پیوهر یکیشه له کارو کرده وه کانیدا ،ههروه ها هانده ریتک و به شه
غهریزیه کی ناوایه کار له هه موو لایه کانی ژسانی ده کات به ماددیات و
معنه ویاته وه ، جا له رووی بیرو باوه ری بی یا له رووی خوره وشت و شه خلاق
بی یا له رووی ناداب و نه ریتی بی یا له رووی هه رشتی کدا بی، پیوسته سهیری
کیتاب و په رتووکی زانای بی وینه مان بکهین که خوی گه وه و میه ره بانه
،کیتابه که ش قورسانی پیروزه، بابزانین نه و له باره ی خو شه ویسته وه چی

ده فه رموی وَمِنْ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يُرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ

جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ واته: له خه لکان و مه ردوومان

کهسانی ناوا هه ن بیجگه له خودای گه وه شه ریک و هاوه لانی وایان گرتسوه،
خو شیان ده وین و دلیان داوه تی وه که خو شه ویستی و دلدانی به خوی گه وه رو
میهره بان، نه وانهی که خاوه ن نیمانی راست و دروستن کۆله که ی خو شه ویستی و
دالندان هه ر بو خویوه به وه داوه، جا نه وانهی له سروشت و فیتره ی خو شیان
لایان داوه به وه ی دل و ده روونیان به خو شه ویستی خوی گه وه پر نه کردۆته وه
که هه ر خوی سه رچاوه ی هه موو خو شه ویستی که، نه و جو ره سه مکارانه کاتی
که نه شه که نه جو عه زاب و نازاره کانی خودای ده بینن تی ده گهن و حالی ده بن
که سه رچاوه ی هه موو هیزو ده سه لاتی هه ر هی خودایه، هه ر بو خویوه، هه ر
خودای گه وره یه خاوه ن شه که نه جو عه زابی توندو سه خته، هه روه ها خوی

گه وه ده فه رموی قُلْ إِنْ كَانَ ءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ

وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكِنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ^۴

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾ سورة تى التوبه نايه تى ۲۴ واته : نهى

پيغه مبهرى خودا بفرموو بلى، نه گهر ئتوه باوان و كورپه كاتتان و برايانى خوتان و خيزانه كان و تيره و عهشيره تى خوتان و نهو مال و مولكانه تى كوتان كردوته وهو كردوه به سه ريه كه وه و نهو بازرگانيه تى كه ده ترسيين شكه ست بيئى و نهو شوئين و باله خانه تى تيا ده ژين، نه مانه و هاوو پينه يان نه گهر لاتان خوشه ويستره و خوشترتان ده وى له خودا و پيغه مبهرى خودا و تى كوشان و جيهاد له پيناو خودا، نه وه چاوه روانى قه هرو غه زه بى خودا بكه ن، چونكه ئتوه به له بهين بردنى خوشه ويستى خودا و پيغه مبه ره كه تى له دلتانا، وه پر كردنه وه تى خوشه ويستى شتانى كه شايسته نين، به موه ده رده چن له دين و فاسق ده بن وه بش زانن بى گومان خواى گه وه هيدايت و رينو مابى گه ل و قه ومى فاسق و له دين ده رچوو ناكات، هه روه ها خواى گه وه ده فهرموى ﴿٢٤﴾ قُلْ إِنْ

كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

﴿٢٥﴾ (سوره تى ال عمران) نايه تى ۳۱ واته : نهى پيغه مبهرى خودا

بفرموو بلى، نه گهر ئتوه له سه ر يگه تى راست و دروستن و خواتان خوش ده وى و قه صدو مبه به ستان خودا به و راستى و دروستييه، فهرموون به دواى ريگه كه تى من بكه ون، ده كه ونه دونيا تى خوشه ويستى خودا بى، خوا خوشستاني ده وى و وه گونا ه و تاوانه كاتتان ده بووى، ده تان خاته ژير په جه تى خويا، خواى گه وه

ليبور دوروی ميهره بانه .

دونيای خۆشه ويستی خودايی ناده ميزاد ده گريته وه له زولم و ستم و به دكاری و ويرانكاری و هم و گوناھ و خرابی و تاوانكاری، به لام بى ناگايی له دونيای خۆشه ويستی خودايی ناده ميزاد بى ناگا ده كات له حه قيقه ت و پاستی و ده كه ويته دونيای زولم و ستم گوناھ و تاوانكاری.

خوای گه وه ناده ميزادی ده ست دريژي كهری خۆش ناوی، وه ك ده فرمووی وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾ المانده ٨٧، پياوی

به دكارو ويرانكاری خۆش ناوی وه ك ده فرمووی وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٨﴾ (المانده ٦٤) ههروه ها خوای گه وه پياوی موسريف و خائینی خۆش ناوی وه ك

ده فرمووی إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٩﴾ الاعراف ٣١، ههروه ها ده فرمووی

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفٰسِقِينَ ﴿٩٠﴾ الانفال ٥٨، خوای گه وه كافر بى باوه رانی خۆش ناوی وه ك ده فرمووی إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ ﴿٩١﴾ الروم ٤٥، خوای گه وه

پياوی لووت به رزو روح گه وه ی خۆش ناوی، ههروه ها ده فرمووی وَاللَّهُ لَا

يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٩٢﴾ الحديد ٢٣، واش مه زانن شه وه ی خوای گه وه

خۆشی نه وی، ئیدی هيجی بۆ نيه و زيانی پى ناگا نه خيتر به لكو تووشی نه وه پرى رووره شی و خه جاله تی و به دبختی ده بی، خوای گه وه له په جهه تی خۆی بى به شی ده كا له دونيای له قيامه ت به هه شتی پى نابه خشی، به لكو تووشی جوړه ها نه خۆشی ده روونی ده كات له ژيانی دنيا، كه مایه ی بى نارامی و دلته نگى و سه خله تی یه، له دوا روژيشدا تووشی نه شكه نجه و عه زابى خۆی

دهكات، جهه ننه م و دۆزه خ ده بى به شوینی هه تا هه تایی.

خوای گه و ره ناده میزادی خوا به رستی خو ش ده وی پیاری داد به و ره و رو پاک

و خا وین و چا که خوازی خو ش ده وی، خوای

گه و ره پیاری خا و دن سه برو نارام و نه وه ی پشتی پی به ستی و

ته وه ککولی له سه ر بکات خو شیانی ده وی، وه ک له م نایه تانه دا دهر ده که وی

خوای گه و ره ده فه رمووی **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ** (التوبه/ ۴) ^۳ وَاللَّهُ يُحِبُّ

الْمُطَهَّرِينَ (التوبه/ ۱۰۸) ^۴ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (النور/ ۱۳۴) ^۵ إِنَّ

اللَّهُ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ (مائدة/ ۴۲) ^۶ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (ال عمران/ ۱۶۶)

جا وه نه بى نه وه ی خوای گه و ره خو شی بو ی هیچی بو نه بى و هیچ سو و دو

قازا نجیکی پی ناگا، به لکو به ریژه وه نه ندازه ی خو شه ویستیه که ی بو هر که سی

بی پله و پایه ی به رز ده کاته وه و به ختیا ری ده کات، له نا و ره جه ته ی خو یا دای

ده پو شی، له سه ره نجامدا به هه شتی پی ده به خشی، له ناگری جه هه ننه م و دۆزه خ

ده پیاریزی.

هه و ره ها خوای گه و ره سه رزه نشتی نه فسی ته زکیه نه کرا وه ده کا و

ده فه رمووی **وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا** (الفجر ۲۰) واته :مالی خو ش

ده وی به خو شه ویستینیکی زور له راده به دهر، هه و ره ها ده فه رمووی (انه لب الخیر

لشدید) واته : ناده میزادی له خوا بی ناگا خو شه ویستی مال و سه و ته ی زور

به هیزو به رزه .

هه و ره ها له سه و ره تی (ابراهیم) خوای گه و ره ده فه رمووی ... ^۷ **وَوَيْلٌ**

لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ (الذین یستحبون الحیوة الدنیا علی الآخرة

وَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُوهَا عِوَجًا ۗ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣٠﴾ ابراهيم

٢-٣، لهم نايه ته شدا خواى گه وره هه په شه له بى باوه پان و كافران ده كات كه تييدا ده فرمووى وا وه يلاو هه لاهت بو بى باوه پان و كافران له عه زاب و نه شكه نجهى توندو به هيتز نه و كافرانه حاليان وايه ژيانى دونيايان خوستر ويستوه له خوشويستنى خوداو پوژى دوايى، بدم خو شه ويستيانه وه كه وتونه ته بهرگرى كردن له ريگه نايين و بهرنامهى خوداى گه وره خواست و نارزه زوى نه وه ده كهن كه نايين و بهرنامهى خوداى گه وره بگوزن و چهوت و لارى بكه نه وه، بهراستى نه م جوړه كه سانه له ناو گومرايى و ويلي دان و دوورن له حق و راستى.

ئىستاش دئينه سه رباسى فرمووده كانى پيغه مبهرى خوشه ويست ﷺ
 بزايين نه و چى ده فرمووى له باره ي خوشه ويستى (عن انس عن نبى قال ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الايمان ان يكون الله ورسوله احب اليه مما سواهما وان يحب المرء لا يحبه الا الله وان يكره يعود في الكفر كما يكره ان يقذف في النار) رواه البخارى، واته: له نه نه سه وه پيغه مبهر ﷺ فرموويه تى هه كه سى نه م سى خاله ي تيسا بى، شه وه شيرينى و حه لاه وى نيمانى له لايه و چه شتويه تى و ده پيچيژى :

يه كه م/خواو پيغه مبهرى خوا لاي، له هه موو شتى خوشه ويستر بيت.

دووهم/نه گه ر يه كيكي خوش ويست تهنها له بهر خوا بى و هيچى تر.

سى يه م/پيى ناخوش بى و بيكه ره ينى به وه ي كه بگه رپيته وه سه ر كوفر،

وه ك چون پيى ناخوشه وه بيكه ره ينى بيهاوينه ناو ناگر.

دياره خوشه ويستيتى خواو پيغه مبهر ﷺ حالتى بوونه له كروكه و ناوكى

حق و راستی، ههروهه نیشانه‌ی پاکي و زالّ بوونه بهسهر نهفس و شهیتان، بۆیه بهره‌می خۆشه‌ویسته‌که‌ش نوری هیدایه‌ت و شیرینی و حه‌لاوه‌ی ئیمان، ههروهه‌ها پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست ﷺ ده‌فرمووی (من احب لله و ابغض لله و اعطى لله و منع لله فقد استكمل ایمانه) واته: شه‌وی خۆش، وویستنی له‌به‌ر خوا بیّ و تورپه‌یی و قینی هه‌رله‌به‌ر خوابی، به‌خشین و عه‌تای هه‌رله‌به‌ر خوابی، قه‌ده‌غه‌کردن و یاساغ‌کردنی هه‌ر قه‌صدو مه‌به‌ستی خوا بیّ، به‌راستی نه‌و که‌سه ئیمانی ته‌واوه به‌چله‌ پۆیه‌ی ئیمان گه‌یشتووه، به‌ئێ له‌و نه‌فسه‌یدا که‌ته‌نهما ئیمان حاکمه‌ که‌نوورو هیدایه‌ت و به‌هره‌و نیعمه‌تی خوایه، شه‌و ئیمانداره له‌دوونیا له‌ناو بازنه‌ی ئیمانداریتی ده‌ژی، به‌پێچه‌وانه‌ی شه‌وه‌ی که‌نه‌فس و هه‌واو ئاره‌زووی خۆی یایه‌کیکی وه‌ک خۆی به‌سه‌ری زالّو فه‌رمان ره‌وايه‌تی..

جاریکیان باس هاته سه‌ر باسی خۆشه‌ویستی خوداو پیغه‌مبه‌ر ﷺ بۆیه حه‌زرتی ئیمامی عومه‌ر ووتی یا رسول الله به‌راستی تۆم له‌هه‌موو که‌سی خۆشتر ده‌وی ته‌نها له‌نه‌فس و گیانی خۆم نه‌بی، جا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی هیچ که‌سی ئیمانی ته‌واو نابی تامنی له‌نه‌فس و گیانی خۆی خۆشتر نه‌وی، شه‌وسا ئیمامی عومه‌ر فه‌رمووی وه‌الله یا رسول الله ئیستانه‌که من تۆم له‌گیانی خۆشم خۆشتر ده‌وی، جا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی ئیستا شه‌ی عومه‌ر ئیمانته‌ له‌جیگه‌ی خۆیه‌تی .

هه‌ر له‌م باره‌یه‌وه پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی (لا یؤمن احدکم حتی اکون احب الیه من والده و ولده و الناس اجمعین) رواه البخاری واته: هیچ که‌سیکتان ئیمانی ته‌واو نابی حه‌قیقه‌تی ئیمان به‌جی ناگه‌ینێ تاوه‌کو منی

دەوی و ھەلیبژاردوو بە پیغەمبەر ﷺ ، داوای ئەو ھەمان لی دەکات کە ریبازی ئەو بگرن و خۆشان بوی، ھەر ھە ئیماندارانمان بۆیی خۆش دەوی، ئەویش ھەر لەبەر خودا، چونکە خودا پیغەمبەرە کە ی داوامان لی دەکەن کە ئیماندارانمان خۆش بووی و بە براو کەسانی خۆمان دایان بنیین، جا پرسیار کەرە کە وتی مامۆستا گیان خودا پاداشتی خیرت بداتەو لەسەر راست کردنەوی ئەو بۆچونەم ... ھەر ھە پیغەمبەر ﷺ دەفەر مووی: (خوای گەرە ئەگەر ئادەمیزادیکی خۆش بوی بانگی ھەزەرەتی جویرائیل دەکات و پی دەلی: من فلان کەسم خۆش دەوی و تۆش خۆشت بوی، پاشان ھەزەرەتی جویرائیل بانگ دەکا لەناسمان، دەلی خوای گەرە فلانی خۆش دەوی، خۆشان بوی، جا فریشتە و مەلانی کە تەکانی ناسمانیش خۆشیان دەوی پاشان خوای گەرە ناسوودەیی، کامەرانی بەسەر گیانیدا دەبارینی، خۆشەویستانی تیکەلی سروشت و فیتەرەتی بەدیھیتراو ھەکان دەکات لەسەر زەویدا، ھەر ھە خوای گەرە ئەگەر رق و قینی لەیەکی بیتەو بە بانگی جویرائیل دەکا و پی دەلی من رق و قینم لەفلان کەسە، تۆش رق و قینت لی بی، جا ئەویش رق و قینی لی دەبیتەو پاشان جویرائیل بانگ دەکا لەناو ئەھلی ناسمانا، دەلی خوا رق و قینی لەفلان کەسە نێو ھە رق و قینتان لی بی بیتەو، پاشان خوای گەرە رق و قین لەو کەسە، تیکەلی سروشت و فیتەرەتی بەدیھیتراو ھەکان دەکات لەسەر زەویدا) رواھ مسلم .

جار تیکیان پیاویکی ئەعرابی ھاتەلای پیغەمبەری خۆشەویستمان ﷺ
پی ی وت: ئەی پیغەمبەری خوا، کە ی رۆژی قیامت دیت؟ پیغەمبەر ﷺ
فەر مووی: چیت ئامادە کردو ھە رۆژی قیامت، پیاو ھەعرا بێ کە ووتی:

هيچم ناماده نه كردهوه له نويزو روژى زور تهنها نهونده نه بى، كه من خوار پيغهمبهري خوام زور خوش دهوى، جا پيغهمبهري ﷺ پى ي فهرموو ههر كهس له روژى قيامتا له گهل نهو كهسه كوډه بيتتهوه كه خوشى دهويت، جا نه نهس وتى نه مديت موسلمانان به هيچ شتى پى ي وه دلخوش و كامهران بن له پاش موسلمان بونيان، هه ندى بهو فهرمووده يه دلخوش بوينه كه تيدا ده فهرمووى: رهزاي خواى لى بى توش له گهل خوشه ويسته كه تا كوډه بيتتهوه له قيامت ومه حشه ردا) متفق عليه.

دياره خوشه ويستى خواى گورهو پيغهمبهري خوشه ويست، بهروويومى گرتنى رتى هه قو راستى يه، ده نا پوژاكى نى يه ئاده ميزاد بيكاته بهرى يا خوارده منى نى يه بيخوات، بهلكو دوزينهوه و گه يشتنه به چله پويى راستى و دروستى يه كان، رزگار بوونه له وىلى و گومرايى يه كان، له راستيدا نه وهى هؤو هوكارن بو خوشه ويستى له پرووى عهقل و سروشت و فيتره تهوه له پرووى ويژدان و ئينسافه وه و له پرووى حهق و راستى يه وه، ههر خواى گوره يه كه سه رچاوهى هه موو خوشه ويستى كه له هه موو پروو و لايه نه كانه وه، نه وهى خواى گوره نه كات به سه رچاوهى خوشه ويستى و مه حبه ته وه، نه وه له بهر نه وه يه چونكه خواى نه ناسيوه وه كو پيويست له گيان و نه فسى خوشى بى ناگايه، وهك ماموستا حه سه نى به صرى رهزاي خواى لى بى ده فهرمووى: بى گومان نه وهى خواى خوئى بناسى خوشى دهوى، نه وهى دونيا بناسى زاهيدو خواناس ده بى له ژيانى دونيادا.

گورهو بهرزى پله وپايه كانى عهبدو بهنده، له خوشه ويستى خواى گوره چهنگ ده كهوى، دياره خوشه ويستى خواى گوره ش سه ره تاييه كى هه يه

له به نديايتي و گوټرپايه لي فەرمانه كاني.

عن ابي هريرة (قال رسول الله ﷺ ان الله تعالى قال من عادي لي وليا اذنته بالحرب، وما تقرب إلى عبدى بشيء احب الي مما افترضته عليه وما يزال عبدى يتقرب الي بالنوافل حتى احبه فاذا احبته كنت سمعه الذي يسمع به وبصره الذي يبصره ويده التي يبطش بها ورجله التي يمشى بها وان سألني اعطيته ولئن استعاذني لاعيذنه) رواه البخاري، له نه بو هوره يره وه په زاي خواي لي بي پيغه مبه ر ﷺ فەر مووي (خواي گه وره جل جلاله، فەر مووي به تي نه وه ي دژايه تي دؤست و خو شه ويستي من بکات بانگي ده کم بيتسه مه يدياني شهري من، به نده و عبدي من به هيچ شتي زياترو باشتر و خو شه ويستر لي م نزيك نايته وه، هه ندي به وه ي که له سهرم واجب و فهرز کردوه، به رده وام عبديو به نده کانم لي م نزيك ده بيتته وه به هو ي سووننه ته زياده خيرو حه سه ناته کانيانه وه، تاده گاته ناستي نه وه ي خو شم بو ي، جاکه خو شم ويست ده به نه گوټچکه يه ي که پي دي ده بيستي واته هه رچي مايه ي خيرو نور ي هيدا يه ته له ري گاي گوټچکه وه به ره مه ندي ده کم که بي بي به مايه ي خو شي و هه ست کردني به هيدا يه ت و ري نومايي خوا ييه وه ده بم به وچا وه ي که پي دي ده بيني (نه وه ش به ماناي به ره مه ندي ده کم له ري گه ي چاويه وه، چاوي له دوني اي خواناسين و خوا په رستي دا له گه ردا ده بي) هه روه ها نابهم شيويه ده ست و قاچه کاني له مه يدياني خواناسيدا ده که ونه کارو ده بنه هو و هو کاري بو به خش کردني نورو هيدا يه تي خودايي جا نه گه ر نه و به نده و عبده ي من له به رم پارايه وه دا وای شتي کي لي کردم نه وه پي دي ده به خشم، وه نه گه ر په ناي بو هي نام په ناي ده ده م .

دونياي خو شه ويستي خودايي پر به ره وه نيعمه ت و به خته وه رييه شيفا و

چاره‌سهره بۆ نه‌خۆشیانی ده‌روون و ده‌ردانی نه‌زانین ،مایه‌ی دواړوژبیکسی پر شادومانی و شانازییه ، دیاره نه‌وه‌ی خواشی خۆش بو‌ی، یه‌ک پارچه ره‌حه‌ته بۆ باقی ئاده‌میزاده‌کانی تر، کاروکرده‌وه‌ی ناوا ده‌کات که‌جینگه‌ی خۆش ویستنی خوداییه و مایه‌ی رازی بوونیه‌تی تا‌کو زیاترو باشتر خۆی ناسووده بکات له‌دونیای خۆشه‌ویستی خوداییدا .

وه پیغه‌مبهری خۆشه‌ویست ﷺ بۆمسانی روون کردۆتسه‌وه که‌ج کاروکرده‌وه‌یی مایه‌ی خۆش وویستنی خوداییه وه‌ک که‌ده‌فه‌رمووی (ان الله یحب اذا عمل احدکم عملا ان یتقنه) واته: خوای گه‌وره کاروکرده‌وه‌یی‌کی خۆش ده‌وی، کاتی ئه‌و که‌سه‌ی کارێک ئه‌نجام ده‌دا به‌وه‌په‌ری رێک و پێکی نیتقانه‌وه ئه‌نجامی بدات ،هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووی (ان الله یحب اغاثة اللهفان) واته : خوای گه‌وره که‌سانی وای خۆش ده‌وی، که به‌کارانی کارگوزاری هه‌لده‌ستن وه‌سه‌هانی داماو لی قه‌وماو سته‌م لیکراوان ده‌چن، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووی (ان الله یحب الرفق فی الامرکله) واته:خوای گه‌وره نهرم و نیانی خۆش ده‌وی، له‌هه‌موو کارو نه‌موو فه‌رمانه‌کاندا .

پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فه‌رمووی (ان الله یحب ان یحمد) واته: خوای گه‌وره ئه‌و که‌سانی خۆش ده‌وی که‌حه‌مدو ستایشی ده‌که‌ن و سفله‌و به‌دغه‌ک نین .

پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فه‌رمووی (ان الله یحب ان تعدلوا بین اولادوکم حتی فی القبل) واته: خوای گه‌وره دادپه‌روه‌ری و عه‌داله‌تی خۆش ده‌وی له‌به‌ینی منداڵ و نه‌ولاده‌کانتان، هه‌تا نه‌گه‌ر له‌ماچ کردنی‌شیاندا بی‌ت، هه‌روه‌ها له‌مانای هه‌ندی فه‌رمووده‌ی تری پیغه‌مبهر ﷺ که‌خوای گه‌وره جوانه‌و جوانی خۆش ده‌وی، ئازاو به‌غیره‌ته ئازایی و به‌غیره‌تی خۆش ده‌وی وه‌خوره‌وشتی پاک و

به رزى خوش دهوى و قين و رقى له خوږه و شتى ناشيرينه وهك ده فهرمووى (ان الله جميل يحب جمال، جواد يحب الجود، يحب معالى الاخلاق ويكره سفاسفها).
 ههروهه پيغه مبهري خوشه ويست ﷺ ده فهرمووى (المؤمن القوى خير واحب الى الله من المؤمن الضعيف وفي كل خير) واته: نيماندرى به هيزو به قوهت باشته و خوشه ويستره، له لاي خوا له نيماندرى بى هيزو، و له هه موو كارو خيرىكا، پيغه مبهري ﷺ ده فهرمووى (ان الله عفو يحب العفو) واته: خواى گه و ره لى بورده يه و ليبورديشى خوش دهوى، ههروهه پيغه مبهري خوشه ويست ﷺ ده فهرمووى (احب الاعمال الى الله اذومها وان قل) واته: خوشه ويسترين كارو كرده وه له لاي خواى گه و ره نه وه يه، كه به رده وام بسى نه گه ر كه م كه ميش بى، جاناده ميزادى خواناس و خواپه رست له م كارانه ده كو ليته وه تاكو نه نجاميان بدات و بگات به و پله يه كه پيغه مبهري ﷺ له ناستيا ده فهرمووى جاريكيان نافرته تى منداله كه ي خوى بزر كردبو و له دواى ده گه را زور به په رۆشه وه له هه نگا و يكد! دۆزيه وه توند به با وه شى خوى گرت و ماچى ده كرد، ناله و كاته پيغه مبهري ﷺ له گه ل ياره كانى له وى وه سستا بسون، فهرمووى قه سه م به خوا خواى گه و ره، به نندو عه بده ي خوى خوشتر ده وى له خوشه ويستنى نه و دا يكه ي بۆ نه و منداله ي، موسليم و بوخارى ريوايه تيان كرده وه.

جابا ببينه عهبدو به نده ي خوا، تاكو خوشمانى بسوى دياره نه وه ي نيته دونياى خوشه ويستى خودايى پشت له پريگه و به رنامه كه ي بكات، خواى گه و ره خوشى ناويت و پشتيوانى لى ناكات وهك خواى گه و ره ده فهرمووى ذَلِكَ بِأَنَّ

اللَّهُ مَوْلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَأَنَّ الْكٰفِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾ (محمد ١١)

له نادابه كانى.....كه نيسلام

پيغهمبهرى خوشهويستمان ﷺ دهفهرمووى: (اللهم ارزقنى حبك وحب
من احبك وحب ما يقربنى الى حبك واجعل حبك احب الي من الماء البارد)
احياء علوم الدين ج ٤ ص ٢٧٢ واته: (خوايه گيان خوشهويستاتى خوتم پى
ببه خشى و خوشهويستاتى نهو كه سەش كه توى خوش دهوى و خوشهويستاتى
نهو كارو كرده وهش كه پيى نزيك ده بمهوه له خوشهويستاتيت، خوشهويستاتيت
بگيڙه له لام خوشهويستر له ناوى سارد بو ناده ميزادى تينوو) جا نه وهى دهيه وي
باشتر و زياتر بو نه م باسه بكوڙيته وهو لى باشتر حالى بى، باسه يري
كتيبي (احياء العلوم الدين) بكات جزئى چواره م لاپه ره ٢٧٠-٢٨٠.

له نه غمامى نايهت و فهرمووده كانى پيغهمبهردا ﷺ واده رده كه وي،
كه حه قيقه تي نيمان وا له ناده ميزاد ده كات هه موو خوشهويستى و مهيل و
سوزو عاتيفه و هه موو دل و بيرو هوش هه ر بو خواى گه وره بى هه ر بو
پيغهمبهرى خود اعليته بى، هه ر بو نيماندارانى خواپه رست و راست و دروست
بى، دياره ميژووى سه حابه كان و تابعينه كان نه م راستيه ره وشه نتر و ناشكراتر
كه ن.

دۆستایه‌تی و براده‌رایه‌تی :

هه‌موو شاده‌میزادێ چه‌ندین براده‌ری هه‌یه، چه‌ند کات و ساتی له‌ژانیاندا له‌هاورپێ یاتیاندا به‌سه‌ر ده‌باری ئه‌و هاورپێیانه یا هاورپێی ئیش و کارو که‌سابه‌تن، یا هاورپێی بیرو باوه‌رو مه‌ده‌ئن یا هاورپێی جیران و هاوسه‌یی گه‌ره‌کن، یا به‌هۆی خزمایه‌تی و که‌سایه‌تیه‌وه هاورپێه‌تیان بۆ دروست بووه و گه‌لی هۆو نه‌سه‌بابی تر هه‌ن بۆ دۆستایه‌تی، که‌وه‌ک لای هه‌مووان پوون و ناشکرایه ،لیه‌رده‌ا سه‌یرو موعجزه ئه‌وه‌یه هه‌رئاده‌میزادێ جوره ته‌بع و خوهره‌ووش و نه‌فسیاتی تایبه‌تی خۆی هه‌یه، نه‌مه‌ش واره‌ده‌گه‌یه‌نی هه‌ندیک لیک نزیك بن له‌ته‌بع و نه‌فسیاتیان و هه‌ندیکێ تر لیک دور بن.

هه‌رچه‌ونی بێ مرۆڤ له‌ژانیاندا بێ دۆست و براده‌ر نه‌یه، هه‌ر ناتوانی به‌بێ دۆست و براده‌ر ژانیکی چاک و له‌بار به‌جی بگه‌یه‌نی، ژیانه کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌ی کورده‌واری خۆشان له‌دێرین زه‌مانه‌وه، هاوه‌لیتی و دۆستایه‌تییه‌که‌تریان کردووه، له‌و پووه‌وه کۆمه‌لگا که‌مان پێشکه‌وتوو هه‌رتا که‌ی هه‌رگیز سه‌زی به‌دوووه په‌ریزی نه‌بووه، به‌لکو هه‌رده‌م ئاره‌زوو خواستی ئه‌وه‌بووه، تیکه‌لی و هاوده‌می که‌سانی تر بکات، تاکو سوودیان پێ بگه‌یه‌نی و سوودیان لێ وه‌رگه‌ری، وه‌له‌ناست یه‌کا هه‌زیان له‌پیاوه‌تی و چاکه‌خوازی بووه، هه‌روه‌ها شانازیان به‌ به‌وه‌فایی و راست گوویی و ده‌ست پاکێ گیانی کۆمه‌کی و خێرو سه‌ه‌نات کردووه ئه‌وه‌ی شایانی باس بێ ئاین و به‌رنامه‌که‌یان له‌خوهره‌ووشته جوانانه‌ی ناو کۆمه‌له‌ ده‌وریکی سه‌ره‌کی بووه، بۆیه ده‌بیسین خوهره‌ووشته‌کی خواناسانه‌و زانایانه داب و نه‌ریت و عاده‌تیان بووه، هه‌رده‌م نه‌فره‌تیان له‌درۆ

خراپيش هدرگيز وهك يهك نين، نيدى ههلويستيتكى ناله جييه گهر بخريته يهك لاي ترازوهوه دياره راستى و ناراستى چاك و خراپى و رهش و سپى و پروناكى و تاريخى زاناو نهزان نيمان و كوفر پاكى و خاوينى ناشتى و شهر هيچ كاميان لهم جووتانه وهك يهك نين و وهك يهكيش نابن، دهى كهواته يهكى زانا بى راست گوو چاك بى خاوهن نيمان و پروسپى و پاك بى وه ناشتى خوازو بهوه فابى، لهسر ريتچكه و ريبازى يهزدان بى، دواروژو مهنوئى جهنت بى، هدرگيز وهكو نهو كهسه نيه كه نهزان و دروژن و خراپ كرداربى، دووره باوره پروورهش و پيس بى لهسر ريتچكه و ريبازى شهيتان بى دواروژو مهنوئى دوزه خ بى .

با بگه ريتنهوه سهريروهووشى خومان و لهزاناي بى وينه مان بپرسين كه بارى تعاليه بلين نهى خوايه گيان، بهراى تو كى بكهين به خوشه ويست و دوست و هاوه لمان؟

لهوكاتهى (عبداللهى كورپى سهلام) موسلمان بوو، لهگه له ههندى له هاوه له كانى جووله كه، وتى نهى پيغه مبهري خوا ﷺ به راستى گه له كه مان له بهنى قوره يزه و بهنى نهزير پشتيان تى كردووين، وه سوينديان خواردووه له گه لماندا دانه نيشن و هاوه لايه تيمان نه كهن، نيمهش ناتوانين هاوده ميتتى و هاورپيه تى يارو نه صحابه كانى تو بكهين، له بهر مال دوورمان ناله پاش نه م قسانه نه م نايه تانه دابه زين له لاي خوداي گوره وه بو سهر پيغه مبهر ﷺ كه تياياندا ده فرمووى يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارُ أَوْلِيَاءُ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ

كُنْمُ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ المائدة / ٥٧، واته: ندى ئەوكەسانەى خۆتان

بەئیماندار دەزانن و ئیماننتان هێناوه، ئەوكەسانە مەگرن و مەیانكەن بە دۆست و خۆشهویست و كەسانى خۆتان، لەوانەى نایین و بەرنامەكەتان دەكەنە جینگەى فشقیات و گالتەو گەپ و یاری لە كەسانەى كەلەپیش ئیوه كتیبیان پیدراوه، جا هەلساون بەگۆرینی و دەست تى وەردانى تاوايان لە هاتوو هەموو راستى و هەقە كانیان لى چهواشه بووه بەسەر بى باوەرى هەلگەراون، بى باوەرانی تریش مەكەن بەدۆست و ئەولیای خۆتان و تەقوای خوا بكەن لەخوا بترسین و بەپى فەرمانەكانى خوا پەفتار بكەن، ئەگەر ئیوه ئیماندارن و خۆتان بەئیماندار دەزانن، هەروەها خۆى گەوره دەفەرموى لآ يَتَّخِذِ

الْمُؤْمِنُونَ الْكٰفِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۗ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِي شَيْءٍ ۗ اِلَّا اَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰنَةً ۗ وَيَحْذَرُكُمْ اللّٰهُ نَفْسَهُ ۗ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ

﴿٢٨﴾ سورەتى ال عمران ٢٨، واته: بۆ خاوەن باوەرپان نیه، كافر بى باوەرەكان

بکەنە دۆست و برا گەورەى خۆیان زیاده ریزو فەزڵنکیان پى بەن بەسەر برايانى تری ئیماندار، دۆستایەتیهکیان سەربكیشى بۆ دابەزینتان لەرووی بیرو باوەرو بەرنامەكەتانەوه، ئەوهى كاری وابكات بەش و بارى لای خۆى گەوره لەرووی ماددى و مەعنەویەوه نامینی، مەگەر دۆستایەتى و برادەرایەتیهکیان بۆ پاراستنى مال و گیان و بیروباوەرەكەتان بى، وەخۆى گەوره دەتان ترسینی بەتوورەبى و قارو غەزەبى خۆى بزائن گەرانەوه و چارەنووس هەربۆلای خۆى گەورەیه.

به لى دۆستايه تى بى باوهرو كافران دروست نيه، نه گهر بهزه رهرو زيانى
 موسلمانان ته واوبى، بهلام نه گهر به سوودو قازانجى موسلمانان ته واوبى و بهو
 مهرجهى له پرووى نايين و بهرنامه ته نازوولى تيانه بى، وهك له م نايه تانه دا نه م
 مهسه له باشتر پروون ده بيته وه، خواى گه وه ده فهرمووى عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ
 بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨﴾ لَا يَنْهَنُكُمْ
 اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ

وَتُقْسَطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ حُبُّ الْمُقْسَطِينَ ﴿٨﴾ المتحنه / ٨ ، واته: خواى گه وه

مه نعتان ناكات، له گهل نهو كه سانهى شه رتان له گه لا ناكهن له سه ر
 بيروبا وه ره كه تان و ده رتان ناكهن له سه ر جى و رى و شوپنتان، به وهى
 كه له گه لئاندا چاك بن و چاكه بكهن و دادپه ره وه عه دالت بن له گه لئاندا، بى
 گو مان خوداى گه وه ناده ميزادى دادپه ره وه عادلى خو ش ده وى، نهو
 نايه تانه ش نهوكاته دابه زين كاتى داىكى نه سمى كچى نه بو به كر نيمانى
 نه هي نا بو وه ات بو وه سه ردانى و هه ندئى ديارى و هه ديهى له گه لا خويا هي نا بو،
 بهلام نه سماء رازى نه بو داىكى به چي ته لاي و هه ديه و دياريه كانى لى
 وه رنه گرت، تاكو خوشكى هه زه تى عانشه (كه نهوكاته خيزانى پيغه مبه ر
 عَلىُّه بو) نارديه لاي پيغه مبه ر عَلىُّه و پرسيارى لى كرد ناي ا پيشوا زى
 له داىكى بكات، كه نهوكاته نه بو به كر طلاقى دابوو، يانا خو چون ره فتارى
 له گه لئا بكات، نا نهوكاته نه و نايه تانه هاتنه خواره وه .

وه خواى گه وه بو مانى پروون كرده وه، كه كي يه ها وه لئيتى نه كه ين و
 له گه لئاندا دۆست و برادر نه بين، وهك ده فهرمووى إِنَّمَا يَنْهَنُكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ

قَتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِّن دِينِكُمْ وَظَنُّوْا عَلَيَّ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ

ع وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٠﴾ (الممتحنه ٩٠) واته: بهرآستى

خوای گه وره قه ده غه و مه نعی کردوه که دؤستایه تی و ها وه لیتی و ها و کاری نه و که سانه بکه ن که شپریان پی فرؤشتون له سه ر بیروبا وهر، ده ریان کردون له سه ر جیگه و ریگه ی خؤتان، هه روه ها نه و که سانه ی که ها و کاری و کؤمه کی نه و انیان کردوه جابه رآستى نه وه ی هه ره وه زی و کؤمه کی و دؤستایه تی نه و که سانه بکات نه وانه خو یان زالم و سته م کارن.

هه روه ها خوای گه وره له ناخیر نایه تی سو په تی (المجادلة) دا ده فه رموی لآ

يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ

كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ

الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُوْلَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ

الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾ (سوره تی المجادلة ٢٢) واته: گهل و قه ومینکت بهرچا و نه که وی

و ناینیه وه و نیه که نیمانیان به خودا و رؤزی دواپی هه بی و له هه مان کاتیشدا سؤزو مه حه بیه ت و خؤشه ویستی و ها و ده میتی نه و که سانه بکه ن که دؤرژمنی خودا و بهرنامه که ینه، دؤرژمنی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله و فه رموده کانی نه ، جابا نه و که سانه ش باب و باپیرانیان بی و هیا رؤله و نه وه کانیان بی و هیا سرا و خیره عه شیره تیان بی .

هه روه ها خوای گه وره ده فه رموی یقائها الذین ءامنوا لا تتخذوا

ءَابَاءَكُمْ وَاٰخَوَانَكُمْ اَوْلِيَاءَ ۗ اِنۡ اَسْتَحَبُّوۡا الۡكُفْرَ عَلٰۤى الۡاِيْمٰنِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ

مِنْكُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿۲۳﴾ (سوره تى التوبه ۲۳) خواى گهوره

بانگهواز ده کاو ده فهرمووی نهی نهوکه سانهی که نیمانتان هیئاوه، باوان و برایانی خوتان مه گرن به دۆست و خۆشه ویست، نه گهر نهوان بی باوه پری کوفریان خۆشتر بوئی له نیمان و باوه پ، جائه وهی دۆستایه تی نهو جوړه باوو برایانه بکا که دوزمنی دینی خودان نهوانه به سهر ستم کاری و زولمدا ده که ون و به زالم داده نرین .

مامۆستایى له ناو کۆرو کۆمه لیکدا خه ریکی نه م باسانه بوو له پریکا یه کئی له بیسه ران ووتی وه الله ی ده نا مامۆستا گیان من وام پی باش بوو که دۆستایه تی کهس نه که م، تیکه لئی کهس نه بم تو چی ده فهرمووی له م باره یه وه .جا مامۆستا هاته وه لأم و پیی ووت :باشه تو نیسلام نیت و نوژی ناکهیت و به رۆژو نیت و به هیواو نو میدی به ههشت نیت؟ پرسیارکاره که ووتی به لئی وه الله مامۆستا گیان موسلمانیشم نوژییش ده که م به رۆژووشم به هیواو نو میدی ناوه ندی به ههشتیشم!! مامۆستا ووتی: هه ی ره حمت له دایک و باوکت :ههر نهو خودایه ی که ده فهرمووی تو موسلمان به به نایه تی (یا ایها الذین امنوا اتقوا الله) وه به نایه تی (یا ایها الناس اتقوا ربکم) وه له گهل نایه تی تر ههر نهو زاتیشه ده فهرمووی (یا ایها الذین امنوا کتب علیکم الصیام) واته : رۆژومان له سهر واجب کروون، ههر نهو زاتেশ ده فهرمووی (یا ایها الذین امنوا کونوا انصار الله) واته : نهی نهوکه سانهی که نیمانتان هیئاوه بینه سه ربازی خوداو سه ره یخه ری دینی خوا ههر نهو زاتیشه ده فهرمووی (یا ایها الذین امنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین) واته : نهی نهوکه سانهی که نیمانتان

هيناهو تهقواى خوا بكن و له گهل راستگوياندا بن، بهلى نهم بانه گهوازانه و گهلىكى تر له نهمرو نهى گشتيان له قورنندا فهرموده و كهلامى خودان، پيوسته له فهرموده نهم خودايه وه ههلوئىست وه رىگرين و بهبى زانيارى بهدواى ههواو نارهزوو يا بوچوون و رهش خومان نهكهوين بهلى خواى گهوره نهى فهرموو نيوه بى لايهن بن، خواى گهوره بويه تووى خهلق كردوه تاكو ببى بهبهنده و سهريازى خوداو پياوى بهرنامهى و پهيامهكهى، ههرجى ووزه و تاقتت تيايه بخهپته مهيدانى خزمهت، بو خووش بهختى خووت و كوومهلهكهت و نايا توو خووت بهدواكهوتوى نهو زاته نازانى كه (رحمة للعالمين) نهى چوون دهبى تووش رهحمهت نهبى نهى چوون دهبى ههلوئىستىك بهبى زانيارى وه رىگرين و زوه تواناو تاقتت بهرئى و بى خيى بهكهيت و نهى چوون دهبى ههندى فرمانى خودا گوپرايهلى بهكهيت و ههنديكى تر گوئى پى نهدهيت ، نايا نازانى خوداي گهوره هههشه لهو جووره كهسانه دهكات كه تيمان بهههندي نايهت دينن و ههنديكى تر پشت گوئى دهخهن وهك دهفهرمووى **أَفْتُؤْمِنُونَ بَبَعْضِ آلِكْتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾** (البقره ٨٥) واته: نايا نيوه تيمان بهههندي نايهتهكانى كتابى خواى گهوره دينن و بى باوهرى بهههنديكى تر دهردهبهرن بهراستى نهوهى و ابى لهنيوه نهوه پاداشتهكهى سوكى و ريسوايى يه لهزيانى دونيايى و لهروژى قيامهتيشدا دهبردينه ناو توندترين نهشكهنجهو عهزاب واته جيگهيان لهكافرو بى باوهراني تر گهلى خراپترو ناخوشتتر دهبى، بزنان خواى گهوره بى ناگا و غافل نيهو نهبووه، لهكاروكردهوهى كه نيوه دهى كهن، جاكابراى خوان پرسيار وتى بهلى

مامۆستا تۆ گەیشتم، خودا جهزای خێرت بداتەوه بەراستی وهك پێویست
ئیمە لئى حالى نه‌بوو نه‌بووین، هەر له‌ئیستا که‌وه بریار ده‌دهم که‌یه‌که‌م
سه‌ربازی دینی خودا بم، له‌هه‌موو لایه‌نه‌کی ژيانه‌وه، مامۆستا که‌ ووتی: خوا
جهزای خێری ئێوه‌ش بداتەوه که‌گوى له‌راستی و دروستی ده‌گرن، مزگینى و
موژده‌تان بده‌مى، که‌خواى گه‌وره خێروسوودی ئیوه‌ی ده‌وى، وهك له‌م
فه‌رمووده‌دا ده‌رده‌که‌وى که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووى: (من یرد الله به
خیرا یفقهه فی الدین) رواه البخاری .

واته: نه‌گه‌ر خواى گه‌وره خێروسوودێکی یه‌کێکی بوى نه‌وه شاره‌زای
ده‌کا له‌ناوین و به‌رنامه‌که‌ی .

با له‌رابه‌رو پێشه‌واى مرۆڤایه‌تى که‌ پێغه‌مبه‌رى خۆشه‌ویستمانه‌ بپرسین
و بزاین نه‌و له‌ناست دۆستایه‌تى و براده‌رایه‌تى چى ده‌فه‌رمووى ..
یه‌کى له‌فه‌رمووده‌کانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌باره‌ی دۆستایه‌تى و
خۆشه‌ویستایه‌تى یه‌وه ده‌فه‌رمووى له‌ ئه‌بى هوره‌یره ره‌زای خواى لئى بئى عن
النبي ﷺ قال احب حبیبك هونا ما عسى ان یكون بغیضك یوما ما،
وابغض بغیضك هونا ما عسى ان یكون حبیبك یوما ما .. رواه الترمذی .

له‌نه‌بوو هوره‌یره‌وه ره‌زای خواى لئى بئى ده‌گێرنه‌وه که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ
فه‌رموویه‌تى نه‌گه‌ر دۆست و خۆشه‌ویستێکت بوو، ناگاداری خۆشه‌ویسته‌که‌ت
به‌، هه‌موو هه‌ست و نه‌ست و نه‌ئینیت لای هه‌ل مه‌رئیه‌، چونکه‌ احتمال
هه‌لده‌گرئى رۆژئى نه‌و خۆشه‌ویست و دۆسته‌ت بپێته‌وه دۆژمن، هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر
دۆژمن و ناحه‌زێکت بوو له‌دۆژمنایه‌تى و ناحه‌زیتیدا حیسابى نه‌وه بکه
ئیه‌تمال هه‌لده‌گرئى رۆژئى بئى نه‌و ناحه‌زو دۆژمنه‌ت بپێته‌وه دۆست و

له ناه ابه گانی..... که نيسرام

خۆشه ويستیت، کارێکی وامه که کهببێ به مایه ی ناره حه تیت و په شیمانی و شه رمه زاریت.

له م فه رمووده دا پیغه مبه ر ﷺ وا له ناده میزاد ده کات له گشت لایه نیکه وه زیاده ره وه ی نه کات له هیچ روو لایه نه وه، وای لی ده کات، ووردو دوور بروانی و دوا روژ به رچاو بگری .

وعن معاذ (رضی الله عنه) قال : سمعت رسول الله يقول : قال الله عز وجل المتحابون فی جلالي هم منابر من نور یغبطهم النبیون والشهداء . رواه الترمذی وقال حدیث حسن صحیح .

له مه عازه وه ره زای خوای لی بی ووتی گویم لی بوو پیغه مبه ر ﷺ ده یغه رموو: خوای گه وه ره (جل جلاله) فه رموو یه تی نه وانه ی یه کتریان خۆش ویستوه له پیناو شکۆمه ندی و جه لاله تی منه وه مینه به ریکی نورینی له بووانه به شیتویه کی وا به هره داره ، پیغه مبه ران و شه هیدان ته مه ننا ده خوازان بو شوین و مینه به ره که یان ..

عن بردة بن ابی موسی عن ابیة رضی الله عنهم قال: قال رسول الله (مثل الجلیس الصالح و الجلیس السوء کمثل صاحب المسک و کیر الحداد لایعدمک من صاحب المسک اما ان تشتیه او تجد ریحہ و کیر الحداد یحرق بدنک او تجد منه ریحاً خبیثة) رواه البخاری .

له بوورده ی کوری باکی مووسا له باوکی یه وه ره زای خوای لی بی ووتی پیغه مبه ر فه رموو یه تی نوینه ی دانیشتن له لای پیاو ی چاک وه له لای پیاو ی خراب وه وینه ی خاوه نی گولاو خاوه نی کووره ی ناسنی یه ، جاله لای گولاو و بوژ فره شه که یا گولاوی بوژ خۆشی لی ده کری یانیش بوژی خۆشت به هۆی

دانیشتن له گه لیه وه بۆ دى ، وه له لای خاوه نى كوو ره ی ناسنه كه وه ، تووشى سوتانى لاشه دىیت یاتووشى جل و بهرگ سوتان دىیت، یا هر چ نه بى بۆن دوو كه لى پيس و ناخۆشت بۆ دىیت .

بى گومان دۆستایه تى و هاوده مىتى بهرهمى خۆره وشتى جوان و بهرزه ، ههروه ها جیاوازی و تفرقه بهرهم و شه مه ره ی خوره وشتى ناشیرین و بهرزو په سه ند مایه ی خۆشه وىستى و هۆگرى و تهبابى یه ، له هه مان كاتدا مایه ی ناسوده بى ، دهروون و رووخۆشى و جوانیه ، ههروه ها مایه ی لىك حالى بوون و لى بوورده بى یه ، به پى چه وان شه وه خۆره وشتى نارىك و ناشیرین مایه ی پشت تىك كرده مایه ی بى رىزى و لىك تووره بى و هه سوودى و ناتهبابى و لىك حالى نه بوون و لى نه بوورده ی یه ههروه ها مایه ی رووگرژى و ناشیرینه مایه ی نه خۆشه گانى دهروونى یه و حالى نه بوونه له كرۆكه ی حه ق و بى وه فاییه له ناستى یه وه .

جىگه ی وه بىر هینانه وه یه كه نایىنى په رۆزى نیسلام شه و په رى گرینگى داوه به خۆره وشتى جوان و په سه ند ، وه خواى گه و ره مه دحى پىغه مبه ره كه ی كر دوه به به رزى خووره وشتى جوانى وه كه ده فه رموى (وانك لعلى خلق عظیم) ههروه ها پىو یسته بزاین كه شه و پىغه مبه ره خۆشه وىسته له هه موو روو لایه نى كه وه پىشه وایه وه چار لىكردنى پىو یستیه كى نىمانى یه ، وه كه خواى گه و ره ده فه رموى لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ

وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ (الاحزاب) ههروه ها پىغه مبه رى نازیز

ﷺ ده فه رموى (اكثر ما يدخل الناس الجنة تقوى الله وحسن الخلق) اخرجه الترمذى من حديث ابى هريرة واته : شه وه ی زۆرىنه ی خه لك ده باته به هه شت

تهقوای خواکردن و خورهوشتی جوانه، ههروههها نوسامهی کوری شهريك دهلی: گوتمان نهی پیغهمبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} چ شتی باشتین خیریکه و بههرهیهکه درابی بهئادهمیزاد، فهرمووی خورهوشتی جوان و باش، کهئین ماجه ریوایهتی کردوو پیغهمبهر^{صلی الله علیه و آله} دهفهرمووی (أما بعثت لاتمم حاسن الاخلاق) رواه احمد والبيهقي واته: من نیردراوم بۆ تهواوکردنی خورهوشته جوان و چاکهکان، لهوانهیه یهکی لیتره پرسیار بکات بلتی باشه خۆرهوشتی جوان و باش چیه و چۆنه؟ نهمهش وهك پرسیارهکهی نهبو هورهیره کاتی که له پیغهمبهر^{صلی الله علیه و آله} کرد پیتی فهرموو نهی نهبو هورهیره، لهسهترته خورهوشتت جوان و چاک بی، نهبو هورهیره رهزای خوای لی بی ووتی نهی پیغهمبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} خورهوشتی جوان و چاک کامهیه؟ فهرمووی سیلهی رهحم بهجی بگهینی لهگهله نهوکهسهی کهسیلهی رهحمت لهگهله بهجی ناگهینی، لی بووردهو عهفوت ههبی لهبهرامبهر کهسی کهستهمی لیت کردوو، بهخشش و دیاری بدهی بهکهسی کهنهو نایدا بهتۆ، احیاء ج ۵ ص ۱۴۴.

بهللی بۆیه باسی خورهوشتی جوان دهکهین چونکه روح و گیانی برابتهی و هاوده میتی و دۆستایهتی و هۆگریتییه، نهوهی رهگی خورهوشتی جوان و چاک بی نیمان و تهقوای بهجییه، کهپییهوه دلنهکان هۆگر دهبن و جیساوای و تفرهقه لهنیوانیاندا نامینی، وهك خوای گهوره دهفهرمووی (لو انفقتم ما فی الارض جمیعا ما الفت بین قلوبهم ولكن الله الف بینهم) واته: نهگهر ههرچی مولک و سامانی دونیا ههیه سهرفی بکهی (نهی پیغهمبهری خوا) بۆ هۆگریهتی و تهبابی دلیان بۆت نهتهکرا بهلام خوای گهوره دلپانی کرد بهیهك، بهللی بهیهك تاوات یهك بیروباوهر یهك نامانج، خوای گهوره نهو دۆستایهتی و

هاودەمیتتییە لەپاڵ ئیمان و تەقوا داناو بەفەزڵ و نەعمەتی خۆی ناسا بردوو وەك دەفەرمووی (فاصلتەم بنعمتە اخوانا) واتە: ئێو لەسایە نەعمەت و بەخششی خواوە بوون بەبراو دۆستی یەكتر، هەرۆها پێغەمبەری ئازیز ﷺ دەفەرمووی (من اراد الله به خيرا رزقه خلیلا صالحا إن نسی ذکره وان ذکر اعانه) رواه ابوداد من حدیث عائیشة. واتە: ئەگەر خوا گەرۆه یەكێکی خۆش بوی وە دۆستیکی چاك و خۆشەویست و صالحی پی دەبەخشی جا کاتی کەوتە غەفلەت و بی ناگایبەو دەستەکە فریای دەکەوی خۆدای بیر دەخاتەو، وە کاتیکیش یادو زیکری خۆی کرد ئەو دەیت بەکۆمەکیەو یارمەتی دەدات و پستی دەگری.

لەعالمی بەرزەخدا واتە (لەوکاتە کەروح و گیان لەبەدنا دەردەچی تا ئەوکاتە رۆژی زیندوو بوونەو دە) لەویندەریش ئەوکەسانە کە لەدوینادا یەكتریان خۆش وویستو دەستایەتی یەكتریان کردوو گیان و روحیان بەیەکەو کۆدەبیتتەو، یەك مەصیر و چارەنووس دەیانگریتە خۆی، کە شیا و شایستەیی هاوشان و بیروباوەرو خۆشەویستایەتیان بی، هەرۆها لەدوا رۆژوو قیامەتیشدا خۆشەویستان بەیەکەو کۆدەکرینەو و یەك مەصیر و چارەنووس پێشوازیان لی دەکات.

ئەبو ئیدریس خەولانی ووتی بە مەعاز: من تۆم خۆش دەوی لەبەر خۆداو لەرێگە خۆدا لەبەر هیچی ترنا، جا مەعاز پیتی فەرمووبەشارەت بی موزدە بی پاشان دیسان مزگینتی و بەشارەت بی لیت، کە من گویم لەپێغەمبەری خوا ﷺ بوو، دەی فەرموو: بۆهەندیك لەخەلك و مەردوومان کورسی و قەنەفەیی بەها دانەمەزرتین لەدەورووبەری عەرشی خۆدا لەرۆژی قیامەتدا رەنگ و

سايه ي خوت بزانی، چي يه و چؤن ده بي، ده بي بؤ هاوري ي خؤشه ويستت
برواني نهو چؤنه تؤش هر نهو هاي، نهو چي بي تؤش هر نهو ي، وهك
پيغه مبهري خؤشه ويستت ده فرموي (المراء على دين خليله فلي نظر احدكم من
يخالل) اخرج ابوداود، هر كهس له سر دين و ناييني خؤشه ويستت و
دؤسته كه يه تي جاهر يه كي له نيوه برواني كيته دؤست و خؤشه ويسته كه ي جا
پيويسته ثم دعايه فرمؤش نه كه ين (اللهم رزقنا خليلاً صالحاً وعلماً نافعا
وقلباً خاشعاً ولساناً ذاكراً) خوايه گيان دؤستان يكي صالح و خواناسمان
به قسمت كه، له گهل زانيار يكي به سوود، دليكي پر ترس له تؤ له گهل
زوبانيكي تهر پاراو به زيكر يادي تؤ.

پاش ثم روون كردنهويه نهوسا باشتر ريزي ماناي ثم فرموده يه مان
بؤ روون ده بيتته وه كه پيغه مبهري ﷺ ده فرموي: (لا تأكل من طعامك الا
التقي ولا تأكل الا من طعام التقي ولا تصاحب الا مؤمناً) واته: خواردنت بده
ئاده ميزادي له خواترس وه له خواردني ئاده ميزادي له خواترس بخؤ، براده رايه تي
و هاوده مي تي خواناس و ئيماندار بكهو بهس.

گوى رايه لى

ئاده ميزادى موسلمان پيويسته بزاني كى شايسته ي گوي رايه ليه و سنورو مهوداي گوي رايه لى و مهرج و شهرته كاني ناگادار بى، چونكه ئاده ميزاد له ژيانيدا له زور لاره سهرنجى راده كيشرى، ههواو ناره زووه كاني خوشى له گه ل وه سوه سه كاني شهيتانه كان داواي لى ده كهن گوى رايه ليان بى، دايك و باوك براده رو پاشاو نافرهت و بهه مان شپوه، گشتيان به زماني حال يا راسته وخو يا ناراسته وخو سهرنج راکيشهرن و داواي گوى رايه لى لى ده كهن نه گهر ئاده ميزاد بهرنامه يه كى چه سپاو، راست و رهوانى نه بيت له ژيانيدا توشى سهرسورمان ده بى و سهرى لى ده شيوى، به گوي رايه لى تى كه ساننكدا ده كه وي له وانه يه به ختيارى و ناسوده بى لى ويل و بى و سهره نجام په شيمان بيته وه، جا زور پيويسته ئاده ميزاد له سهره تاوه مهرج و شهرته كاني گوي رايه لى تى فير بى تاكو له نه نجامى گوى گرته كاني و گوى رايه ليه كاني په شيماني بهر زوكى نه گريت.

گوى رايه لى گه لى گرنگه له ژيانى ئاده ميزاددا چونكه كرؤكه ي په رسته نه، خواي گه وره نيمه ي بويه به ده يه نئاوه تاكو گوي رايه لى تى نهو بكه ين و گوي رايه لى تى كه سيكى تر نه كه ين وهك ده فهرمووى (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) واته: جنؤكه وه ئاده ميزاد بهدى نه هينئاوه ته نها بو په رستن و گوي رايه لى تى خوم نه بى. خواي گه وره گوي رايه لى تى به ماناي په رستنى له قورنندا هينئاوه ته وه، وهك له سورته ي (يس) دا ده فهرمووى ﴿الْمُرْءَاغَهُدْ

إِلَيْكُمْ يَبْنِي ۚ أَدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾

((سوره تى يس ٦٠) واته : نهى پۇلانى شاده مى، نهى وادهم پى نه داوون كه شه يتانى مه پهرستن (واته گوى رايه لى مه كهن) نهو بۆ ئيوه دوژمنىكى ناشكرايه .

نابى واحالى بين واتى بگهين عيبادهت و پهرستن، تنها برىتبه له نوئو نوئو پۇلانى بى گيان و بى ناوه پوك، نهوهى شايه نى باس بى پهرستن هر به ماناى نوئو نوئو نه هاتووه له قورنندا بهلكو به ماناى گوئيرايه لىتى و خوشه ويستى و ترس و بيم و مل كه چى و، هتد هاتووه، نه مهش وهك حهق و ته كليف داوالىكراوىكى خوداييه، پئويسته هر بۆ خوا بى دنا ماناى پهرستنى تهواو نابى، بابزانين خواى گهوره (جل جلاله) چى ده فهرمووى له بارهى گوى رايه لىتبه وه خواى گهوره ده فهرمووى يَتَائِبُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ۗ فَإِنْ تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٦١﴾ (سوره تى النساء

٥٩) خواى گهوره بانگهوازى دهكات، بۆ خاوهن باوه ران ده فهرمووى: نهى نهو كه سانهى كه ئيمان تان هيناوه و خوتان به ئيماندار ده زانن، گوئيرايه لى خوداى گهوره و پيغه مبهر ﷺ بكهن، ههروه ها گوئيرايه لى نه مير و فهرمان رهواكانى خوتان بكهن له ئيمانداران، وه نه گهر له شتىكا ناكوك بوون نيزاعتان هه بوو يا دروست بوو، يه كسه ر بگه رينه وه لاي خوداى گهوره و پيغه مبهرى نه گهر ئيوه ئيمان تان به خوداو بهرؤزى دوايى هديه، نه مه بو تان باشترين و خيرترين چاره سه ريك و سه ره نجامى كه كه پر له خيرو به ره و ماناى ئيمانى به ..

ده فەرموى فَاَتَقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاَسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاَنْفِقُوا خَيْرًا لِّاَنْفُسِكُمْ

وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَالِحُونَ ﴿١١﴾ واتە: هەتا دەتوانن لەخودا

بترسین و گوی رایەلی فەرمانەکانی بن، گۆیگرو گوی رایەل بن وەمال بێخەشەن لەپێناوی رێگەی خودا، ئەمانە باشترین و چاکترین شتانیکن بۆ نەفس و گیانی خۆتان ئەوەی خۆی پاک بکاتەوێ لەرەزێلی و رژی و پیسی، ئەوێ بەختیار و سەرکەوتووێ .

ئایینی پێرۆزی نيسلام داواي لیک حالی بوون و تیک گەیشتن دەکات پێش

گۆیرایەلی، ئەگەر هات و ئەمرو فەرمانەکە حوکمی نیمان نەبوو لە بۆ خودا

نەبوو، واتە پێچەوانە فەرمان و ئەمری خوا بوو ئەو کاتە گۆیرایەلیتی نی

یەو نابێ، چونکە لە ئایینی پێرۆزی نيسلام گۆیرایەلیتی بۆ خودایە و لەبەر

خودایە، بەجێ گەیانندی ئەمرو فەرمانی ئەو هەر کاتی پێچەوانە بوو، ئەو

کاتە نابێ گۆیرایەلیتی بکری جا هەرکێ بێ، وەگۆی رایەلیتی بەدیھێنراو

لەبێ فەرمانی خودادا نابێ و دروست نی یە، وەک پێغەمبەری خودا ﷺ

دەفەرموی (لاطاعة لمخلوق في معصية الخالق) هەر وەها عن ابن عمر (رەزای

خوای لێ بێ) عن النبي ﷺ قال : (على المرء المسلم السمع والطاعة فيما

احبه وكره الا ان يؤمر بمعصية فاذا امر بمعصية فلا سمع ولا طاعة) متفق

عليه، واتە لە عەبدوللائی كوری عومەر وە (رەزای خوای لێ بێ) پێغەمبەر

ﷺ فەرموویەتی لەسەر هەموو ئادەمیزادێکی موسلمان واجبە گۆی بگری و

گۆیرایەلی بکات لەوەی پێی خۆشە و لەوەی پێی ناخۆشە، ئیلا ئەگەر

فەرمانی پێی کرابێ بەشتی کەمایە لەخودا عاصی بوون و دەرچوون لە

ئەمری خوای تیا بوو، ئەو کاتە نابێ گۆی ی بۆ بگری و وەناشبی گۆیرایەلی

بكات، مسلم و بوخارى ريوايه تيان كردوه.

له ئىمامى عهلى رهزاي خواى لى بى وتى پيغه مبهى ﷺ سريه كى واته كۆمه له كه سانئىكى نارد به لاي كارئىكا و يه كئىكى نه نصارى واته سه حابه يه كى مه دينه ي له سهر كردنه نه ميرو براگه و ره و نه مرو فه رمانى پى كردن كه وا گوئى له نه مره كانى بگرن و گوئى رايه لئىتى بكه ن، پاش نه وه ي له پيغه مبهى خوا ﷺ جيا بوونه وه، نه ميره كه يان لئىيان تووره بوو له شتىكا وتى دارم بو كۆبكه نه وه، داريان بو كۆكرده وه، پاشان ووتى ئاگرى تى به رده ن، نه وانئش ناگرىان تى به ردا پاشان ووتى ئايا نه دى پيغه مبهى خوا ﷺ نه مرى پى نه كردن كه گوئى رايه لئىم بكه ن و به گوئىم بكه ن و تيان به لئى وابوو، وتى برۆنه ناو نه و ناگره وه؟ نه وانئش ووتيان ئىمانغان هئناوه به پيغه مبهى ﷺ (تاكو له ناگر دووربين) جا هه ندىكيان ده يان رووانيه هه ندىكى تريان وه له دئا نىگه ران و سه رسورماو بيوون، جا به و شيوه يه مايه وه تاكو نه ميره كه يان توورديه كه ي رۆبى و ناگره كه كوژايه وه، پاش نه وه ي گه رانه وه لاي پيغه مبهى ﷺ سه ر گوزشته ي خوئيان بو باس كرد نه وئش فه رمووى چوبانايه ناو ناگره كه، هه ر له ناوى ده مانه وه هه تا هه تايى، واته به به جئ گه ياندى فه رمانه كه ي، تووشى جه هه ننه مى هه تا هه تايى ده بوون فه رمووى گوئى رايه لئىتى نى يه له بى نه مرو فه رمانى خوا، به لكو گوئى رايه لئىتى بو خودايه له چاكه كارى چاكه خوازى (انما الطاعة فى معروف وليست الطاعة فى المعصية) (مشكلات الدعوة الداعية) 95، هه روه ها پيغه مبهى خوا ﷺ له فه رمائشئىكا ده فه رمووى (من خلع يدا من طاعة لقى الله يوم القيامة ولا حجة له ومن مات وليس فى عنقه بيعة مات ميتة جاهلية) رواه مسلم، واته: نه وه ي ده ست بكئشئىته وه له گوئى رايه لى

بهم حاله شيهوه بهليقاي خوداي بگات له رۆژي قيامه تدا نهوه هيچ به هانهو
حوججه يه كي ناميني، بو نهوه ي بيكات به مايه ي لي خوڤ بووني. نهوه ي بمرئ
و دونيا به جي بيتلي و به يعده ت و به ليني كيشي له مل دانه بي كه دايبتي بو
سه رختني دين و به رنامه ي خوا، نهوه به مردنيكي جاهيلي و نه فامي و بي
ئاگايي له حقيقه ت مردوه.. نيمامي موسليم ريوايه تي كردوه.

ههروه ها پيغه مبه ر عليه السلام ده فهرمووي (من راي من اميره ما يكره
فليصبر عليه فانه من فارق الجماعة شرا فمات الا مات ميتة جاهلية) رواه
الشيخان، واته نهوه ي شتيكي له نه ميره كه ي ديت مايه ي پي ناخوڤ بووني
بوو، نهكات جيا بيتته وه له كۆرو كۆمه لي موسلمانان به لكو سه برو نارامي
له سه ر بگري و بزاني به راستي نهوه ي جيا بيتته وه له كۆرو كۆمه لي موسلمانان
به قه د بستي، پاشان بمرئ نيلا مردوه به مردنيكي جاهيلانه و نه فامانه..

له م نايات و فهرموودانه دا بو مان روون بووه وه كه وا گوڤرايه ليتي واجبه و
نهركي سه رشاني ناده ميزاده و ماناي عيباده ت په رستن و ته واو ده كات، زۆر
له نايه ته كاني قورناني پيروز نه م راسته مان بو چند باره ده كه نه وه.

ههروه ها له فهرمايشته كاني پيغه مبه ري خوڤه ويست تياياندا حاليمان
ده كه ن كه پيروي و به رزي و ره حه ت و هيدايه ت به ختياري و ناسووده يي و
دوور له به لايي، رووسپي تي قيامه ت و به هه شتي پر نيعمه ت و شكۆمه ندي تي
گه شتي له گوڤرايه ليتي خوداي گه وه .. له كو تا بييدا له خواي گه وه ريه ده پارينه وه
ده لين (اللهم ربنا انا نعوذ بك من قلب لا تخشع ومن عين لا تدمع ومن دعاء
لا يستجاب لها) با بيينه سه ر با سي نه وانه ي كه گوڤرايه ليتيان قه ده غه كراوه
راسته وخۆ يا ناراسته وخۆ، گوڤرايه ليتان ده بي به مايه ي له دين و به رنامه ي

خودا ده رچون.. به راستى نه گهر ناده ميزاد له كرؤ كه و ماناي په رستن حالى بى و تى بگات كه گوپرايه لى تى واته په رستن، بويه هر ده بى بو خودا بى و له بهر خودابى و به نه مرو فرمانى خودا بى، نه و كاته ناماده بى تيا نابى له گوپرايه لى تى هه او نار ه زوى خوى يا يه كى كه وه كو خوى، يا بو هر به ديه پتر او مه خلقى كى تر، وه كه شه ياتينه كانى نينس و جن ديار و ناديار گه وه و بچوك . جى گه خويه تى ليره دا بزائين په روه رد گارى زيندوومان چى ده فرمانوى ان

رَبِّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٦٦﴾ فَلَا تَطْعِ
الْمُكْذِبِينَ ﴿٦٧﴾ وَذُؤا لَوْ تَذَهْنُ فَيَذَهْنُونَ ﴿٦٨﴾ وَلَا تَطْعِ كُلَّ حَلَاظٍ مَّهِينٍ ﴿٦٩﴾
هَمَّا زِمْشَاءَ بِنَمِيمٍ ﴿٧٠﴾ مَنَاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿٧١﴾ عَتَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿٧٢﴾ أَنْ
كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٧٣﴾ إِذَا تَتَلَّى عَلَيْهِ ءَأَيْتُنَا قَالِكَ أَسْطِيرُ الْأُولِينَ ﴿٧٤﴾

(سوره القلم/ ٧-١٥)، واته: گوپرايه لى درؤ زمان مه كهن ، ناواتيانه نهرمى بكيشى، نه وانيش مه كرو سياسته تى نهرمى ده نوين بو ته نازوول كردنت له سر خوا په رستى و بهرنامه كه ت، هه روه ها گوپرايه لى هه موو نه و كه سانه مه كه كه هه ميشه سويند و قه سهم به درؤ ده خوڼ، ناده ميزادى نزم و سوكن، كه سيفه ت و داب و نهريتيان برى تى يه له قسه و قسه روك و تانه وه شى تى، هات و چوونى غه بيه ت و نه ميمى يه، هه ميشه ده رگاي خيتر داده خا، ده ست دريؤى ده كا و له تاوان كردندا ناپه نكيته وه، سه ره راي لوت به رزى ئيسك گران و باوك ناديارن، كاتيك خوى به خاوهن مال و مندال زانى وه تاياتانى خوداى پى گه يشتو بوى خود پندرايه وه ده لى نه فسانه يه، هه رچه نده ناپه ته كان ته وجيهى پيغه مبه ر ﷺ كراون، به لام فرمانه كه ي گشتيه و عامه، له سر مو سلمانانه

له نادابه كانی.....كه نيسلام

گوپړایه لیتی نهو جوړه کهسانه نه کهن که پوښاک و کالو بالایان به سیفه تانی
ناوبراو دیارن و مه شهوړن .

هروره ها خوی گه وړه ده فهرمووی یتایها الذین ءامنوا ان تطیعوا

الذین کفروا یردوکم علی أعقابکم فتنقلبوا خسیرین ﴿۱۱﴾ بل الله

مولکم وهو خیر النصیرین ﴿۱۱﴾ (ال عمران ۱۴۹-۱۵۰) واته: نهی

نهو کاسانهی نیمانتان هیناوه گوپړایه لیتی کافرو بی باوهران مه کهن، نه گهر
گوپړایه لیان بکهن نهوا بهره و پشته وه هه لتان ده گپړینه وه، له نایینه که تان
پاشگه زتان ده که نه وه، سهره غجام وهرده گهرین و خسارته مه ند ده بن، به لکو
هه رله گوپړایه لتی خودا بن فهرزه، خودای گه وړه هه رخوی و دوست و گه وړه تانه
و هه رخوی باشترین پشتیوان و یاریده ده رتانه.

هر لهو ناموژگارانه خوی گه وړه بو پیغه مبه ره کهی و موسلمانان
ده فهرمووی ولا تطیع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا و اتبع هونه و کان امره فرطاً

﴿سورتهی الکهف ۲۸﴾ واته: گوپړایه لتی کهسانی مه کهن بی ناگاو

غافلمان کردوه، له راست و یادو بهرنامهی خو مانه وه، دل و بیرو هوشی
به دواي هه و او نارزه ووی که وتوه نه مرو فرمانه کانی زیاده پوهی و به هیلاک
چوونه.

هروره ها خوی گه وړه ده فهرمووی یتایها النبی اتق الله ولا تطیع الکفرین

والمُنْفِقین ۱۱ ان الله کان علیماً حکیمًا ﴿۱۱﴾ (سورتهی الاحزاب ۱)

واته: نهى پيغهمبهرى خوا له سهر خواپهرستى و فرمانه كانى بهردهوام به، گوپرايه لى بى باهرو دووروان و مونافقان مه كه .

هدروهه له سوره تى الانعام ده فرمووى وَإِنْ تُطِيعْ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ

يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ^ع (سوره تى الانعام ۱۱۶) واته: نه گهر گوپرايه لى

زوربهى خه لك و مهردومان بكهى له سهر زهوى، نهوه گومرات ده كه ن له رپنگهى هيدايه تى خوداى لات ده بن .

هدروهه خواى گه و ره له بارهى نه وانهى په نجهى په شيمانى ده گه زن له رږڅى دواييدا، ده فرمووى وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَضَلُّنَا السَّبِيلًا (سوره تى الاحزاب ۶۷) واته: ووتيان په وهره دگارا نيتمه گوپرايه لى گه و ره و

سه رږكه كانى خومان بووين جا نه وان گومراو ونيان كردين، وه له رپنگهى خوداى گه و ره نيتمه يان ترازاند هه و ره هه له م باره يه وه ده فرمووى يَوْمَ تَقْلُبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ (سوره تى الاحزاب ۶۶) واته: رږڅى قيامت له ناو ناگر دهم و چاوى ستم كارو گومراوان هه رگيږو وه رگيږ ده كرين هاواريان لى بهرز ده بيته وه وه ده ليين نساى خوزياگه گوپرايه لى خودا و پيغهمبهرمان بكر دبايه .

هدروهه خواى گه و ره له بارهى گوپرايه لى دايك و باوك ده فرمووى وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ

عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَنْتُمْ كَرِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (سوره تى العنكبوت ۸) نه گهر باوك و دايكت كوششيان كرد به وهى و هاوبه شى بزخودا

برپار بدهیت، تۆش زانیاری و علمت پییهوه نیه گوئیپایه لیان مه که .. به لئی نه که ههردایک و باوک، به لکو ههه که سیککی تر بی، دروست نیه له به چوکترین بی شه رعیدا گوئیپایه لئی بکری.

خوای پهروه دگار دهه رموی **إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ**

وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵۱﴾

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَخَشِيَ اللَّهَ وَيَتَّقِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿۵۲﴾ (سوره نوری)

النور ۵۱-۵۲) واته: گوئیپایه لئی نیمانداران کاتیک بانگ بکری بۆلای

خوای گهروه و پیغه مبهه که می بۆ نهوی حوکم و فرمانه وایی بکات

له نیویاندا، به دل و به گیانه وه ده لئین بیستمان و گوئیپایه لئین، نانه وانه سه که وتوو

سهه فرزان، جا نهوی گوئیپایه لئی، له خوا بترسی و فرمانه کانی بهه ره رار

بکات، نانه وانه سهه که وتوو ده بن، نهوی نهه مپۆ زۆریه خه لک گهه دهی بیی

به دهه سته وه به دو که وتنی هه وای ناره زوه خو پازی کردنی لئی بۆته خو پازی

کردن، له بیریان چۆته وه خوا پازی کردن گه لئی جیا وازی ههیه له گهه ل خۆپازی

کردن و که وتنه دوای هه وای ناره زوه وه کهه پیه ته له ویلی و مهینه ت و

حه سه ره ت و په شیمانی، خوای گهروه لهه باره وه دهه رموی **أَفْرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ**

إِلَيْهِمْ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ

غِشْوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۲۳﴾ (الهائیه/۲۳) واته: (نایا نهو

جوړه که سه ت دیوه که هه وای ناره زوی خوئی کردۆته په سه تراو و خوای خوئی،

که وتوته گوئیپایه لئی نههس و هه وای خوئی، جا خودای گهروه گوئیپایه لئی

کردوه له سه ره نهو زانیاریه ی ههیه و گوئی و دلی مۆر کرده وه و په ره وه

غیشاوهی بهسەر چاویا داهیناوه، جاکێ هیدایهتی ده‌دات له‌پاش خوای گه‌وره ئایا بیرناکه‌نه‌وه ووردنابنه‌وه، جابه‌دواکه‌وتنی هه‌واو ئاره‌زوو گوێرایه‌ل کردنی ده‌بیته‌ مایه‌ی گوێرایه‌ی و پێلی، جا هه‌رکه‌سه‌ی بی له‌ج په‌له‌یه‌کی زانیاری دابه‌ی، نه‌وه‌تا خوای گه‌وره‌ پوه‌وو هه‌زه‌رتی داود چی ده‌فه‌رمووی ینداوددُ اِنَا جَعَلْنَاكَ

خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَأَحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿سوره‌تی ص ۲۶﴾ واته‌: نه‌ی داود ئیمه‌ تۆمان گێپراوه‌ به‌جینشین له‌سه‌ر

زه‌وی، حوکم و فه‌رمان په‌وای به‌حه‌ق بکه‌ و به‌داوای هه‌واو ئاره‌زوو نه‌که‌ویت، چونکه‌ ده‌بی به‌مایه‌ی گوێراپوونت له‌پێگه‌ی خودای گه‌وره‌، به‌پراستی نه‌وانه‌ی گوێرا ده‌بن له‌پێگه‌ی هیدایه‌تی خوا عه‌زاب و نه‌شکه‌نجه‌یه‌کی توندو به‌هێزیان له‌بۆ هه‌یه‌، له‌به‌رامبه‌ر نه‌وه‌ی پۆژی قیامه‌ت و لیپرسینه‌وه‌یان فه‌رامۆش کردوه‌و به‌داوای هه‌واو ئاره‌زوو که‌وتونه‌ .به‌پراستی ناده‌میزاد نه‌گه‌ر وه‌زیفه‌و کاری خۆی پێ شیل بکات تووشی خه‌ساره‌ت مه‌ندی دیت، که‌به‌ریتیه‌ له‌گوێرایه‌لی خوای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان به‌داوای هه‌واو ئاره‌زوو خۆی یا به‌کیکی وه‌ک خۆی بکه‌وی به‌بی زانیاری و هیدایه‌ت له‌خوایه‌وه‌ بۆی هاتبی .

پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست ده‌فه‌رمووی (لا یجمع الله هذه الامة على الضلالة ابدا) (ید الله مع الجماعة فاتبعوا السواد الاعظم فانه من شد شد في النار) واته‌: خوای گه‌وره‌ نه‌وئوممه‌ته‌ی هه‌رگیز کۆناکاته‌وه‌ له‌سه‌ر گوێرایه‌ی و پێلی و فه‌رمووی ده‌ستی خوای گه‌وره‌ له‌گه‌ل کۆپو کۆمه‌لی موسلمانایه‌ جا به‌داوایی په‌شایی هه‌ره‌ گه‌وره‌ بکه‌ون وه‌نه‌وه‌ی شازو نادری و ته‌نها بی، له‌ناگری جه‌ه‌ننه‌میشا هه‌روه‌ها ده‌بی، پێغه‌مبه‌ری تازیز ﷺ ده‌فه‌رمووی (علیکم

بالجماعة اياكم والفرقة فان الشيطان مع الواحد وهو من الاثنين ابعد ومن اراد
 بمجوحة الجنة فعليه بالجماعة) اخرجه امام احمد في المسند (٣٧٥/٢٧٨) واته:
 له سدرتان نورك و واجبه له گهڼ ڪوڙو ڪوڙم لى موسلمانان بن، خو پيارين
 له جيايى و تفرقه، بزائن به راستى شديتان له گهڼ يه ڪيڪايه ڪه به تنها بى و
 له دوو ڪه سان به دوورتره، ههروهه ها نه وهى ناوه راستى به ههشتى دهوى باله گهڼ
 ڪوڙو ڪوڙم لا بى دووره پهريزوو تنها نه بى له خواپه رستى و موسلمانيتيه ڪمى.

له نعيمانى ڪورى به شير رهزاي خواي لى بى پيغه مبر ﷺ
 فهرموويه تى ڪوڙم لى و جماعت، و رحمة ته وه جيا جيايى و فيرقه فيرقه و
 نه شڪه نجهيه. ههروهه ها له حوزه يفهى ڪورى يه مانه وه پيغه مبر ﷺ
 فهرموويه تى (تلزم الجماعة المسلمين و امامهم قلت فان لم يكن لهم جماعة ولا
 امام قال فاعتزل الفرق كلها ولو ان تعض باصل الشجرة حتى يدركك الموت
 وانت على ذلك) رواه البخارى، دست به ڪوڙم لى موسلمانان و نيمامه ڪا يانه وه
 بگرن، و تم نه گهر هاتو موسلمانان ڪان ڪوڙم لى و نيماميان نه بوو؟ فهرمووى
 خوت دوور بگره له هه موو ڪوڙم له جيا جيا ڪان و نه گهر له بهر هه ژارشت
 گه ززه وه مپار به ديت له ره گى دار هه تا ڪو مردن پيت ده گاو توڻ هه بهم
 شيه وهه بمينيه وه.

لهم نايهت و فهرموودانه دا بزمان روون بوه وه، گوڙپرايه لى و به دوا ڪه وتن
 گه لى گرینگه له نايين و بهرنامهى خوادا، ده بى هه بوخوا بى و به فهرمانى
 خوابى، له بهر خوابى، به نيته بوخوا بى ته وسما ماناى به نديا به تى راست
 ده بيته وهه ته وسما ده توانى و توانيوته خوا رازى بڪهيت، نه مهش به ره حابه تى
 سينه وه به عيشق و مه به سته وه به عدقل و نيه ته وه به هوش و حالى بوونه وه،
 جاله دوا ديره ڪاندا رووه خوداى ميه ره بان ده لئين.

(اللهم ربنا علمنا بما ينفعنا ونعوذ بك من علم لا ينفع)

له گەڵ گيانی ئاييندا

ئاييني پيرۆزي ئيسلام وهكو چۆن بيروباوه پريكى سهر به خۆو پريك و پينك و ديارى ههيه، كه كوكرارهو دروشه كهى خۆى ده نوێنى (لا اله الا الله محمد رسول الله) ئاوه هاش خوره وشت و دابونه ريتى تايبه تى خۆى ههيه، ئاده ميزاد هان ده دات كه خۆى پى برازييتته وه خۆى پى به هره مه ند بكات، وه له راستيدا هه موو بهش و پارچه كانى ئيسلام به يه كه وه هاوپه يوه نندن و بئى يه كه هه لئاكهن و يه ك ناست و پله ده گرنه يه ك، بۆ نمونه ئاده ميزاد ناتوانى بيروباوه پرى به هيتزو ته واو بى، له هه مان كاتيشدا به ندايه تى و خواپه رستيه كهى شلۆق و ناريك بى، ياخوت ره وشت و دابونه ريتيه كهى ناشرين و ناپه سندن بى، يا گوئى نه دا به هه ندى له فەرمان و نه مره كانى خوداى گهروه، يا به مانايه كى تر ئاده ميزاد تاكو بيروباوه پرى به تين و دروست بى، خوا په رستى و به ندايه تيه كه شى به ره و باشترو پريك و پينك تر ده بى و خوره وشتيشى ناسۆى چاك و باش و فراوان ده بى و باشترو چاكت به سينه ي فراوانه وه، پيشوازي له نه مرو فه رمانه كانى خوداى گهروه ده كات، بيروباوه پرى به تين ئاده ميزاد به ره و نه و خوره وشتانه ي كه پيغه مبه رى خو شه ويست صلى الله عليه وسلم به كارو كرده وه سه لماندويه تى ده بات، كه ببوه به مايه ي په حمت و به زه يى خواى گه و ره بۆ خۆى و بۆ ده و روبه ره كهى و بۆ سه رجه م جيهانيه كان، خوره وشت و داب و نه ريت و كارى به پيتزو پيرۆز هه ر له ئيسلامدايه، هه ر له ئيسلامدا په گ و ريشه ي داکوتاهو به رويومى هه يه و نه نجامى باش سه ره نجاميه تى، جانه م ئايينه پيرۆزه وا له مرۆڤ ده كات كه گيانى لى بوردن و عه فو كرنى له لا دروست بى و له ناست ئاده ميزاده كان و باقى

هەرۆه‌ها ئایینی پیرۆزی ئیسلام ئاده‌میزاد هاغان دەدات بۆ نازادی و نازادکردنی مرۆڤ و بەخشندهیی و مال بەخشین و بەده‌مه‌وه چوونی هه‌ژاران و هه‌تیوان و بێ نه‌ویان له‌پروانگه‌ی نهم ئایه‌تانه‌دا ده‌رده‌که‌وی **فَلَا أَقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ** ﴿١٠﴾ **وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ** ﴿١١﴾ **فَكُ رَقَبَةٌ** ﴿١٢﴾ **أَوْ إِطْعَمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبٍ** ﴿١٣﴾ **يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ** ﴿١٤﴾ **أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ** ﴿١٥﴾ (سوره‌تی البلد ١١-١٦) واته‌نهی ئاده‌میزادی خاوه‌ن نیمان و باوه‌ر قۆل و باسکی لێ هه‌لکه‌و ته‌نگ و چه‌له‌مه و ناخۆشی و ته‌گه‌ره له‌ریگه‌ی ژیا‌نا لا‌به‌ره‌و کۆت و پێوه‌ندی به‌ندایه‌تی و ژێر چه‌پۆکی بپه‌چریته‌وه ژیا‌ن به‌ره‌و، نازادی و سه‌ربه‌ستی به‌ر هه‌ژارانی چه‌وساوه‌و برسی له‌روژانی سه‌خت و نه‌دامه‌تیا‌ن فه‌رامۆش مه‌که‌و خۆراک و خواردنیا‌ن پێی بیه‌خشه و بۆیا‌ن دا‌بین بکه‌، هه‌روه‌ها ده‌ست گه‌یۆبی هه‌تیوانی ده‌ورو به‌رت بکه‌و به‌ده‌میا‌نه‌وه بچۆ و کارگوزاریا‌ن بکه‌ و فه‌ریای که‌سا‌نێ بکه‌وه چیان نی به‌ داماو، بێ مال و پا‌ره‌و پول ما‌ونه‌ته‌وه.

نازیزان تا ئیسلام ئیسلام بوو هه‌ژارو داماو له‌گه‌لینه‌ی چاوده‌ژیا‌ن، به‌لام کاتێ که ئیسلام په‌شت گوێ خرا، خه‌ریکه ژیا‌نی ژێر چه‌پۆک و نینۆکیشیا‌ن ده‌ست ناکه‌وی ...

هه‌روه‌ها ئایینی پیرۆزی ئیسلام ئاده‌میزاد رووه‌و چاکه‌ کاری و چاکه‌ خوازی ده‌بات له‌گه‌ل هه‌موو که‌سه‌ی‌کا، وه‌فه‌یره دادپه‌روه‌ری و یا‌مه‌تی دان و که‌سایه‌تی ده‌کات، وه‌فه‌یره به‌زه‌یی و دیا‌ری و سه‌خاوه‌تی ده‌کات، فه‌یره نان دان و جولانه‌وه‌ی شه‌یرین و دله‌سۆزی و خۆشه‌ویستی و سۆزی ده‌کات وه‌که له‌روانگه‌ی نهم ئایه‌ته‌ پیرۆزه‌وه ده‌رده‌که‌وی که‌خوا‌ی گه‌وره‌ ته‌ییدا ده‌فه‌رمووی: **لَا يَنْهَكُرُ**

بوخۆتان و کەس و کارتەن و موسلمانان بکەن، نیەت و دلتان چاک بکەن و دەست و دامیتتان پاک راگرن و ورق و قینە تورەیتان بخۆنەوهو رووخۆش بن سۆزو رەحم و بەزەیتان هەبێ بەرامبەر یەکترو بەدیھیتراوانی خودا، لەگەڵ ھاوسەری ژیاانتان چاک بن و ئەمانەت بپاریزن، خاوەن عەھدو بەلێن بن، راست گۆو بەوھەفابن، خۆتان دوور خەنەوہ لە ئەغەو شتی بێ سوودو قیزەون، تابۆتان دەکری کەسایەتی و کەرامەت و عیززەتی خۆتان بپاریزن.

ھەرۆھا موسلمان پێویستە رێک و پێک بێ، گورج و گۆل بێ و نازاو چاپوک بێ، لەجل و بەرگ لەبەرکردنا، لەکارو کردەوہو جولانا لەھەلستان و دانیشتنا لەرۆشتن و ھاتووچووندا، مایە ریزو ھۆشیاری بێ، ھەرۆھا خۆی دوور بگری لەشرو شەپریووی و تەمبەلی و تەوہزەلی و بێ کاری، سەر و قژی پاک رابگری ئەگەر نایتاشی و دەیھیلتەوہ شانە بکا، سوننەتە فیتریەکان جی بەجی بکات، کەبەر سێل کردنەو ھەلکەندنی مووی بن ھەنگرو و بالەکانی ھەرۆھا پاک و خاوین کردنی دامەنە..ھتد. وە ریش و رذینیکی جوان و رێک و پێک و جوان بەیلتەوہ، خۆی لەشوینی نابەجی و تاوان دووربگری، خواردن و خواردنەوہ زۆر نەخوا، بەلکو تابۆی دەکری گەدەو مەعیدەکە بکات بەسی بەش بەشیکی خواردن و بەشیکی ناو بەشەکە تر بۆ ھەوا بێ، تا بۆی دەکری کاتی بەفیرو نەچووینی خۆی رابینسی لەسەر خۆیندەوہو سەردانی زانیان و داواکردنی زانیاری، گوی گرتن لی یانەوہ.

ھەرۆھا موسلمان پێویستە دەم و زاری خۆی پاک رابگری و زوو زوو بيشواو سیواک بەکاربینی و خۆی لەخواردنی حەرام و بەشوہە دوور بگری، ھەرۆھا خۆی لەرەزیلی و ئیسراف بپاریزی، مانگانە لای کەم سی رۆژان بە

رۆژو بى يا ههفتهى دوو رۆژ به‌رۆژوو بى كه دوو شه‌مه‌و پىنج شه‌مه تىياندا
سوننه‌ته..

رۆژانه نوێژه‌کانى له‌كاتى خۆيا بکات و نوێژه سوننه‌ته‌کانيش شه‌نجام
بدات، تا بۆى ده‌کرى شه‌و نوێژه له‌نيوهى شه‌و به‌ولاهه يا له (١ له‌سه‌ر ٣ى)
شه‌و به‌ولاهه فه‌رامۆش نه‌کات، وه‌سوننه‌ت و وىرده‌کانى به‌کاته‌کانه‌وه به‌نده
به‌کارىان به‌يىنى، هه‌ميشه زمانى ته‌رو پاراو بى به‌زىکرو يادى خواى گه‌وره،
هه‌روه‌ها تابۆى ده‌کرى نوێژه‌کان به‌جه‌ماعه‌ت بکات و هاوه‌لىتى پياوى چاک و
خواناس بکات وه‌به‌دواى هه‌واو ئاره‌زووه‌کانى نه‌که‌وى له‌بى شه‌رعيدا، دوعاو
نزا فه‌رامۆش نه‌کات، هه‌رده‌م و هه‌رکات له‌هه‌موو کاره‌کاندا ناوى خواى بيىنى
و په‌نا به‌خواى بگري له‌شه‌يتان و سه‌ربازه‌کانى، هه‌رده‌م پشت به‌ستن و
ته‌وه‌ککولى له‌سه‌ر خواى هه‌تد.

به‌پىزان نه‌وانه‌ى كه‌با‌سمان كرد، گشتى خو‌په‌وشت و كارى پىغه‌مبه‌رمان
عَلَيْهِ السَّلَامُ بووه، كه‌پىويست و واجبه ئىمه‌ش چاوى لى بکه‌ين و بيکه‌ينه پىشه‌وا
پىشه‌وى خۆمان، وه‌ك خواى گه‌وره ده‌رفه‌رموى لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ

أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ (سه‌ره‌تى

الاحزاب ٢١) واته: به‌راستى و بى گومان بو ئىوه هه‌يه، له‌پىغه‌مبه‌رى خواوه
عَلَيْهِ السَّلَامُ قودوهو پىشه‌وه‌يىكى چاک و باش بو كه‌سانى تكاو تومىديان خوداى
گه‌ورهو رۆژى دواى بى و زۆر يادى خواى گه‌وره بکاته‌وه.

(سه‌عدى كورى هيشام) ده‌لى چوومه لاي عانىشه‌ى خىزانى پىغه‌مبه‌ر
عَلَيْهِ السَّلَامُ له‌خووره‌وشتى پىغه‌مبه‌رم پرسى، وه‌لامى دامه‌وه فه‌رموى قورئانت
خويندوهو: بوتم به‌لى خويندومه، ووتى په‌وشتى برىتى بووه له‌قورئانى

پيرۆز، نيماسی موسلم رپوايه تی کردووہ .

جاریکی تر خاتوو عائيشه (رهزای خوای لی بی) له وه لآمی ره وشت و نه خلاقى پیغه مبه ر ﷺ ده لیت نه گهر هه موو ره وشته جوانه کان کۆبیتته وه وه لاشه یه کی ناده میزادی لی پیدا ببی نه وا پیغه مبه رى خودا ده بیت ﷺ .

پیغه مبه ر ﷺ ده ی فه موو په روه ردگارم په روه رده ی کردوم به چاکترین شیوه په روه رده ی کردوم، وه نه ی فه موو (بۆ نه وه نیردرام که ره وشتی به رزو جوان ته واو بکه م) خوای گه وره رق و کینی له خوره وشتی ناشیرین و ناپه سنده وه ره وشتی جوان و پاکی پی خوشه .

نه نه س (رهزای خوای لی بی) ده لئی (هیچ کرده وه ره وشت و شیوه یه کی په سنوو جوان نیه که پیغه مبه رى خوای گه وره ﷺ بانگی بۆ نه کردبی و هانی خه لکی بۆ نه دا بیت و هیچ شتیکی خراب و نه نگ و ناشیرین نیه که خه لک و مه ردوومی لی دور نه خست بیتته وه وه قه ده غه ی نه کردبی) .

به لئی نه م پیغه مبه ره خوشه ویسته ﷺ پیشه واو قودوه ی موسلمانانه ره حمت و به نده ی خوای میهره بانه ، فه رموو یه تی به هه شت بۆ نه وه که سه یه که به دوای رینگه و شوینی من ده که وى با عه بدیکی حه به شیش بی جه هه نده م و دۆزه خ بۆ نه وه که سه یه پشت لیمان ده کات با شه ریفیکی قوره شیش بی .

وه له کۆتاییدا ده لئین (اللهم احسن خلقنا، فاحسن خلقنا واغفر لنا

وارحمنا وانت خير الراحمين)

هەرام

ئەو هی شایانی باس بێ، ئادەمیزاد لەدوو بەشی سەرەکی پێک هاتوو، لایەنێکیان بریتیه لەبەشە ماددیە کەمی، کە پێک هاتوو لەچەندین کۆئەندامی جۆراو جۆری ھاوپە یۆهەندو ھاوپە یۆهەست بەیە کەو، بەشیۆه یەکی ئاوا رێک و پێک لاشە یەکی تەواوی پێک هیئاو. لایەنە کەمی تریش بریتیه لەلایەنە روحی و مەعنە یۆه کەمی کە پێک هاتوو لەروح و گیان و نەفس و هەست و شعورو عەقل و ژیری و ویژدان سۆزو عاتیفە و هتد. ئەم دو لایەنە ی ئادەمیزاد ھاوپە یۆهەندن بەیە کەو بە هەردوو لایەنیانەو، ئادەمیزاد یکی تەواویان پێک هیئاو ، هەرکەسی بۆ قولایی ئەم دوو لایەنە ی ئادەمیزاد بروانی دەزانی هەرلایەنە ی، پێویست بە پێداویستیه کانی خۆی دەکات، و ئەگەر کەم و کورپی و ناتەواوی پرووی کردە پێداویستیه کانی هەرلایەنە ی ئەوا ئەو لایەنە بە پێی پلە ی کەم و کورپی پروولە ناتەواوی نەخۆشی و سستی دەکات، بۆ نمونە ئەگەر ئادەمیزاد ژەمە خۆراکە ماددیە کانی تەواو نەبوون و یا پیس و نابەجی بوون و یا بەدو نارێک بوو، ئەوا لاشە کەشی پروو لە ناتەواوی دەکات بە پێی کەم و کورپی خراپی خواردنە کەمی.

هەر و هە لایەنە روحی و مەعنە یۆه کەمی ئادەمیزاد ی پێویستی بە خۆراک و تەغزیە ی مەعنە یۆی و روحی خۆی هە یە، جا ئەگەر کەم و کورپی و ناتەواوی کەوتە خۆراکی ئەم روح و گیانە، ئەوا کەم و کورپی و ناتەواویش دەکەوتتە لایەنە مەعنە یۆی و روحانیە تە کەمی بە پێی پلە ی کەم و کورپیە کەمی، خۆراک و تەغزیە مەعنە یۆه کەمی.

جا نه وهى نيمه مهبهستان بى باسى بكهين كارو بوچوون و خوړاكي
 حه پامه كه مایه ی چندين گيروگرفت و ناته واویتی و نه خوښییه جوړاو جوړی
 ههردوولایه نی (ماددی و معنهوری) یه له تاده میزاددا، هه رچه ندی نه م باسه
 زور دورودرېژو قوله كه سی ناتوانی به ته واوی حقی باسه كه بدات به لام
 هه رچونى بى روون كردنه وهى هه ندی لایه ن و باسى باشته له وهى كه هه ر باسى
 لى نه كرى.

به لى نه م حه پامه نه هه ر كاریگه رى سه لى و خرابى هه یه به سه ر
 به ده نه وه به لكو كارگه ریشى گه لى زوره به سه ر روح و گیان و نه فسه وه، بى
 هو ده نیه كه خواى گه و ره داوامان لى ده كات پشت له حه پام بكهين و پرووه
 رزق و رۆزى حه لال و پاك بین وه له م نایه تانه دا روون و ناشكرايه. يَتَأْتِيهَا النَّاسُ
 كُلُّوَا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
 مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

(البقره ١٦٨-١٦٩) له م نایه ته دا خواى گه و ره بانگه وازى خه لك و

مهردوومان ده كات كه په پیره وى له بهرنامه ی خواى په و ره دگار بكه ن وه هه رچى
 خواره مه نی و خوړاكي حه لاله كه مایه ی روح پاكییه وه هه رچى خواره مه نی
 پاك و پوخته یه كه مایه ی ساغى لاشه و به ده نه به ده سته بینن و بیخون، هه ر
 له روح و گیانی نایه ته كه یا خواى گه و ره نیعمه تانى خویمان به بیردینیتته وه و نه و
 هه مو هوكارانه ی كه مایه ی په ییداكردنى رزق و رۆزین خویمان رۆزیی ترن
 له بازنه ی نیعمه ته كانى زوری بى ژماره ی خواى په و ره دگارن هه رله گه لیا خواى
 میه ره بان داوا له خه لك و مهردووم ده كات كه به دواى پىچكه و ریبازو

خه تهواته کانی شهیتان نه که وین و پیتی هه لئه خه له تین ئهم شهیتانه نه فرهت لیکراوه دوژمنیکی سهخت و ناشکرای ناده میزاده کانه به تیکرا، هه وال و بریارو فرمانه کای بو نیوه ته نها بریتیه به خه رابه کاری و تاوانکاری و فاحیشه و درۆ حه رام خواردن و بی دینی و بی بهرنامهیی و گومان و زه نی خراپ و قسه و وتار به ستن به زمان خواوه به بی نه وهی بیزانن.

ههروه ها خوای پهروه ردگار ده فره مووی یَتَایْهَا الَّذِیْنَ ءَامَنُوا لَا تَحْزَنُوا

طَبِیْتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِیْنَ ﴿۸۸﴾ وَكُلُوا

مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَبِیًّا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِیْ أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿۸۸﴾

(المائده ۸۷-۸۸) لهم نایه تانه شدا خوای گهوره روو لهم که سانه ده کات که تیمانیان هیناوه بریاریان بو ده ده کاو ته رازووی راستی و داد پهروه ریان له گه ل پهحم و بهزه بیا پیش کهش ده کا، تینان ده گه یه نی که ناگاداری بهرنامهی خوای خوایان بن و حه لال و حه رام بناسن و تیکه ل و پیکه لی نه کهن و، وهشتی خوای گهوره به حه لالی داناوه نیوهش به حه لالی دابنین و به حه لالی تیبگه ن، ههروه ها شتی که به حه رامی داناوه به حه رامی تیبگه ن و به حه رامی دابنین چونکه خوای گهوره خوی به هه موو شتی زانایه و ماهیه تی هه موو کارو هه لوئیست و ماددیبات و مهعنه ویان ده زانی لیبانه وه شاره زایه، وه نه گه ر نیوه نه و سنوره و یاسایه ی خوای ببه زینن نه و تووشی کاری ناره و او ده ست درییژی دین، وه ناش بی زیاده په وی و ده ست درییژی بکه ن چونکه به راستی خوای گهوره ده ست درییژی که رانی حه رام خوری خوش ناوی، چونکه نه مرو فره ماننی خوای گهوره ناوایه، پرزق و پرۆزی حه لال و پاکبخۆن که مایه ی پاک و ساغی روح و

لاشه تانه، خوی پهروه ردگار ریځگه ی پاک و بهرنامه ی پاک و خواردنی باش و خاوینی پی به خشيون ټیوه ش گوږپراهه لئی فه رمانه كانی بکه ن و لیئی بترسین و سنور مده بزینن، سنورو بهرنامه ی نه و خوایه ی که ټیوه ی خهلق کردوه ده تان ژینیئی و ده تان مرینیئی و بهرټیوه تان ده بات، وهه موو که ون و بوونه و هری بو ټیوه مایه سه رو موسه خه ر کردوه وه ټیوه نیماتان پییوه هیه و خاوه ن باوه رن پییوه .

ههروه ها خوی گه و ره ده فه رموی فکلوا مئا رزقکم الله حللاً طیباً

وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِیَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾ (النحل ١١٤) خوی گه و ره

نه مرو فه رمانتان پی ده کات له و رزق و روزه حلال و پاکه ی بخون که پیی به خشيون شوکرانو و حمه دی خوی گه و ره ی له سه ر بکه ن، ههروه ها سوپاس و ستایشی بکه له سه ر نیعمه ته كانی زوری بی ژمار، نه که ن پشت بکه نه بهرنامه و یاسای خودا نه گه ر ټیوه خوتان به عهبدو بنده ی نه و ده زانن، واتئی ده گن که ته نها هر نه و ده په رستن، ههروه ها له فه رموده دا هاتوه که پیغه مبه ری خو شه ویست ﷺ ده فه رموی (ان الحلال بین وان الحرام بین و بینهما امور مشتهات لایعلمهن کثیر من الناس فمن اتقى الشبهات فقد استبرا لدينه و عرضه و من وقع فی الشبهات وقع فی الحرام کالراعی یرعی حول الحمی یوشک ان یرتع فیہ الا وان لكل ملک حما الا وان حمی الله محارمه الا وان فی الجسد مضغه اذا صلحت صلح الجسد كله و اذا فسدت فسد الجسد كله الا وهی القلب) رواه البخاری و مسلم بی گومان حلال دیاره جیگه ی ره زامه ندی دل و خه لک و مه ردوومان و خوایه وهه رامیش دیاره جیگه ی نار هه تی دل و ده وونه و نار هه زایی خه لک و خوایه و له بهینی حه رام و حه لاله، هه ندی بهر

شوبهمن تينكه لاون له بارى نالوزو، له حه لال و حه رامما (زوربهى خه لكان نايزانن)
 (جا نه وهى خوى بپاريزى له شوبهات نه وه نايين و حورمه تى خوى پاراستوه
 له گه ل ناموس و پريزي خوى، به لام نه وهى بكه ويته ناو كارو فه رمانانى
 به رشوبهات نه وه كه وتوته ناو حه رام و بى دينى، وهك شوانى مه ره كانى
 بله وه پرينى له سنورو قه راغ باغ و باغاتى كه هى خوى نه بى نزيك بى له وهى هر
 سنور ببه زينى، ده به زينى بيدار بنه وه له وهى كه هه مو مه ليك و پادشايى
 سنورو تخوبيكى هه يه تيه پرانندن و به زاندى جينگه ي نار ه زامه نديه تيبه
 ناوه اش خوى په روه رداگار سنورو مه ودايىكى له نه مرو فه رمانه كانيدا هه يه
 كه باز نه ي ره زامه ندى خوى ده گريته وه، ده رچوون له مه سنوره كه وتنه به ناو
 حه رام و گونا هه، بيدار بنه وه له وهى له لاشه و به ده ن پارچه گوشتى هه يه،
 جائه گه ر چاك و صالح بوو، نه وا هه مو و لاشه و به ده ن چاك و صالح ده بى
 وه نه گه ر فاسيدو تيك بچى، نه وه هه مو و لاشه و به ده ن فاسيدو تيك ده چى، بزنانن
 نه وه پارچه گوشته دل، له م فه رموده دا ديارو پروونه كه حه رام سه ره راي نه وهى
 كه زيان و زه ره رى هه يه بو لاشه و به ده ن، زيان و زه ره ريشى بو دل و ده روون
 هه يه ، هه روه ها نه وه ش ده سه لمينى روح و لاشه په يوه نندو په يوه ستيه كى زور
 به هيتزو تونديان هه يه ، پرووه فه وتان و روخان و ناته واوى ده چى به حه رام
 خواردن و به زاندى سنوره كانى خوى په روه رداگار بيغه مبه ر ﷺ ده فه رموى)
 ان الله طيب لا يقبل الا طيبا وان الله امر المؤمنين بما امر به المرسلين، فقال
 تعالى يا ايها الذين امنوا كلوا من الطيبات واعلموا صالحا وقال تعالى يا
 ايها الذين كل من طيبات ما رزقناكم) ثم ذكر الرجل يطيل السفر اشعث
 اغبر يد يديه الى السماء يا رب يا رب ومطعمه حرام ومشربه حرام وملبسه

حرام وغذي بالمحرام فانی یستجاب له (رواه المسلم واته : خوی گهوره پاك و بی گهرده کارو کردهوی پاك و بی گهردیش نه بی وهرناگری و نه مرو فهرمانی به ئیمانداران ده کات بهو نه مرو فهرمانانهی که به پیغه مبه رانی کردوه .

ده فهرمووی نهی ئیمانداران خوارده مه نی پاك و بی گهرد بخۆن، کاری پاك و کاری باش نه نجام بدهن (واته کارباشی و چاکه کاری به که سانی ده کړی له رزق و پۆزی پاکو بی گهرد و حلال ده خۆن) ههروه ها خوی گهوره ده فهرمووی نهی که سانی که ئیمان تان هیناوه له رزق و پۆزیه پاکه کانی به ئیوه داوه بخۆن، مانای نیمان و پاکیتی که می له شوینی خویا ده ترازوی ته گهر رزق و پۆزیانی چاک و خاوین و حلال نه خۆن، پاشان پیغه مبه ری خودا باسی پیایوکی کرد، له برینی ریگه یه کی دورود ریژدا له پیناو رازی کردنی خودا سه رقرژناوی و به غوبارو تۆزای و جا ده سته کان به ره و ناسمان به رز ده کاته وه به دوعا و نزاو لالانه وه ده ئی په روه رد گارم : له کاتی که شدا جینگای خواردن و خواردنه وهی حه رامه وه جینگه ی پۆشاک و جل و به رگی حه رامه به حه رام گه شه و نای کردوه، جا چۆن خوی گهوره دوعا و نزاکانی قبول بکاو وهرگری، نه خیر وهرناگری به وه لآمی نایته وه .

له بهر نه وهی خۆی پیس و پۆخل و بی ریزو مه هتوک کردوه به حه رام .

عن ابی عبدالله جابر بن عبدالله الأنصاری رضی الله عنهما (ان رجلا سأل رسول الله فقال: ارایت اذا صلیت المكتوبات وصمت رمضان واحللت الحلال وحرمت المحرام ولم ازد علی ذلك شیئا اادخل الجنة ؟ قال نعم) رواه مسلم، واته : له نه بو عه بدوللاوه جابری کوری عبدالله ی نه نصاری، ره زای خویان لی بی پیایو له پیغه مبه ری ﷺ پرسی ووتی نایا نه گهر واجبه کان بکه م و

عوده كورى حاتم هاته لاي پيغه مبهري ﷺ بۆ شهوي موسلمان بي
 پيشتر چوبوه سهر ناييني مهسيحي و گاوران جا لهوكاتهي شهو نايهتهي
 له پيغه مبهري خوداي ﷺ گوي لي بوو، وتي شهي پيغه مبهري خودا ﷺ
 جوله كهو گاوره كان قه شهو ماله كانى خويان نه ده په رسته! پيغه مبهري

ﷺ فهرمووي به لي دهيان په رسته له بهر شهوي حه لايان لي چه رام كردن و
 چه راميان لي حه لال كردن شهوانيش گوي ايله لايان كردوون و به دوايان كه وتون
 شهويه به ندياهه تيه كه يان بويان، ههروه ها خوي گهوره سه ركونهي موشريكان
 دهكات وه صفيان دهكات چه رام و حه لال يان داناوه له خوiane شهويه بي شهوي
 له خواوه نيزن و مؤله تيان وه رگتبيت، وهك خوي پهروه رداگار ده فهرمووي
 اَرَيْتُمْ مَا اَنْزَلَ اللهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلٰلًا قُلْ ءَاَللهُ اَذِنَ

لَكُمْ اَمْ عَلٰى اللهُ تَفْتَرُوْنَ ﴿٥٩﴾ (سوره تي يونس ٥٩) واته: شهي

موشريكاني خوانه ناسي له خوا بي ناگا له ورزق و روزهي كه خوي گهوره بوي
 دابه زان دوون شهويه به ناره زوي خو تان گيراوتانن به حه لال و چه رام، شهي
 پيغه مبهري خودا ﷺ پييان بفرموو ناي خوي پهروه رداگار نيزن و مؤله تي
 داون، يا درو نيفترا ده دهنه پال خودا، دياره خوي گهوره ياساي بۆ رهوان
 كردوون و شهوانيش پشتيان تي كردوهو كه وتونه ته دواي ههواو ناره زوي
 خويان به خواست و كهيفي خويان برياري حه لال و چه راميان داوه، ههروه ها له
 باره يه وه خوي گهوره ده فهرمووي وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمْ اَلْكُذِبَ
 هٰذَا حَلٰلٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوْا عَلٰى اللهِ اَلْكُذِبَ ۗ اِنَّ اَلَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلٰى اللهِ

الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ (النحل ۱۱۶) هەر قسه‌کردنی زمانی خۆتان به‌بێ

ده‌لیل و و به‌لگه مه‌لین ئەم شته‌هه‌لاله‌و ئەو شته‌هه‌رامه، نیه‌سه‌تیشی به‌ده‌ن بۆ لای خودا نه‌بادا ببێ به‌درۆ هه‌لبه‌ستن له‌سه‌ر خودای په‌روه‌ردگاره‌وه به‌نه‌زانین، چونکه ئەو که‌سانه‌ی که‌درۆ هه‌لده‌به‌ستن به‌ده‌می خواوه، رزگار نابن له‌سزای خودای نازیزو شکۆمه‌ند له‌په‌رۆژی قیامه‌تدا وه‌له‌دوینیاشدا به‌خته‌وه‌ر نابن.

له‌م نایه‌ت و فه‌رموودانه‌هه‌روون و ناشکرایه‌هه‌موو زاناو فه‌قیهه‌کان به‌یه‌قیینی ده‌زانن و له‌سه‌ر ئەو ره‌نیه‌ن که‌خوا‌ی په‌روه‌ردگار ته‌نها حه‌قی نه‌وه‌ی هه‌یه‌ یاساو به‌رنامه‌دارپه‌رۆی بکات و سنوره‌کانی هه‌لال و هه‌رام دیار بکات له‌په‌رێگه‌ی کیتاب و په‌نجه‌مه‌به‌ره‌که‌ی وه‌ک له‌سوره‌تی الانعام دا له‌نایه‌تی ۱۱۹ دا ده‌فه‌رمووی وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ ۗ وَاِنَّ كَثِيْرًا لَّيُضِلُّوْنَ بِاَهْوَابِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِيْنَ ﴿١١٩﴾ (سوره‌تی الانعام ۱۱۹) واته‌ به‌راسته‌ی بۆ ئیوه‌مان روون کرده‌وه له‌وه‌ی که‌به‌سه‌ر ئیوه‌مان هه‌رام کرده‌وه به‌ته‌واوی.

هه‌روه‌ها ده‌بێ ئەو پاستیه‌ش بزاین که‌نایینی په‌رۆزی نیسلام هه‌موو لایه‌ن و بواره‌کانی ژیا‌نی دا‌گرتوه‌و داده‌گری، وه‌له‌هه‌ر بواری سنوری هه‌لال و هه‌رامی دیار کرده‌وه هه‌یج لایه‌ن و که‌لینه‌کی به‌خا‌لی و به‌به‌تا‌لی نه‌هه‌شتۆته‌وه ئیلا سنوره‌هه‌لالی و هه‌رامیه‌که‌ی تێدا روون کرده‌وته‌وه، جا له‌رووی خواردن و خواردنه‌وه‌ی یا له‌رووی که‌سه‌به‌ت و کارو نیشه‌وه‌ی یا له‌رووی ما‌ل و خه‌زانداری به‌ینی ژن و په‌یاوه‌ه‌ی، وه‌یا له‌رووی جل و به‌رگ و پۆشاکه‌وه‌ی،

وهیا له پرووی غه ریزه كانی سروشتی ناده میزاده وه بی وهیا له پرووی دایك و باوك و رۆله و نهو لاده وه بی، یا له پرووی بیرو باوهر و عیبادهت و په رستش و خورده وشت و نه خلاقه وه بی، وهیا له پرووی كۆمه لایه تی نابووری و ته ندروستیه وه بی، وهیا له پرووی پامیاری و په یوه ندی موسلمانان و موسلمان و غهیری موسلماننوه بی... هتد به كورتی سنوره كانی حه لال و حه رام هه موو لایه نه كانی ماددی و مه عنه وی دیارونادیاره كانی گرتۆته وه له گۆره پانی ژیاندا. دهر دو به لاكانی پروو كرده حه رام ناژمیتردین یهك جار زۆرن هه ر حه رامه ناده میزاد له سروشتی خۆی ده ترازینی و نه فس و گیانی لی پسیس و نه خۆش و ده كاو بی پیزی و حورمه تی ده كات، له لای خوی په روه ردگارو فریشته كان و خه لك و مه ردوومانه وه .

- هه ر حه رامه ریشه ی كۆمه لایه تی پچر پچر ده كات و ته بهایی و خۆشه ویستی له نیوانیان هه لده گری، رق و قین و ناته بهایی داده چیینی و گه شه ی بی ده دات

- هه ر حه رامه چه وساووه مه زولم ده تلپته وه هه ژاری و داماوی ده بارینیته سه ریان و رۆژی رووناکیان لی تاریك ده كات .

- هه ر حه رامه سروشتی شیرازه ی خیزان دهیشیوینی کاریگه ری خراب و به د بۆ رۆله پاكه كانی داهاتوو به جی دیلی و سروشتی پاکیان خلتاوی و تۆزای ده كات .

هه ر به ره می حه رامه سه رتاپای خه لك و مه ردوومان سه ریان لی ده شیوینی و موسته حه قی قارو غه زه بی خوی په روه ردگاریان ده كا .

- هه ر حه رامه ویلی و گو مراوی سه ر لیثیواوی و بی به رنامه یی و ریگا

بزرکردن له دهست دانی بهختیاری و ناسوودهیی به .

-هر حهرامه پیس و پۆخله و کار پیس دهکا سروشت تیک دهره و

زاهیری و باتیلی ناده میزاد دهخاته مهترسیه وه .

-هر حهرامه بهره کت ناهیلی له رزق و رۆزی له عهقل و ژیری و

له زانست و زانیاری له عومرو ته من له دیمه ن و جوانی له دوستایه تی و کارو

پیشه دا .

له نایینی پیروزی نیسلامدا هیچ شتی بی هوده حهرام نه کراوه، به لکو

گشتی حکمه تی تیایه نه وسا بکه ویتته ژیر بازنه ی ژیری و زانیارمانه وه یا خود

له ده ره وه تربی، هر شتی نایینی پیروزی نیسلام حهرامی کردبی له بهر قازانج

و بهر ژه وه ندی خه لک و مهردوو مه و نه ک بو نیهانه و ژیان لی تال کردنی . چونکه

نه و کارو کرده وه و خواردن و خواردنه وه ی حهرام کراوه، گشتی له بهر نه وه یه

زه ره و زیانی هه یه، پیس و پۆخله وه ک خوی گه وره (عزوجل) له وه سفی

پیغه مبه ر ﷺ له سوره ی الاعراف نایه تی ۱۵۷ یَا مُرْهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَيْهِمْ

عَنِ الْمُنْكَرِ وَحُلِّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَحُرِّمَ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ واته: نه مرو

فه رمانیان پی ده کات، به چاکه کاری و قه ده غه یان ده کات له کارو کرده وه ی

ناره و او ناپه سه ند، پاک ی و بی گه ردی و خاوینیان بو حه لال ده کات و پیس و

قیزه ونی و پۆخلیان له سه ر حهرام ده کا .. وه خوی گه وره پیداو یسته کانی

ناده میزادی نه خستوته ناو حهرامه وه وه هر شتیکی لی حهرام کردبی نیلا

قه ره بو ی کردوته وه به حه لال و شتی پاک و پوخته وه، پیغه مبه ر ﷺ

له خوتبه ی حه جی مالئاوایی دا چه ندین نامۆژگاری جوانی موسلمانانی کرد،

یه کی له و نامۆژگاریانه فه رمووی (ان اموالکم واعراضکم و دماءکم حرام

عليكم كحرمة يومكم هذا فى شهركم هذا فى بلدكم هذا) رواه الترمذى ..واته مال و سامان و داراييتان له گهل عهرزو ناموس و گيان و خوينتان لهسر يه كتر حرامه وهكو ريزو حورمه تى نهوړوژه تان مانگه تان و لهو شاره تان (كه مه ككه ي موكه ره مه يه) .

نه گهر سه يړيكي ووردى ژيانى نه مرؤى جيهان بكه مين، ده بينين لهو په رى سه خله تى و دووره نارامى و قاتى قرى و فه سادى روحى و نارده تيدان، نه مه ش گشتى له بهر تينكدانى و نه هيشتنى ته رازوو عه داله تى بى حلالى و حرامى يه ،دياره راگرتن و چا كرده وه ي نه م ته رازوو يه به عه داله ت و دادپه روه رى، زؤر له گيرو گرفته كان ناهيلى و چاره سه ريان ده كات .

نه وانهى ده يانه وي به حرام بگهن به نه نجامى پاك و و پيرؤز يا سه ركه وتن و بالا بوون، نه وه به هه له لى ي حالى بووينه ،شاره زابى و زانياريان نى يه به ماهيه تى حرام و چؤنيه تى سوونه تى خوداى له م كهون و بونه وه رده دا ..

نه گهر له ناوهرؤك و ماهيه تى حرام وورد بينه وه، بؤمان ده ده كه وي كه حرام يانى خيانه ت له گهل خوداو درؤو سپله يى و نه زانين و پيسى و ده ردو به لاه نه خوشى ،تېك دان و دواكه وتن و تى كه وتن و بى كه س بوون و موصيبت و گيرو گرفت، توش بوون به نه خو شيانى نه فسى بى وه فايى له گهل خوداو مه ردووم خه جاله تى و روو ره شى و تيك دانى ميزان و ته رازوو، يارمه تى دانى شه يتان و موشريكان بوون به پيشره ويكى خراب ..هتد له كو تايشدا ريسوايى و نه شكه نجهى عه زاب و نه شكه نجهى ناگر .به راستى زه ره رو زيانه كانى حرام مه تر سيدارتره له ژه هرو له هه موو زه ره رو زيانى كى ماددى، خوژگه خه لكانى نه م سه رده مه ش له ماهيه تى حرام تى ده گه يشتن و

به نووری هیدایهت شادمان ده بوون و هموو وهك برایان ده ستیان له ناو دهستی
یهك ده ناو تهرازووی دادپهروه ریتی میزان و حلال و حهرامیان راده گرت، بهس
بیر له حهزرتی نادهم بکهوه، که یهك بی نه مری خوی کرد لهو دارهی خوارد که
لیتی حهرام کرابوو، بهچی گه یشت، چی به سه ر هات خوی و نهوه کانی
زه ریه دانه که ی بهره و امه و کو تایشی نایی.

له کو تاییدا له خودای گه وره ده پارینه وه گهل و نیشتمان ه که مان ناسووده
بکات و برایه تی و ته بایی بجاته ناو ریژه کاغانه وه و خوشی و به ختیار و
ناسایش و هه رزانیمان پی به خشی .

امین والحمد لله رب العالمین .

خۆشهويستى دونيا به سەر قىامت سەرچاوهى خورەووشتە ناشيرينه كان و نەخۆشيه دەروونيه كانە

بەشى يەكەم

پيويستە بزانيں بيرو باوهرۆ هەلوئىست و و جۆرى حالى بوون لەماناي ژيان و دونيا ،دەورپيكي سەرەكى لەداب و نەريت و ئاكارو رهوشتي ئادەمیزاد هەيه ،دياريشە حەق هەر يەك شتە و ئەوێ پيوي داكەوتبى ئاسوودەو بەختەوهر بووه ،و ئەوێ و پيل بوو بى، ئەو مایهێ بەدبەختى خۆيهتى، لەگەل كەسانى كەلەگەل ئاسوو دونيای ئەون، ليرەدا دەتوانين بليين ئادەمیزاد لەم دونيایە دەژيی كەبيرو هۆش و هەلوئىستى تيايهتى، نەك هەر لاشەو بەدەنى، جا ئەوێ شايانى باس بى ئەو حەقەى كەحەقە بەديارى و بەخشش ورەحەت لەلای خودای حەقەو بەۆمان هاتوو، تاكە حەقيكي بى وینەيه، نەرخ و ماھيهتى هەموو شتيكي بۆ دياری كرددوين وەك ژيان ،دونیا ،مرۆڤ ،ماددە ،دۆست ،دورژمن ،راست ،خوار، رهش، سپى، قىامت، بەرزەخ.. هتد.

جا ئەوێ لەماھيهت و نەرخى دونيا حاليماں دەكات ئەوێ، كەدونیا هەموو شتى نى يە، بەلكو قۆناغيكە ئادەمیزاد پيوي تيدەپەرى مایهێ تاقى كرددەوێ خودايە، وەنەرخ و ماھيهتيكي دياری كراوى خۆى هەيه، وە دونيايى تر نا بەدواوێه كەعالمى بەرزەخەو ئەويش قۆناغيكە و پاشان دونيايى تر

له نادابەکانی.....که نیرام

به دواوهیه که قیامت و مه‌حشره پاشانیش یا جهه‌نه‌مه‌و یا به‌هه‌شته، هه‌ر هه‌مووشیان حه‌قن و نرخ و به‌های خۆیان هه‌یه و پی‌یان دراوه له‌لایه‌نی خودای تاک و ته‌نها و بی‌هاوتا..

جا نه‌وی له‌هه‌لویتست و حالی بوونیدا ریکی نرخ و ماهیه‌تی ژیان، دونیا، قیامت، ماده‌ه و هیا هه‌رشتانیکی تربی‌بترازی، نه‌وه له‌سکه‌ی حه‌ق ترازوه، به‌پی‌ی پله‌ی لادان و ناحالی بوونه‌که‌ی، ئانه‌مه ده‌وریکی سه‌ره‌کی هه‌یه له‌هه‌موو روو لایه‌نانی ژیانه‌وه، له‌وانه‌ش ئاکارو ئاداب و نه‌ریته‌وه هه‌لویتستیکی ناحالی بوون نه‌ویه که‌ئاده‌میزاد دونیا به‌هه‌موو شتی تی‌بگاو بزانی یا نرخیکی زیاد له‌حقی خۆی پی‌بدات، به‌مه‌وه گۆرانکاری ده‌که‌ویتته گشت لایه‌نه‌کانی ژیانی و به‌ره‌و ئاسۆی سه‌لبیاته‌وه ده‌چی و ده‌خزی، ئاکارو نادابی ئالۆز ده‌بی، ده‌روونی پیشوازی له‌نه‌خۆشیانی هه‌مه‌چه‌شنه ده‌کات.

خوای بالا ده‌ستی شکۆمه‌ندی زانای دانا له‌سوره‌تی یونسدا ده‌فرمووی

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غٰفِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ مِنَ النَّارِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

﴿سوره‌تی یونس ۷-۸﴾ واته: به‌راستی و بی‌گومان نه‌وه‌که‌سانه‌ی تکاو ره‌جایان گه‌یشتن نیه به‌لیقای ئیمه، رازین به‌ژیانی دونیاوه، دل‌یان پی‌وه نیتمنان و ئۆقره‌ی پی‌وه گرتوه، نه‌وانه له‌حقیانه‌تی نیشانه‌کان و ئایه‌ته‌کانی ئیمه بی‌ئاگاو غافلن، بۆ نه‌وانه‌یه تازارو عه‌زایی ناگری دۆزه‌خ به‌رامبه‌ر نه‌و کارو کرده‌وه‌یه‌ی که‌نه‌نجام ده‌ده‌ن، له‌م ئایه‌تانه‌دا پروون و ئاشکرایه نه‌گر ئاده‌میزاد له‌به‌ر دل و به‌رچاو ته‌سکی و دوور نه‌بینی به‌ژیانی دونیا ئۆقره‌ی

گرت و دلی ئیتمننانی بوو ئەو دیارە لەحەقی ترازاو و بەینی لەگەڵ خوادا
پەچراوە و ئەتایەت و نیشانەکانی خودا غافل و بێ ناگایە نەفسیەت و گوشتارو
کرداری وان شایستەبێ بەعەزایی ناگری جەهەننەم .

دیارە خودای پاک و بەخشندەو میهرەبانیش بەلاش و بێ هسوودە کەس
ناخاتە ناگرەو، بەلام زاتی خۆی زیاتر لەهەموو کەسی شارەزا ترە بەنەفسیەت
و ماهیەتی نادهمیزاد، پرونی کردۆتەو کەشەوی پیاوی دونیا بێ و بەس
پیاوی لەحەق بێ ناگاو حەق نەویست و ستم کارو زالمە و پیاوی خیانەت و
درۆ تاوانە، بەلی هەر خۆشەویستی دنیایە هاتۆتە کایەو لەئەنجامی
هەلوێستی و نالەبارو ناحەق کە دنیای بەهەموو شتی زانیو، نرخ و
بەهرەیهکی گەلی زیاتری لەحەقی خۆی پێداو، مایە زولم و تاوانە مایە
خیانەت و درۆ فرو فیله، هەرەها مایە نەخۆشیه دەروونیه کانه وەك بێزاری
بێ نارامی و ترسنۆکی و حەسوودی و چاوبرسیەتی و کە نابەو دلە پاروکی و
رەزیلی و قرچۆکی و خۆبەزل زانین و دل تەنگی تورەیی و خۆبەرستی و بێ
ویژدانى هتد.

هەر لەم بارەیهو خودای شکۆمەند و ئازیز فیرمان دەکاو تیمان
دەگەیهنی ئەک دەفەرمووی آعلموأ أنما الحیوة الدنیة لعب و لهو وزینة و تفاحر
بینکم و تکاثر فی الاموال و الاولاد کمل غیب اعجب الکفار نباته ثم ییح
فقرنه مصفرا ثم یكون حطما فی الآخرة عذاب شدید و مغفرة من الله

و رِضْوَانٌ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَاعٌ الْغُرُوْرُ ﴿٢٠﴾ (الحدید ٢٠) واتە: بزانی
ژیانی دونیا بەراستی بریتیە لەیاری و گالتەو گەپ و رازاندنەو و فەخرو

شانازی کردن له نیوانتان و وه زۆر کردنی مال و سامان، و مندال و هه شهوی که بارانی باش بیاری جوتیار موعجیب بکات به شینایه کانی له پهری پی گه یشتن و چاکی و باشی دابی، پاشانیش نهو شیناییه ورده ورده پوت و ووشک بیتهوه پاشانیش زهره هه لده گهری به زهردی ببینی، پاشانیش پان و پوت بیتهوه هیچی به سه هر هیچا نه میتنی ژیانی ناده میزادیش ناوایه، جاله پرۆژی دوایش نازارو نه شه که نهی به هیزو توند هه یه بو سته م کارو زالمان و لیبوردو مه غفیرهت و به هه شتیش هه یه له پال رازی بوونی خودا بو حق په رستان، جا بزنان ژیانی دنیا هیچ نیسه، ته نها مه تاع و رابواردنیکی مه غرووری و له خۆبایی بوونه، به لی ژیان نهویه له مندالی یاری و جووله جوول و گالتو گه پ و له گه نجیتی و تازه لاییتی له هوه هیوایات و توپ و توپین و مه له و یاری پاشانیش خوجوان کردن و رازاندنهویه، پاشانیش فخر و شانازی کردنه به هوزو عه شیرهت و قوم و حه سه به و نه سه به پاشانیش راکردنه به دوای دنیا و هه ولدانه رووه زورکردنی مال و سامان و مندال پاشانیش به ره و پیری و دنیا جیهیشتنه .

وه پیغه مبهری خۆشه و هیست ^{صلی الله علیه و آله} ده فهرمووی (من اصبح والدنیا اکبر همه فلیس من الله فی شیء و الزم الله قلبه اربع خصال)

- ۱- هما لا ینقطع عنه ابدًا.
- ۲- و شغلا لا یتفرغ منه ابدًا.
- ۳- و فقرا لا یبلغ غناه ابدًا.

۴- و املا لا یبلغ منتهاه ابدًا اخرجه الطبرانی فی الاوسط واته: نهوهی گه وره ناواتی دنیا بی هه مرو قه صدی تییدایه کو بیتهوه

نهوه بهش و باری هیدایهت و پړزو پلهو پایهی لای خودا نیه و بۆنیه، خوای گهوره چوار خصلهت به دلّیا ده بهستیتتهوه ...

- ۱- غه میك و په ژاره یك هه رگیز لئی جیانا بیتهوه .
- ۲- ههست کردنی به نیش و کارئ هه گیز لئی به تالّ نابئ .
- ۳- ههست کردنی به هه ژاریتی و هه رگیز لئی پزگار نابئ .
- ۴- ههست کردنی به ناواتئ و هه رگیز پئی ناگا .

نهم خالانه خصلهتانیکی دلن بۆ کهسانی که دونیا گهوره ئاوات و نومیډیانه ، به لام نه گهر کهوته سهر هیدایهتی خودایی، نهوا نهم چوار خالهی له دلّیا نامینی و شیفای تهواوی بۆ دئ، نه گهر له خوا غافل و بئ ناگا بووه وه، پرووی کردهوه دونیا په رستی واته دونیای کرده گهوره ئاواتئ، نهوا چوار خصلهت کهی ناوبراو بۆی ده گه پرتتهوه ناو دلّ، نازیزان نيسلام نالئ دونیا ههر هیچ نیه به لکو ده فمروئ دونیا کیتلگهی دوا رۆژه، دیاره نهوهی هیچ نه چینی هیچیش نادوریتتهوه، ناده میزادی موسلمان چون داوای لیکراوه که بینای دلّ و دهروونی بکا، ئاواش داوای لیکراوه که بینای دونیای بکات، به رهو شارستانیتی وئاوه دان کردنهوه نهمهش گشتی به مانای عیبادهت و به ندایهتی و کارچاکی و عه مدنی صالح خۆی ده نوینی، هه ربۆ نهمهش له لایه نی خواوه به دپهینراوه، هه رنه وهش کارو وه زیفه یه تی، نهمهش گشتی نه ندازه و نسبه ی پښگهی خۆی هه یه و میزانی خۆی هه یه و سنورو پاده ی خۆی هه یه نه گهر خۆشه و بستیتی دونیا له راده به درو قیامت به رچاو نه گرتن هاته کایه وه، نهوه ده بیته بنچینه ی هه موو تاوان و گوناهان، وهك له فمرووده دا هاتوه پیغه مبهری خۆشه و یستمان ﷺ ده فمرووی (حب الدنيا رأس كل خطیئة)

اخرجه ابن ابى الدنيا واته:خۆشهويستىتى دونيا زياد لهرادهو سنورى خوى بناغهى ههموو تاوان و گوناهاهكانه، دياره بهپنچهوانهش وهك بليتين خۆشهويستى قيامت سهرهكى ههموو خيرو چاكه و بههرهيهكه ههر لهشوين خويهتى، نيمى موسلمان دهبيّ نهو حهقيقهته بزائين كهدونيا دهست مايهمانه بو خوا پازى كردن بو پيرۆزى بو بهرزى و بههره بو كرينى بهههشت جانهگر بهم دهست مايه بهرزى و پيرۆزى پهجمى خوامان پيتى بهرههم نههيتناو حاصل نهكرد نهوه تووشى نهو پهپى دۆراوى و خهسارهتمهندى هاتووين وهك كايراي گيل و نهفامان لى دى، كهلهبازگانيهكهيدا قازانج سهرى مايهى خواردبوو .

جابهكورتى دونيا ههر بو نهوه باشه خواى پى پازى بكهى، دياره خوا پازى كردنيش بهوه دهبيّ، كهئادهميزاد سهريازى دلّسووزى نايين و بهرنامهى خوابى و بو سهرخستنى نايينهكهى. بههوشيارانهو عهقل و ژيرى سهردهميانه تى بكوشى.

بەشی دووهم

ئەگەر ئادەمیزاد وەك مانای خۆی یا نرخى خۆی، حالى نەبوو لەژیان و دونیا، ئەو سەروشتى لەناست خۆیا دەترازى، دەروونى شپىزە دەبى و عەقل و ژیری لەناسۆ مەیدانى خۆی تىك دەچى و فاسید دەبى، وەك چۆن ئەگەر ئادەمیزاد لەژیاندا هەموو پێداویستیه كانی ژيانى بەنرخ و قىمەتى خۆی نەكړى و وەرنگرى و لى حالى نەبى ئەو ژيانى نالۆز دەبى و بەئادەمیزادىكى ژيرو هۆشيار نانسرى، دیارىشه هەرخاوەنى شت بەنرخ و قىمەتى خۆی دەزانى و بەو پەرى شایستەو گونجای، لىرەشدا مەبەستمان ئەو یە بلین بەلى هەرخوای گەرە بەنرخ و قىمەتى ژيان و دونیا و ماددەو مردن هتە دەزانى زۆر بەچاکی چونكە خۆی خەلقى كردون و هەرخۆشى خاوەنیهتى وەك نرخ و قىمەتى هەموو شتىكى دیار كردووە لەبارەى ژيانى دونیاشەو دەفەرموى

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا آءِ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتٌ

الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ ۗ وَكَانَ أَللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

(سورەتى الكەف ٤٥) واتە: ئەى پىغەمبەرى خۆشەويست و سالار ﷺ بەغونە بۆيان بێنەوێ ژيانى دونیا وەك ناوى بارن وەهايه بىبارىنين بەسەر زەويدا، جا بەهۆى ئەو بارانەوێ گىاو گۆل سەوز بى بەرزەوێ جا بەو شىوێه تىكەل و پىكەل بى بۆ ماوێ بە جوانى و قەشەنگى بىنىتەو، جا پاشان زەردو پوت بى و ئىنجا ووشك بى، پاشانىش بشكىتەو بەسەرێه كاو ئەوسا تۆزو باى لى بەداو هەلى گرى و پەرت و پانى بكاتەو، راستى خوداى بالادەست و

شكۆمەند بەسەر هەموو شتێكدا توانای هەیهو هەموو شتێکی پێ دەکری و بەبۆهەموو شتێ نرخ و قییمەت و بەهای داناوه ...

دەگێرناوه جارێکیان پێغه مبهری خۆشهویست ﷺ رابورد بەلای حیوانیکی مرداره وەبووی گوی کورتیلە، جالەناستیا راوهستا و کۆمەلێ لەسه حابه کان لەخزمەتیا بوون فەرمووی (ئایا ئەو حیوانه مرداره بووه دەبینن کهچەند بێ قییمەتە لەلای خاوەنەکەمی وتیان بەلێ ئەی پێغه مبهری خوا ﷺ مردار بووه بێ نرخ و قییمەت بۆتەوه بۆیه فریسان داوه، جا فەرمووی کێ بەدرهه مێکی دەوی و دەکری؟ ووتیان بۆچی مانه مرداره بووه، پێغه مبهر ﷺ فەرمووی قەسەم بەو زاتەمی گیانم وابەدەستیهتی، دنیا لەلای خوای گهوره لهو حیوانه مردار بووه بێ قییمەت تره، ئەگەر دنیا قییمەتی بانی مێشولهیه کی لەلای خوای گهوره هەبوايه قومه ئاویکی نه دەدا بە کافرێ) ئین ماجه و حاکم دەریان هیناوه بەئیسنادیکی صحیح، پێغه مبهر ﷺ فەرموویهتی (الدنيا ملعونة وملعون ما فيها الا ماکان لله منها) اخرجه الترمذی وحسنه واته: دنیا مەلعونە و نەفرەت و نەعلەتی لی کراوه، بەوهی تیا یهتی ئیلا شتی نه بێ که بۆ خوابی، لەریاویهتی ئین ماجه دا هاتوو ئیلا یادوزیکری خودا نەفرەت و نەعلەتی لی نە کراوه له گەل ئەوهی بهیادو زیکری خوا به ستر او تهوه ئەویش زانای خواناسه له گەل قوتاییان و فیربووانی و گوێگرانی.

ههروهها مامۆستای پێشهواو رابه رمان ﷺ ده فەرمووی ئەوهی دنیای خۆش بوی زهرهرو زیان بهدوا پۆژو ناخیرهتی ده گهیهنی، ئەوهی ناخیرهت و دوا رۆژی خۆش بوی زهرهرو زیان بهدنیای ده گهیهنی جا ئیوه فەزل و پێز بدەن بهشتی که دەمینیتهوه بەسەر شتی که نامینیتهوه.

ههروهها خوښه ويست و نازيزمان ﷺ ده فهرمووى (مال الدنيا في الاخرة الا
كمثل ما يجعل احدكم اصبعه في اليم فلينظر بم يرجع اليه) اخرجه مسلم واته
: وينهى دنيا له چاو دواړوژ وهك نهوه وايه كهيه كى له نيوه په نجهيه كى خو
بخاته ناو ده رياو ده رى بهينى جا ته رايه كهيه په نجهيه ژيانى دنيا بى،
كه به كاتيكى زور كهه ووشك ده بيتته وهو نامينى وه ناوى ده ريا كهش له وينه
ژيانى قيامت بى هه رگيز كو تايى نايى و نابريته وه، چونكه شاو به قوناغانى
شلى و رهقى و گازييدا ده رواو ريژه كهيه دامه زراوه هه رگيز كهه نايته وه له سه
نهم زهويه دا!.

پيغه مبهري پيشه واو دلسو زمان ﷺ ده فهرمووى (يا عجا كل العجب
للمصدق بدار الخلود وهو يسعى لدار الغرور) اخرجه ابن ابى دنيا واته: شاي
چهند جيگهيه سهيرو سه رسورمانه، به هه مو ماناي سه رسورمانيتى، بويه كى
مالي هه تا هه تايى به راست بزاني كه دواړوژو قيامت ته، كه چى هه ول و
تيكو شاني بريتي بى له دنيا په رستى و بو دونياى بوون و غرورى و كهه نرخ و
كهه ته مهن تى بكوشى.

ده گيړنه وه جارى پيغه مبهري خوښه ويست ﷺ راده وه ستى له سه
زبلدانى ده فهرمووى و هرن په له بكهه به لاي دنيا پارچه په روكيى رزيو و
نيسقانيتكى رزاو به ده ستى گرتبوو نه وه دنيايه، دياره مه به ستيشى نه وه بووه
كه به زرق و برقى دنيا فريو نه خوښ كهه بى به مايهيه بى ناگاييمان له خداو
به رنامه كهيه ههروهها نه وه ش ده گهيه نى عاقيبهت و چاره نوسى زينتهت و
ناده ميزاد هه رته وهيه له سه ره نجامى ژيانى دنيايدا.

ماموستاي خوښه ويست و رابه رمان ده فهرمووى (ان الدنيا حلوة خضرة

وان الله مستخلفكم فيها فلينظر كيف تعملون فاتقوا الدنيا واتقوا النساء) واته: بزنان به پرستی دونیا سهوزاییه کی شیرینه و خودای بالآدهست نیوهی لی کردۆته جینیشین و سهیرتان ده کاو بۆتان ده روانی ناخۆ چون کارده کهن، جامه ردی خودا بن و خۆتان پپاریزن له دونیا، نه کهن بی کهن به مایه ی گومر ابووتتان به وهی به ندادیه ت دونیان ب کهن هه تکی حورمه تیان م کهن ماف و حه قی خۆیانیان به نهی .

له کتیبی (ایها الولدی نیمیامی غه زالی له لاپه ره ۳۱-۳۲ نهم باسه ی تیا هاتوو ه... نه بو به کری شلبی ره هه تکی خودا له نئیمه و له ویش بی فه رموو یه تی خزمه تی (۴۰۰) مامۆستام کردوه و له خزمه تیان (۴۰۰۰۰۰) فه رموو ده م خۆیندۆته وه فه رموو ده یه کم هه لبژارد، به وهی که بی که مه میزان بوخۆم کاری پی ب کهم له بهر نه وه بیرم لینی کرده وه والیی حالی بووم که خه لاص بوون و نه جاتی منی تیا یه فه رموو ده که بریتیه له وهی پیغه مبه ری خۆشه ویست ﷺ

فه رموو یه تی به هه ندیك له نه صحابه کان (۱- اعمل لدنیاك بقدر مقامك فیها ۲- واعمل لاخرتك بقدر بقائك فیها ۳- واعمل لله بقدر حاجتك الیه ۴- واعمل للنار بقدر صبرك علیها ، و اذا اردت ان تعصى مولاك فا طلب مكانا لا یراك) واته: کاری که بۆ دونیا به نه ندازه و قه ده ری مه قام و پله و پایه ی خۆت ... کاری که بۆ پۆژی دوایی و قیامه ت به قه ده ر نه وه نده ی که تیا ی ده مینی ته وه واته (ماندو نه ناس به له تی کۆشان، چونکه پۆژی قیامه ت مانه وه ی تیا هه تا هه تاییه) کار بکه له پیناو دینی خوا به قه ده ر نه وه ی چه ند پیویستیت به خوا هه یه (دیاره هیچ پیداو یستیه کمان به بی کۆمه کی خودا دابین نابی، وه که له عه قیده ی طحاری هاتوو ده فه رموو ی: نه وه ی واحالی بی که یه ک چرکه بی

مۆلەت و کۆمەکی خودا دەتوانی بژیی ئەو کافر و بی باوەر بۆتەو (کار بکه بۆناو ناگری دۆزەخ بەقەدەر صبر و خۆراگری لێناویدا) (دیاره کەسی بۆ ماوەی چرکەیه کیش صبر و نارامی نیه لێناو ناگر بپنیتەو، دەی کەواته مانای وایه بەهەموو جۆریک دەست بەرداری گوناھ و تاوان و خراپه به) (جا ئەگەر دەتەوی لێخودای شکۆمەندو بالادەست هەلگەرپیتەو و عاصی بی داوای شوین و مەکانی بکه کەنەت بینێ (دیاره هیچ شوین و مەکانی نیه لێبەر چاری خودا نەبی، کەواته نەکی لێخودای گەرەت عاصی بی و پشتی تی بکهی) ...

به شی سیییهم

حه زه تی عیسی (علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام) فهرموویه تی دنیا داواکارو داوالیکراوه، نهوهی داوای رۆژی قیامت و ناخیرهت بکات، نهوه بهئیزن و خواستی خودا دنیا داوای دهکا ههتا بهش و بارو رزق و رۆزی خوئی بۆ تهوار دهکات، نهوهی داواکاری دنیایی و نهوه رۆژی دوایی و ناخیرهت داوا دهکا تاکو مردن پیی دهگا و ملی دهگری .

له فهرموودهیهکی قودسیدا هاتوه کهزاتی نازیز و شکۆمهند لهو کاتهی دنیایی بهدیهیناوه و خهلقی کردووه پیی فهرموو (یا دنیا اخدمی من خدمنی واستخدمی من خدمک) واته نهی دنیا خزمهتی نهو کهسه بکه، که خزمهتی ریگه و بهرنامهی من دهکات، نهو کهسهش بکه به خزمهتکاری خۆت کهدلی بهتۆوه خهریکهو له خزمهتت دایه .

موسای کوری یهسار دهلی پیغه مبهه صلی الله علیه و آله فهرموویه تی (ان الله عزوجل لم یخلق خلقا ابغض من الدنيا وانه منذ خلقها لم ینظر اليها) رواه ابن ابی دنیا واته: خوای گهروهو بالا دهست و شکۆمهند هیچ مهخلوقیکی بهدی نههیناوه و خهلقی نهکردووه وهک دنیا جیگهی نهو پهری توورهیی و خهشی بی، لهو کاتهی بهدیهیناوه و خهلقی کردووه بۆی نهروانیوه و سهیری نهکردووه .

ههروهها پیغه مبهه صلی الله علیه و آله دهفهرمووی (الهاکم التکاثر یقول ابن آدم مالی مالی وهل لك من مالک الا ما اکلت فافنیست ولبست فابلیت او تصدقت فابقیست) رواه مسلم . واته (الهاکم التکاثر) کهتایهتیکی سهههتای سورهتی (التکاثر) ه بهمانای (مهشغول بوون و خۆ خهریک کردن و شانازی کردن بهمال و کۆکردنوه و پیوه بهسترانهوهی)، دهلی نهی رۆلهی نادهمی لهبهرچی و

مدهغولی و لهغهفلته دای، چی مال و سامانی تویه ؟نهگهر هر نهوه نهبی
 کدهه یخوت و بهفهنای دهبیت و، نهوهی بهکالا و قوماشی ددههیت و لهبهری
 دهکسیت کهسرههجامی رزیوون و فریدانه، نهوهی دهیکهیته خپرو
 دهیبهخشیتهوه لهریگهی خودا بوټ دهمیټتهوهو مایهه بهختیاری و
 سهرفرازیته ..

ریوایهت کراوه جاریکیان هزرهتی سولهیمان، کوری داود (علی نبینا
 وعلیهما الصلاة والسلام) رادهبوری بهریگا بالنده سیبهریان لی کردوو زوریک
 لهنادهه میزاد و جنوکهکان لهدهسته راست و چهپیهوه، لهخزمهتیان لهو کاتهی
 کدههگن پیاویکی بهخواناسی لهبهنی نیسرائیلهکان، نهو پیاوه دهلی قهسهه
 بهخوا نهی کوری داود بهراستی خودای گوره مال و سامانیکی زور گهورهو
 ههزیی پی داوی، کههزرهتی سولهیمان گوئی ی لی دهبی دهفرموئی بهراستی
 (سبحان الله) بی لهصهحیفهو پهراوی مروټیکی نیماندار باشتره لهو مال و
 سهروهتهی دراوه بهکوری داود . نهو مولک و سامانهی دراوه بهکوری داودی
 بهسهردهچی و سبحان الله دهمیټتهوه .

ههروهها پیغهمبهه ^{صلی الله علیه و آله} دهفرموئی (ان الدنيا دار لمن لادار له ومال لمن
 لا مال له ،ولها یجمع من لاعقل له وعلیها یعادی من لا علم له، علیها یحسد
 من لا فقه له، ولها یسعی من لایقین له) .. واته بهراستی دنیا خانوو مالی
 پهکیکه که خانوو مالی نهبی، وه نهوهی مال بو دنیا کویکاتهوه، ههر نهو
 کهسده کههقل و ژیری نهبی، (مهبهست لهو کهسده کهبه دنیاوه خهریکه
 هیچ رهچاوی حق و قیامت ناکاو دنیای گرتوته باوهش و ههولی نهوهی
 ددها باشتریش لهباوهشی بگری) وه نهوهی ناگهریتهوه بهلای خودا دوور ناروانی

به لای قهبرو قیامه تا، جار له دواى جار له قولایى دنیا پرستی با شتر نوقم و نوغرو دهبى، هدر نهو که سه یه که عیلم و معرفه تیکى چاک و باشى نیه که بېى به مایه ی سودو قازانج بوى، وه نهوانه ی که بو دنیا حسوودى دهبه ن، نهوانن که فیهو تیکه یشتنیان نیه وه نهوانه ی کوشش بو دنیا پرستی ده که ن نهویه که یه قین و دلنیای نیه (به بوونى رزوى قیامت و به هشت و جهه ندهم... هتد.

هروه ها پیغه مبهرى خوشه ویست ﷺ فرموویه تی ناده میزادى نیماندار له بهینى دوو ترس و خوف دایه، ترسینکیان بریتیه له و کات و زه مهنه ی که رابردوه، نازانى ناخو خوی گه وره خیرو حسه نات و عیباده تی لی قهبول کردیه یان نا، وه ترسه که ی تریان له و کات و زه مهنه یه که ماوه نازانى ناخو خوی گه وره چی قهزا کردوه، بامروزه هول بدا بو قیامت و ناخیره تی، وه تاکو له زیاندايه کاربکا بو پاش ژیانى که مردنه، وه له کاتى گه نجیتى هول بدات بو کاتى پیری و به سالچوون بزائن و تى بگن دنیا بو شیوه خهلق کراوه به دى هاتووه وه شیوه ش بو ناخیره ت و قیامت به دیهاتوون و خهلق کراون، قهسم بهو که سه ی گیانمى به دهسته، له پاش مردن هیچ که س مؤله ت نادری هیچ چاره یى به دهسته وه نامینى وه له پاش دنیا هیچ شوین نی یه ته نها به هشت یا خود دوزه خ نه بى. ﴿۱﴾

حه زه تی عیسا سه لامى خوی لی بى فرموویه تی خوشه ویستیتى دنیا و قیامت له دلی ناده میزادى نیماندار به یه که وه کونایته وه وه ک چوون ناگرو نار له قاپیکا به یه که وه کونایته وه .

(روى ان جبریل علیه السلام قال لنوح علیه السلام نیا اطول الانبیاء

عمرای کیف و جدت الدنيا؟ فقال كدار لها بابان دخلت من احدهما وخرجت من الاخر) ربوایت كراوه هزرهتی جبرائیل (سهلامی خوای لی بی) فرموویه هزرهتی نوح (سهلامی خوای لی بی) نهی نهو پیغه مبهرهی ته مهنت له هه موو پیغه مبهران (علیهم الصلاه والسلام) دریزتر بسوه، چونت دونیا دیت؟ فرمووی وهك خانویك دوو ده رگای هه بی له ده رگایه کیان چوومه ژوره وه و له ده رگایه تر هاته ده ره وه .

له نیمامی هه سه نه وه ربوایت كراوه : فرموویه تی ﴿٢﴾ پیغه مبهر ^{ملائکة} علیهم السلام روژی هاته لای نه صحابه کان ره زای خوای لی بی فرمووی (نایا له نیوه هه یه بیوهی خوای گه وه کوره بی دلی له سه ر لابه ری و چاوی دلی ره وشه ن بکاته وه ، ناگادار بن و بیدار بنه وه نه وهی خواست و ره غبه تی دونیا بی ، دونیا دریزه ی ناواتی بی (واته طولی نه مه لی بی به دونیا) نه وه خوای گه وه دلی کوره ده کات، به پی ریژه نه ندازه ی ره غبه ت و طولی نه مه لی نه وهی خوا پرستیکی چاک بی به مانای زاهید بی له دونیا طولی نه مه لی نه بی به لکو ره غبه ت و نه مه لی کهم بی، به دونیا نه وه خوای گه وه فیتره علیمی ده کات به بی خویندن و فیترکردن، هیدایه ت و رینمووی ده بی به بی وه سیله و هژو نه سباب، بیدار بینه وه لیتره به و لا وه قوم و گه لی دینه گوره پانی ژیان، له پاش نیوه مال کونا که نه وه نیللا به زوری و کوشتن نه بی، ده وه مه ند نابن نیللا به فخر و شانازی ره زیلی نه بی، خوشه ویستی و مه حه بیه تیان بو دروست نابی، نیللا به دوا که وتنی هه واو ناره وو نه بی، جا نه گهر هه ری که کی له نیوه که وته نه و زه مان و روژه، سه برو نارام بگری له سه ر هه ژاری و نه گهر به شتوانی باخوی ده وه مه ند بکات، نارام بگری له سه ر یه قین و توره یی لیته وه ونه گهر به شتوانی

له نادابه كانى.....كه نيسرام

بچيٽه دونيائى خوشهويستيتى وانهوه، صهبرو نارام بگري لهسهر بي دهسهلاتى
نهگهر بشتوانى بابي بهدهسهتدار، نهو جوړه صهبرانهش گشتى تهنها
مهبهستى رهامهندى خوائ گهوره بي، نهوه خوائ ميهره بان پاداشتى په نجا
راست گوو صديقانى بي دههخشى . رواه ابن ابى دنيا .

ناتوانی بمینیتتهوه یا بهئاسودهیی و کامهرانی برییت ..جا شم لایهنه بهشه ماددیهی ههردهم پیویستی به ماددیات ههیهو دهبی، چونکه خوی له ماددیات بهدی هاتوووه وهك خۆل و كانزاكانی و ناو...هتد.نهو بهشه ماددیانهی كه گه ره کیهتی بو تهواو بوون و بهردهوام، بوون بهرهو ئاسوی دروست و تهواو، داپین کردنی پیداویستیه کانی شه مه ههردهم پیویستی به خۆراک و ناوو ههوا ههیه شه گه ره نه خۆش کهوت شهوه هه ره ده زمان چاره سه ریه تی که گشتیان له ئاسوو دونیای مادده دا کۆ ده بیتهوه و کۆبونه تهوه.

لایهنه که ی تری ناده میزاد پیک هاتوووه له روح و گیان، شه مه بهشه له مادده پیک نه هاتوووه، به لکو له فوویکی خودایی هاتۆته کاپه وهوه خهلق بسووه، که له ناسمانه وه راهاتوووه پیداویستیانی گه لی زۆرن که گشتیان هه ره له ناسمانه ون، واته له لایهنی خودای تاک و پاک و بی گه رده، جا ناده میزاد تاکو به رهو ئاسویه کی تهواوو پیک و پیک برهوا له تهواوی و چاکی و جوانی نزیک ده بیتهوه، گه ره کیه تی ههردهم پیویستیه کانی لایهنانی ماددی و معنهوی خوی داپین بکات واته هاویه یوه ند بی له گه ل زهوی و ناسمان، له گه ل زاهیری و باتینی، له گه ل لاشه و روح و له گه ل دونیا و قیامه تدا، نابه مه وه ناده میزاد ده که ویتته سه ره راسته فیه تره و سروشتی خوی و دهروونی ئاسوده ده بی و له نه خۆشیه کانی دهروونی و فیکری و روحی رزگاری ده بی و ژییانی پر ده بی له کامهرانی و دواوژوو عاقیبه تیشی هه ره پیروزی و به رزی ده بی له به هه شتی ناسمانی پر نیعمه ت و پله و پایه دا.

جا خه لکانیک له به ره زولم و سته م یا له به ره سه ره لیشیواوی و کۆله واری به دواوی ماددیات ده که وی واز له معنهویات ده هیئت، روو له زهوی ده کاو

په يوه ندى له گهڼ ناسماندا ناكات، وهك نه وه وايه له بهر خودا بپارېته وه و بلې خودايه بهش و باريكى باشى دونيايم پي بيه خشمو بهس، جا نهم جوړه ناده ميزادانه، نه هر له ژياندا ناسوده و كامهران نابن له بهر نه وهى روحيان فاسيد بووه، بهلكو له كاتى گيان دهرچونيشيان گيانيان بهر وناسمان ناچيټ پيروزو بهرز نابي ناكه ويته بهر په زامه ندى خوداي ميه ره بان و بهلكو داده شكېته وه بهلای مادديت و زهويدا بهلای نرمى و بي قيمه تيدا بهلای جهه نندهم و خشم و قينى خوداييدا، جا نهم جوړه كه سانه بهش و باريان لهلای خواى گه وره بونيه، له دواړو ژدا به دبخت و مال كاو و بي نرخ و داماو و زه بوون دهن له جهه نندهمى هتا هتايدا، خوا په نامان بدا بهر په حى خوى، نهم نايه تانهش ماناو واتاي مبهستى باسكراومان بو دهرده خن له وهى كه ناده ميزاد له دووبه شى سه ره كى پيك هاتون ماددى و معنه وي زاهيرى، و باتينى وهك خواى گه وره دهرموى **الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٧٧﴾ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ ﴿٧٨﴾ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ ﴿٧٩﴾ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٨٠﴾** (السجده ٧ - ٩) واته: ذاتى خودا نهو زاته يه كه هه موو

شتيكى به جوانترين شيوه بهدى هيناوه و ناده ميزادى له قور خلق كردوه، پاشان وه چه نه وهى گيړاوه له پريگاي پشتاو پشته وه به هوى ناوى مهنى يه وه، پاشان له روحى خويا فوى به لاشه كه يا كردوه، وه گوچگه و چاوو دليانى پيداوه له گهڼ نهو هه موو نيعمه تانهش كه مې ستايش و شوكرانه ي ده كه ن، وه كه سانتيكى تر هه ناسوى ژيرى و عه قليان فراوانه و دوربين و هو شيان

سينهو دلّو دهرورونى خۆيان پاك كردۆتهوهو بهنورى نيمان رهوشهنيان كردۆتهوه
پهيوهنديان ههيه لهگه‌ڵ زهوى و ناسمان، پيداويستيان لهههردوو لايهنى ماددى
و معهنهوى دابين دهكهن بهم هه‌لوئىسته راست و دروست و لهجىيه، عهقل و
ژيرى خۆيان نازاد كردووه، فيترهت و سروشتى خۆيان بهرهو پاكى هيناووه
ناسودهيان كردووه بههۆى پهيوهندى لهگه‌ڵ خالق و بهدى هينهريان خوره‌وشتى
خۆيانيان جوان كردووه، بههۆى تهقواوه دلّ و گيان پاكى و دهست و داوين
خاوينى و پروخوشى داب و نهريتiane، هه‌لوئىست و كارو كردارو گفتاريان
رهنگ ده‌داتهوه لهماناي (ربنا اتنا في الدنيا حسنة وفي الاخرة حسنة وقنا
عذاب النار) پهروهردگارو بهخشش و ره‌مهتت لهدونيوار قيامه‌تدا پيمان
ببه‌خشه بشمان پاريزه لهنازارو نه‌شكه‌نجهى ئاگرى جهه‌ننهم خوداي پاك و بى
گه‌رد وهك له‌مه‌خلوقى خۆى بى ئاگا نه‌بووه، بى ئاگاش نابى وه‌پشتيشى
له‌ئاده‌ميزاد نه‌كردووه بى حساب نه‌يهيشتۆتهوه به‌لكو چارى بيناو گوئى
بيستنى هه‌ميشه لىيانه پهروه‌رده‌يان ده‌كاو سه‌ره‌نجاميش زۆر به‌ووردى
حيسابيان له‌گه‌لدا ده‌كاو، هه‌ركه‌سه‌و به‌به‌ش و سزاي خۆى ده‌گه‌يه‌نى، جا يا
به‌لاى جهه‌ندده‌مايه يا به‌لاى به‌هه‌شتايه، كه‌سانىك هه‌ن لايه‌نه به‌ش و
باره‌كه‌ى مادديان فه‌رامۆش و ئيه‌مال كردووه، نرختىكى به‌هه‌قى خۆى يا
به‌ماناي خۆى بۆ دانين هه‌ر روويان كردۆته لايه‌نه روحي و معهنه‌ويه‌كه‌يان،
وه‌كو نه‌وه به‌شىكى ئه‌م نايه‌ته‌يان پشت گوئى خستبى و (فى الاخرة حسنة وقنا
عذاب النار) يان وه‌رگرتبى و روويان تى كردبى و واش حالين كه‌راستيتى
ئيسلام و خواناسين هه‌ر لاي ته‌وانه، كه‌سانى تر پى نه‌گه‌يشتوون .

له‌حه‌قىقه‌تدا نايىنى پيروزى ئيسلام روونى كردۆتهوه كه‌خواى گه‌وره

ئیمەى لەسەر ئەم زەویە بەدى هیناوه، تاكو بەرهو شارستانییتی و پیش كەوتن و هەنگاو هەلگیرین، بەناسمان و زەویدا بپروانین و نیعمەتەکانی زۆری هەمەچەشنەى تیان كەبۆمان پام و موسەخەر كراون، داوالیکراوین لى بکۆلینەوه تاكو گەورەبى خودای بى هاوتا زیاتر بەرچاو بخری بۆ عالمى فریشتەو جنۆکەو ئادەمیان.

ئەمە لایەنە کارو وەزىفەیهكى ئادەمیزادە، خۆى دەگرێتەوه لەمانای (رینا اتنا فى الدنيا حسنه) چونكە ئادەمیزاد بۆ عیبادەت و بەندایەتى و ئاوەدان كەردنەوه و بینا كەردن و جى نشینایەتى و خەلافەت بەدى هاتوو و خەلق كراوه، كەگشتى لەمانای كارچاكى و عەمەلى صالح دا كۆدەبیتەوه، لەپال ئیمان و باوەردا، جا كەسانىك ئەم وەزىفەو كارانەى خۆى پشت گوێ بخا، یا هەندىكى بكاو هەندىكى نەكا و هەولێ بۆ نەدە، یاواى لى حالى نەبى، ئەوه.

زولم و ستم لەنەفسى خۆى و خەلكانى تر كەردوو. چونكە دونیا مالى هەموو ئادەمیزادەكانە و ژيان تىیدا گشتى یە و هەمەلایەنە، هاو پەيوەندە گشت لایەنەکانى بەیەكەوه، ئەم جۆرە هەلوێست و ناحالى بوونە لەگومراى و سەرلێشیاوى گاورة دێرىنەکانى ئەوروپاوه هاتۆتە كایەوه بەناوى (رەبانیە) روویان كەردۆتە (خلوہ) خانەو ئەشكەوت وازیان لەدوونیا و ژيانى حەقیق هیناوه، بەگومانی خوا پەرستىهكى راست و دروست، بەلام ئایینى پیرۆزى نیسلام، خواى گەورە وادەى داوه بەپاراستنى پەيامەكەى و وەك خواى گەورە دەفەرمووێ (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) كەسى نەیتوانیوه و ناشتوانى بیگۆرێ و دەست كاری بكات هەردەم وەك رۆژى رووناك راستىهكان پیش كەش

له نادابه كانى.....كه نيسلام

به بهرەى ئاده ميزاد ده كات، وهك ره حمهت و نيعمه تانيكى خودايى، جا نهم نايينه پيرۆزه دونيائى گيئراوه به كيئلگه ي دوا رۆژ، وهك پيئغه مبهري خو شهويست ﷺ ده فهرمووى (الدنيا مزرعة الاخرة) ههروهه رهونهق ده داتهوه له ماناو واتاي (رينا اتنا فى الدنيا حسنة وفى الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) ..

ههروههه پيئغه مبهري سالارو سهردارمان ﷺ ده فهرمووى (لارهبانىة فى الاسلام) واته گو شه گيرى و خو دوور گرتن به ناوى خوا به رستى له نيسلام دانى به بهلكو له نيسلامدا هه موو دونيا خه لوه ي ئاده ميزادى نيمانداره نهك كون و قوژبنى به ته نهها .. وهك پيئغه مبهري خو شهويست ﷺ ده فهرمووى (الدنيا سجن المؤمن وجنة الكافر) واته دونيا به نديغانه ي نيماندارانه و به هه شتى بى باوه ران و كافرانه .. ههروههه پيئغه مبهري ﷺ ده فهرمووى (من لم يهتم بامر المسلمين فليس منهم) واته نه وه ي ئيه تمام به فهرمان و كارو كرده وه ي موسلمانان نه دات نه وه له موسلمانان نى به ..

پيئغه مبهري خو شهويست ﷺ (رحمة للعالمين) بووه، خو ي قودوه و پيش ره وي موسلمانان و خوا به رستان بووه، نه وه ي سيره ي ژيانى خو ئندينه وه ي بيخو ئننه وه، به روون و ناشكرابى به رچاوى كه وتوه، يابه رچاوى ده كه وي كه پيئغه مبهري ﷺ چهند ئيه تمامى به دونيا و ژيانى موسلمانان داوه، عه قليه تى كو كرده وه ته جيئى موسلمانانى چهنى فراوان بووه، ههروههه عه قليه تى ئيدارى و به ريوه بردنى چهنى له پيش كه وتن و زانيندا بووه، ههروههه عه قليه تى ته نزييم و ريك خستنى له وه پهرى حيكمهت و فراوانى ودانايى دابووه .. هتد .. ئا نه مانه ي ماناي (رحمة للعالمين) يان ته واو كرده وه، ئا نه مانه

بونه ته مايه ي هيدايت و رحمت و بهره كوت له نيوان موسلماناندا نه گهر واز له مانه بهيئري نه وه ماناي (رحمة للعالمين) لي تيك ده چي و هله ده وشيته وه ..ته ناندت هه ندي له مه سيحيه ديرينه كان ناييني ئيسلاميان به دونيا ويست (علماني نه مړو مانا) ده زاني بويه پي رازي نه بوون، گوايه نه وان خواويسترو قيامت ويسترن.

با نه و راستيه شان له بير نه چي كه دونيا كي لگه ي دوا روژ و قيامت بي باشه، نه وه ي چي نه چيني چ بدرويته وه ؟ نه ي نه وه ني به خوداي شكومند ده فهرمووي (ليس للانسان الا ما سعي) واته ناده ميزاد هيچي بو ني به ته نها كوشه كه ي خزي نه بي دياره نه م كوششه ه هر له دونيا به نه ك قيامت ..ته دي نه وه ني به خوي گه وړه و بالاده ست ده فهرمووي (وقل اعلموا فسيري الله عملكم ورسوله والمؤمنون) واته :بهرموو بلي كاريكهن و كوشش بكهن، لي ره به ولاره خوداي شكومند و پيغه مبه ره كه ي و نيمانداران چاويان به كاره كانتان ده كه وي ..

باشه نه گهر ناده ميزاد ده سلاتي نه بي له دونيا ده ست له ماناي ده سلات بكي شيته وه كه ي زولم و سته مكاري ديكتاتوراني پي له به ين ده چي ؟ ! كه نه مرو فهرمانيكي خوداي به .. كه ي چاره ي هه ژاراني پي ده كړي ؟ كه ي يا چون موسلمانان به ره و براي ته ي و ناكارو ناداب و خوره وشتي ئيسلامه تي پي دي ؟ .. كه ي ده تواني خه لكان له به ندي ته ي مه خلوق رزگار بكاو له حاكمايه تي خودا حاليان كاو تيبان بگه ي نه ي ؟ .. كه ي و چون نه مرو فهرمانه كه ي خودا كه له قورثانا به يان كراوه به جي يان بگه ي نه ي .. كه ي يا چون ده تواني نه مرو فهرمانه كاني پيغه مبه ر ﷺ به جي بگه ي نه ي ؟ .. كه ي ده تواني يا چون

له نادابه كانی..... ګه نیسلام

ده توانی وه لآمی پرسیاره كانی خودا له روژانی مه حشه رو قیامه تدا وه لآم
بداته وه .

جا به راستی حالی بوون له مانای راستی نیسلام و کاری کړنی ، ژیان
دینیتته وه سهر باشرین ریڼه ی خوی ، هه موو لایه نه كانی ده بوژینیتته وه و بهره و
ناسویه کی گه شاهو و پیشکه وتن ده بهیننی ، له گهل هه موو کات و زه مانیتکدا ..
شارستانیتی هاوچهرخ رزگار ده کا له تنگ و چه له مه كانی و بهره و کامه رانی
هه میشه یی ده بیات ..

لیړه دا هاتینه کوټایی زغیره ی دووه می نادابه كانی نیسلام ..

ربنا لاعلم لنا إلا اما علمتنا انك انت العليم الحكيم ..

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم .

زنجیره‌ی سیب‌ه‌م

بيداربوونهوهو لهخهوهلسان :

بيداربوونهوهو لهخهوهلسان وهك نيعمهت و بههرهيهكى خودايى يه، لههمان كاتيشا نايهت و نيشانهيهكه لهنايات و نيشانهكانى خوداي تاكو پاك، بهلگهوه دهليليكي رهوشه و گهروهو ناشكراشه، لهسهر دهسهلاتى بى پايانى و بى سنوورى زاتى شكومهندى بالادهست، لههمان كاتيشا دهرس و وانديهكه لهلايهنى پهروهده گارهوه بو بنده و نادهميزادهكان كه ههردهم بيريان دهخاتهوه ناوها خوداي بالادهست زيندووتان دهكاتهوه لهپاش مردن، له روژى قيامهتدا

زاتى شكومهند پهروهردگار دهفرمووى وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ أَلْيَلٍ لِبَاسًا

وَأَلْتَمَّ سُبَاتًا وَجَعَلَ الْهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾ (الفرقان ٤٧)، واته : زاتى پهروهردگار

خويهتى بو نيوه نهم ياسايه قهشهنگ و جوانهى كهونى دابين كردووه شهوى گپراوه بو تان بهپوشاك و نوستنى داناوه بو نيسراحت و پشوودان و روژيشى گپراوه بهمايهى گهران بهدواى ژيوارو كار كردن ... جا لهسهر نادهميزاد پيوسته كه بهياني دهكاتهوه، زاتى پهروهردگارى ياد بكاتهوه و پشتمى پى بيهستى، بهم ههلويست و بيرهوه پيشوازي له بهره بهيان بكات لهو كاتانهى كه هوش و بير ساف و بى گهردهوه عقل و ژيرى دهركاى خستوته سهر پشت و لاشهوه بهدهن چروست و چالاكه.

چهند خالیك له نادابی بیډار بوونه وه، له خه وهه لسان :

۱- پټویسته ناده میزادی موسلمان به یانیه که هی زوو پیتش (طلوع الشمس) و پیتش نه وهی ناسوی رۆژ هه لات به رو رونی بی له خه وهه لبستی، تا کو سووده کانی روحی و گیانی چه نگ که وی، ته ندروستی به دهن و لاشه ی له جی بی و کاتیکی چاک و پیروز و باش و صافی له کیس نه چی، سوودی لی وه ریگری بۆ عیب سادته و .. زیر کرو طاعهت و به ندایه تی و خویندنه وه و دیراسه کردن و گه لی سوودی تر .. هتد خوی بالاده ست له م باره وه ده فهرمووی کائوا قلیلا من الیل ما یجعون ﴿١٧﴾ و بالاشخار هم یتغفرون ﴿١٨﴾ (الذاریات ۱۷-۱۸) زاتی په روه ردگار باسی سیفه ته کانی به هه شتیان ده کا، که به وهی وه به و پله و پایه وه، به و به هره خوایی به گه یشتون، به کی له م سیفهت و کارانه ی نه و نیماندارانه نه وه بوو خه وکی نه بووینه، زور عیشقه نوستن و پال دانه وه نه بووینه به لکو که می له شه و پال که وتوون به یانیانی زور زوو، پارشیوه کان جیگای خویان جی هیشتوه روویان کردو ته خوداو شه و نویژ و ته وه و استغفاریان کردوه .

۲- به که م شتی که له به بیرو هوش و دل و زمان دابی یاد و زیگری خوی گه وره به بریارو دان نانه به تاك و ته نیایی خودای بی هاوتا و پارانه وه و دوعا له بهر کردنیانه .. وه که له پیغه مبه ر ﷺ گیردراوه ته وه له کاتی له خه وه هه لسانیا فهرموویه تی (الحمد لله الذی احیانا بعدما أماتنا والیه النشور) رواه البخاری، حممدو سه ناوستایش بۆ نه و زاته په روه ردگاره ی که زیندوومانی کرده وه پاش نه وهی که مراندبوومانی، گه رانه وه و کو کردنه وه شمان هه ر بۆ لای

نهوه له روژى زيندوو كردنه وه و قيامه تا .. حيكمهت له و دو عايهش گه لى زوره
يه كى له وانه خو مانان بير ده خاته وه و خوا مان ياد ده خاته وه و مردن و
دواروژمان نيشان ددهار و فيرى نه وه مان ده كا كه پيشنياره كانى نه فس و شيطان
پيشوازي لى نه كه مين، كاتى كه ده لين دهى مه جاله و قول و باسكى لى هه لكه و
له حه رام و حه لال مه پرسه رهش و سپى مه ناسه و ژيان هه ره نه و رويه .. وه گه لى
وانه و ده رسي تيايه .

۳- پاش هه لسان و يادى خودا رو وه و پا كى و خا و ينى ببين،
ده ستويزيكي جوان و پا ك و خا و ين و دروست بشوين و پاشانيش نويزيكي
بهوشيارى بير وه نه نجام به دين به و په رى نه ده دب و ويقارو خشوعه وه، له نه بو
هوره بيره ريو ايه ت كرا وه كه پيغه مبه ر ﷺ فرموويه تى (يعقد الشيطان على
قافيه رأس أحدكم اذا هو نائم ثلاث عقد يضرب على كل عقدة عليك ليل
طويل فأرقد فان استيقظ وذكر الله تعالى انحلت عقدة فان ترضا انحلت عقدة فان
صلى انحلت عقدة فاصبح نسيطا طيب النفس والا اصبح خبيث النفس كسلان)
متفق عليه واته: شيطان له لاي سه روى هه ريه كى له ني وه (واته له قاقولى) سى
گرپى لى ددها كاتى كه نه و نوستوه له و اتاو ماناى هه ريه كى له م گرپيانه
كه كا بر اى نوستوه و اتى ده گه نينى بوخوت پال ده وه و شه و يكي دور و ديژه، جا
نه گه ر بيدار بو وه و و زي كرو يادى خواى كرد نه وه گرپيه ك ده بيتته وه له شى
كه مي ك سو ك ده بى، جانه گه ر هه ستاو ده ست نويزيكي شى شوش نه وه گرپى
دوه ميه ش ده بيتته وه له ش و به ده نى با شتر لى سو ك ده بى، جانه گه ر نويزيكي شى
كرد نه وا گرپى سى هم ده بيتته وه، كه نه و به يان يه ي كرد وه گيانى پا ك و خا و ين
ولا شه يه كى چوست و چالا ك و روحيكى ناسوده بى ده بى به پيچه و انه به يانى

بهنه فس و گيانىكى پيس و به لاشه و به ده نيكي گران و ته پ و ته مبه ل
ده كاته وه)

4- خونه گر خاندن و كه له كه و هرنه گيژان، له پاش و هئاگا هاتن و بى
داربوونه وه له خه و، به وهى بلى ي دهى هيشتا زوه، نيس تاكه ده ميكي تر
هه لده ستم چونكه له وانديه دووباره خه و بتباته وه بكه ويه دونياى خه وه وه
تاكاتا نيكي زور درهنگ و هئاگانه يى ي بى به مايهى نويزو چوون و كات
له ده ست ده رچوون ، له ناموزگاريه كى پيغه مبه ر صلى الله عليه و آله هاتوه فرموويه تى نهى
فلان زور مه خه وه چونكه نه وهى زور بخه وي له روژى قيامت فه قيرو هه ژار
ده بى .

5- ته مبه لى له خو لادان، له كاتى هه لساندا، جا له بهر سه رما بى، يا
بوژان بى يا له بهر هه ر شتيكى تريبى .

6- خو لادان و نه چوونه وه بو سه ر جى ي نووستن، پاش بيدار بوونه وه
له بهر به يانى زودا كه هه ستي به نوميدى خه وه نويزه كه به جى بگه ينى
كه مايهى شلى و خاوى و په لهى نويزه كه يه تاكو زووتر بگه ريته باوه شى خه .

7- شوشتنى دم و ددان و خاوين كردنه وه يان، به شيويه كى ته ندروستى
و سوود به خش، جايا به سيواك و ناو يا به فلچه و مه عجون كه مايهى لادانى
بوئى ناخوشى ناو ده م بى، له هه مان كاتيشا پاريزگارى بى بو ددانه كان،
له خه ديجه وه (ره زاي خواى لى بى) پيغه مبه ر صلى الله عليه و آله كاتى له خه و هه لساوه ده مى
به سيواك پاك كردو ته وه) (كان رسول الله اذا قام من النوم يشوص فاه
بالسواك) متفق عليه .

8- بى دهنگى پاراستن و نه كردنه هوسه و هه راو غه لبه غه لب له كاتى

حه مدو ستایش بۆ ئەو خودایه ی که گیانی گهرانده وه لاشهویه ده نیکی ساغ و باشی پیدام که مایه ی عافیه ت بۆ بۆم مۆله تی دام که زیکرو یادی بکه م .
ههروه ها له عانیسه (رهزای خوای لی بۆ) که پیغه مبه ر سَلَامٌ عَلَيْهِ فه رموویه تی هیچ عه بدو به نده یی نییه له و کاته ی که خودای گه وره روح و گیانه که ی بۆ ده گهریته وه بلی (لا اله الا الله وحده لا شریک له، له الملك وله الحمد وهو على کل شی قدير) نیلا خوای گه وره له گونا هه کانی ده بووری نه گه ر هه ندی که فی ده ریاش بۆ رواه ابن السنی .

نادابی ده ست به ناوگه یانندن (قضاء الحاجة)

بریتیه له بهرێ کردنی پاش ماوه ی خوارنده کان له زگ و پخۆله وه له ریگه ی کۆم و مه جالی به ول و میزه وه ، دیاره نه و پاش ماویه ئیش و زیانه بۆ به ده ن و بزگاریبون لیبه وه په حه مت و نیعمه تیکی خوای گه وره یه بۆ نه وه ی لاشه و به ده مان به هه میشه یی به چاکی و ساغی بمینیته وه ، دووری له نه خویشیان، ریوایه ت که راه پیغه مبه ری خو شه ویست سَلَامٌ عَلَيْهِ کاتی که له ئاوده س خانه ده رده چوو ده ی فه موو (الحمد لله الذي اذاقني لذته، وابقى في قوته ودفن عني اذاه) رواه عن ابن عمر الطبري وابن السنی) واته: حه مدو ستایش بۆ خودای گه وره و میهره بان نه وزاته ی له ززه تی خو ی پی چه شتم و له هیزو ده سه لاتا له بن نه هاتوه وه نه زیه ت و ئیش و نازاری خو ی له سه ر لادام.

هه ندى نادابى تاييه ت به ئاوده ست خانه :

۱- ته نكيد كردن و دنيا بوون به وهى كه ئاوده ست خانه كه چۆله و كهسى تيا نيه و له شوينى كه خه لكان زۆر به سه ريه وهن له ده رگادانى و چاوه پروان كردن له لابه لاي (ئه ده ب خانه كه) تا چۆل ده بى و ئي حراج نه كردنى خه لكان به زۆر له ده رگادان و راوه ستان له نزيك و به رامبه ر ئاوده ست خانه كه يانه گه ر ديتت كه سانى هه ن چاوه رى ده كه ن ئيتر پى ناوى تۆ له ده رگاكان بدهى دياره به تال نيه، ئه و كاته سه رى خۆت ده گرى و پيش كه سانى ناكه وى كه له پيش تۆدا بوئه ومه به سه له وى وه ستاون، جائه گه ر ويستت چا كه و خي ر بكهى كه سى دواى خۆت پيش خۆت خهى له و كاتهى كه نۆره ت هات نه كهى بلى فه رموو چونكه ماناى ناخۆشى لى و هه رده گيرى به لكو بلى برا گيان تۆ به چۆ له پيشدا خۆت نه جات ده.

۲- كاتى كه ده چي ته ناو ئاوده ست خانه پيوسته به پى چه پ به چي ته ژوره وه، له نه نه سه وه گي ردا وه ته وه كه پيغه مبه ر ﷺ كاتى كه ده چوو سه ر پيشاو دهى فه رموو (اللهم انى اعوذ بك من الخبث والخبائث) متفق عليه واته: نهى خوايه من په نا به تۆ ده گرم له پيسايى و پيسه كان (مه به ست له جنۆ كه كانى نيرو ميه).

۳- ههروه ها له دوعاى ده رچوون له ئاوده ست خانه له نه نه سه وه (ره زاي خواى لى بى) گي ردا وه ته وه كه پيغه مبه ر ﷺ كاتى ده رده چوو دهى فه رموو (غفرانك، الحمد لله الذى اذهب عني الاذى وعافاني) رواه ابن ماجه واته: نهى خوايه گيان داواى لي بوردنست لى ده كه م، سوپاس و ستايش و هه مدي ئه و

له ناده بکاني.....که نيسلام

خودايه ده کم که نیش و نه زیه تی له سه ر لادام و لای بر د، عافیه ت و نه ندروستی چاکی پی به خشیم.

۴- نه گه ر ناده میزاد له ماله وه بوو جل و بهرگیکی سوک و ساده له بهر بکات، له کاتیک که ده چی ده ست به ناو بگه یه نی نه ک جل و بهرگی زۆرو شل و شوپ ناگاداری نه و پۆشاک و بهرگه بی له پاک و خاوتنی، له وه ی خۆی جوان بشۆری و خۆی بپاریزی له پشکه میزو بیسای.

۵- خۆلادان له وه ی قیبله بکهوته پرووه پی شه وه یا پشته وه له نه بو نه یوبی نه نصاریه وه که پیغه مبه ر عَلَيْهِ سَلَّمَ فه رموویه تی (اذا اتی احدکم الغائظ فلا یستقبل القبلة ولا یولها ظهره شرقوا او غربوا) متفق علیه واته: هه ریه کی له ئیوه نه گه ر چووه سه رپی شاو، پیش و پاشی نه خاته پرووه قیبله پرووه رۆژه لات یا رۆژ ناوا، دانیشی، نه مه له کاتی که نه ده بخانه نه بی و حاجز نه بی به تاییه تی له شوینانی چۆل.

۶- هه لنه گرتنی شتی پی رۆز وه ک شتی که ناوی خوای له سه ر نوسرابی، یا نایه ته کانی قورپانی له سه ر نوسرابی له کاتی چوونه ناو دهسته وه

۷- دلنیا بوون له داخستنی ده رگای ناوده ست خانه له کاتیکدا که له ژووری ناوده ست خانه که یای.

۸- خۆه لنه کردن و یا جل و بهرگ دانه خستنی له پیش نه وه ی بگه یته سه ر شوینی ده ست به ناو گه یاندنه که له عانی شه وه (په زای خوای لی بی) پیغه مبه ر عَلَيْهِ سَلَّمَ فه رموویه تی (من اتی الغائظ فلیستر) رواه ابو داود واته: هه ریه کی به ره و ناوده ست خانه رۆیشت باخۆی ستر بکات (۳).

۹- نه روانین و چاو لادان له سه رکردنی عه وپه ت، چونکه خوای گه وره

له هه موو كهسى شايسته تره به شهرم و حهيا لى كردنى .

۱۰- قسه نه كردن له كاتيكدا كه له ناوده ست بيت و سه لام نه كردن و وه لام

نه دانه وهى، له كورپى نيمامى عومه ره وه (ره زاي خواى لى بى) فه رموى (مر

رجل بالنبى وهو يبول فسلم عليه فلم يرد عليه) رواه مسلم واته: پياوى

رابطورد به لاي پينغه مبه ر ﷺ له وكاتهى ميزى ده كرد جا سه لامى لى كرد

پينغه مبه ر ﷺ وه لامى سه لامه كهى نه دايه وه .

۱۱- به پيوه ميز نه كردن بۆنه وهى پرورشكى ميزت پى نه كه وى،

له عاتيشه وه فه رمويه تى (من حدثكم ان رسول الله بال قائما فلا تصدقوه)

رواه احمد واته: نه وهى قسهى بۆكردى كه پينغه مبه رى خوا ﷺ به پيوه ميزى

كردوه پى باوه ر مه كه .

۱۲- ده ست شۆرين له پيش تاره تا بۆ نه وهى نه بى به مايهى گواستنه وهى

نه خوشى ههروه ها پاش تاره ت ديسان ده ستمان بشۆرين به ناوو سابون .

۱۳- هه ولده ين به ده ستى چه پ تاره ت بكه ين و خۆمان پى خاوين

كه ينه وه، ده ستى راستيش بۆ نان خواردن و سه لام كردن و دۆقه كردن و كارى

پيرۆز به كار به ينين .

۱۴- دلنيا بوون له نه جات بوونى ته واو له پيسايى، به جى گه ياندنى پاك و

خاوينى و شۆرين و ته هاره تى شه رعى .

۱۵- پاك كردنه وهى شوينى ناوده ست خانه كه به ناو پيسا كردنى، پاش

به جى گه ياندنى قه زاي حاجه ت .

۱۶- مامۆستايى دهى گيپراوه دهى گوت من له حه قى نه و ره حمه ت و

نيعمه تهى خواى گه و ره كه نه جات بوونه له پاشه رۆك و پيسايى ته واو حالى

نەبووم، تاکو تووشی نەخۆشی مایەسیری نەبووم کە التهاباتی دوا ریخۆڵەییە بەمانای کۆم، کەنەم نەخۆشیە زوو زوو تەنگاوی دەکردم کەبچم خۆم نەجات بدەم، جا لەوکاتەمی کە دەچووم بەو پەری نازارو تەقەلای لەهیچ شتی پزگارم نەنەبوو، وام لێ هات بەو پەری سەخڵەت و نارهەتی داکەوتم، ئەوکاتە بیرم دەکردەو دەم ووت بەخوا ئیحتیماله بۆیە وام لێ هاتیبی لەکاتی لەش ساغیمدا سستیم کردبێ لەشوکرانەمی خودا لەسەر ئەم پزگاربوونە، ئای کەسانی کە لەش ساغن قەدری ئەم پەحمەتە خوداییە نازانن، نازانن ئەگەر خودا نەجاتیان نەدات زگیان دەبێ بەعەمباری پیسایی، ئای ئەگەر ئەم جاره خودای گەورە چاکی دەکردمەوه شەرت بایە شوکرانەمی خودام لەبیرنەکردایە.

نادابی دەست نوێژ

دەست نوێژ مەرج و شەرتێکە بۆ بەجێ گەیاندنی نوێژی دروست و تەواو، کە بریتییە لە پاک کردنەوەی ئەندامە زاھیر و دیارەکان وەک دەست و دەم و چاوی و باسک و پێیەکان، بۆ خۆئامادە کردن بۆ چوونە ناو نوێژ یەکی لە مامۆستاکان دەفەرمووی بزانە کە تۆ دەست نوێژ هەڵدەگری دەچیتە زیارەت و مقابە لەی پەرورەدگارت جالەسەرته تەوبە بکەیت و بەدڵ و بەگیان بگەریتتەووە لای، چونکە پاک و خاوینی لەشی داناو بەئاو کە پاک بیتتەووە، لەپێش ئەوەی کە پاک بیتتەووە لە گوناھ و تاوان.

قال النبی ﷺ عن الوضوء (من توضأ فاحسن الوضوء خرجت خطایاه من جسده حتی تخرج من اظفاره) رواه مسلم واته: ئەوەی دەست نوێژ بشوێژی بەباشترین شیوێ، ئەوێ گوناھ و تاوان و خەتایەکانی لە لاشەو جەسەدی دەردەچن هەتا کو لە نینۆکەکان تێدەپەرن، خواپەرستە چاکەکانی پێشین هەولیان داوێ هەردەم دەست نوێژیان ببی چونکە هەستیان بەبەرە کەت و فەزلی کردووە

هەندی لە خالەکانی نادابی دەست نوێژ :

۱- لەسەرەتای دەست نوێژە کە ناوی خودا بەهینێ بە (بسم الله الرحمن الرحيم) پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی (لا وضوء لمن لم يذكر اسم الله تعالى) واتە: دەست نوێژ نابێ بۆ کەسی، ناوی خودای لەسەر نەهینێ، هەر وەها لەفەرماشتیکی تردا دەفەرمووی هەموو شتی یا هەموو کساری ئەگەر (بسم

له نادابه كانی.....که نیسلام

اللهی له سهر نه کړی دوا بر او بوی بهره کت ده بی (روی ابو داود غیره بسنده عن رسول الله ﷺ قال کل امرؤی بال لا یبدا فیہ بسم الله الرحمن الرحیم فهو اقطع) اری قلیل البرکه.

۲- بی دهنگی و ناماده بوونی دل و نیهت هه بوون، له وکاته ی که ده دست نویژه که ده شو ی تا کو ده دست نویژه که ته او و دروست بی و له خپرو بیرو په حه ته که بی بهش نه بیټ.

۳- به کارهینانی دار سیواک له کاتی ده دست نویژ شوشتنه کانا، چونکه مایه ی پاک و خاوینی دهم و زاره و مایه ی په زامه ندی خوا ی په روه رد گاره، له نه بو هورهیره گیر دراوه ته وه که پیغه مبه ر ﷺ فرمو ویه تی (لولا ان اشق علی امتی لأمرتهم بالسواک مع کل وضوء) رواه البخاری واته: نه گهر مایه ی نه زیهت و مه شه ققهت نه بایه له سهر نو مته که ما شه او فرما نم پی ده کردن که سیواک به کار بهینن له گه له هه موو ده دست نویژه کانا، له م فرمو وده یه وه دهرده که وی که نیسلام چند گرنگی داوه به پاک و خاوینیسه وه و چه ند گرنگی داوه به لادانی نه زیهت و مه شه ققهت له سهر موسلمان.

۴- قسه و پیکه نین نه کردن و ده دست گه مه و یاری و سوجهت نه کردن له کاتی ده دست نویژ شوشتندا.

۵- ده دست شو رین و ناو له دهم و وردان و یابلین دهم و لوت ناو تیا پامالین سی جار، هه روا گو ی پاک کردنه وه و مه سح کردنی دیوی ناوه وه و دهره وه ی، پاشان شو رینی رو خسار ناو پیا جاری کردنی سی جار پاشان شو رینی باسکه کان تا نه نیشک و سی جار ناو پیا جاری کردنی، پاشان مه سحی سه ر بکهین که بریتیه له ده دست ته ر کردن دوا ی داهینانی به به شیک له سه رمان، نه وسه

شۆرىنى هەردوو پى بەگۆزىنگە كانىشەو بەشىوہە كى چاك و پاك و خاوتىن و ھەولڈەين زياتر لە شوپىنى واجبە كەى بشۆرىن .

عن ابى هريرة ان الرسول(ص) قال (الا ادلكم على ما يحو الله به الخطايا ويرفع الدرجات قالوا بلى يا رسول الله ، قال اسباغ الوضوء على المكاره وكثرة الخطى الى المساجد وانتظار الصلاة بعد الصلاة فذلكم الرباط فذلكم الرباط) رواه مسلم واته: لەئەبو ھورىرەو ھە پىغەمبەر ﷺ فەرموویەتى، ئایا کارىکتان نیشان بەدەم، كەبىى بەمايەى ئەوہى خواى گەورە گوناھە کانتان پى رەش بکاتەو ھە پلەو پایەتان پى بەرز بکاتەو؟ ووتیان بەئى ئەى پىغەمبەرى خودا ﷺ، فەرمووی دەست نوێژ شۆرىنى چاك و پاك و پوختە و زۆر ھاموشۆ کردنى مزگەوت و چاوەروان کردنى نوێژ لەدواى نوێژ، بەوہى پىشى بانگدان نامادەبى لەمزگەوتدا، ئانەمە بۆ ئىوہ رىباتە ئانەمە بۆ ئىوہ رىباتە، واته وەك سوارىكى چاك و باشە كە جىھاد و تىكۆشانى پى بکەیت لەپىناو رىگەى خوادا يا بلىين ئەمە مايەى بەرزى و پىرۆزىسەو پەيوەندبوونىكى پتەو باشە لەگەل پەروەردگارە .

٦- ئاو پىا بەسەربردنى ھەموو بەش و ئەندامە كانى كە پىوستان بشۆرىن بەشىوہە كى چاك و پاك ئەك شۆرىنى بەشىكى و پشت گوى خستنى بەشەكەى تر، يا شۆرىنى ھەندىك و پاشان بە دەست تەراپى ئەو شوپىن بەشوپىنى ترى نەشوراو دەستى پىا بىخىنى وەدلىيا بوون لەئاو جارى كردن بەسەر پىست و تەواو تەركردنى، دەست پىا ھىنانى لەگەل ئاو پىا کردنى بۆئەوہى بەچاكى و پاكى تەرىبى و خاوتىن بىيتەوہ، ھەروہا ناوبەينى پەنجە كانى دەست و پى، دەبى ئەوشوینانەش بە جوانى بشۆرىن، لەئەنەسەوہ پىغەمبەر ﷺ دىتى پىاوى پىتى خۆى بە جوانى نەشۆرىبوو پىتى فەرموو(بگەرپۆہ دەست نوێژەكەت جوان بشۆرە) نىمامى نەبوادا و نەسانى رىوايەتیان کردوہ .

۷- دوعای پاش دهست نوښه فراموش نه کین، له ټیمامی عومره وه که پیغه مبر صلی الله علیه و آله فرموویته (هریه کی له ټیوه نیه دهست نوښه کی باش بشوری پاشان له دهست نوښه که ی بوه وه بلی (اشهدان لا اله الا الله وحده لا شریک له واشهد ان محمد عبده ورسوله اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین) ټیلا هره هشت ده رگاکانی به هه شتی بوده کر ټیته وه، تا کو پی پی بچیته ژوره وه به هر کامیان که خواستی لیته تی) ټیمامی ترمذی ریوایه تی کردوه .

۸- سوننه ته له پاش هره دهست نوښه شوړینیکا، دوو رکعات نوښی سوننه تی دهست نوښه بکه یت نه گهر نه که وتبیته کاتی نوښی راتبه کان (که نوښه سوننه ته کانی به رو دوی نوښه واجبه کانت) پیغه مبر صلی الله علیه و آله فرموویته (هریه کی له ټیوه دهست نوښه بشوری پاشان دوو رکعات نوښی سوننه بکات به بیډاری هوش و بیر ه وه و به ناگایی دل و هه سته وه ټیلا شایسته ی به هه شت ده بی).

۹- سیّ باره جاری کردنی ئاو به سر نه ندامه کانی که شایسته ن بو شوړین له دهست نوښه، سوننه ته به لام زیاتر نه مادام پیویست نه کات، چونکه ده بی به مایه ی ئیسرافی ئاو، پیغه مبر صلی الله علیه و آله خۆشه ویست نه هی لی کردوه، وه که فرموویته ته وه ی له سیّ مسته ئوی زیاتر به دهم و چای دابکات له دهست نوښه که یا، نه وه زیاده ره وی کردیه له ئاو سهرف کردنا^۴.

۱۰- هه ولېده ین دهست نوښه کانتان بیار ټزین، خۆمان دوو بگرین له بی دهست نوښی له هه موو کات و ساتیکا، له نه نه سه وه پیغه مبر صلی الله علیه و آله فرموویته (ان استطعت ان تکون ابدا علی وضوء فافعل) واته نه گهر

^۴ نه گهر به سیّ مسته ئاو خاړین نه بزه، پیویسته به له دهست نوښه شوشتن، بی نیت هینان چلکه که خاړین بکاته وه ټینجا دهست نوښه هه لېگریته.

دهتوانى بهه مېشه يى دهست نوټوت بېى و دهست نوټو بشورى نهمه خوت بى دهست نوټو مه هيلمه وه، دياره نهمرؤ الحمد لله ناو زوره و باهه ولده ين بهه مېشه يى دهست نوټومان بېى، جار له دوا جار بېشورى نه وه بابه دهست نوټو ه وه همردهم زمانان تهر بى به و يردو يادى خودا، رى له چى ناگرى و مايه ي پيرؤزى و بهرزيه، په شيمانى و نه دامه تى همرگيز به دوا دانايى، له كتابى (التذهيب متن الغاية والتقريب) له فيقهى الشافعى دا كه دكتور (مصطفى نوسيتيه وه) داهاتو وه له باره ي فهرزه كانى دهست نوټو و سوننه ته كان، فهرزه كانى دهست نوټو شه شن.

۱- النيه: نيته هينان له كاتى دم و چاو شورينا.

۲- روخسار شورين.

۳- شورينى دهست تاكو نه نيشك.

۴- مهسح كردنى به شينك له سهر.

۵- شورينى پيه كان تا گوزينگه كان.

۶- يه كه له دواى يه كى نه و خالانه ي باس كران به شيويه كى ته رتيب و

ريك، به جى نه گه ياندنى خالى لهم خالانه، ده بيته هوى دانه مه زاندى دهست

نوټو كه.

ھەرۆھە سوننەتەکانی دەست نوێژ (١٠) سوننەتن :-

- ١- ناوی خودا ھێنان وەك بَلِّين بسم الله الرحمن الرحيم.
- ٢- شۆزینی ھەردوو دەست پێش ئەوێ بھەیتە ناو ئاوی جامەكەئێ كە دەست نوێژی پێ دەشۆزیت.
- ٣- ئاو لە دەم وەرکردن (المضمضة).
- ٤- ئاو لە لوت وەردان یالوت شۆزین (مەبەست لە ئاوەوەئێ) (الاستنشاق).
- ٥- مەسح کردنی یا دەست ھێنان بە تەری بە سەر ھەموو سەردا، واتە مەسح کردنی گشت سەر.
- ٦- مەسح کردنی (دەست تەری پیا ھێنان) بە گۆیچكەکانا بە ئاوەوە بە دەروەیدا.
- ٧- دەستی تەری ھێنان و بردن بە ئاوەردینی ئەگەر زۆر ھاتبێ.
- ٨- دەست تەری ھێنان بە ئاوەبەینی پەنجەکانی دەست و پێیدا.
- ٩- پێش خستنی راستە لە پێش چەپە لە شۆزیندا.
- ١٠- سێ بارە کردنەوێ شۆزینەکان لە سەریەکا.
- ١١- یەك لەدوای یەك شۆزین پێش ئەوێ ووشك بپێتەوێ واتە بەین نەخستنیان بەكات و سات.

ئەوشتانەى دەست نويز دەشكىنن و بەتالى دەكەنەو شەش شتن :-

۱- دەرچوونى ھەرشتى لەھەردوو رینگای پيشەوہ و پشتەوہ (ماخرج من

السبيلين)

۲- نوستن (ئەگەر شيوەى دانىشتنى نەبى وەك كورسى ھاو وينەى).

۳- لاچوونى عەقل و ژيرى بەسەر خۆشى يا نەخۆشى.

۴- دەست ليدان ژن و پياو لەيەكتەر، واتە لەوانەى دەست نويزيان لىك

دەشكى.

۵- دەست دان لەفەرچى ئادەمیزاد بەناو لەپى دەست.

۶- دەست دانە بازەو حەلقەى شوين پيسايى دەرچوون واتە كۆم.

ئادابى نويز

نويز كۆلەگەى دینە، ئەوہى بەچاكى ئەنجامى بدات، ئەوہ دینى راگرتووه، ئەوہى تەركى بەكاو وازى لیبھینى ئەوہ دینى خۆى خاپور کردووه ، نويز عیبادهتیکە رۆزانەىە بۆھەموو موسلمانى، موسلمان تینیدا ووتويز لەگەل پەرورەدگارى دەكات لەھەر رۆژیکدا پینج جار، مایەى پیرۆزى و پاکی و بەرزىەتى، خۆراكى روح و گیانیەتى، دەرمانى دل و دەروونیەتى، رینگای پەيوەندى و دۆستایەتیه لەگەل پەرورەدگارى بى نیاز، جینگەى نیازو ناواتى ھەموو مەخلوقیکە، ئەو زاتە پاك و بەرز بى گەردە، بۆیە ناوا ھەموو مەخلوقى لەیادیا سەرى كرنۆشى بۆ دادەنوینى و شوكرانەو ستایشى دەكاو لەبەریا دەپارێتەوہ، وەك لەكتیبە پیرۆزەكەیدا ھاتووه دەفەرمووى **أَلَمْ تَرَ أَنَّ**

له نادابەکانی..... کە ناسلام

اللَّهُ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَتَفَتِ كُلُّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ

وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ (النور ٤١) واتە: نایا نایینیت و تێ

ناگهیت و نازانیت، هەرچی خاوهن هۆش و بیروعهقله جا چ له ناسمانه کان بێ چ لهزهوی، گشتیان وان له ته سببحات و یادی خودان، ههروهها باندەکان کەبەلیک کردنەوهی بالەکانیان، له ناسمانا ئەوانیش وا له ته سببحات و ستایشی خودادان، هەر گشتیان نوێژو بەندایهتی و عیبادهتی خۆیان دەزانن، خودای شکۆمەند زانایه بهو کارو کردەوانه‌ی کەده‌یکەن، کەواته نوێژ کارو بەندایهتی هه‌موو هۆشیارو بیدارانە هه‌موو بەدییه‌ینراوی سەرگه‌رمی نه‌نجامدانیه‌تی ته‌نها بێ باوه‌رو کافرانی ئینس و جن نه‌بی .

پێغه‌مبه‌ر ﷺ فەرموویه‌تی (اول ما يحاسب عليه العبد يوم القيامة الصلاة وان صلحت صلح سائر عمله وان فسدت فسد سائر عمله) الطبرانی واتە: یه‌که‌م شتی که‌ناده‌میزادی له‌سه‌ر محاسه‌به‌ بکری نوێژه، جا نه‌گه‌ر نوێژه‌کانی پاست و درووست و به‌جی بوون نه‌وه هه‌موو کاروکرده‌وه‌کانی چاک و دروست و پێک ده‌بی، وه‌نه‌گه‌ر نوێژه‌کانی خراب و نا به‌جی و فاسد بوون نه‌وه هه‌موو کاره‌کانی خراب و بێ جی و ناپه‌سه‌ند و فاسید ده‌بی... ئیمامی ته‌به‌رانی گێڕاویه‌تی‌هوه .

ناخپرو دوا وه‌صیه‌ت و نامۆژگاری پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست ﷺ له‌سه‌ره‌ مه‌رگا ده‌ی فەرموو: ناگاتان له‌نوێژه‌کانتان بێ ناگاتان له‌ نوێژه‌کانتان بێ (الصلاة الصلاة وما ملکت ایمانکم) هه‌روه‌ها ناگاتان له‌که‌سانی بێ که‌له‌ژێر ده‌ستتان وه‌چاویان له‌چاکه‌و خیری ئیوه‌یه...)

رپوایه‌ت کراوه ئیمامی عه‌لی (سه‌لامی خوای لیبت) له‌وکاته‌ی که‌کاتی

نوښت د هاته پيشه‌وه، د له‌رزى و په‌نگيكي د هيناو په‌نگيكي د هېرد، پييان ووت نه‌وه چيته نه‌ى نه‌ميرى خاوه‌ن باوه‌ران؟ ده‌ى فېرموو كاتى نه‌مانه‌ت هات نه‌وه‌مانه‌ته‌ى ناسمانه‌كان و زه‌وى و چياو شاخه‌كان له‌وكاته‌ى خوداى گه‌وره پيشانى دان و عمرزى كردن هه‌ليان نه‌گرت و پشتيان تىٰ كردو لىي ترسان .

جا به‌راستى هه‌رچېند باسى گه‌وره‌ى نوښت بكه‌ين، نه‌وه كاتيكي زورى ده‌وى لىي نابينه‌وه، وه‌حقى باسه‌كه‌شان به‌ته‌واوى پىٰ نادرى، وه‌ئو كه‌سانه له‌هه‌موو كه‌س باشت لىي حالى ده‌بن كه‌به‌هره‌مېند بووينه به‌نوښتو تام و شيرينى نيمانيان له‌ريگه‌يا نوشتووه .

هه‌ندى له‌خاله‌كانى نادابى نوښت:

۱- پيشوازى كردن له‌نوښت به‌سینه‌يه‌كى فراوان و دلّ خوښى و خوښه‌ويستيه‌وه به‌عزم و جهزم و به‌نه‌شات و گورج و گوليه‌وه به‌ره‌و گفټوگټو له‌گه‌لّ خودا بينه‌وه به‌ئاوات و نوميدو مه‌به‌سته‌وه پرووى تىٰ بكه‌ين.

۲- خوږيک‌خستن و جوان كردن و پيىسى و پوڅلى له‌خو دوور خستن و بىٰ تاقه‌تى له‌خولادان و خو دوورگرتن له‌شل و شه‌ويتى، وه‌ك خوداى گه‌وره

د هه‌رمووى ﴿ يَنْبِيَّ ءَادَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾ (الاعراف

۳۱) واته: نه‌ى ئاده‌ميزاد خوټ ريك و پيټك و جوان بكه له‌وكاتانه‌ى كه‌ده‌چيته مزگه‌وت، تاكو موسلمانان به‌چاك و پاك و هوښيارو په‌وشه‌ن بىر، بكه‌ونه به‌رچاوى خه‌لكانى تر، نه‌ك به‌شيوه‌يه‌كى ناريك و جل و به‌رگى پيس و په‌روخ كه‌پيچېه‌وانه‌ى نايين و ته‌بع و سروشتى مرؤقه .

۳- بىرو هوښى خويمان صاف بكه‌ينه‌وه وه‌رچى هه‌مانه له‌پيداويستى هه‌مه چه‌شنه، كه‌مايه‌ى دلّ و ميشك گرتنه له‌خومانى دووركه‌ينه‌وه، به‌دلّ و

له نادابەکانی..... کە ناسلام

هۆشینیکی صاف و بێ گەردەوه نوێژەکانمان ئەنجام بدەین ، لەعائیشەوه
فەرمووی گویم لێ بوو لە پیڤغەمبەری خوا ﷺ دەی فەرموو (لا صلاه بحضرة
الطعام ولا هو يدافعه الاخبثان) رواه مسلم .

واتە :نوێژ مەکەن لە کاتی کە خواردن نامادەیه و تۆش برسی و چاو
هۆش و بیرت لێ یەتی و هیا لەو کاتە کە تەنگاوت بۆ ئەوهی بچیتە سەر
پیشاو چونکە ئەم کارانە و اله نادەمیزاد دەکات بیرو هۆشەکی لەنوێژ نەبی و
و بەپەله ئەنجامی بداو لەکۆله خۆی بکاتەوه .

٤- پاراستنی بێ دەنگی و غەلبە غەلب نەکردن و رانەکردن و خۆتەنگاو
و نارحەت نەکردن لە کاتی کە بەرەو نوێژ دەچیت، ئەگەر واش حالی بیت لە
نوێژی جەمەعاتدا دوا دەکەوی، بەلکو دەبی بەویقارو ریز حورمەتەوه روو و
نوێژ کردن بچیت، لەنەبو هورەبیرە (رەزای خوای لێ بێ) فەرمووی گویم
لە پیڤغەمبەری خودا بوو ﷺ دەیفەرموو (اذا اقيمت الصلاة فلا تاتونها وانتم
تسعون وعليكم السكينة فما ادرکتهم فصلواوما فاتکم فاتموا) متفق علیه واتە
: کاتی کە قامەت کرا ئیوه بەراکردن و خۆتەنگاو کردن بەرەو نوێژ نەین،
بەلکو ئیوه بەرزیشتنی عادی ئیعتیادی خۆتان بەدلیایی و هینسی بەرەو
نوێژ وەرن جا لەکویندەر بەنوێژە کە راگەیشتن ئەوه راگەیشتن ئەگەر بەشی
لەنوێژە کە پێی رانەگەیشتن، ئەوه پاش سەلام دانەوهی نیمام ئیوه هەلسنەوه
تەواوی بکەن .

٥- چوونە ناو نوێژ بەدل و هۆش و بیداری و هەست و نەستەوه لەگەل
خودادا بدوین ،خشوع و تەوازوع و مل کەچی لەخۆماندا دابننن، وەپەل و
پۆیه کاتمان لەدەستەکان و قاچەکان نەجولینن بەشیوپی مانای ریزو و یقارو

ئەدەب و مل کەچی و خشوع تێک بدات ناشیرینی بکات، چونکە سێ جار جوولە بکەوتە هەر رەکاعەتێکا ئەو نوێژە کە بەتال دەبێتەو.

۶- خۆ لادان لەناو دانەووە پێکەنین و گەمە و یاری یا هەر جولەیی تری کە لە گەل نوێژدا نەگونجی لەعائیشەو (رەزای خوای لی بی) فەرمووی پرسیارم لە پیغەمبەری خودا کرد ﷺ لەبارە ی روو کردنە ئەم لاو ئەو لا لەنوێژا فەرمووی (ئەو لەشەیتانەو هیه شەیتان دەیهوئ بەشیک لەنوێژی موسلمانێ بەندە بدزی و لی ی پریداتی و بیفرینتی) رواه البخاری .

۷- دەبی لەنوێژدا سەیری جینگە ی سوجدەو کرنوشمان بکەین نەک تەماشای ناسمان یا ئەم لاو ئەو لا بکەین)

۸- پێویستە عەقل و ژیریمان لە گەل هۆش و فیکرو بیرمان لەمانای تاپەتەکان و زیکرەکانی ناو نوێژا بی، ئەو هی مانای نازانین بەزووترین کات ماناکە ی خۆمان فیتر بکەین و پرسین مانای چی یه .

۹- نیتەمنان و دلنیا بوون لەبەجی گەیانندی رەکەعاتەکانی نوێژ خۆ دوور بگرین لەو هی پەلەو بکەین ئەرە کەعاتەکان و یا لەروکوع و سەجدەکاندا .

۱۰- تا بۆمان دەکری کۆخەو باوەشک و پشمین (قرب و نەح و هتد) لەخۆمان دوور بگرین .

۱۱- هەولدان لەبەجی گەیانندی نوێژەکان لەسەرەتای کاتەکانی هاتنیان (تەنجامیان بدەین) وە دوا نەخستنیان بەبی عوزرو بیانو و هۆ، یا لەبەر تەمبەلی و کەمتەرخەمی .

۱۲- دانیشتن لە مزگەوت یا لەمالەو لەسەر بەرمالە کە لەپاش تەواو بوونی نوێژە کە، بۆ زیکرو دوعا کردن .

لهمه عازوه (رهزای خوی لى بى) پیغه مبهه صلی الله علیه و آله دهستی گرتووه پى
ی فرموو (یا معاذ والله انى لأحبك ثم قال اوصيك يا معاذ لاتدعن فى دبر
كل صلاة تقول: اللهم اعنى على ذكرک و شکرک و حسن عبادتک) رواه ابو داود
والنسائي واته: نهى معاز قهسم به خوا خوشم دهوى ی پاشان پى ی ووت
ناموژگارى و وهصيه تيکت ده کم نهى معاز دوعايى بکه، له پاش ههه
هه موو نوپه کانا بلی: پهروه درگارا یارمه تیم بده له سهه زیکرو شوکرانهت و
به ندایه تی جوان و چاک و به جی.

۱۳- سوننه ته که نوپه کهت نه نجام دا مانای نوپه له بپرو هوش فهه راموش

نه کرى، به لکو به هیواو نومیدو چاوه روانی نوپه داهاتوو بیت

۱۴- نهو نوپه سوننه تانهى (راتبهن) له پیش و پاشی نوپه واجبه کان

پيوسته نه نجام بدرین پاريزگارى یان له سهه بکری، چونکه شوره و سیاجن بو
نوپه واجبه کان و مایه ی زیاده نزيك بوونه وهیسه نه ره جمه تی خودای گه ورده،
له رمله ی کچی نه بو سوفیان (رهزای خوی لى بى) فهه رموی گویم
له پیغه مبهه ری خوا بوو صلی الله علیه و آله دهى فهه رموو (مامن عبد مسلم یصلی لله
تعالی کل یوم اثنتی عشرة رکعة تطوعا غير الفريضة الابنى الله بيता فى الجنة)
(رواه مسلم واته: ههه به نده یی موسلمان له ههه روژيکا دوانزه په کهعات نوپه
بو خودا بکات بیجگه له نوپه واجبه کان، نیللا خوی گه وره کوشکیکی
له به هه شتدا بو دروست ده کات، تیمامی موسلم رپوایه تی کردوه.

۱۵- هه ولدان بو نوپه کردن به جه ماعت له نزيكترین مزگه وتدا، قال رسول

الله صلی الله علیه و آله (صلاة الجماعة افضل من صلاة الفذ بسبع وعشرين درجة) متفق

عليه واته: نوپه به جه ماعت باشتره له نوپه ته نیایی به بیست و سهوت

دہرہ جو پلہ .

۱۶- بہدست ہینانی بہروبوومی نویژہ کان لہزیکری خودای گہورہ بہبردہوامی و وہہست کردن بہموراقہبہو چاودیریتی خداو ہمیشہ لی ترسانی و، وہوازہینان لہکاری فاحیشہو نارہوا چ بہووتار چ بہکارو کردار، چونکہ نویژی تہواو وہک خوی گہورہ پیناسہی دہکاو دہفرمووی وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿۵۵﴾ (العنکبوت ۴۵) واتہ: نویژ بہتہواوی نہنجام بدہن چونکہ

بہراستی نویژ نادہمیزادی دوور دہگری لہکاری فاحیشہو نارہوا .

ہہروہا پیغہمبہری خوٰشہویست ﷺ دہفرمووی (من لں ینہی صلاتہ عن الفحشاء والمنکر لم یزدده عندالله الا بعدا) واتہ: تہوہی نویژہکہی لہکاری فاحیشہو مونکہرو کاری نابہجی و ناپہسند دووری نہخاتہوہ، تہوہ ہیچی بو لہلای خوی بی ہاوتتا زیاد ناکات، تہنہا دووری و پرورہشی خہجالہتی نہبی.

باسہریکیش لہکتیبی فیقہی بدہین لہکتیبہ فیقہیہکانی ٹیمامی شافعی جا باتہماشایہکی (التہذیب) بکہین کہدانراوی دکتور (مصطفی)یہ بزائن لہبارہی شہرت و نہرک و سوننتہکانی نویژ چی دہفرمووی .

شەرت و مەرجەکانی واجب بوونی نوێژ سی شتن: -

یەكەم: الاسلام واتە دەبیّت مسولمان بیّت، كەواتە داواناكریّ لەسەر غەیری موسلمانان.

دووەم: البلوغ دەبێّ بالغ بووبی، كەواتە لەسەر مندالی بچوك واجب نیە باشترایە لەحەوت سالیەوه منداڵ رابینی لەسەر نوێژ كردن وەك لەفەمودەدا واهاتوو، لەدە سالی كەمی تازاری بەدی لەسەر نوێژ نەكردن.

سی یەم: العقل پێویستە عاقل و ژیرمەند بێ، كەواتە لەسەر شیّت و بێ عەقلان واجب نیە داویان لی ناكری.

شەرتەکانی پیش چوونه ناو نوێژ پینج شتن: -

یەكەم: پاك و خاوینی ئەندامەکانی لەش لەبێ دەست نوێژی بچووك و گەورە.

دووەم: لەخۆلادانی پیسی و پۆخلی.

سی یەم: ستیری عەورەت مەبەست داپۆشینی عەورەتە(بەجل و بەرگی پاك و خاوین)كە لەپیاو بەینی چۆك و ناوكیەتی، بەنێسبەت ئافەرەت هەموو لەشیەتی، تەنھا هەردوو دەستەکانی نەبیّت لەگەڵ دەم و چاوی پراوەستان لەشوینتیکی پاك و خاوین بۆ نوێژ كردن

چوارەم: زانیاری دلتیاو تەنكید بوون بەهاتنی كاتی نوێژەكە.

پینجەم: ڕووكردنە قیبلە دەتوانیت ڕوو لەقیبلە نەكەیت لەدوو كاتدا، لەكاتیكدا ترس زۆر لەنارادایە لەمەیدانی جەنگ و جیهادو تێكۆشانا و

له كاتى چوونه سەفەر بۆ نوێژى سوننەت تۆش سواری ولاغى يا تۆتۆمبىلى .

ئەرکه كانى نوێژ بریتىن لەم خالائەى خوارەوہ:-

۱- نىەت ھەبوون واتە (النية) دەبى له گەل (الله اكبر) نوێژ دابەستنا بىت،

ئەوہت لە دلایى كەتۆ ئەوہ ئەو نوێژە دە كەيت.

۲- پراوہستان بە پىتوہ بۆ ئەو كەسەى توانای پراوہستانى ھەبى .

۳- تكبىرەى ئىحرام واتە: (الله اكبر) كەردنى نوێژ دابەستنا كە لە سەر ھاتنا

دەست پى دە كات.

۴- خویندەنەوہى سورەتى (الفاتحة) وە بە مانای سورەتى (الحمد) یش ھاتوہ

(بسم الله الرحمن الرحيم) یش ئايەتیکە لەو سورەتە.

۵- پركوع بردن و دلنيا بوون تىيدا.

۶- سەر بەرز كەردنەوہ لە پركوع و راست بوونەوہو دلنيا بوون لەم پراوہستانە

(پاش سەر بەرز كەردنەوہ لە پركوع دا).

۷- سوجدە بردن و دلنيا بوون تىيدا.

۸- دانىشتن لە بەينى دوو سوجدە دا واتە پاش سوجدەى يەكەم سەر بەرز

دە كەيتەوہو دادە نىشى تا دلنيا دەبى لە دانىشتنە كە پاشان ديسان دە چىتەوہ بۆ

سوجدەى دووہم.

۹- دانىشتنى ناخىرو كۆتايى.

۱۰- (التشهد) واتە (التحيات) خویندن.

۱۱- الصلاة على نبي ﷺ واتە صەلاوہت لىدان لە سەر پىتغەمبەر ﷺ

لە كۆتايى (التحيات) ە كە.

۱۲- سەلام دانەوہى يەكەم بە لای راستە دا.

له نادابه كانی.....كه نيسلام

سمع الله لمن حمده ربنا لك الحمد) له كاتی هه لسانه وه له ركوعدا، خویندنی (وسبحان ربی العظیم وبمحمده) له ركوعدا وه (سبحان ربی الاعلی) خویندن له سوجهدا.

دانانی ههردوو دهست له سهه رانه كانی له كاتی دانیشتندا له ته حیاتا جا پراختنی دهستی چه په بهه كراوهیی له سهه رانی چه په وه، پراختنی دهستی راست به شیوهی قوچاندن په نهجی شایه دمان نه بی، كه مایه ی ناماژه كردن بی له كاتی شایه دمان هیتان له ته حیاتا، دانیشتنی به شیوهیه كه یوا كه پییه كان له بنه خوډا رابیخی له ته حیاته كانا كه (نیفتراشی) پی ده لین، ههروهها له دانیشتنی ته حیاتی كوژی به شیوهی (التورك) داده نیشی كه بریتیه له بردنه دهروهی پی چه له بن لاتی راسته و گه یاندنی نه رمایی سهروهی ران به زهویه وه.

پییسته بزاین ناهرت له گهل پیاودا جیاوازن له پینج شتا :

پیاویاسك و قولله كانی له ته نیشته كانی جیا ده كاته وه، واته نای نوشتینی به سینو به ده نیه وه له كاتی ركوع و سوجهدا وزگی خوئی جیا ده كاته وه ناینوشتینی به رانه كانی له كاتی ركوع و سوجهده و دهنگ به رز ده كاته وه و ناشكرای ده كا له شوینانی كه سوننه ته ناشكرابكری وهك باسماں كرد وه نه گه له نویژدا تووشی شتیك بوو وهك هه له می نیمام بی یاشتی تر، ده لی سبحان الله عه وره تی پیساو بهینی ناوك و چو كه كانیته تی، به لام به نیسبته ناهرت نه دنامه كانی له شی بهیه كه وه ده لكینی له كاته كانی ركوع و سوجهده او دهنگی هه لناهینی له نویژه جهه ریه كاندا (واته نه نویژانه ی دهنگ ناشكرا كردنی تیا

سوننه ته (به ناماده بوونی پیاوی بیگانه (مه بهست له و کهسانه یه که دهست نویژی لی بشکی) و نه گهر له نویژدا تووشی شتی بوو وه راست کردنه وهی هله ی نیمام یان شتانی تر پیویسته چه پله لی بدا به دهستی راست له پشستی دهستی چه پی بدات بو بیدار کردنه وهی نیمام له سه هو و هله که ی و هه موو لاشه و به دهنی عه وره ته تنها دهسته کانی و دم و چاوی نه بی .

له و شتانه ی نویژ به تال ده که نه وه، نه م خالانه ی خواره وهن :-

- ۱- قسه کردن به شیوه یه کی قه صدو مه بهست و عه مدی.
- ۲- زور جوولنه و نیش و کاری زور، که ده بیته مایه ی تیک دانسی نزامی نویژ.
- ۳- بی دهست نویژ بوونه وه، واته دهست نویژ شکان له کاتی نویژدا.
- ۴- پرودانی یان ده رکه وتنی پیسایی و پیس و چه پهللی.
- ۵- ده رکه وتن و ناشکرابوونی عه وره ت له کاتی نویژ کردندا.
- ۶- گۆرانی نیهت، به کافر بوونه وهی بی یا به نه کردنه نویژه که ی بی یا بو ریازه و ه رزش بی .
- ۷- روو وه رگی پان له قیبله و پشت تی کردن .
- ۸- خواردن و خواردنه وه له کاتی نویژ.
- ۹- پیکه نین و قه ه قه هه .
- ۱۰- هه لگه رانه وه و رت بوونه وهی له ناین و دینا واته مورته د بوونه وهی.

نادابى نان خواردن :

خوارده مەنپه پاكه كان به هه موو جوړو نه وعيانه وه ره همت و نيعمه تىكى زۆر گه وړهى خودايه، له هه مان كاتيشدا دياردهى گه وړىي زاناي خواى تاك و پاك و بى هاوتايه، هه ووه ها نيشانه و نايهت و به لگهى زۆرن له سه ر ده سه لائى بى پايانى خوداي كارزان و كار له جى و داناو چه كيم، خوداي هه ميشه زيندوو بالا ده ست سه رنجى ناده ميزاد راده كيشى كه پروانى به لاي ده ورو به ريا و به لاي كه ون و بونه ورا به لاي خواردن و خواردنه ويا، به لاي ناووه وواو يا باوو باران بروسكو گرمه گرمى.... هتد. نه وهش بو نه ميه تاكو ناده ميزاد بگه رپته وه و وورد بيته وه له واقعى خوى و ده ورو به رياو خوى بى ركه ويته وه كه كييه و به وكى رويستوه، خواى گه وره ده فه رموى فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ اَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعَيْنًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَيْكَةً وَأَبًا ﴿٣١﴾ مَتْنَعًا لَكُمْ ﴿٣٢﴾ وَلَا تَعْمِكُمْ ﴿٣٣﴾ (عبس ٢٤-٣٢) واته: با ناده ميزاد پروانى و وورد بيته وه له خوارده مەنپه كهى كه تيمه به ره مى ده هينين، نا نه وه تا تيمه خومانين باران ده بارينين به شتوه و نه نذازه يه كى ريك و پيك و گونجاو كه ده يكه ين به مايه ي ره همت و پاشان زهوى شق شق ده كه ين و به شتوه يه كى وا كه جوړه ها نه بات و دانه ويته ي ترو شيناييانى جوړاو جوړ له زه يتون و دارخورماو باخ و باخات و باخچانى زۆر چرو پر له دارو بارو فاكيه هو له وه رگاي هه مه جوړى تيا ده پوينين و پيى ده گه ينين، نه مانه گشتى بو نه وهى بى به مايه ي رابواردنتان و خوى

ژيانتان بۆ ئيوه ناژه له كانتان جا به راستى ته مه جيگه ييرلى كردنه وه و
ديراسه كردن و تيا روانيني و پهنه لى وه رگرتنيه تى، ئيمامى على (كرم الله
وجه) ده فرمووى: يادو زيكرى خوداى شكۆمه مند بكن له سه ر خواردن و
خوارده مه نيا، زياده رهوى تيا مه كهن به راستى ئهم خواردن و خوارده وه يه
به ره وه نيعمه ته له نيعمه ته كانى خوداى نازيز و خو شه ويست، جا پتويسته
له سه رتان شوكرانه و ستايشى بكن، به چاكى و باشى هاوپرته تى ئهم نيعمه ته
بكن پيشوازى لى بكن پيش نه وه ي ليتان بپرئ، چونكه شك و گومانى تيا
نيه ده رواو ده برپيته وه وه به سه ر ده چى وه شاهيدى و گه واهى له سه ر خاوه نه كه ي
ده دا، به وه ي چۆن له گه لى مامه له ي كرد وه، جا نه گه ر يه كى له ئيوه له سه ر نان
خواردن دانىشت وه ك عه بدو به نده دابنيسى به وه ي لوت به رزى تيا نه كاو
به نيعمه ت و په جمه تى خوداى گه وره بزاني و نه گه ر كرا له سه ر زه ويا دابنيسى
و نه وسا ده ست بكا به نان خواردن.

مامۆستايى تر ده فرمووى (قور به سه ر نه و كه سه ي له ناو مولك و
سامانى خوادايه و له سه ريان ده رواو لى ده خواو بۆ ده روانى تياى ده خه وى و
شوكرانه و ستايشى خواى گه وره شى له سه ر ناكات)

هه ندى له خاله كانى دابونه ريتى نان خواردن:

- ۱- ده ست و ده م شوړين له پيش نان خواردن و پاش نان خواردن.
- ۲- پيش ده ست بو بردنى يا له سه ره تا پيش خواردنى نارى خودا بينين و
به نيه تى نان خواردن و دوعا و نزاى مه ئسو رو گه راوه له پيغه مبه را ﷺ بخوينين
وه ك بليين (بسم الله الرحمن الرحيم) نيه تمه خو باريزى و ته قوا بكه م له سه ر

گوپړاپه لئی و تاغعتی خودای گهوره (اللهم بارک لنا فیما رزقتنا وقنا عذاب النار) کوردیه که می واته: نهی خواجه گیان به ره که مت بجهیته نهو رزق و رۆزیه می پیمانت به خشویه و بمان پاریزه له عهزاب و نازاری جهه نده ما، دیاره حکمه مت لهو زیکرو ویردهش زۆره، نهوه بیرى ناده میزاد ده خاتمه وه که ده ست بو حهرام دریز نه کات و حهرام نه خوات، چونکه حهرام خواردن نه به ره که متی خواى ده که ویتى و نه له ناگری جهه نده میس پیى ده پاریزى جگه له وهش نه م زیکرو ویرده هه ژاران بیرى ناده میزاد ده خاتمه وه ، پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی (اذا اکل احدکم فلیذکر اسم الله تعالی فاذا نسی ان یذکر الله فی اوله فلیقل بسم الله اوله واخره) رواه الترمذی واته: نه گهر یه کی له نیه نانی خوارد با ناوی خواى گهوره ی له سه ر بیئى، جا نه گهر له بیرى چوو له سه ره تاوه نهو کاته می وه بیرى هاته وه بابلی به ناوی خواى گهوره هه ر له سه ره تاوه تا کو تایی.

۳- با خوارده مهنی پاک و پوخته و حه لال پهیدا که مین و بچوین، خو پیا ریزین له مال و سامانی حهرام و دزراو

عن کعب بن عصره ان رسول الله ﷺ قال (کل لحم نبت من الحرام فالنار اولی به) رواه الترمذی واته: هه رگوشتی له حهرام سه وه په یا سووبی نه وه هه ر بو تاگری جهه نده م باشه .

۴- خوارده مهنی چاک و باش و خاوین بچوین واته سوتاوو تیک نه چووبی کاتی به سه ر نه چووبی ههروه ها گه ر شایسته می شوشتن بوو جوان بی شوین پیش خواردنی.

۵- هه ولده مین به ده ستی راست نان بچوین.

۶- له کاتی نان خواردن ده ست که مین به و خواردنه می که له لیواری قاپه که یه

له نزیکمانهوه، واته دهست بۆ ناوهراستی قاپه که یا ئەو سەر و ئەو سەر نەبەین، بەتایبەتی له کاتی که له گەڵ برایانی تر دا نان دەخۆین، عومەری کورپی ئەبی سەلمە (سەلامی خۆی لیبیت) ووتی پێغه مەسەری خودا ﷺ پێمی فەرموو ئەی رۆڵه ناوی خوا لەسەر خواردن بێنە بە دەستی راست نانه کهت بخۆ وە لەسەر خواردنە بخۆ که لێتەوه نزیکه (نیمامی موسلم و بوخاری ریاوەتیا ن کردووه).

۷- پاروو لوقمەمی بچوک بخەینە دەمان، تاکو بەناسانی باش بخوری و قوت بدری.

۸- خۆمان لادەین لەوهی فوو لە خواردنی گەرم بکەین و خواردنی زۆر سارد یا زۆر گەرم نەخۆین.

۹- که خواردنی دەخۆین دەم نەهینیتەوه سەر ناوهراستی قاپه که نەبەدا شتی که لە دەمان بەریتەوه بۆ ناو خواردنە که... بێتە مایەمی بێزی کهسانی ترو خواردنیا بۆ نەخوری.

۱۰- کاتی که ویستمان نان بخۆین پێویستە جوان دانیشین رێک بێن، واتە خۆمان دوور بگرین لەوهی نان بخۆین بە پالدا نەوه وەیا بە پاوه یا بە خۆ خوار کردنەوه یا درێژبوونەوه یا بەرۆشتنەوه، عن وهب بن عبدالله قال رسول الله ﷺ (لا اکل متکنا) رواه البخاری واتە: من خواردن بە پال دانەوه ناخۆم.

۱۱- خۆلادەین لەوهی زەمی خواردن بکەین یا عەیبی لی بگرین (چونکه نێعمەتی خودایه) عن ابی هريرة (ما عاب رسول الله قط ان اشتهاه اكله وان کرهه ترکه) متفق علیه. واتە: ئەبو هورەیرەوه (سەلامی خۆی لیبیت) پێغه مەسەری ﷺ قەت و هەرگیز عەیبی له خواردن نەگرتوو نەگەر حەزی لی

بووبى خواردوو به تى نه گهر هزى لى نه بووبى نه بخواردوو .

۱۲- خواردن به سوک نه گرتن و خراب سدير نه کردن، هر چه نده که ميش بى و پاراستن و خسار نه کردنى هر چه نده زور که ميش بى، خو پاراستن لهوى بهرماوه يا خواردنى ماوه فرى بدرى به لای چرو زبره وه عن جابر (رهزای خوى لى بى) (ان الرسول الله ﷺ امر بلعق اصابع وقال انکم لاتدرون فى اى طعامکم البرکة) رواه المسلم له جابره وه (رهزای خوى لى بى) پیغه مبه ر ﷺ نه مری فرموو به لیستنه وهی په نجه کان و قاپه کان وه فرموو به تى نیه نازانن بهر که تى خودای گوره له کامه خواردنتان دا هیه .

۱۳- خو لادان له زور خواردن و نيسراف کردن چونکه مایه نه خوشى و تمبه لى و دهر دو به لایه ، وهك خوى گوره ده فرمووى وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿۳۱﴾ الاعراف / ۳۱ واته : بخون و بخونه وه زیاده روى و نيسرافى تيامه کن، چونکه به راستى خوى گوره زیاده روى و نيسراف کارانى خوش ناوى، وقال رسول الله ﷺ (ما ملأ ابن ادم وعاء اشر من بطنه، حسب ابن ادم لقيمات يعمن صلبه فان لم يفعل فثلث لطعامه و ثلث لشرابه و ثلث لنفسه) رواه الترمذى واته : ناده ميزاد هيچ جور کيکى پر نه کردوه که مایه شربى وهك کيسه ی گده وه مه عیده ی، کافى به بو ناده ميزاد چند لوقمه یه کى بخوات پشتى پى بوهستى نه گهر به خوشى نه وهستا، ههول بدات گده وه مه عیده ی بکات بهسى به شه وه بهشى بو خواردن بهشى بو تاو به شه که ی تر بو هه ناسه و ههوا، نيمامى ترمذى ريوایه تى کردوه .

۱۴- خو لادان لهوى شانازى و فخر بکه يت به جوره كانى خوارده مهنى وهك بلى ی فلانکه خواردن زور خوشه، نيمه هه ميشه يا زور جار ده بخوين

به شپوهيه كى مه دح بلى ي ئه وها نه وهاييه، كه ده بيته مايه ي نه زيه ت دانى دلى هه ژاران و هه ست كردنيان به كه م و كورى عن عمر بن شعيب (ره زاي خواى لى بى) عن جده قال، قال رسول الله ﷺ اكل واشرب والبس وتصدق فى غير سرف لا تخلية) رواه ابو داود واته بخو و بخونه وه و پو شاك ده بهر كه ن خيرو خيرات بكه ن و زياده ئيسراف به بى لووت به رزى ته كه ببور .

۱۵- قسه له سه ر نان خواردن به شپوهيه كى ريك و پيك و له سه ر خو، وه ك باسى پياوچاكان و فه رمان كردن به چا كه و به خير و خيرات .

۱۶- پى نه كه نين و ده نگ تيا به رز نه كردنه وه ي له كاتى نان خواردن، هه روه ها گالته و يارى نه كردن به كه سى يا سه ير نه كردنى ده م و چاوى كه سانى تر كه له نزيكته وه ن يا نانت له گه لا ده خو ن يا له ده رور و به رتان .

۱۷- تيكه ل نه كردنى خوارده مه نى، ته گه ر كه ميه ش بى چونكه زى انى هه يه له رووى ته ندروستى يه وه .

۱۸- له پاش نان خواردن يه كه سه ر نه نوين و نه چين بو جه مام عن عائيشه (ره زاي خواى لى بى) قالت (قال رسول الله ﷺ اذيبوا طعامكم بذكر الله و الصلاة ولا تناموا عليه فتقسوا له قلوبكم) رواه ابن سنى .. واته: خوارده مه نى سكتان بتاويننه وه به زيكرو يادى خوداو نويز كردن وه نه كه ن بنوون له سه ر تيرى، چونكه ده بيته مايه ي دل ره قيتان.

۱۹- به كارنه هيتانى قاپ و قاچاغى كه له زيردروست كرابى يا له زيو يا به چه نگارو كه وچكى كه له زير و زيو دروست كرابى، چونكه نه مانه جه رامن بو به كاربرديان.

۲۰- ده ست پى نه كردنى خواردن پيش كه سانى كه له ته تو به ته مه ن گه وره ترن

يازاناترن يا خاوهن ريژو قه درو حورمه تن.

عن حذيفة قال (كنا اذا حضرنا مع رسول الله ﷺ لم نضع أيدينا حتى يبدأ رسول الله ﷺ فيضع يده) رواه مسلم، له حوزه يفهوه (سهلامى خواى ليبيت) نيمه نه گهر له خزمهت پينغه مبهه ر ﷺ باينايه له كاتى نان خواردنا دهستان دريژ نه دهه كرد بو نان خواردن، تاكو پينغه مبهه رى خوا ﷺ دهستى بو خواردن دريژ نه كرد بايه.

هه ولدهين له وهى به ته نهها نان نه خوئين نه گهر نه شوينه نيمكان بسى كه سانى تريش تياى كو بينه وه چونكه به ره كهت و خوشه ويستى هوگرى و دل ليك نزيك بوونه وه له جه مع و كو مهل دايه.

۲۱- سوپاس و ستايش و شوكرانهى خودا كردن له كو تايبى نان خواردنه كه،
عن أبى سعيد ان رسول الله كان اذا فرغ من طعامه قال (الحمد لله الذى اطعمنا وسقانا وجعلنا مسلمين) رواه ابو داود و الترمذى و اته: له باوكى سه عيده وه پينغه مبهه ر ﷺ كاتى له نان خواردن ده بووه دهى فرموو (حه مدو سوپاس بو نهو خودا بهى كه خواردن و خواردنه وهى پى به خشين و وه گير او مانى به موسلمان) نيمامى نه بو داود و ترمذى رپوايه تيان كردوه .

۲۲- نهو راستيه شمان له بير نه چى نهو خواردنه هه مووى به نه ندازه و حيسابه خواى گه وه له بارهى نهو نيعمه تانه ليتمان ده پرسيته وه و پرسيارمان لى ده كات، وهك خواى گه وه له سوپه تى التكاثر ده فرمووى (شم لتسنلن يومتد عن النعيم) و اته: پاشان له رپوژى قيامه تا بى گومان پرسيارت لى ده كر يته وه له بارهى نيعمه ته كانه وه، جا پيويسته حه لال بخوين و هه ژاران فراموش نه كه بين به تايبه تى هه ژاره خزمه كان و جيرانه كاغان، هه روهها سفله و به دغهك نه بين

لەرێست ئایین و بەرنامەیی خوادا، جار لەدوای جار خۆشەویستییتی خودای گەورە لەدۆ زیاد بکەین و داوای زیاده بەخشش و ڕەحمەت و بەرەکەت و ڕزق و ڕۆزی و هیدایەت و زانیاری و بەهرەیی لێ بکەین و لەبەندایەتی ئەو زاتە پاکە دەسەلات بێ سنوورە بێ تاقەت و داوەشاو نەبەین مەلەل و بێ زاری ڕوومان تێ نەکات و بێ ئومێدی و هیوا ڕاوی بەسەر خۆمان دانینین، وە لەکارچاکیدا بێ قصور بێن لەعەیب و عارو نەنگی و کەم و کۆری دوورکەوینەو، ھەردەم مانای (احسن کما احسن الله اليك) فەرامۆش نەکەین واتە چاک و باش بێن وەک خوای گەورە چاکەو ئیحسانی لەگەڵمانا کردووە.

ئادابی ئاو خواردنەو

ئاو وەک خواردنەمەنی پێویستی ژیاوە بەلکو پێویسترو گرنگ تریشە خودای بەخشندە منەت دەخاتە سەر بەندەکانی کەزۆر لەتایەتەکانی قورئانی پیرۆز بەدابەزاندنی ئاو لەناسمانەو بۆ سەر زەوی وەک لەسورەتی (الواقعة) دا دەفرمووی **أَفْرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٧﴾ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٨﴾ لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٦٩﴾** (الواقعة ٦٨-٧٠) واتە: ئایا ڕونبوتانەو سەرغەتێن داووتە ئەو ئاوەی دەی خۆنەو، ئایا ئێوە داتان بەزاندووە لەھەوری چڕوێرا یا ئێمەین دابەزێنەری، جا ئەگەر خواستمان لێی بایە دەمان گێرا بەئاویکی زۆر سووری تال ئایا هێشتا ئێوە لەسەر نێعمەتانی خوای گەورە حالی نابن و ستایش و شوکرانەیی ناکەن؟!

ھەرەھا زاتی بەخشندە لەسورەتی الحجر دا دەفرمووی **وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ**

لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنْ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾

(الحجر ٢٢) واته: نيمهين بايه كانمان ناردوه كه مايه ي تهلقىحى زؤرىك له دارو باره كان و شيناييه كانه، جا له ناسمانيشه وه ناومان باراندوه كه مايه ي ژيوارو خواردنه وه تانه و تينوتيتان ده شكيتنى؟ خو ئيوه نين خه زن كارى ناو هيتان و بردنه ناسمان و بارينى.

جا به راستى هه رچهند باسى سوودو قازانجه كانى ناو بكهين هه رليى دى و شايسه تيه، سه ره نجام حه قى باسه كانيمان به ته واوى پى نادرى، فه رموون ئيوه و چهند خالىك له نادابه كانى ناو خواردنه وه:-

١- ناوى خودا هيتان له سه ره تاي ناو خواردنه وه و دواتر بلينين هه مدوستايش بو خوداي به خشنده كه گيپراويه تى به ناويكى شيرين و خوش به ره هه متى خوئى وه نه ي گيپراوه به سوپرو تال به هوئى گوناھ و تاوانه كانمانه وه سيغه ي عه ربه يه كه ي ناوايه (الحمد لله الذى جعله عذبا فراتا برحمته ولم يجعله ملحا اجاجا بذونوبنا).

٢- سوننه ته ناو خواردنه وه به دانيشتنه وه بى، هه م باشتره له پرووى ته ندروستيه وه هه م مايه ي زياده ته وازوع و نه ده ب و ويقاره، عن انس قال نه ي رسول الله ﷺ (ان يشرب الرجل قائما فالاكل قال ذلك اشرف) رواه مسلم واته: له نه نه سه وه (سه لامى خواى ليبيت) فه رمووى پيغه مبه ر ﷺ قه ده غه وه نه ي كردوه له پياويك كه به پيوه ناو بخواته وه ووتيان نه ي خواردن فه رمووى نه وه خراپترينه... واته: خواردن و خواردنه وه سوننه ته به دانيشتنه وه بى.

٣- خواردن و خواردنه وه به ده ستى راست بى... عن حفصه (رضى الله عنها) ان (رسول الله ﷺ) كان يجعل يمينه لطعامه وشرابه ويجعل يساره لما

سوی ذلك) رواه ابوداود و الترمذی واته: له حه فسه وه (سهلامی خواى لیبیت) پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دهستی راسته ی گپراوه بۆنان خواردن و ئاو خواردنه وه ی وده دهستی چه پی گپراوه بۆ غهیری نه مانه.

۴- بۆ ئاو خواردنه وه پیویسته ئاوه که بمژین کهم کهمه، نهک دارپژین و پروکهینه قورقوراگه مان، چونکه ئاو مژین کهم کهمه مایه ی تهندروستی له ززهت لی کردنه.

۵- ئاو خواردنه وه به سی که رهت، واته به سی جار بیخۆینه وه عن ابن عباس (رضی الله عنه) قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله (لا تشربوا کشر البعیر ولكن اشربوا مشی وثلاث وسما اذا انتم شربتم واحمدوا اذا انتم رفعتم) رواه الترمذی واته: ئاوی مه خۆنه وه وهک ئاو خواردنه وه ی حوشر، به لکو به دوو جار سی جار بیخۆنه وه جا کاتی که ده یخۆنه وه (بسم الله) بکهن و ناوی خودا بهینن و وه کاتی که سه ری له سه ر هه لده گرن (الحمد لله) بکهن و شوکرانه و ستایشی خودای له سه ر بکهن.

۶- هه ناسه نه دهین له ناو جاما یا پهرداغی ئاو خواردنه وه ههروه ها فوشی تیا نه کهین.... عن ابن عباس (ان رسول الله صلی الله علیه و آله نهی ان یتنفس فی الاناء اوینفخ فیه) رواه الترمذی واته له نین عه باسه وه پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله که ده غه ی کردوه له هه ناسه دان له ناو جام و پهرداغی ئاو خواردنه وه یاخوت فوو تیا کردنی.

۷- خۆلادان له ناو خواردنه وه له لوله ی مه سینه یا له شتی که ناوه که ی تیا دیارنه بی یا له شتی که ئی ئاو خواردنه وه نه بی، عن ابی هریره (رضی الله عنه) نهی رسول الله صلی الله علیه و آله ان یشر من فی السقاء او القریه) متفق علیه.

۸- خۆلادان له ناو زۆر خواردنهوه به تایبهتی له کاتی نان خواردن له بهر نهوهی کاری ههرس کردنی خواردنه که له ئاسایی خۆی لاده بهری .

۹- خۆلادان له ناو خواردنهوه له ناو جام و پهرداغی له زیتر یا له زیوو دروست کرابی چونکه به کارهینانیان ههرامه، عن ام السلمة (رضي الله عنها) (قالت قال رسول الله ﷺ ان الذي يأكل ويشرب في انية الذهب والفضة فانما يجرجر في بطنه نار جهنم) رواه مسلم واته: نهوهی خواردن و خواردنهوه دهخواتهوه له ناو قاپ و پهرداغی که له زیتر دروست کرابی یا له زیوو، نهوه ناگری جهه ندهم له ناو زگی راکیشی پێ ده کری و مایهی شهشه نجهو عهزاب ده بی .

۱۰- ساقی یا ناو گیر له سه ره تاوه له گه ره ی گه له که یه وه ده ست پێ بکات بۆ ناو گیران یا له باشترینان یا له زانترینان پاشان به لای راسته ی نهودا بسوپی .

۱۱- سوننه ته نهوهی ناو ده گیری خۆی ناخیر کهس ناوخواته وه، عن ابی قتاده (رضي الله عنه) النبي ﷺ قال ساقی القوم اخرهم) رواه الترمذی واته: له نه بی قه تاده وه که پێغه مبه ره ﷺ فه رموویه تی ناو گیری گه ل و قه ومی خۆی ناخیر کهس بی له ناو خواردنه وه .

۱۲- ناو به خشین خیری که زۆر گه وره یه له فه رمووده دا هاتووه ده فه رمووی نهوهی گوناھی زۆره با ناو به خشی و ده فه رمووی ﷺ (من کثر ذنبه فلیسق).

نادابی جل و بەرگ و پۆشاک

جل و بەرگ و پۆشاک نەعمەتێکی خودایە، تەبەقە ئەندێ کردووە بەئادەمیزاد، مایە خۆ پێ پاراستنەتی لەسەرماو گەرماو باران و تیشکی ڕۆژ ھەروەھا مایە داپۆشین و سترکردنی عەرپەتە ھەروەھا مایە جوانی و ڕێزو کەرەمەتە، خودای گەرە دەفەرمووی **وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِلَ تَقِيكُمْ الْحَرَّ وَسَرَابِلَ تَقِيكُمْ بِأَسْكُمْ ۚ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ**

(النحل ۸۱) واتە: زاتی خودای موعیم، جل و بەرگ و پۆشاک بۆ ئێوە

گێڕاوە کە مایە خۆپاراستنەتە پێشەو لەگەرما، جل و بەرگ و پۆشاک تیش وە کراسی زرتی جەنگ مایە خۆ پاراستنە لەکاتی ناخۆشی جەنگ و ناپەتەتەدا، ئاوەها زاتی شکۆمەند بۆ ئێوە نەعمەتەکانی بەسەر ئێوە تەواو دەکات بەئومیدی ئەوەتان بێرکەنەووە ڕوو بکەنەخودا و موسلمان بن .

ھەروەھا زاتی شکۆمەند ڕووە نەووە نادەمی لەفەرموودەییەکی قودسی دا ھاتووە دەفەرمووی (یا عبادی کلکم عار الامن کسوته فاستکسونی اکسکم) ڕاھە مسلم واتە : ئەی بەندەکانم ئێوە ڕووتن ئیلا ئەوەتان نەبێ کەمن پۆشاکم پێی بەخشیووە جاداوا پۆشاکم لێ بکەن، جا جل و بەرگ و پۆشاکتان پێی بدەم .

خەلکانیکی زۆر لەئاست ئەم نەعمەتە بێ ناگان کە جل و بەرگ و پۆشاک نەعمەتی خودایە، پێویستە لە ئاستیووە شوکرانەیی خودا بکەن و بەنەعمەتی خودای بەلادەستی تێ بگەن و ،خودای خێر خوازو چاکە و یست و نەعمەت

دهری خوځیان خوځش بوئ و ههر خودای به خشندهیه هؤو ته سیاب و که رهسته ی
خاوو عه قلی پرشنگداری به دیهیتناوه ،ناسمان و زهوی و مه خلوقاتی نیوانیانی
بؤ مایه ی سهر و موسه خخهرو کردوون و سهره رای نه وهش بیر و هؤش و عه قلی
و زانیاری پی به خشیوون، وه باقی پینداویسته کانی ژیانی به دیهیتناوه
نیعمه تانی زؤری بی ژماری دارشتووه به سهر ناده میزاده کانا تاکو شوکرانه ی
تهو زاته بکه ن، که ریگ خهرو به ریوه بهری تهو که ون و بونه وهرو دونیایه یه
خودای شکۆمه ند جل و بهرگ و پؤشاک ی وه ک نیعمه تانیگ پی
به خشیوون، تاکو نیعمه ته کانی خؤی پیمان ببخه شی و ته واری بکات و تاکو
شوکرانه ی خودا له سهر بکه ن و زاتی به خشنده مان خوځش بوئ و سهر گهرمی
خؤشه ویستاتی تهو بین، وه بیکه ن به مایه ی خؤ پی جوان کردن و ریژ و
حورمه ت و که رامه تی خؤمانی پی پاریژین، پیته وه کۆمه کی هه ژاران و
داماوانی بکه ن و که بی به مایه ی زیاده خؤشه ویستی له نیوان خودا و به نده و
وله نیوان ناده میزاده کانا، به لام شهیتان سیفه تان وه ک له دیرینه وه دوژمنی
باوکه ناده م و رۆله کانیته ی له سهر دوژمنیایه تی کولیان نه داوه و کۆلیش ناده ن،
تا نه وه یه تهو جل و پؤشاکه نیعمه ته ی خوی گه وه پی به خشیوون، به هیوا و
تومیدی تهو ه مان که بیته مایه ی ریژو حورمه تمان شوکرانه ی خودا و هه ست
کردن بؤ به ره و ته واری نیعمه تانی خودا نه وه شهیتان ده یه وی تهو نیعمه ته
بکات به نیقمه ت و مایه ی بی ریژی مایه ی وروژاندنی شه هوه ت و فیتنه و
ناشوب له ناو کۆمه لانی خوا په رست و موسلمانان، تهو مؤدیلات و پیلان و
فریالی شهیتان و شهیتانیانه زؤر ده میکه له ته قه لای تهو ه دان هه مان عاده ت و
ته قالیله ناو کۆمه لانی موسلمانان به ریا بکه ن، که نه له گه ل سروشت و

فيتره تسي موسلمانيتي ده گونجي و نه له گهل خوو عهقل و داب و نه ريتي كورده واري ده گونجي و نه له گهل كه رامهت و عيززهت و ويقارو مهردايه تي شم گهله نازايه ده گونجي، بويه له گهل نهو همموو تهقه لايه و بي ووجانه ي شهيتان سيفهتان، نهان توانيوه به مرامى خويان بگهن، مايه ي شهرم و حهيا لهناو كورده واري لابهرن، له گهل نهو همموو تهقه لايه و فروفيتله ي شهنجاميان داوه، توانيويانه ريژه يه كي زور كم له خهلكان چهواشه بگهن به عادات و تهقاليدى جاهيليه تي نوي، نهو يش ماوه كه ي كم ده بي، چونكه نهو ميلله ته به ره و هوشيارى يه، هر كاتيك راستى و پاكي بو ده ركهوت، نهو عادهت و تهقاليده بي بنچينه وه و نه نجامه بو سهرو گيلاكى خاوه نه كه ي رهت ده كاته وه، به پهنده كورديه كه ي خويمان وه لامى ده داته وه، ده لى مالى قهرپ سهر به خاوه نه كه يه تي.

بيغه مبهري تازيز ﷺ فهرموويه تي: (صنفان من امتى لم ارهما قط معهم سياط كأذنان البقر يضربون بها الناس، ونساء كاسيات عاريات مائلات رؤوسهن كأسنمة البخت المائلة لا يدخلن الجنة ولا يجدن ريحها وان ريحها لتوجد من مسيرة كذا وكذا) رواه مسلم والامام احمد واته : دوو صنف و تاقم له نومه تي خووما نم ديون تاقمى قامچيان به ده سته وه يه، وهك كلكى مانگا و چيل وايه پي ي له خهلكى ده دن، تاقمه كه ي تر نافر ته نيكن جليان له به ره و روتن (واته نيوه يان داپوشراوه و نيوه شسيان روتنه) يا (جلى زور ته نكيان له به ره و وهك روت بن وايه) لارو ويلن (خهلكانيش، ويل ده كه ن) پرچ و قزيان له سهر سهري خويمان كوډه كه نه وه وهك پشتى حوشتر نه وانه ناچنه به هه شته وه وه بوني به هه شتيان بو ناچي، كه چي بوني به هه شت نه وهنده ساله ريه ده روات،

له فهرمووده يه کی تر دا هاتوو، هه ربه م شیوهیه وه صفیان ده کاو له کو تاییه که یاندا ده فهرمووی (العنوهن فانهن ملعونات) واته: به نه عله تیان کهن نه وانه مه لعونن جابرای به ریزو خوشکی خۆشه ویستم، نیعمه ت بۆ خۆشی و پیروزی و به رزیه ههروه ها بۆ جوانی و ریزو حورمه تیه نه ک کردنه مایه ی فیتنه و ناشوب و نه فره ت، نه ک کردنه مایه ی بی ریزی و تاژاوو ده ردو مهینه ت..

هه ندی له خاله کانی ئادابی جل و بهرگ و پۆشاک

۱- ناوی خودا هینان له سه ره تای جل و بهرگ له بهر کردندا، وه ک له سه ره تای هه رکاری (بسم الله) کردن سوننه ته.

۲- ئاده میزاد له جل و بهرگ له بهر کردندا نیه تی داپۆشیننی عه و ره ت بی وه ک خودای به خشنده ده فهرمووی یَبْنِيْ اَآدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ لِبَاسًا یُوْرِيْ سَوْءَ تِکُمْ وَرِیْشًا وَّلِبَاسُ التَّقْوٰی ذٰلِکَ خَیْرٌ ذٰلِکَ مِنْ اٰیٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهْمْ

یَذْکُرُوْنَ ﴿٢٦﴾ (الاعراف/ ۲۶)، نه ی رۆلانی ئاده می به راستی بۆ ئیوه مان به دی

هیناوو دابه زاندووو جل و بهرگ و پۆشاک که مایه ی داپۆشیننی عه و ره ت تانه و مایه ی جوانی و ریزو حورمه ت تانه ، وه بزنان جل و بهرگی خوا به رستی و ته قوا باشترین و خیرترین شتی که یابلین ته قوا باشترین پۆشاکیکی ریزو حورمه ت و به رزییه نه مه له نایه ت و نیشانانی خودای بالاده سته بۆ نه وه ی تکاتان بی بیر که نه وه و ریگی خودا بگر نه بهر.

۳- نزاو پارانه وه یی وه ک له پیغه مبه ری خۆشه ویستمان ﷺ گه راوه ته وه ، عن ابی سعید الخدری (رضی الله عنه) ان النبی (صلی الله علیه وسلم) (کان

له نادابكانى.....كه نيسلام

اذا لبس ثوبا او قميصا اورداءا او عمامة يقول) (اللهم انى اسال عن خيره ماهو له واعوذبك من شره وشر ماهو له) رواه ابن السنى... واته: له نه بو سه عىدى خود ربه وه پيغه مبه ر عليه ده گير يته وه هركاتى كه جل و بهرگى له بهر ده كرد، جاكراس بايه يا كلاؤ دهى فهرموو پهروه دگارا، من پرسىارى خير ويترى نهو پؤشاكهت لى ده كه م وه خير ويترى كه به هؤيه وه چنگ ده كه وي و پهنا به تو ده گرم له شه روبه لائى نهو پؤشاكه، له وشه رو گيچه له ش كه به هؤيه وه ده بى... ثيبن سونى رپوايه تى كرد وه .

۴- دوعا كردن له كاتى له بهر كردنى جل و بهرگى نوئى : عن عمر (رضي

الله عنه) قال سمعت رسول الله (صلى الله عليه وسلم) (يقول من لبس ثوبا جديدا، فقال الحمد لله الذى كسانى ما اوارى به عورتى و اتجمل به فى حياتى، ثم عمدا الى الشرب الذى اخلف فتصدق به كان فى حفظ الله وفى كنف الله عزوجل فى سبيل الله حيا اوميتا) رواه الترمذى له نيمامى عومره وه (سهلامى خواى ليبيتت) فهرمووى بيستم له پيغه مبهرى خودا عليه دهى فهرموو نه وهى پؤشاكى كى تازهى له بهر كرد، بلئى سوپاس بو نهو خودا يهى پؤشاكى پيدام كه مايهى داپؤشيني عه وره تمه و جوان و ريكي خستم له ژيانغا، پاشان باهه و لبدات جل و بهرگه كو نه كهى بكات به خير، جا به مه وه ده كه ويته چاود تيرى پر ره جمه تى خوداى شكومه ندو نازيز كاتى زيندوه وه دواى مردن يش، ونه گهر پؤشاكه نو ييه كهى كف نيش بوو با وه سيهت كات كه جل و بهرگه كهى بدهن به هه ژا رى .

۵- جل و بهرگى كى شياو و گونجاو كه له خؤيا بوه شيته وه وه له بهر بكات

واته زياده ره ويى و نيسرافى تيا نه كات، وهك چؤن زياده ره وي له خواردن و

خواردنمهوه دروست نيه، ناواش لهجل و بهرگ و پۆشاك دروست نيه .

6- دلنيا بوون و تهئكيد كردن لهپاك و خاويى شو جل و پۆشاكهى لهبهر دهكهيت بۆ شهوهى عيبادهت و نوپژهكانت دروست بى، چونكه نادهميزادى ئيماندار دهبى گيانى پاك بى، كارو كردهوهو گوفتارو پهوشتيشى پاك بى .

جل و بهرگ و پۆشاك، چاكى و پاكى و سەنگ و ريزو خوڤمهت بۆ نادهميزاد زياد دهكات.

7- شانازى نهكردن بهجل و بهرگ و پۆشاك، ههروهها لوت بهرزى و تهكهبوو فەخفهخه نهكردن بهجل و بهرگهوه...عن ابى هريرة عن رسول الله ﷺ قال (لا ينظر الله يوم القيامة الى من جر ازاره بطرا)متفق عليه. واته: خواى گهوره لهپۆژى قيامهتا بهچاوى پهحمهت سهيرى كهسانى ناكات، كهجل و بهرگيان دريژو شوڤر بۆتهوه لهبهر لووت بهرزيانا.

8- ههستان بهچاك كردنى جل و بهرگ و پۆشاك نهگهر درابوو يا كون ببوو پيغهمبهر ﷺ بهدهستى خۆى جاروابوو بهپۆشاكهكهى چاك دهكردهوه.

عن سهل بن المنظلة (قال سمعنا رسول الله(صلى الله عليه وسلم)يقول انكم قادمون على اخوانكم فاصلحوا رجالكم واصلحوا لباسكم حتى تكونوا كأنكم شامة في الناس فان الله لا يحب الفحش ولا التفتحش)رواه داود...واته: له سهل كورى ههمنظله (سهلامى خواى ليبييت)ووتى گويمان لهپيغهمبهرى خوداﷺ بوو دهى فەرموو ئيوه دينه ناوبرايانى خۆتان جا كاروانى خۆتان چاك و ريك خەن ههروهها جل و بهرگ و پۆشاكتان چاك و باش بكهن ههتا واى لى دى، زۆر چاك و درهوشاوهو بهپهوهنهق بكهونه بهرچاو لهناو خهلكان وهك

خال سهر روو واين بزائن خودای گهوره پیسی و پوځلی خوښ ناوی و بیسزه ودری و نارپکیشی خوښ ناوی.

۹- به لای راسته دهست پی بکهین له ده بهر کردنی پوښاک و پینلاوو گوریو شهروال له له بهر کردنه و هوش به لای چه پا دهست پی بکهین، ... عن عائشه (رضي الله عنها) (قالت كان رسول الله صلى الله عليه وسلم) يحب التيمن في شأنه كله في ظهوره وترجله) رواه البخاري واته: له عائشه هوه رهزای خوا لی بی پیغه مبهه ﷺ له راسته دهست پی کردنی هه لېسزارد، له هه موو بواره کانی ژيانی و پی و هه مو عجیب بوو هه تا له پاک و خاوینی و شت له بهر کردنیشا.

۱۰- جل و بهرگ و پوښاک یا پینلاوو گوریو یا هه بهر گیکي تریش بی داوه شاندریان پیش ده بهر کردنیان پیوسته نه بادا زهرده و الیهک یا شتیکی تری تیا چووبی، که مایه می تهزیهت و ژان و پیوه دان بی یا مایه می نه خوښی بی.

۱۱- جل و بهرگ دهق کردن له کاتی له بهر کردنه و هی و ناوی خودا هینان له کاتی له بهر کردنه و، یا وه نه کهین به بی سه روبه ری فری بدهین، بی موبالاتی پی بکهین عن انس قال قال رسول الله ﷺ ستر ما بين اعين الجن وعورات بنی ادم ان يقول الرجل المسلم اذا اراد ان يطرح ثيابه بسم الله الذي لا اله الا هو) رواه ابن السنی.

له نه نه سه وه رهزای خواوی لی بی فهرموویه تی پیغه مبهه ﷺ فهرموویه تی سترو په رده له نیوان چاوانی جن و (واته جنوکه یا په ری) عه وره تی ساده میزاد نه وه یه پی او ی موسلمان کاتی که جل و بهرگ له بهر ده کاته وه و دای نه نی بلی (بسم الله الذي لا اله الا هو) واته به ناوی نه و

خودایه‌ی که تا که په‌رستراوی تر نیه ته‌نھا خۆی نه‌بی.

۱۲- گۆره‌وی پیی هه‌میشه به‌پاکی رابگری و هه‌موو رۆژی بیشتوات، به‌تایبه‌تی له‌رۆژانی هاویندا نه‌بادا بۆن بگری و خه‌لکانی پی ئه‌زیه‌ت بدات.

۱۳- خۆی لابدات له‌وه‌ی پۆشاکه‌ی حه‌ریر (ئاوریشم) له‌به‌ر بکات چونکه بۆ پیاوان حه‌رامه به‌لام بۆ ژنان حه‌لاله.

۱۴- له‌جل و به‌رگ له‌به‌رکردندا خۆنه‌شبهاندنی پیاو به‌ژنان یان ژن به‌پیاو، عن ابی هریره قال قال رسول الله (صلی الله علیه وسلم) لعن الله الرجل یلبس لبسة المرأة والمرأة تلبس لبسة الرجال) رواه ابو داود.

خوای گه‌وره نه‌عه‌ته‌تی کردووه له‌پیاویک که‌جل و به‌رگی ژنان له‌به‌ر ده‌کات، یا خۆی خانمانی و ژنانی رێک دێخێ، هه‌روه‌ها خوای گه‌وره نه‌عه‌ته‌تی له‌و ژنانه‌ش کردووه که‌جل و به‌رگی پیاوان له‌به‌ر ده‌که‌ن، یا خۆی پیاوانی و نیرانی رێک دێخێ.

۱۵- خۆ لادان له‌جل و به‌رگی ته‌سک یا ته‌نک، واته چ پیاو چ ئافه‌رتان نابێ جل و به‌رگی ته‌سک و ته‌نک له‌به‌ر بکات چونکه مایه‌ی بی‌پرسی و وروژاندنی شه‌هه‌وه‌ت و ناشیرینییه.

۱۶- ناده‌میزاد چ پیاو چ ژن هه‌وئبدات جل و به‌رگیک له‌به‌ر بکات که‌له‌گه‌ل رێزو ته‌مه‌ن و نایین و عادات و حوڕمه‌تی بگوجی.

جل و به‌رگی له‌به‌ر نه‌کات به‌ر شو به‌هه‌و شاز بی، یا له‌شیوازی پیاو خراپان بچی یا له‌گه‌ل رێزو ته‌مه‌ن و وبقاریدا نه‌گوجی وه‌ک لای هه‌مووان پوون و ناشکرایه.

۱۷- هه‌روه‌ها سوننه‌ته‌ گه‌ر براهی جل و به‌رگیکی نوویی له‌به‌ر کرد،

کەیفەت پیتی بێ و پەرۆزبایی لێ بکەیت و دوای خیری بۆ بکەیت، وەك بلیسی (البس جدیدا و عەش حمیدا و مت شەهیدا) واتە: ئەم جل و بەرگە نوێیەت پەرۆز بێ و ژیانیککی خواناسانە بژیت و بەریتە سەر، مردنیشت بەشەهیدی لە رینگەیی خودابی.

نادابی قسەکردن (الكلام) :

خوای بالادەست و شکۆمەند ئادەمیزادی بەجوانترین شیوە و پوخسار خەلق کردووە بەدی هیناوە، چاوو گۆی و دلێ پێ بەخشێوە، عەقل و خواست و هەست و نەست و زەین و زاکیەرە هۆش و بیرو ئەندێشەو خەیاڵ گشتی پێ داوە، زیاد لەگشت مەخلوقانی تر، هەموو کەون و بوونەوهریشی بۆ رام و موسەخخەر کردووە، هەول بەدا و خێرو بیرو لێ بەرەم و بەرچەنگ بێنی و هۆو وەسائیل و نەسبابی فێربوون و کارکردن و پشکنینی بۆ ناسان کردووەو پیتی بەخشبوون. وەك خودای نازیزو نەعمەت بەخش دەفەرمووی قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ (المملک ٢٣) واتە: ئەمە پێغەمبەری خۆشەویست و سالار بفرموو بلیسی زاتی (الله) خواوەندی شکۆمەند، ئەوزاتەیه کەئێوەی بەدیھیناوەو رینگی خستوون و شیوەی پێ بەخشیون و هەموو پێداویستیکی بوونتانی پێ داون گۆی و چاو و دلێ پێ داون لەدروست بوون و بەدیھاتنتانا، بۆ ئەوەی حالی بن لەخواناسین و دەسلاتی بێ پایانی پەروردگارتان بۆدەرکەوی، لەگەڵ ئەوەشا کەمی شوکرانەو ستایشی خودای بالادەست دەکەن، هەرەها خوای گەورە دەفەرمووی

أَلَمْ جَعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿١﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٢﴾ (البلد ۸-۹) واتہ: نہی

نادہ میزاد بڑچی واسہرت لی شیواوہ چی توی لہ پەرورہ دگارت لاداوہ نہی نیمہ دووچا وومان بی نہ داوی زمان و دوو لیومان بؤ بەدی نہ ہیٹناوی ،ہەرورہا خودای بالادہست و شکۆمہند دہ فرمووی الرَّحْمَنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿١﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٢﴾ (الرحمن ۱-۴) واتہ: ذاتی خودای

میہرہبان و بہخشنده، قورٹانی ناردووه لای پیغہ مہبری خو شہ ویست و فیری کردووه، ہەر نہو زاتہ یہ نادہ میزادی بہ دیہیٹناوہو نہو ہوو نہ سبابانہشی پی بہخشیوہ، کہہست و نہست و قہصدو مہ بہستی خو پی دہر بخاؤ ناشکرای بکات و، بہو ہویہوہ پیوہندی نہنیوان تاکہ کان پتہو تربی و لہتہ واوی نیعمہ تانی پەرورہ دگار بہ ہرہ مہند بی و پرووہ ژیانہ ناسوودہو بہختہ و ہری دونیاو قیامت پی ہہ لبتی، خودای بالا دہست نہ مرو فرمان بہ نادہ میزادہ کان دہکا حق بیستن و حق بلین و بہ حق بچولینہوہ ،وہ دہبی نادہ میزاد زور ووریای زمان بی بہرہ لای نہ کاو بہ عہقل و حکمت و علمییہوہ بیہستیتہوہ، دہنا رووہ و شہرمہ زاری ہہ لاک و پہ شیمانہ دہ بیات، لہ فرموودہی پیغہ مہر ﷺ ہاتووه (فقد ورد فی الحدیث قولہ ﷺ) (ان الرجل یتکلم بالکلمۃ من سخط اللہ ما یظن تبلغ ما بلغت فیہوی بہا فی النار سبعین خریفا وان الرجل یتکلم بالکلمۃ من رضوان اللہ تعالی ما یظن ما بلغت فیرفع بہا فی علین) رواہ الترمذی واتہ: پیاری واہدیہ بہ بی موبالاتی بہ ہندی ہہ لناگری بہ کہیفی خزی دہ کہو یتہ ناوقسان قسہی وای لہ دہم دہردہ چی کہ جیگہی توورہیی و خہشی خودایہ، نہم قسہیہی دہبی بہ مایہی نہوہی

که هفته سال پی ی فری بدریته جه هه نده مه وه، که پیشتر وای لی حالی نه بووه و گومانی بو نه چووه، که نهم قسه یه ده یگه یینی بهم تی که وتن و شهرمه زاری و خساره ی یه پیسوی واش هه یه قسه ده کات قسه ی وای له ده م دهرده چئی که جیگه ی ره زامه ندی خودای مه زن بی گومان نابا و وای لی حالی نییه که نهم قسه یه به رزی ده کاته وه، بو ریزی پی او چاکانی پایه به رز که له دفته رو سجلی (علین) ناویان تو مار کراوه . . نیمامی ترمزی ریوایت کردووه .

هه ندی له خاله کانی داب و نه ریتی قسه کردن :-

۱- ده بی له قسه کردندا هه ولده یین جوانترین قسه و به باشترین ووشه و زاراوه پی ی بدوین، پیغه مبه رمان صلواته ده فهرمووی (اتقوا النار ولو بشق التمره فمن لم یجد فیکلمه طیبه) متفق علیه واته : خو بیاریزن له ناگری جه هه نده ما نه گهر به کردنه ختری پارچه یا له ته خورمائی بی، نه گهر نه ویش چنگ نه کهوت نه وه به قسه یه کی خو ش و جوان هه روه ها زاتی (المتکلم) خواوه ندی نازیز له سوره تی الحج نایه تی (۲۴) دا ده فهرمووی وهدوا إلی الطیب من القول وهدوا إلی صراط الحمید ۲۴ واته: ری نسایی و نیرشادی خه لکان بکه ن به ره و ووتارو گوفتارانی شیرین و جوان و ریک و پیک، که مایه ی به خته وهری دونیا و قیامه تیان بی، هه روه ها خه لکان و مه ردووم بکه ن بو لای ریگه ی زاتی خواوه ندی ستایش بو کراو.

۲- ده بی له قسه کردندا له سه رخوین، هه ولده یین جوان بی و روونی که ینه وه تاکو بی نه زیه ت گو یگران و خو شه ویستان له مه رام و مه به ست حالی

له نادابه كانى.....كه نيسلام

بكهين، له عايشه وه (رهزاي خواي لى بى) فهرموويه تى پيغه مبه ر صلى الله عليه له قسه كردندا به جوانى دهري دهبرى و جيايى ده خسته نيسوان و وشه كان و به شيويهى وا نه گهر يه كى بيويستبايه بيژميژى دهيتوانى) نيمامى موسلم ريوايه تى كردوه.

۳- پيويسته قسه كانان له ناست مسته واى گوى گربى لهرووى رۆشه نبيري و فهم و زانبارى يه وه، نه كهر وانه بى گوماني خراب ده رگاي ده بيته وه، له ماهيه تى قسه و تاره كه كه م ده بيته وه، وه كه له فهرمووده دا هاتوه پيغه مبه ر صلى الله عليه ده فهرمووى (عن معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم) واته: نيمه كۆمه لهى پيغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) فه رمانان پى كراوه قسه له گهل خه لكان و مهردووم بكهين به پى ي ريزه ي عهقل و ژيري يان .

۴- خو پباريزن له قسه و وتارى و اكه له راستيه كه ي دلنيا نين و عيلم مان به حه قيقه ته كه ي نى يه و وه به شى زهن و گوماني تيايه، چونكه گومان و زهن درؤترينى و وتاره، وه كه له فهرمووده دا هاتوه كه پيغه مبه ر صلى الله عليه ده فهرمووى خو تان له گومان و زهن پباريزن چونكه گومان و زهن درؤترينى و وتوه قسه يه كه صيغه عه ره بيه كه ي و ايه (اياكم والظن فان الظن اكذب الحديث) متفق عليه.

۵- هه لده دين قسه كه م بكهين، نيللا نه گهر وه لامى كه سانى بوو پرسياريان لى كردين يا نه صيحه ت و نامؤژگاريى بوو يا نه مرکردن به چاكه بوو، يا قه ده غه كردنى خراپه و ناپه سه ندى بوو، يانيش نه گهر بانگ هيشتنى خه لكان بوو به ره و دينى خودا .

خوای گهوره ده فہرموی ﴿ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ

بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۗ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ

اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿۱۱۴﴾ (النساء ۱۱۴) واتہ: خیر وچاکہ لہ زور

پستہ پستی و چپہ چپی دانیہ، مہ گہر یہ کمی فرمان بکات بہ خیر و خیرات یا چاکہ خوازی یا نیصلاحي نیوان خہلکان بیت نہوی نہم کارانہ نہ نجام بدات، لہ پیناوی رہ زامندی خودای گہورہ نہوہ بہ راستی لیڑہ بہ ولوہ پاداشتیکی زور گہورہ و عہزی می دہ دہینہوہ.

۶- پیویستہ خویمان دور بگرین لہ قسہ و ووتاری کہ لہ ناسوی لہ غوہ

کوبیتتہوہ، بی خیر بی نہ نجام و بی مانا و بی ناوہ رۆک بی، خوای

گہورہ ده فہرموی قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿۱﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ

خَاشِعُونَ ﴿۲﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿۳﴾ (المؤمن ۱-۳) واتہ بی

گومان نہو نیماندارانہ سہرکہ و تون، نہوانہی نویژہ کانیان بہ خشوع و ترسہوہ بہ جی دہ گہینن و نہوانہی خویمان لہ لہ غوہ قسہی زیاد دور دہ گرن و دژی دہوہستن.

۷- بیر کردنہوہ لہو قسانہی کہ مہ بہستہ بکرین ناخو لہ شوین خوینہتی

ناخو دواروژیش پہ شیمانی بہ دوادا نایی نایا مایہی زہرہرو زیان نیہ، نایا کہس زیانی پی لی ناکہوی، ناخو لہ ناسوی گوفتاری حہ کیمانہ جیگہی دہ بیتتہوہ، دہ بی نہم راستیہ لہ بیر خویمان نہ بہینہوہ کہ خوای گہورہ ده فہرموی مَا

يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ (سوره تي ق ١٨) واته: هيچ كه سي

دهم ليك ناكاته وه بو قسه كردن ئيلا فريشته ي سهرشاني ناگايان ليه ته ي بوي
تومار ده كهن، گوفتاره كه ي ده كه وي ته ده فته ري شه عمل و دواړي روي
قيامت له سه ري حيسابه .

٨- گوي گرتن و بي دهنگ بوون له ناست كه ساني كه پله و پايه يان له تو
بالا تره و ريزو حورمه تيان بهر زتره و زانياري و عيلم يان له تو زتره و له تو
به ته مهن گه وره ترن، ريز ليگر تيان و گوي سي دانيان و دانيشتن به شه ده ب
له خزمه تيانا، نه گهر حيكمه ت و حقه ي خواسته ي كه مي قسه بكه ي، شه و
پوخسه ت و مؤله تيان لي وهر گره شه وسا بدوي.

٩- قسه نه كردن له كاتيكا كه يه كيك له مه جليس قسه ده كات، تاكو
له قسه كاني ده يته وه، قسه نه بريني كه سي كه له قسه كردن دايه، ريز گرتني
خه لك له قسه كردن د مه جليس (استغلال) نه كردن هه ريو قسه ي خوت مؤله تي
خه لكانيش بده بو قسه كانيان.

١٠- خولا دان له وه ي به قسه دلي خه لك زامار بكه ي، يا به هه له ي
بخدي ته وه يا گالته و گه پي پي بكه ي، يا به شي وه يي بي هه ست به نه قس بكات و
هه ستي پيدا روشي، خوداي گه وره له سوره تي (البقرة) دا له نايه تي ٨٣ دا

ده فه رموي و قولوا للناس حسنا ﴿١٧﴾ واته: قسه ي جوان و باش
له گه ل خه لكانا بكه ن.

١١- دهنگ بهر ز نه كردن له كاتي قسه كردن د، ئيلا به قه ده ر پيويست
نه بي، هه وره ها هه ل نه چوون و توره نه بوون و هاوار نه كردن وهك خوي گه وره

له سوړه تی (لقمان) دا له نایسه تی ۱۹ دا ده فمرمووی **وَاقْصِدْ فِي مَشِيكَ**

وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ (۱۱) واته: له رپوښتندا

خاوهن مه بهست به و مام ناوهندی به هیواش مه رپو گومانی خه لکان به ریته
ته وهی بلین دياره هم کابرایه به ته مای شتیکه، خیراش مه رپو بلین دياره
که تنیکی کردووه، هه روه ها دهنگت نرم که روه له ناخافتندا تا ده گاته ناستی
پیویست، ناخوش ترین دهنگ دهنگی گوی درپو.

۱۲- بی دهنگی پاراستن و رووگه شاوهی و زهرده خنه ی سهرلیوان

له کاتی قسه کردندا، عن ابی الدرداء (رضی الله عنه) قال کان رسول الله (صلی
الله علیه وسلم) لا یحدث حدیثا الا تبسم... رواه احمد واته: له ته بو ده ردا ته وه
(ره زای خوی لی بی) فمرمووی ته پیغه مبهری خودا **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** هیچ قسه یه کی
نده کرد نیللا به روویکی زهرده خنه یی نه بی.

واته نه گهر ناده میزاد له ناو نه فسی خویا بی تاقهت بوو، یابه هو ی

گیرو گرفتیکي مال هوه نار ههت بوو، نیدی با بی تاقهتیه که یی و نار ههتیه که ی
له رتیگه ی شیوه ی قسه کانیه وه، نه خاته سهر نه فس و گیانی هم و نه و، به لکو
بی تاقهتی و نار ههتیه که ی لادات له کاتیکا که له گمل برا که ی ده دوی، وه
له فمرمووده دا هاتووه ده فمرمووی (لا تحقرن من المعروف شیئا ولو ان تلقی
اخاک بوجه طلق) واته: چاکه ی که میش به سووک مه گره نه گهر له برای
نیمانداریش به روو خوشی و روویکی گه شاوه و کراوه بیت، له فمرمووده یی تر
هاتووه، پیغه مبهری **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ده فمرمووی (ابتسامتک فی وجه اخیک صدقه) واته:
زهرده خنه ی سهرلیوانت له رووی برا که ی نیمانداریت خیرو صه ده قه یه.

۱۳- خوت له قسه ی جوین و پیس و نابه جی لابده، له بهر نه وه ی نیماندار

نابې زمانې به جوین و قسه ی ناشیرین بکاته وه، که بېی به مایه ی نازاری خه لکان یا سووک کردنیان... عن ابی موسی (رضی الله عنه) قال (قلت یا رسول الله ﷺ ای المسلمین افضل؟ قال من سلم المسلمون من لسانه ویده) متفق علیه واته: نه بو موسا ووتی، ووتم نهی پیغه مبهری خودا ﷺ باشتیرین موسلمان کییه و ده بی چۆن بی؟ فرمووی نه و که سه یه که موسلمان له ده ست و زمانی سه لامه ت بن، نیمامی موسلم و بوخاری ریواهی تیان کردوه.

۱۴- خۆلادان له سویند خواردن له کاتی قسه کردندا به تاییه تی سویند که پیویست نه بی و هجیگه ی خوی نه بی و که س داوای نه کرد بی بو کاریکی خیر و نیصلاح، خودای گوره له سوړه تی (المائدة) له نایه تی ۸۹ دا وَأَحْفَظُوا

أَيْمَانِكُمْ ﷻ واته: سویند خۆتان بپاریزن یا واته: سویندی بی هوده مه خۆن، نه گهر سویندی کتان خوارد، و هفا به سوینده که بکه ن یا که فاره تی سوینده که بدن، نه گهر که فاره ته که ی باشت بوو له به جی گه یانده که ی.

۱۵- خۆلادان له سویند خواردن به مه خلق و هک پیغه مبه ر ﷺ بی یا که عبه بی یا مه لایکه بی یا باوو بپیران بی یا شه رف و ناموس بی، عن ابن عمر (رضی الله عنه) عن النبی (صلی الله علیه وسلم) قال (ان الله تعالی ینهاکم ان تحلفوا بابائکم، فمن كان حالفا فلیحلف بالله او لیصمت) خوای مه زن نیوه ی قه ده غه کردوه له وه ی سویند به باوو بپیرانتان بخۆن، جا شه وه ی سویند ده خوات باسوینده که ی به خودا بخوات ده نا بی ده نگ بی.

۱۶- ده م و زمانان ته رو پاراو که ین به زیکرو یادی خوداو نیستغفار کردن، به تاییه تی گهر هه لیه کمان لی روویدا.

۱۷- كه فاره تى مه جليس له ياد نه كه ين، له كاتى كدا كه ده بيته كو تايى مه جليسه كان، كه مايه ي كه فاره تى له غوه كاغانه و مايه ي قه بول بوونى زيكره قسه خيتره كاغانه، كه فاره تى مه جليس بريتيه له م و يرده ي پيغه مبه ر ﷺ (سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفرک واتوب اليك) واته: په روه ردگارا، پاكي و بى گهردى و دوور له كه م و كورى شايه سته ي تو به له گه ل هه موو همدو سوپاس و ستايشيك، شايه دى ده دم كه هيچ خوداو په رستراوى نيه، ته نها زاتى تو نه بى، داواى لى خو ش بوونت لى ده كه م و بو لاي تو ده گه ريمه وه.

۱۸- چاود پرى مور اقه به ي زمانان بكه ين و بپاريزين له قسه و تاره هه رامه كان و نه وانه ي مايه ي هه لاکه ت و خه ساره ت مهندي و زيانن كه به كورتى بريتين له م خالانه ي خواره وه:-

أ- پتويسته زمانان له درو و قسه ي پرپوچ و بى بنه ما بپاريزين.

ب- زمانان دوور بگريين له غه يبه ت كردن، غه يبه ت بريتيه له باسى كه سيكى ناديار لاي كه سانيكى تر، به شيويه كى وا كه پيى نارحمت بى چونكه غه يبه ت قسه ي پياوى به ويقارو مروه ت نيه.

ج- پتويسته زمانان بپاريزين له نه ميمي، كه بريتيه له هيئان و بردنى قسه و ووتارى ناخوش له به ينى خه لك، پيغه مبه ر ﷺ ده فه رموو (لا يدخل الجنة النمام) واته: نه وه ي نه ميمي بكات ناچيته به هه شت.

د- خو دوورگرتن له قسه و تار مايه ي خو هه لكيشان بى، يا جسدال و ده مه قالى بى سوودو نيستفاده بى يا خو هاوشيتنه ناو گفغوگويى مايه ي سه ر نيشه و نيزاع نه بى هيچى تيا نه بى.

ه- باسی خۆنه کردن و شانازی به خۆنه کردن له خێروخیراتی کهنه نجامت داوه، یا خۆیه گه وره ده رنه برین و خۆیه چاک نه زانین هه رچه نده چاک و باشیش بیت، واته خۆدوورگرتن له پریایی و روپامایی یا بلییین چاو نه بوون له دهستانی خه لک بوشتانی معنه وی یا ماددی (فلا تزکوا انفسکم هو اعلم بمن اتقی) النجم/ ۳۲ .

و- زمان پاراستن له له عنه ت کردن له خه لکان یا جوین دان یا قسه ی ناشیرین و نادروست یا تعن و په لار، چونکه له عنه ت و کافر کردنی کسه ی نه گهر شایسته نه بی، نه وه بو سه ر خاوه نه که ی ده گه ریته وه .

ز- خۆدوورگرتن له سوچه تی زۆر، که خه لک و مه ردوومان بجه یته پیکه نین چونکه مایه ی دابه زینی حورمه ت و ویقارو هه یبه تی ئاده میزاده له فهرمووده دا هاتوو (ویل للذی یکنذب بالحدیث، فیضحک به القوم فویل له فویل له) { ۴ }
ح- زمان دوورگرتن له زهم کردنی خه لکان یان سوک کردنی هه رمه خلوقی تر یا دو عای خراب کردن.

گ- گالتو و فشه نه کردن به خه لک و مه ردوومان، به تایبه تی به و که سانه ی چه ساوه و بی هیژ و نقوستانن و که م نه کردنی پژیرو حورمه تیان.

جا له کو تاییه که ییدا فهرمووده یه کی پیغه مبه ری خۆشه ویستتان ^{صلی الله علیه و آله} ده خه ینه وه یاد که تییدا ده فهرمووی (من کان یؤمن بالله و الیوم الاخر فلیقل خیرا اولیصمت) متفق علیه واته: نه وه ی ئیمانی به خوداو پژیرو دوایی هه یه، با قسه ی خیر بکات یانیش کروی بی ده نگ بیت.

نادابی ناومال

ئاده میزاد به شی له کاتی ژیانی له مال هوه به سهر ده بات، به تایبه تی کاتی نيسراحت و پشوودان له گه له که سو کارو خاوو خیزانه که می، وه یا له گه له تاکه کانی خانه واده ی گرن گترین شتی نه نجام بدری له مال هوه به ندایه تی و عیبادت کردنه و پیشوازی کردنه له میوان و و چوئیه تی هه لئس و کهوت کردنه له گه له نه ندامه کانی مال هوه ت نایینی پیروزی نيسلام نه م لایه نه شی باس کردوو وه که هه لایه نه کانی تری ژیان.

هه ندی له ناداب و داب و نه ریتی ناومال

۱- ناوی خودا هیئان له کاتی گه رانه وه ناومال، بهو شیوه یه ی که پیغه مبهری خو شه ویست صلی الله علیه و آله فهرموویه تی (بسم الله ولجنا بسم الله خرجنا وعلى الله ربنا توکلنا، اللهم ربنا انا نستلك خیر المخرج وخیر المخرج) واته: به ناوی خودا هاتینه مال هوه، وه به ناوی خودا ده رچوو بسوین وه پشتمان به ستبوو به خودای پهروه ردگارمان و تهووه که کولمان له سهر وی بوو، پهروه ردگارا نه ی خواجه گیان، داوای باشترین مالئیکت لی ده کهین، بو ی ده گه ریتینه وه و داوای باشترین شوئیکت لی ده کهین که بو ی ده رده چین.

۲- کاتی که گه یشتینه ناومال سه لاه له نه ندامانی خانه واده که مان بکهین وه له فهرمووده دا هاتوو په پیغه مبهر صلی الله علیه و آله ده فهرمووی (یابنی اذا دخلت علی اهل بیتک فسلم علی اهلك تکن برکة علیک وعلی اهل بیتک) رواه الترمذی واته: نه ی رۆله نه گه رایت هوه مال هوه سه لام له کهس و کارت بکه ده بیته

مايهی بهره كهت بهسهر تو بهسهر كهس و كاری مائهوه تان.

نه گهر كهس له مائهوه نه بوو دیسان هه رسه لام بکه بهو شیوه یه (السلام
علینا وعلى عباد الله الصالحین) واته: سهلامی خوا لهسهر خویمان بی و لهسهر
هه موو بنده چاکه صالحه کانی خودای گه وره بیته، وه که له قورن اندا هاتووه
فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةً طَيِّبَةً ۗ ...

☉ (نور ۶۱) واته: نه گهر چوونه مائی سهلام له نهفس و گیانی خوژتان بکهن،

بهسهلامی له لای خودای گه وره وه پیروژو موباره ک و پاک و پوخته بی.

۳- نه کهیت له ناکاو بچیتته مائهوه به بی له ده رگادان یا به بی ناگادار
کردنه و هیان .

۴- ههست کردن به چاودیریتی و موراقه بهی خودا له کاتی ته نهایی
خوژدان له گونا و تاوان له کاتی ته نهایی که له مائهوه یه.

۵- دهنگ به رزنه کردنه وه هه لپه هه لپ نه کردن و یاری و گه پ نه نجام
نه دان به شیوه بی و ا که نه ندانه کانی مائهوه یا دراوسی نیزعاج بکات و
بیزاریان بکات، یا دهنگ به رزنه کردنی رادیوو ته له فزیوون و تسجیل و C.D و
شتی تر که ده بیته مایهی بیزار کردنی کهسانی تری مائهوه .

۶- خوژدان له گوئی گرتن یا ته ماشا کردنی شتی که شایسته و لایهقی
ناده میزادی موسلمان نه بی، چونکه چاوو گوئی و دل و گشتیان بهرپرسیارن،
وه که خودای گه وره له سوپه تی (الاسراء) دا له نایه تی ۳۶ دا ده فه رمووی إِنَّ

السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

۷- حیسابی بو حه یاو حورمه تمان بکهین، به دا پویشینی عه وره ت

بەتایبەتی لە کاتی جل و بەرگ گۆرینداو لە کاتی خۆ پاک کردنەوەدا، موراعاتی نە دەب و یقار بکەین لە کاتی دانیشتن و نوستن، چاو داگرتن لە تەماشاکردنی عەوڕەتی ئەوانی تر، لە فەرمودەدا هاتوووە پێغەمبەر ﷺ دە فەرمووی (نهیست ان امشی عریانا) رواه الطبرانی واتە: لیتمان یاساغ و قەدەغ کراوە بە رووتی هاتو چۆ بکەین.

۸- رازی بوون بەوبەش و بارەیی یا بەو جیگەو مەکانەیی کە خودای گەورە بۆی قسمت کردووین، پیرکردنەوە لەحالی کەسانی تر کەبێ جیگەو رینگەن، شتیکی وایان نیە لە سەرماوگەرما خۆ پاریزن، لەعبداللە ی کورپی عومەر (رەزای خوای لی بی) فەرموویەتی پێغەمبەر ﷺ کاتی کە بەرپرۆژ دەگەرایەو مالهۆ دەی فەرموو (الحمدالله الذی کفانی وآواني الحمدلله الذی اطعمنی وسقانی ومن علی اسئلک ان تجیرنی من النار) رواه ان السننی واتە: حەمدو ستایش بۆ ئەوزاتەیی پێداویستی ژیاغانی داوہ جیگەو رینگەیی بۆ کردمەوہ حەمدو ستایش بۆ ئەو خودایەیی خواردنەوہیی پێ بەخشیم، بەش و باری زۆری لەنیعمەت پێدام و منەتی خستە سەرما، خواپە گیان داوای ئەوەت لی دەکەم کەبم پارێزی لەناگری جەھەندەما.

۹- ریکخستنی کەل و پەلی ناوماڵ وەپاراستنیان و پاک و خاوین راگرتنیان، هەرۆهە چاک کردنی ئەو شوینانەیی کە پێویستیان بەچاک کردن هەیە لەمالهۆ بەقەدەر توانا، وەک چاککردنی باخچەو حەدیقە ئەگەر هەبێ وەک چاککردنەوہیی پەنجەرە ئەگەر شکابی، حەنەفی و بەلوعەو تاق و دیوار یاھەرشتیکی تری مالهۆه بێ.

۱۰- هەولدان بۆبەری بردن و ئەنجامدانی کاری مالهۆه ویاڕمەتی دانیان،

له نادابه كانى.....كه نيسلام

له نهسوه دى كورې يه زیده وه ووتى پرسيارم له عايشه كړد پيغه مبه ر^{صلى الله عليه وسلم} چى ده كړد له ماله وه؟ فهرمووى له يارمه تى داني كسارى خيژانه كانى بوو و نه گهر كاتى نويز بهاتبايه دهرده چوو بو نويز.

رواه البخارى عن الاسود بن يزد قال (سئلت عائشة (رضي الله عنها) ما كان النبي ^{صلى الله عليه وسلم} يصنع فى بيته؟ قالت كان يكون فى مهمة اهله يعنى خدمة اهله، فاذا حضرت الصلاة خرج الى الصلاة) رواه البخارى .

۱۱- پاراستنى نهينى ماله وه و نه دركاندنې لای هيچ كه سى.

۱۲- روخست و هرگرتن و سسلام كړدن له كاتى دهرچوون له ماله وه داوالى كړدنيان كه چيتان پيويست و گهره كه و پي راگه ياندنيان كهوا ده چم بو فلان شوين.

۱۳- دووباره كړدنه وهى دوعاى دهرچوون له ماله وه عن ام سلمة (رضى الله عنها) ان النبي (صلى الله عليه وسلم) كان اذا خرج من بيته قال (بسم الله توكلت على الله اللهم انى اعوذبك ان اضل او اضل او اظلم او اظلم او اجهل او يجهل على بسم الله توكلت على، الله ولا حول ولا قوة الا بالله).

نادابی رۆڵە لەگەڵ دایک و باوکیدا

خوای گەوره پاش پەرستنی خۆی رێژ له هیچ شتیکی یا کەسانیکی وه
رێژی دایک و باوک دانناوه ،خوای شکۆمەندو نازیز دەفەرمووی **وَأَعْبُدُوا اللَّهَ
وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا** (النساء ۳۶) واتە: بەندایەتی
خودا بکەن و بیپەرستن و هیچ هاوێڵ و شەریکی بۆ بریار مەدەن وه لەگەڵ
دایک و باوکتان چاک و باش بن.

دەفەرموویت (سبحانه وتعالی) (ان اشکر لی ولوالدیک الی المصیر)لقمان
۱۴... واتە: سوپاس و ستایشی من بکەن پاشان ئی دایک و باوک، بزانی
چارەنووس و سەرەنجامتان بۆلای منە، پیغەمبەر **ﷺ** فەرموویەتی (الکبائر
الاشراک باللّه وعقوق الوالدين وقتل النفس واليمين الغموس) رواه البخاری
واتە: گوناھە گەوره کان ئەمانەن هاوێڵ بریاردان بۆ خودای پاکێ تاکێ مەزن،
نازارو ئەشکەنجەدانێ دایک و باوک، کوشتنی تادەمیزاد بەناھەق، سویندو
قەسەمی بەدرۆ.

چەند داب و نەریتی لەگەڵ دایک و باوکدا

۱-خوای گەوره فەرمانی باش و چاک بوون و چاکە کردنی پێی کردوین
لەگەڵ دایک و باوکدا، جا پێویستە زۆر چاک و باشیش لەگەڵیانا رەفتار بکەین
..ئەبو هورەیرە دەگێرێتەوه پیاویک هاتە لای پیغەمبەر **ﷺ** ووتی ئەوی
پیغەمبەری خودا کێ لەهەموو کەس لەپێشترو باشترە لەگەڵیدا باش و چاک

بم؟ فەرمووی دایکت و پاشان دایکت پاشان دایکت پاشان باوکت، پاشان لهوان خوارترو لهوان خوارتر عن ابی هریره (جاء رجل الى رسول الله ﷺ فقال يارسول الله من احق الناس بحسن الصحبة: قال امك ثم امك ثم امك، ثم امك اباك ثم ادناك ثم ادناك ..) متفق عليه .

۲- کاتی گه رانهوه مال و ده رچوونی سه لامیان لی بکه و ده ستیان ماچ بکه، بهروویکی خوش له گه لیان شیرین ره فتاربه .

۳- بهرینه وه سه یریان بکه و له بهریان ههسته وه، کاتی که ده گه ریتته وه مال یا که ده رده چی .

۴- به نه ده به وه له گه لیانا قسه بکه و وتارت نه رم و نیان بی، ده نگ به سه یریان بهرز نه که یته وه .

گوی رایه لیان بکه وله نه مرو فه رمانیان ده رمه چوو، نه گه ر داوای له خوا یاخی بوونت لی بکن به قسه میان مه که، چونکه خوی بالاده ست ده فه رموویت
وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
وَصَاحِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ

فَأَنْتَبِئْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ (لقمان ۱۵) واته : نه گه ر زوریان لی کردی که شه ریک و ها وه لم بو بریار بدهن، گوی رایه لیان مه که و له ژیاندا به باشی هاوریه تیان بکه و مامه له میان له گه لدا نه نجام بده، شوینی خوا په رستان بکه وه، شوین پیان هه لگره پاشان بو لای من ده گه رینه وه، هه موو کرده وه کانی نه نجام دراوتان پی راده گه یه نه وه بهو شیوه مامه له تان له گه لا ده که یین .

۵- له هه ولی نه وه دابه که دلیان زور خوش بکه ییت و حالی یان بکه ییت و

که زۆرت خوش دهوین، له ریگه ی شیرین رهفتار و کوومه ک و دل رازی کردنیان و دیاری و به خشش پی به خشینیان همیشه جیگه ی چاو روونیان بیت .

۶- سهروهت و سامان و کهل و پهلیان به بی مؤلهت و ئیزن وهگرتن لی یان دهست کاری مهکهو بویان بپاریزه همیشه بهتهنگی بهرزه وهندیانهوه به .

۷- ریزو حورمه تیان رهچاو بکه، ناوبانگی و شوره تیان بپاریزه ،با بههوی تۆوه قسه ی ناریک و ناشیرینیان نهدریته پال تۆمه تیان و نهخریته سهرو بی حورمهت نهکرین .

له (عبدالله)ی کوری ئیمامی عومهر (رهزای خوای لی بی) دهگینهوه پیغه مبهر ^{صلی الله علیه و آله} فهرموویه تی: به کیک له گوناوه گهوره کان ئه وهیه که سیک جنیو به باوک و دایکی خو ی بدات، وتیان کی ههیه جنیو به دایک و باوکی خو ی بدات؟ فهرمووی جنیو به باوکی خه لک ده دات ئه وانیش جنیو به باوکی ده دات، جنیو به دایکی خه لکی ده دهن ئه وانیش جنیو به دایکی ده دهن (ده قسی ئه و فهرمووده یه که موسلم و بوخاری ریوایه تیان کردوه) .

۸- له کاتی نووستن و خهوتن پشوو داند، بیزاریان مه کهن به بی مؤلهت، مه چۆره ژووری خهوتن و نووستنیانهوه .

۹- قسه یان پی مبهره و گالته یان پی مه که، له بهر ده میان به شپۆه یه کی بی ئه ده بی و ناشیرین قاقاو پیکه نین مه که .

۱۰- له قسان پیشیان مه که وه، مه گهر به مؤلهت وهرگرتنیان بی بۆکاری زۆر پیویست و گرنگ .

۱۱- له هاتنه ژووره وه و رویشتن و ده رچوونا به پیشیان مه که وه، له پیش ئه وانیش دا دامه نیشه، ههرده م ناگات له ریزو حورمه تیان بی .

۱۲- به شيوه يکي بي نه ده بانه لاق و پي رame کيشه له روويانه وه، ههروه ها پال مه ده وه .

۱۳- له نيش و کاروباره کاني ژيانندا ته کبيرو راويژيان پي بکه و سوود له راو له زانين و ناموژگار ه کانيان وه ريگره .

۱۴- فهراموشيان نه که مين له زور دعای خير، له خواي گه وره نزا بکه که لييان خوش بيت و پاداشتي چاکه کانيان بداته وه، چاو پوشي له هه له وه تاوانه کانيان بکات .

۱۵- نه گهر مرد بوون يا مال ناواييان له دونيا کرد، سهرداني گوره کانيان بکه و ره جه تيان بو بنيره وه به چاکه و خير باسيان بکه و ياديان بکه وه .

۱۶- له پاش مردنيان وه سيه ته کانيان فهراموش مه که وه به جي بگه ينه وه هاتوو چوي خزمه کانيان بکه وه قه تعي ره حم له گه ليانا مه که، ماليکي کوري ره بيهه ساعیدی (ره زای خواي لي بي) ده گيرتته وه ده فه رموي نيمه لای پينغه مبه ر بووين ﷺ پياويک له خيلي سه له مه هات و ووتی نه ی پينغه مبه ري خودا هيچ چاکه و خيرتک ساوه له پاش مردنيان بو دايک و باوکمی بکه م ؟ فه رموي به لي زور بويان بپاريره وه و دو عايان بو بکه، په يمانه کانيان و عه ده کانيان به جي بگه ينه وه، له پاش مردنيان سهرداني که س و کاره کانيان بکه و ريزي هاوه ل و دوسته کانيان بگره) نيمامي نه بو داود گيراويه تيه وه .

۱۷- خوت دور بگره له وه ی نازاری به ده نيان به ديت راسته وخو، و يان نازاری ده روونيان به ديت به ناخ و ثوف ،وهك خودای گه وره ناموژگاريمان فَلَا تَقُلْ هُمَا أَفْرٍ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (الاسراء ۲۳) واته:

له روويانا به نار ه زای دل نه لي ی ثوف يان ناخ، له روويانا هه له گه رتیه، تيسان

له نادابهكانى.....كه نيسلام

ههلمهده بهلكو بهريزو بهنهرمى قسهيان له گهل بكه شيرين رهفتار به له گه ليانا . . نيمامى عدلى رهزاي خواى لى بى ده فهرموويت نه گهر له وشهى ئوف كه متر هه بوايه، له نازار دانى دلى داىك و باوكا نهوه خوداى گهوره، نه ويشى حهرام ده كرد .

١٨- له كاتى قسه له گهل كردنيانا شهرميان لى بكهوله ناستياندا دهنگ بهرز مه كه وه، بى ريژى و بى حورمه تى مه نوينه .

داب و نهريت له گهل براو خوشكدا

براو خوشك له خيزانينكدا به رهه مى باوك و داىكن و نزيكترين كه سانينكن له ناست يه كتره وه، وهك خواى گهوره و بالادهست ده فهرمووى قَهَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ وَتَقَطِعُوا اَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ اُولَئِكَ الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللهُ فَاصْمُوْهُمْ وَاَعْمِىْ اَبْصَرَهُمْ ﴿٢٣﴾ (عمد ٢٢-٢٣) واته: سهيره و جينگه ي سه رسورمانه :چاوه رى ي نهوه له نيوه ده كرى نه گهر پشتيان له نيسلام هه لكرد دهس بكه ن به خراپه و پشيوى له وولات و ريشه ي خزمه تايه تى بپچرن، جا كۆمه لى وه ها دوودل و دل پيس بن هه ميشه مه ترسى نه وه يان لى بكرى كه له نيسلام هه لگه رينه وه وه دهست بكه ن به خراپه كردن نه وانه خودا له ره جه تى خو ي دوورى خستونه ته وه گو يى كه ر كردون له بيستنى حه ق و چاوى كو يژ كر دوون له ته ماشا كردنى نايه ته كانى خودا .

هه ندى خال له باره ي داب و نه ريتى خوشك و برا وه چۆنيه تى ره فتار كردن

له گه ليانا

۱- پڙيو ئيحترامي برا گه‌وره‌كانت بگره و سۆزو به‌زه‌بيت به‌رامبهر به‌بچوكه‌كان هه‌بى و ميه‌ره‌بان به له‌ناستيانا، پيغه‌مبهر ﷺ فه‌رموويه‌تى (ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويوقر كبيرنا) رواه الترمذى واته: نه‌وه‌ى سۆزو په‌حم و ميه‌ره‌بانى نه‌بيت له‌ناست به‌چوكه‌كانمان و پڙيو خوږمه‌تى به‌ته‌مه‌ن و گه‌وره‌كانمان نه‌گرښت له‌نيمه‌ نيه‌.

له‌به‌رامبهر خوشك و براكانتدا خوږه‌وشت جوان بى، لووت به‌رزى مه‌نوينه‌و خۆت به‌كه‌م بزانه و له‌كارو شتى باش پشت گوښيان مه‌خه‌و به‌ش و بارى باشيان بۆ دابنى، له‌گه‌لئاندا نه‌رم و نيان به‌.

۳- كاتى كه‌پييان ده‌گه‌يته‌وه به‌گه‌رمى سلاويان لى بكه و دۆقه‌يان له‌گه‌ل بكه، نه‌حواليان بپرسه به‌وپه‌رى پڙيو خۆشه‌ويستيه‌وهته‌بو.

زه‌رى غه‌فارى خواى لى رازى بيت ده‌گيڙپته‌وه كه پيغه‌مبهر ﷺ فه‌رموويه‌تى (لا تخقرن من المعروف شيئا ولو ان تلقى اخاك بوجه طلق) رواه مسلم، واته: هيچ چا كه‌يه‌ك به‌كه‌م مه‌گرن ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر به‌روڤيكي خۆش و گه‌شاوه‌ش به‌براكه‌ت بگه‌يت جا بزاى نايينى بى يا براهى دايك و باوكى بى .

۴- په‌چاوى هه‌ست و هۆشيان بكه‌ن، نه‌گه‌ر غه‌مگين بوون خۆشى ده‌رمه‌په‌ه، به‌لكو هه‌ولتى لا بردنى غه‌مه‌كانيان به‌ه ، نه‌گه‌ر به‌رۆژوو بوون شت

حەقیش نەبوون، بەشیوەیەکی جوان و نەرم و نیان حەقیان بۆروون بکەوه و پێزرو
حورمەتیان بپاریزە.

۱۰- لەکاتیئێکدا کە هەلەمیان لێ روودەدات، گیانی چاوو پۆشینت هەبێ
لەناستیانا و لێیان ببورە ئەگەر عوزرو بیانویان هێناوه لەناست هەلەکانیان
... ئەگەرنا هەلەکانیان بەنەرمی و بەمانای پەحمەوه بۆیان روون بکەوه .

۱۱- ئەگەر لەگەڵ یەکا زویر بوون هەولێ ئاشت بوونەوهیان بدە ئەکە
قسە لەنیوانیاندا بەیتنی و ببەیت یا لەپاشا ملە قسەیان پێ بلێیت یا
حەسودیان پێ ببەیت و بەرامبەریان بەد گومان بیت .

۱۲- خۆت لەجیاوازی دەربڕین یا دەرخستن و دووبەرهکی و زۆر گفتوگۆ
کردن دوور بگرە و خۆت بپاریزە لەکارز باری بێ سوود لەگەڵیان.

۱۳- کەل و پەلەکانیان بەکار مەهێنە بەبێ مۆلەت وەرگرتن لێیان،
پەچاوی مەصلەحەتیان بکەو و خۆت لەکارە تاییبەکانی خۆیانیان هەل
مەقوریتێنە.

۱۴- لەقسە لەگەڵ کردنیانا بەشەرم و حورمەت بە، هەروەها لەجل و
بەرگ لەبەر کردندا بەتاییبەتی لەناست خوشکەکاندا چاویان لێ بپاریزەو کەم و
کورتی هەلەکانیان بەدەر مەخە بەلکو بۆیان بپۆشە .

داب و نەریتی ریگاوێان :

ریگاوێان و بازارەکان جیگەو شوینی گشتین و خەلکی جاروبار ناچاری تیا رۆیشتن و وەستان دەبی ئادەمیزادی ئیماندار دەبی مانای ئیمانی خۆی و کەسایەتی خۆی تیییدا بپاریزی و هەلسوکەتی ئیماندارانەو رەوشتی بەرزى جوان بنوینی و خەلکانیش بەکارو کردەوێ ئامازە بکات بۆ هەلسوکەوتانی چاک و باش و بەپێز، و خودای شکۆمەندو نازیز لەبارەى بەندەکانیەو دەفەرمووی وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَمًا ﴿٦٣﴾ (سورەتى الفوقان ٦٣) واتە: بەندە راست و دروستەکانی خودای میهرەبان ئەوانەن کە زۆر بەهێمنی و هۆشیارانە بەسەر زەویدا دەرۆن وەنەگەر کۆلەواران و بی ناگیان و نەزانانیش لەگەڵیان کەوتنە وتارو هەلس و کەوت ئەو ئەوان بەبانگەوازە شیرینە ناشتی خوازەکەى خۆیان رەفتارو کردار ئەنجام دەدەن لەگەڵیان.

ئەم خالانەش هەندى لەداب و نەریتەکانی ریگاوێان

- ١- چاوو دیدەکانت دوور بگرە لەحەرام و بیانپاریزە لەکردارو هەلس و کەوت و لەجل و بەرگی خەلکانی تر سەرئێج مەگرە چ بەوتار چ بەکردار تیکەلى کارانیک مەبە کە پەيوەندى بەتۆوه نیه.
- ٢- لەسەر شەقام و کۆلان و بەردوکان و جیگای هاتوو چۆکردنی خەلک و تێپەرپوونیان دامەنیشە، یا رامەوہستە بەبی نیش و کار.
- ٣- پرووت گەشاوہ و خۆش بى لەئاست خەلک و مەردوومان بەرێزەوہ

سلاویان لی بکه و وه نه گهر سلاویان لی کردی به باشتین شیوه وه لایمان
بده ره وه .

ئهو سه عید خوی لی رازی بی له پیغه مبه ره وه ﷺ بۆمان ده گپرتیه وه
که فهرموویه تی له سهر ریگاو بانه کانا رامه وه ستن و دامه نیشن و ناگسدارین
. ووتیان چارمان نیه چونکه جارویه لیلی داده نیشین تییدا ده که وینه گفتوگو!
ئهویش فهرمووی (نه گهر هدر ناچارو پیویست بوون ئەوا ماف و حهقی ریگه
بپاریزن؟! ووتیان ماف و حهقی ریگه چیه؟ فهرمووی سهیری حهرا م نه کردنه
چاو پاراستنه، وه ستانه که تان مایه ی نازاری که سی تیا نه بی یا نازاری که سی
تیا نه دن، وه لایمی سه لام به چاکی بده نه وه فهرمان بکه ن به چا که وه قه ده غه و
به رگری بکه ن له خراپه) نه وه کوردیه که ی نه وه فهرموده یه که موسلم و بوخاری
گپراویانه ته وه .

۴- پاک و خاوتنی ریگاو بان بپاریزه، پاشماوه و بهرماوه ی خوارده مه نی
له سهر ریگه و شوینی خه لک و مهردووم مه هاویژه و فری مه ده .

۵- له سهر ریگاو شه قامه کاندای خه لک و مهردووم نازار مه ده، شوشه ی
شکاو و بهردو داری بی سه رو بهرو بزمارو قۆدی و ته نه کان فری مه ده وه بلاو
مه که ره وه نه وه که سی ک پیوه بکه وته نارحه تیه وه، به هوییه وه به ریته وه یا
نازار ببینی، پیغه مبه ره وه ﷺ فهرموویه تی (الایمان بضع و سبعون شعبة
افضلها قول لا اله الا الله وادناها امامة الاذی عن الطريق والحیاء شعبة
الایمان) متفق علیه واته :ئیمان حهفتا و نه وه نده پۆله یه باشتینیان و
گه وره ترینیان (لا اله الا الله) یه نزمترینیان یا بچو کترینیان لابرندی نارحه ته تی
و نه زیه تی سهر ریگاو بانه، شهرم و حه یاش پۆلیکه له ئیمان .

۶- كۆمهكى يارمەتى غەربىيان و لى قەماوان بدهو يارمەتى ھەژاران و نەدارو دەست كورتهكان بكة، دەستى پياوى كوئىر بگره و بپهريئەنەو تەبۆت دەكرى لەكارى ئىصلاحى و چاكردن دابه، بەھانای بى دەسەلات و بى ھيژەكانەو بەچيت كەلەريگاوشەقامەكاندا لى راست دىت.

۷- خۆت بپاريزه و دوور بگره له ريگه قەرەبالغ و بازاره چىرو پرەكان له نادەمیزاد و كەل و پەل، بەتايبەتى ئەو شوئىنانەى كەكارى نادروست و حەرامى تىادا روودەدات، عومەرى كورى خەتاب (رەزای خواى لى بى) دەگيرتەو پيغەمبەر ﷺ فەرموويەتى ئەو بچيتە بازار بلى (لا اله الا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد يحيى ويميت وهو حي لا يموت بيده الخير وهو على كل شيء قدير) خوداى بالادەست ھەزار چاكەى بۆ دەنووسى و ھەزار گوناھيشى بۆ رەش دەكاتەو و ھەزار ھەزار پلە بەرزى دەكاتەو وە كۆشكىكى لەبەھەشت بۆ دروست دەكات) رواه الحاكم .

ئەو شايانى باس بى بازار جىگەى خيانەت و قۆل برين و فرت و فيتل و درۆ تەماعى يە، ھەريەكى لەبازار خوداى لەياد بى، خەلكان لەشەرو گىچەل و دەست و زمانى ئەمىن و سەلامەت دەبن، بەلام ئەگەر كەوتە غەفلەتەو ئىدى دەبىتە دار دەستى شەيتانەكان قورو چلپاوە كە تير تر دەكات .

۸- لەرۆششتندا تا بۆت دەكرى سەيرى بەر پى خۆت بکەو زۆر بەم لاو ئەولا مەروانە بەبى ئىستفادە، با قاچەكانت بەر بەرزايى و نزمایى دانەكەوى تووشى زيان و نازارو بەربوونەو ببىت ياچاچت لەقاچى كەسانى تر كەوى و خۆت و خەلكان تووشى نازار كەيت .

۹- خۆپاراستن لەپەرينەو تا دلنيا نەبىت لەچۆلى ريگاوشەقامەكان لە

ئۆتۆمبېل و عاره بانه و پايىسكل و نەپەرىتەوہ تا زەمانەتى سەلامەتى بەكەيت، جارىكيان پايىسكل لەئافرەتتېكى دا بوو، لەكەابراي پايىسكل ھاژوہريان پەرسى، ئەوہ بۆچى لیتندا؟ وتى بابە كەس حيسايىك بۆئيمە ناكات لەپەرىنەوہ و رینگار بانەكاندا، بەس عەقلىەت و زەينى ئيمە لە ئاراداىە، كەچى لەسەيارەو ئۆتۆمبېلدا عەقلىەت و زەينى شوپتەرەكە و خەلكان لەئارادان بۆ سەلامەتيان .

۱۰- لەو جینگايانەدا بەپەرىرەوہ كە ديارو نيشان كراون، تايبەتن بۆ پەرىنەوہ، تاكو سەلامەتى و ساغى باشترو زياتر دابىن و مسۆگەر بەكەيت .

۱۱- لەكاتى رۆيشتندا ھيمن و ئارام بە و بەپەلە و خيرا مەبەو ھەرۋەھا خۆ بەزل زانين و لوت بەرزى بەرۆيشتنەكەتەوہ ديار نەبى، وەك خوداى شكۆمەندو نازيز دەفەرموويت وَأَقْصِدْ فِي مَشِيكَ... ﴿١٩﴾ (لقمان ۱۹)، لەسەر زويانى ھەزرەتى لوقمان بە ئامۆزگارى بۆ رۆلەكەى پى ى دەفەرمووى (لە رینگادا ميانپەرەوہ).

ھەرۋەھا خوداى گەورە لەسورەتى دا دەفەرمووى وَلَا تَمَشْ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ (اسراء ۳۷) واتسە: لەسەر زەويدا بەروح گەورەبى و تەكەببورەوہ مەرۆ؟! خۆ تۆ ھەرگيز زەويت خەرق نەكردووە وەلەبەرزى و بالاشدا ھەرگيز ناگەيت بەكيۆ و شاخەكان .

۱۲- ئەگەر كاغەزىك ناوى خوداى لى نووسرابوو لەسەرە رینگاش كەوتبوو ئەوہ ھەليگرەوہ، لەشوينيىكى شياوى خۆى دايبينى ھەرۋەھا ئەگەر پارچە نانى كەوتبىت .

۱۳- لەرینگادا يا لەسەر شەقامەكاندا لەبەر چاوى خەلك و مەردوويماندا

چيشت مهخۆ، يانان مهخۆ يا ههر شتيكى تربي .

۱۴- دوور بكهوه له ياري كردن و كات و وهخت به فيرۆدان به گالتهو گهپ

و دهسته گهمو سوعهت يابلياردو فيشهو دامهو دۆمينه .

۱۵- لهكاتى مامهلهو كرین و فرۆشتن دا شيرين رهفتار بهو دهنگت زۆر

بهرز نه كه يتهوه مامهلهو و كارو كردهوهى خهلك شهپريوى تى نه خهيت،

مامهلهت ساكارو نهرم و نيان بى .

۱۶- به دهست هينان و قۆستنهوهى نهوكاتانهى كه بهريگاو هيت بهوهى

زيكرو يادى خوداي تيا بكهيت و سهلاوات لى بدهيت، ثايهتى دووباره بخه يتهوه

يادت لهوهى له بهرت كردوه، يانيش بير كردهوه له ثايهت و نيشانه كانى

بهرفراوان و بى سنوورى خوداي بالادهست و شكۆمهند .

داب و نەريتي خويندن و خويندنگا

له ئايىنى پيرۆزى ئىسلامدا خويندن و خويندنه وه گه لى پيرۆز و بايه خداره ،دهرگاي چوونه ژووره وهى دونياى خودا ناسينه ،يه كه م ووشه ي كه له ئاسماندا دابه زى بى له قورئانى پيرۆزدا (اقراء) بسوه واته بخوينه ، خويندنيك به ناوى پهروهردگارى به دهيهينه رو خاليق و جوان كار ،خويندنيك به نيه تى شاره زابوون بى له خيرو به هره و بهر چهنگ هينانيان بى، خزمهت پى كردنى كۆمه ل و كرمه لگابى، پيغه مبه ر هه ربه م نيه تانه وه زۆر گرنگى داوه به زانستو سوود لى وهرگرتنيان، فيربوونى زانست و زانيارى به فه رزو نه ركى سه رشانى موسلمانانى داناوه، به فيربوونى زانيارى زانست و سوود لى وهرگرتنيان هه ر له سه ره تاي ته مه ن ده ست پى ده كات تامال ئاوايى كردن له دونيا، چونكه ئاده ميزاد له هه موو قوناغه كانى ژيانيدا، بى زانست و زانيارى ناتوانى به به خته وه رى بژيى، زانست و زانيارى خوراكي گيانين، گرنگه ترين شتى كه مندالى له سه ر رابه يترى ته له بهر كردنى قسه ي خودايه كه قورئانى پيرۆزه، ئاده ميزاد ئه و كاتانه ي كه له ده رس و دپراسه دا به سه ر ده بات، پتويستى به چه ندين ره وشتى شيرين و بهرز هه يه، كه فيرى بى و بيكات به كالاو بالايى خوى، تا دلئى مامۆستاو دۆستان و نزيكانى خوى رابه گريته و شاديان بكات، به رامبه ر ئه وه ش خووشى بى به خاوه ن ريزو قه درى له ناوياندا .

هه ندى خال له رهوشتى جوانى قوتابى له خویندگا

گرنگى دان به پاك و خاوينى و كات له دهست نه دان، به وهى كه به پاك و خاوينى و له پيش ليدانى زهنگ و وانه دهست پى كردندا ناماده ببیت.

۲- سلاؤ كردن له هاورپيان و ماموستايان له كاتى پينگه يشتنيانا بليسى (السلام عليكم ورحمة الله).

۳- پاراستنى ياساو رهوشتى قوتابخانه و نه كردنى كارى نابه جى و ناشيرين.

۴- هه موو پيداويستيه كانى رۆژ له كتيب و دهفته رو قه له م و شتاني تريش ناماده بكه و گرنگيان پى بده، خۆت نه كه يته بار به سهر كه سانى تر .

۵- له كاتى وانه ووتنه وهى ماموستادا هوشياربه و بيرو هوشت له ولا و له م لا بهينه وه، كه سانى ده و روبه رت بيدار بكه وه نه گهر كه مته رخه م بوون .

۶- خۆت به هيچ شتى خهريك مه كه و قسه مه كه له كاتى كيدا كه پيوستيت به گوى گرتن هه يه .

۷- نهرك و واجبه كانت جوان بنوسه وه و ديار بكه بوئه وهى دواتر نه نجاميان بدهيت .

۸- پشوو هه كان به هيمنى به سهر به ره، ناگات له وانه بى كه له خۆت بچوكترن، له گه ل گه وره كانيشا دهسته گه مه و گالته و گه پ مه كه

۹- كاتى پشودان بقوزه وه به وهى پيوستيه كانى خۆتى تيا دا جى به جى بكه يت تاكو زهنگى ده رسه كه ي تر لى ده درى زوو بچيته پوله كه ته وه .

۱۰- ناگادارى نه و خواردن و خواردنه وانه به كه ده يان كرپت، له پيش و

پاشى خوار دندا ده ستت بشوؤ به پاكى بهيئله وه ، وه خوار دنيتك بؤنى ناخوشى لى
بيت خوتى لى دور بگره، باه اوه لانت پيئيه وه نازار نه بينن، تابوت ده كرى ريك
و پيك خاوين به، ههروه ها گورج و گول و هوشيارو بيدار به.

۱۱- ناگادارى ههنگاو و شهقاوه كانت به، باشتى پيروؤو به ريز نه كه ويته
ژير پيئيه وه، وهك پارچه نان يا دانه ويله يا پهري و تارى پيروؤى لى نوسرابى وهك
نايت و فرموده كاني پيغه مبه ر سَلَامٌ عَلَيْكُمْ.

۱۲- به بى پرس و مؤلت كهل و پهلى هاو رپيه كاني پوله كهت يا
قوتابخانه كهت به كار مه هينه وه ته گه به كارت هينا پاش مؤلت لى وه رگرتنيان
نهوا سوپاسى خاوه نه كهى بكه تابوت ده كرى كهل و پهلى پيوستى خوت
ناماده بكه پيش چونه قوتابخانه و مايه بارگرانى نه بيت له سهر هاو رپيكانت.

۱۳- به سووك سهيرى قوتايياني هاوه لانت مه كه، بهلكو ريزى هه رتا كه يان
و گشتيان بگره و قسهى ناريك و ناشيرينيان ناراسته مه كه ناوو ناتوره يان
بوه لمه به ستوه به غه بيهت و پاشه مله ناويان به خراپ نه هيني، چونكه نه مانه
مايهى نازارو ناشوب و شهرو نازاوهن، ههروه ها مايهى ناتهبايى و نارپيكين
له گه ل ريزو يقارپى نيماندار ناگوغى و له خوره و شتى ناده ميزادى چاكي پاك
نييه.

۱۴- هه ردهم هاو رپيه تى قوتابى زيرهك و خوره و وشت بهرز چاك و باش
بكه.

۱۵- نهرك و واجبى رؤژانهت نه نجام بدهو پشت گوئيان نه خهى به وهى
كو بپيئيه وه له سهرت، له سهره نجامدا فرييان نه كهوى، به پشت گوئى نه خستنيان
ناسوده و سهر كهوت و دل خوش ده بى.

١٦- لەکاتی تاقی کردنەوەکاندا ناوی خودا بهێنەو پشت بەخوایهسته و ئەرکی باشت یا هەولتی چاکت بۆیان دابی و چاوت لەغەش و قۆپیه و سەیرکردنی ئەولاد ئەم لایەنی .

١٧- بۆهەر کاری پێویست هۆشیاریهه و خودات لەیادبی، داوای کۆمهکی لێ بکه، بەلایهنی کهمهوه دوو سیّ دوعا له بهر بکهو بیاغۆینه، وهك ئەمه کهیهکیّ لهم دوعایانه که ههزرهتی موسی پێی له خودا پاراوه تهوه، وهك خودای گهوره دهفرموی: **قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾** (طه) لهئایهتی (٢٥-٢٦)، واته: خوايه گيان سینه و دلّ و دهروونم فراوان بکهیت و داواکاری و پێداویستیه کانم بۆ ناسان بکهیت.

ههروهها نهو خالانهی داب و نه ریتن که قوتابی پێویسته

له مالهوه دهچاویان بکات نه مانه ن

١- هەر که گه یشتیه مالهوه پاش سلازکردن و نان خواردن کانت به فیرۆ نادیهت و ئهرك و واجبه کانت به جیّ ده گهینی، نه کهمی کیتابه کانت فریّ دهیته مالهوه به بیّ سه رو بهری و ئهركه کانت پشت گوئیّ بجهیت بلئیّ دهی دهی به یانیه کی تر نه نجامی ده دهه، بۆ به یانی داها توش بگه پێی به داوی کیتابه کانت و بلئیّ کوانیّ کیتابه کانم، هه ند به بیّ موبالاتی فریّت دابن، نه زانی له کویت داناوه!

٢- به خشته و وانهکانی رۆژانه تدا بچۆره وه، خۆت دلنیا که له وهی هیچت فه رامۆش و له بیر نه کردوه، له به جیّ گه یاندنی ئهرك و واجبه کانت.

٣- هه رده م له هه ولتی نه وه دابه خهت و نویسه کانت خۆشتر و جوانتر کهی و

کیتاب و پەرتوو کە کانت رێک و پێک بکەیت و بەرگیان بکەیت و خاویێن رایان گریت و سوودیان لێ ببینی، تاکو تەمەنیان درێژتر بێ خەلکانی کیش لە پاش تۆ سووو بەهەریان لێ وەرگیری و دوای خیرت بۆ بکەن .

۴- هەلبەدە شوینی چاک و باش و تاییەت بۆ کیتاب و دەفتەرە کانت لە مالهۆه رێک بخەیت، هەر وهها پارێزگاریان بکەیت لە جامخانەو یا ناو جانتا و یا بەهەر شیۆه کی تر بێ واتە نەکی کیتاب و دەفتەرە کانت فری بدەیتە ئەم گۆرۆ ئەو گۆر، ئەوسا مندالی مالهۆه تان یا هی میوانان دەستی بکەن و پەریوتی بکەن.

۵- لە هەولێ ئەو دابە کە لە گشت دەرسە کانتدا پلەیه کی باش بە دەست بهینی بە پلەو دەرەجە کی قەناعەت نەکی، بۆ ئەمەش رۆژانە وانە کانت بخوینەو نامادەیان بکە، وە نەگەر لەوانە بێ لێی حالێ نە دەبووی یا سەرت لێی دەر نە دەچوو پرۆ لای برادە رانی لە خۆت زیڕە کتر شەرمت پی نەبی، لێیانەو هەو فیڕی دەرسە کەت ببە، چونکە خودای بالادەست حەز دەکات هەر کە سیکتان کاریکی کرد بە جوانی و رێکی و پێکی بە جیتی بگەینێ، وە لە مانای ئەم فەرموودە یەدا هاتوو و روون و ئاشکرایە کە ئیمامی بەیەقی ریاویەتی کردوو کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی (ان الله تعالی يحب اذا عملا احدکم عملا ان يتقنه).

پییوسته قوتابی ره چاوی نهم خالانه بکات له کاتی تاقی کردنه وه

۱- پاش خو ناماده کردنیکی تهواو پشت به خوا بهستی و زیکرو ویردی به یانیان و ئیواران فراموش نه کات.

۲- دست نویژ بشوری و به هیچ شیوه بی تنگه تاو نه بی بۆ سهر دستاوا، خزی سوک و ناسوده بکات.

۳- گیرو گرفته کانی ژیانی، وه لانی و خزی و میشکی به تنهها بیلیتته وه بۆ تاقی کردنه وه کانی.

۴- پۆشاک تهمسک و تریسک یا شپرو شه پرپیو نه بی که کاری گهری بکات له سهر جستهی یاده روونی.

۵- دل و دهروونی نارام بکات و خزی دوربگری له شیوان و ترسان و بی سیه بی و متمانه بی، وره عزم و جهزمی خزی به ربکاته وه.

۶- داوای یارمته تی و کۆمه کی له خودای گوره بکات، به لایه نی که م نهم دو عایه بخوینی (اللهم لا سهل الا ما جعلته سهلاً وأنت تجعل الحزن ان شئت سهلاً) ههروه ها داوا له دوست و نازیزانی بکات که دو عای خیری بۆ بکن.

۷- ههول بدات له کاتی تاقی کردنه وه خهوی نه تی یا برسی نه بی یازوری نه خوارد بی که پییانه وه نارحت بی.

۸- ووریای کاتی تاقی کردنه وه بی زووتر خزی بۆ ناماده کرد بی.

۹- پییداویستی تاقی کردنه وه فراموش نه کری، به چاکی و باشی ناماده بکری، وه ک پیئوس و قه لهم تراش و ره شکه ره وه و راسته وه. هتد.

۱۰- حیسابیکی ته ندروستی بکریت، بۆ نمونه گهر سهری بیشی حه بی

پاراستۆلی پى بى، نه‌گەر نه‌عصابى ماندى بوو هئور که ره‌وه‌ی پى بى، نه‌گەر فشاری خوینی (چفگ) هه‌بى حه‌بى دابه‌زینه‌ری خوینی هه‌بى،...هتد.

۱۱- هه‌ندى نوقل و چکولات له‌گیرفانی بى، له‌کاتی که‌مى سى هئیزی به‌رووخسه‌تى مامۆستاوه یه‌ک دوو دانهى لى بخوا.

۱۲- له‌سه‌ره‌ تاوه سه‌لاو له‌مامۆستایان و هاوه‌لانی بکه‌و پروو خووش و گه‌ش بین بى و گوپرايه‌لى تیبینی و نامۆزگاریه‌کانی به‌رپۆه‌به‌ری هۆلى تاقى کردنه‌وه بى و سوودیان لى وه‌رگرى.

۱۳- له‌سه‌ره‌ تاوه وه‌لامى نه‌و پرسیارانه بداته‌وه که‌لای ناسانه‌و ده‌یان زانی و لییان بى گومانه، به‌هیچ شتیه‌ی چاوی له‌غه‌ش و قۆیسه و غه‌یری خۆی نه‌بى، گه‌ر وه‌لامه‌کانی بۆ نه‌هات باه‌ه‌ندى قورنان بخوینی به‌نیسه‌تى وه‌بیرهاتنه‌وه‌ی، وه‌ک سوره‌تى (الضحى).

۱۴- که‌ کۆتایی به‌وه‌لامه‌کانی هئنا خیرا نیتسه ده‌ره‌وه، به‌لك و چه‌ند جارى پێدا بچیتته‌وه، ناخۆ چى له‌بیر نه‌چووه، یا ناخۆ وه‌لامه‌کانی راسته یا تا ته‌واو دلتیا نه‌بى ده‌رنه‌جى، یا با تادواکات بمیئتته‌وه.

۱۵- له‌پاش ده‌رچوون له‌هۆلى تاقى کردنه‌وه شوکرانه‌ی خواى گه‌وره‌بکات، رازی بى له‌قولایی دلّه‌وه به‌ته‌قدیراتی تاکی پاکی میهره‌بان، خۆ نازانى له‌چاره‌نووس خیرو سوود له‌چى دایه..

هه ندى له داب و نه ريتى كه سايه تى (الشخصيه)

ئاده ميزادى ئيماندار ده بى له گه له خه لكيدا له ژيان و ژينگه دا كه سايه تى خۆى ده رنخاو به كردارو به گوفتارو پوونى بكا ته وه، كه دوا كه وتهى پيغه مبهرى خۆشه ويسته ﷺ كه دوا كه وتهى (رحمة للعالمين)، بۆيه خۆشى په جمته له هه رشوئى بى و بۆهه رشوئى بچى جينگه تى نه مينى و دلشادى خه لك و مهردوومه، هه ردهم شيرين پهفتارو كردار جوان و خوره دوش به رزو نه رم و نيان و بهزه بيه له ناست هه ژارو داماران، چونكه ده زانى پاكي و پيرۆزى و سهركه وتن له پروو كردنه خودايه و له دهر وون ساغى و پاكيديا، هه رباكي تى دهر وونه په رنگ ده داته وه له كارو كرده وهى شيرين و جوانا، هه روه ها دهر دو به لاو فيتنه و ژيركه وتن له نه نجامى دهر وون پيسى و نه خۆشيه، وهك خواى گه وه نه و پاستيه مان بۆ پۆن ده كاته وه و ده فهرمووى قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿١٠﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١١﴾ (الشمس ٩-١٠) دهر وون نه خۆشه كان و پيسه كان له كارو كرده وهى خراب و بهدا په رنگ ده داته وه كارو كرده وهى ناشيرين و خرابيان په رنگ دانه وهى دهر وونى پيس و نه خۆشيانه.

هه روه ها ئاده ميزادى خاوهن باوه ر ده زانى به دوا كه وتنى هه واو ناره زوو و شه هوات، مايه ي دهر وون پيس بوون و نه خۆش بوونه، مايه ي نه زيه ت و نازارى دهر وون و گيانه، هه روه ها مايه ي تيك چوونى بارى كۆمه لايه تى و ئابوورى و سياسيه و دژايه تى له گه له نيزامى كه ون و بوورنه وهرو فيترو و حقه، وه پيچه وانesh واته به دوا كه وتنى وه حى و به رنامه ي خوداو ژير پى خستنى خواسته ناهه مواره كانى نه فس و شه يتان، پرگار بوونه له نه خۆشى و پيسى و

له نادابكانى.....كه نيسلام

تهزیهت و تازاری دهروونی و مایه‌ی کارچاکیه لهه‌موو بواره‌کاندا، سه‌ره‌نجامیش بهه‌شت پیشوازی لی ده‌کات، وه‌ک نهم مانایه له‌م فه‌رمووده‌دا ره‌نگ ده‌داته‌وه که پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله ده‌فه‌رمووی (حفت النار بالشهوات وحفت الجنة بالمکاره) رواه الترمذی.

به‌به‌دواکه‌وتنی هه‌واو ناره‌زوو شه‌هوات جه‌ه‌ننده‌م دیته‌ ناراه، هه‌روه‌ها به‌ژیر خستنی داواکاری ناهه‌موار، ناده‌میزاد شایسته‌ی ساغی و خوشی و به‌هه‌شت ده‌بی.

جا پیویسته هه‌رناده‌میزادیکی ئیماندار ره‌چاوی نهم خالانه

بکات له‌داب و نه‌ریتا

۱- گرنگی دان به‌پاک و خاوینی له‌ش و ده‌روون هه‌موو هه‌فته‌ جارێ خۆی به‌جوانی بشۆریت، ته‌گه‌ر رۆژی جومعه‌ بی باشتره‌ له‌رۆژه‌کانی تری هه‌فته، هه‌زه‌رتی عایشه‌ ره‌زای خوا‌ی لیبت له‌ پیغه‌مبه‌ره‌وه صلی الله علیه و آله بۆمان ده‌گێریته‌وه، که فه‌رموویه‌تی خۆتان پاکو خاوین راگرن پیس و پۆخلی له‌خۆتان دوورخه‌نه‌وه، چونکه ئیسلام پاک و خاوینه‌، صیغه‌که‌ی به‌عه‌ره‌بی نه‌وه‌یه (تنظفوا فان الاسلام نظيف) رواه ابن حبان.

۲- هه‌رکاتی دیتت نینۆکه‌کانت هاتوه‌ بیانکه، بانه‌به‌ جیگه‌ی قریژو پیسایی و مایه‌ی نه‌خۆشیان، ته‌گه‌ر دانی ئیوارانی پیسج شه‌مه‌ یابه‌یانیا‌نی جومعان بی باشتره‌.

۳- مۆله‌ت مه‌ده‌ خۆت که‌قژی سه‌رت زۆر درێژ بی‌ت هه‌میشه‌ به‌خاوینی

رابگره و جوان و پيڭ و پيڭكى دابهينه.

۴- خۆت راپينه له كاره كانا له راسته دا جى به جى بكهى، به تايه به تى له دهست نويژو غوسل و سلاو كردن و دۆقه كردن و جل له بهر كردن و پيلاو له پي كردن و شت و هرگرتن و خواردن و خواردنهوه، لاي چه پيش بوخوڤا كردنهوهى سهر ناودهست و جل داكه ناندن و پيلاو داكه ناندن.

حه زه تى عانيشه (ره زاي خواى لييت) ده گيڙتته وه پيغه مبه ر^حالله ^صعليه ^عو آله ^سو سلم دهستى راستى بو دهست نويژو خواردن و خواردنهوه به كارده هيتا دهستى چه پيشى بو سهر ناودهست و شتى له ويابه تانه به كار ده هيتا، نيمامى داود گيڙاويه تيه وه.

۵- به لغهم و چلم رووه و قيبله روومه كه، وه كه له ناودهستيشا پيش و پاش رووه قيبله هه لميخه، هه رووه ها دهسته سري تايه تى يا

كلينكس به كار بهينه بو چرم و به لغهم سرين، نه و يش به شيوه يه كى وا مايه ي بى زارى و نازارى كه سى تيا نه بى به وهى له پرويانا نه نجام بدهيت و، به لكو له و كاتانه دا پشتيان تى بكهيت وه له شويني شياوى خوڤا فرتي بدهيت.

۶- له كاتى پزميندا پرووت له خه لك و مهردووم و خواردن و خواردنهوه وه ريگيڙه، تاكو پريشكى پشمينه كه نازارى دهروونى كه س نه دات يا خواردن و خواردنهوه بيژه وه نه كات كه نيشتهاى تيا ناميني.

۷- پاش پزمين بلييت (الحمد لله) موسلمانانى كه له گه ليان، پيى بليين (يرحمك الله) نه و يش له وه لامياندا بلييت (يهديكم الله ويصلح بالكم) واته: خودا هيدايه تان بدات و حالت چاك بكات.

۸- له كاتى باوهش هاتندا به پشتى دهست ده مت بگره، ياپشتى دهست

بخڤره سه ردهم، چونكه ديمه نينكى ناشيرينت بو دروست ده كات يا مه ترسى شتيكيش ده كرى بچيته ناو ده مه وه.

۹- خۆت له خواردنانه بپاريزه كه ده بيته مايه ي نه وه ي ناده ميزاد سكي پي ده وا ده كات و نار هه تى ده كات يا كه مى لى بخۆ.

۱۰- كه سه يري ناوينه يا نه ينوك ده كه يت يادى خوداى شكۆمهند بكه و شوكرانه ي بكه وهك بلئى (اللهم احسنت خلقى فاحسن خلقى) خوايه گيان جوانت خهلق كر دووم خوره وشتيشم جوان بكه.

۱۱- به ته له فۆن خهلك هه راسان مه كه و گالتو قسه ي زيادى پى مه كه، بهلكو ته نها بو كارى پيوست به كارى بهينه.

۱۲- له سه ر به ندايه تى و عيباده تى خوداى گه وه خۆت رايينه به واجب و سوننه ته كانه وه، هه روه ها له سه ر كرده وه ي باش، خۆت دوور بگره له كارو كردارى بى سودو بئىستفاده وه له به يرى نه وه دا به كات به فيرۆ نه ده يت و هه رده م زمانت ته رو پاراو بى به زيكر و يادى خوا.

له چه زه تى عايشه (خوا لى رازيبيت) ده گيرپيته وه باشترين كرده وه ي باش و چاك له دين و ناييندا له لاي پيغه مبه رى خو شه ويست ﷺ نه و كرده وه بوو كه خاوه نه كه ي له سه رى به رده وا م بيت نه گه ر كه ميش بى (خير الاعمال ادومه وان قل).

۱۳- له و كارو كرده وه و گوفتارانهى كه په يوه نديان به تۆوه نيه خۆت لييان دوور بخه ره وه، عن ابى هريره قال رسول الله ﷺ (من حسن الاسلام المرء تركه مالا يعنيه) رواه الترمذى و ابو داود واته: له خوره وشتى جوانى ناده ميزادى مو سلمان نه وه يه كه واز بينى له شتانى كه په يوه ندى به وه وه نيه.

۱۴- له نامۆژگاری کردنی خه لکان که متهرخه می مه که و له بیستی

نامۆژگاریان گورج و گۆل به، سوود وهریگره و سوود بیه خشه.

۱۵- نه کهیت تورهبی به هیج شیوهیی له هیج پروویکه وه نه گهر له سهر

هه له بوویت دان به هه له کهی خۆت دابنئ و پیشوازی له راستیه کهی بکه،

همیشه خه ریکی پاک کردنه وهی دهروون و به دهنت به به نیستغفارو تهوبه و

په شیمانی، فه رامۆش مه که خۆت له گه لئ ئه م کۆمه لئ بده که خودای گه و ره

له ناستیانا ده فه رمووی ^ج إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾ البقره

(۲۲۲) واته: به راستی خودای گه و ره تهوبه کارانی خۆش دهوی له گه لئ

خۆپاکه ره وان.

۱۶- هه رده م له کاروبه ره کانتار له به ندایه تی و عیباده تا نیخلاصت بیی،

به ناواتی خوا له خۆ رازی کردن رۆژانه ی ژیان پی به سه ر به ره و له پیش چاوی

بگره له هه موو کاتی.

۱۷- به جئ گه یاندنی هه موو نادابه کانی نيسلام له هه موو روو لایه نیکی

ژیان وه له قه ده ر توانا.

داب و نەریتی نوستن و خەو

جیگەو بەلەخانەى نوستن دوا شوینیکیکە ئادەمیزاد بوى دەگەریتەوه پاش رهنج و ماندوووبوونى رۆژگارى درێژ، نووستن رەحمەت و بەزەبى خودایە تاکو ئادەمیزاد سەرلەنوێ ووزەو تاقەتى خۆى بێنیتەوه بۆرۆژیکی نوێ و تازە، وەك زاتى شكۆمەندو سازیز دەفسەرمووی **وَمِنْ رَّحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ** (القصص ۷۳) واتە : لەبەزەبى و نىعمەت و بەهرەى خودای گەرە ئەوهیە كەخوای گەرە شەوو رۆژى گێراوه بۆتان تاكو لەشەوا پشوو بەدن و ئۆقرە بگرن و هیزو تواناتان بێتەوه بەر ، وەرۆژیشى گێراوه بەمایەى ژىوارو كارو كاسبى و هەولدان بۆ فەزل و كەرەمى خودا، بەنومىدى ئەوهى رەجاو تكاتان بى خودای خۆتا بناسن و شوكرانەو سوپاسى بكەن و رینگەو ریبازى ئەو بگرنە بەرو یادى بكەن نوستن ئایات و نیشانانى خودایە لەسەر دەسلاتی بى پایانى گەرەى ئەو تاك و پاك و مەزنە، هەرەها نیشانەو بەلگەشە لەسەر بێهێزى ئادەمیزاد و تىابوونى كەم و كورى، بى گومان لەنوستنیشدا چەند داب و نەرىتىكمان هەیه بەپێى ئادابى ئىسلامىتى و سوننەتەكانى پىغەمبەرى خۆشەويست ﷺ ئەمەش چەند خالێكە ئەو داب و نەرىتە:

۱- دەست نوێژ شۆرىن لەپیش نوستندا هەرەها كردنى چەند رەكەعات نوێژى دوو دووانە كەپێى دەوترى (قیام اللیل) واتە: شەو تىا وەستان یا شەونوێژى پیش نوستن وەلەپاش نووستنیش هەستانەوه هەیه بۆ شەونوێژ كەپێى دەوترى (تەجد)حەوت رەكەعاتە تاكو یانزە.

عن ابى امامة قال سمعت رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يقول (من اوى الى فراشه طاهرا وذكر الله عزوجل حتى يدركه النعاس، لم يتقلب ساعة من الليل يسأل الله عزوجل خيرا من خير الدنيا ولاخرة الا اعطاه الله) رواه ابن السنى واته: نه وهى بچيته سه رجنگاو رايه خى نوستنى به ده ست نويزه وه وه زيکرو يادى خوداى گه وره بکات تانه و کاتهى ده که ويته خه واه و تيدا له خواى گه وره بپاريتيه وه بوخيري دونيا و قيامت نيللا خوداى گه وره دو عاکانى قبول ده کا و پيى ده به خشى.

۲- له پيش نوستندا بير له کرده وهى نه و روزهى بکاته وه نه گهر هه له و گونا و تاوانى نه نجام دابو نه وه ته وه به کا و په شيمان بيتيه وه هه ولبدات جار يکى تر نه گهر پيتيه وه سه ريان ، له نه بو سه عيى خودرى (ره زاي خواى ليبيت) پينغه مبه رعليه فمروويه تى هه رکه سى له موسلمانان که پال ده داته وه له سه ر جيگاو رايه خى نوستنى نه وکاته بلنى (استغفر الله الذى لا اله الا هو الحي القيوم واتوب اليه) واته: داواى ليبوردين له و خودايه ده کم، که خوى تاکه په رسترا وه هيج په رسترا ويکى تر نيه و هه ميشه زيندوو راگرى که ون و کائينات و مه خلوقانه، وه ده گهر يمه وه بولاي نه گهر هه ندى که فى ده ريشا بى (واته نه گهر هه رچهنده زوريش بيت) نه وه خوداى گه وره له گونا و تاوانه کانى خو ش ده بى.

۳- له پيش نوستندا نايه ت کورسى که نايه تى (۲۵۵) ي سورته تى (البقره) يه الله لا اله الا هو الحي القيوم لا تاخذ ه سنه ولا نوم له ما فى السموات وما فى الارض من ذا الذى يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون بشئ من علمه الا بما شاء وسع كرسيه

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا يُؤَدُّهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٢٦﴾ سورہ تہی
 (الاحلاص) واتہ (قل هو اللہ احد) ہدروہا (معوذتین) واتہ (قل اعوذ برب
 الفلق) و (قل اعوذ برب الناس) سیّ جار سیّ جار بیان خوینی پاشان فوو
 لدہستی بکات و بہدہم و چاویا پاشان بہدہنیا دایبہینی ،
 لدعائیشہوہ (رہزای خوی لیبتت) دہگیریتہوہ کہ پیغہمبہر ﷺ لدہدشہویکا
 کہدہچوہ سہر جیگہو رایہخی نووستن دہستی دہکرد بہدوہا کردن و
 دہستہکانی تیا بہرز دہکردہوہو (قل هو اللہ احد) و (قل اعوذ برب الفلق) و
 (قل اعوذ برب الناس) دہخویند پاشان فووی لدہستہکانی دہکردو بہدہم و
 چاوو سہرو لہش و بہدہنی دای دہہینا و نہمہی سیّ بارہ دہکردہوہ
 موسلم و بوخاری ریوایہتیاں کردوہو .

عن عائشہ (رضی اللہ عنہا) ان النبی ﷺ کان اذا اوی الی فراشہ کل
 لیلۃ جمع کفیہ ثم نفت فیہما قرأ (قل هو اللہ احد) و (قل اعوذ برب الفلق) و
 (قل اعوذ برب الناس) ثم مسح بہما ما استطاع من جسده یبدأ بہا علی رأسہ
 ووجہہ وما اقبل من جسده یفعل ذلک ثلاث مرات متفق علیہ .

۴- لدپیش پالکھوتن لہسہر جیگہو رایہخی خہو جیگہ کہ داوہشینہ ،
 تاکو دلنیا بیت ہیچ زیندہوہریکی زیان بہخش تیای نہچوہو، پاشان لہسہر
 کہلہکی راستہ لئی پالّ کہوہ خوّت لادہ لہوہی پیّ و قاچہ کانت روہو قیبلہ
 ہدّ بکہون ، عن ابی ہریرۃ (رضی اللہ عنہ) قال قال الرسول (صلی اللہ علیہ
 وسلم) اذا اوی احدکم الی فراشہ فلیسلف فراشہ بداخلہ ازارہ فأنہ لایدری
 ماخلفہ علیہ، ثم یقول بسمک ربی وضعت جنبی وبک ارفعه ان امسکت نفسی
 فارجمہا وان ارسلتہا فا حفظہا بما تحفظ بہ عبادک الصالحین) متفق علیہ نہبو

له نادابەکانی..... کە نىسلام

هۆرهیره (خوا لىي رازيبىت) ده گىرئىتهوه كه پىغه مبهرى خوشهويست ﷺ
فهرموويه تى: نه گهر يه كى له ئيوه چووهر جىقاي نووستن با رايه خه كانى
داوه شىنى، چونكه نهو نازانى له پاش نهوا چى تيا چووهر يا چى تيايه، پاشان
بلى به نارى تۆوه خوايه گيان كه له كه م له سه ر جىي نوستى رايكيشاوه به يارمه تى
و كۆمه كى تۆوه به رزى ده كه مه وه، نه گهر گيانم ناده يته وه به لاي خۆت گلى
ده ده يته وه ره جمى پى بكه، نه گهر روح و گيانم پاش نووستن پى ده به خشيه وه
ده نيئيره وه بى پارئزه وه ك چون پياو چاك و به نده صالحه كانت ده پارئزى .

5- تاكو خهوت نه يى نه چىته سه ر جىگه ي نوستن چونكه نوستن زياد
له پىويست بى كات به فپرو دانه و، كاتيش لاي ناده ميزادى مو سلمان كىلگه يا
مه زه عه ي ژيانه بو دوارپۆژئىكى به خته وه ر، له فهرمووده يى هاتوه پىغه مبهرى
خوشهويست ﷺ ده فهرمووى: نه ي فلان زور مه خه وه، چونكه زور خه وتن
هه ژاربه له رپۆژى قيامه تدا، جا پىويسته به پى پىويست بجه وين و زياده ره وى
نه كه ين كه نزيكه ي ده ورو به رى خهوت هه شت سه عاتى ده كات، به پى تهمهن و
شوين و جو رىتى كار .

6- هه ولبه دين خۆمان و ارابىنين كه زوو بجه وين و زوو هه ستين، تاكو نوئى
به يانى به هۆش و گو شه وه نه نجام به دين و خۆمان باشتر ناماده كه ين بو
ده رچوون بو كارو فه رمان .

عن عائشة (رضى الله عنها) قالت كان رسول الله (صلى الله عليه
وسلم) ينام في اول الليل و يقوم اخره فيصلى) رواه ابن ماجه . واته:
عائشه (ره زاي خواى لى بى) فهرمووى پىغه مبه ر ﷺ له سه ره تاي شه و
ده خه وت و له كو تايى شه ودا هه لده ستاو شه و نوئى ده كرد .

۷- پيويسته جلي خهوي تاييه تيمان بيت، پوڙاكي نهرم و فراوان و بهرين، خو پياريزين له وهی كه له كاتي خهوا پروت بينه وه يا عه وره تمان ده ركه وي.

۸- جيگا و رينگاي نوستني كچان له گه ل كوران ليك جيا بكه يينه وه له ماله وه، هه ولده ين ژووري براي ان له گه ل خوشكان ليك جيا بن به تاييه تي پاش ته مه ني (۱۰) سالي.

۹- خو لاد هين له وهی له سر زگ بنوين يان پال ده يينه وه .

عن يعش بن طحفه قال : قال ابي بينما انا مضطجع في المسجد على بطني اذا رجل يركني برجله فقال (ان هذه ضجة يبغضها الله قال فنظرت فاذا هو رسول الله (صلى الله عليه وسلم) رواه ابوداود .

يه حيشي كورې ته حفه ده ليٽ، باوكم ووتى من له مزگه و تا له سر زگ ليٽي پاكيشابووم، كابر ايه ك به قاچي جولاندمي ووتى (نهم پال دانه وه يه خوا رقي ليٽيه تي، ووتى كه سه يرم كرد شه وه پيغه مبهري خوا ﷺ بوو .

۱۰- زي كرو يادي خوا كردن له وكاتانه ي كه له ناو خه واي و به ناگاد نيٽ يا له دواي خهوا عن عائشه (رضي الله عنها) قالت كان رسول الله (صلى الله عليه وسلم) اذا تعار من الليل قال لا اله الا الله الواحد القهار، رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار) رواه النسائي واته: له عائشه وه (ره زاي خواي لي بي) ده گيٽي ته وه كه پيغه مبهري ﷺ كه له خه وه هه لده سٽا به شه وه ده ي فدرموو (لا اله الا الله الواحد القهار رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار) واته: هيچ په رستراوي نيه به غه يري (الله) نه بي خو ي تاكي پاكي زال وه په روه ردگاري ناسمانه كان و زه وي و نيوانيانه، شكومه ندي و ليٽبوورده ي

غه فاره.

۱۱- له پيش نووستندا ده رگاو په نجره داخهين و ناگرى سو به و ته باخ يا هدرشتيكي تربى بكوژيښنه وه و قاپ و مه نجل و هاو و ښه يان دا پوښن.

جابر خوالي رازى بى ده گيرپيښه وه له پيغه مبه رعل الله كه فهرموويه تى (اطفئوا المصابيح بالليل اذا رقدتم و اغلقوا الابواب او كسوا الاسقية و خمروا الطعام و الشراب) متفق عليه و اته: كاتى كه ده خهون چرايه كان بكوژيښنه وه و ده رگاكان داخهين و مه نجل و قاپه كاني بپاريژن و سهر يان دا پوښن .

۱۲- نه گهر خه ويكي باشمان ديت، شوكرانه ي خواى له سهر بكهين لاي خوښه ويستانى ده روون پاك ببيگيرپيښه وه، نه گهر خه ويكي ناخوشمان ديت هه لسين نويز بكهين و دوعاى خير بكهين و لاي هيچ كه سى نه يگيرپيښه وه ، عن ابى هريرة مرفوعا) اذا رأى احدكم رؤيا يكرهما فلا يحدث بها احدا وليقم فليصلي) رواه الترمذى.

يه كى له دوعا يه كاني خهونى ناخوش نه ويه بلتى (اللهم اجعله خيرا لنا و شرا لاعدائنا) .

۱۳- كاتى له خه وه هه لده ستي نه م زيكره بخويښه (الحمد لله الذى احيانى بعدما أماتنى واليه النشور) و اته: حمدو ستايش بو نه و زاته ي كه زيندووى كردمه وه پاش نه وه ي مراندبوومى وه بو لاي نه و ده گه پيښه وه زيندو و ده كړيښه وه.

ته واو الحمد لله ۱۹۹۵/۱۲/۲۵

الحمد لله الذى هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لو لا ان هدانا الله

وصلى الله تعالى على نبي الامى وعلى اله وصحبه وسلم

نادابی بەکار هێنانی مۆبایل

گومان لەوه دانیه لەورۆژهی که خودای گه‌وره ئه‌م ئاسمانه‌و زه‌ویه‌ی به‌دییه‌ناوه له‌گه‌ڵ به‌دییه‌نراوه‌کانی تر، هه‌ر گشتیانی رام و موسه‌خه‌ر کردووه بۆ ئاده‌میزاده‌کان، وه‌ك خۆی ده‌فه‌رموی **وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ** ﴿١٣﴾ الجاثیه/١٣.

(الجاثیه/١٣).

به‌لام ئاده‌میزاد توانیویه‌تی به‌قه‌د توانا و زانی و بی‌ری خۆیك له‌ورۆژو زه‌مان و شوینی خۆی لێی به‌هه‌ره‌مه‌ندی، تا پره‌وی دابی به‌زانست و زانیاری و کۆششی کردبێ بۆ پشکنین و ده‌رخستنی نه‌یه‌یه‌کانی ئه‌م که‌ون و بوونه‌وه‌ره‌، ئه‌وه زیاتر مانای رام و موسه‌خه‌ر بوونی ئه‌م بوونه‌وه‌ره‌ی بۆ ده‌رکه‌وتوو و پێی وه‌ زیاتر به‌هه‌ره‌مه‌ند بووه‌.

دیاره‌ سونه‌تی خوای گه‌وره‌ش پێشکه‌وتن و ده‌رخستنی هه‌ندی له‌نیه‌مه‌ته‌کانی به‌ستۆته‌وه‌، به‌هه‌ول ته‌قه‌لای ئاده‌میزاده‌کانه‌وه‌، که‌وه‌ك شاراره‌ له‌م بوونه‌وه‌ره‌دا دایناوه‌، ده‌یکاته به‌هه‌رو دیاری نه‌وه‌که‌سانه‌ی که‌ کۆششی بۆ ده‌که‌ن و هه‌نگاو له‌پێناویا داوین.

دیاره‌ ژیرو بیرو زانستی ئاده‌میزاد له‌پروانگه‌ی پشکنین و ده‌رخستنی نه‌یه‌یه‌کانی ئه‌م که‌ون و بوونه‌وه‌ره‌، رۆژ له‌دوای رۆژ له‌گه‌شه‌ کردن دایه‌، به‌جۆریکی وا نه‌گه‌ر وه‌ك و گریمان به‌نونه‌ به‌یه‌نینه‌وه‌، ئاده‌میزادیکی سه‌د ساڵ پێش ئیستا زیندوو بکه‌یه‌ته‌وه‌، ئه‌م هه‌موو پێش که‌وتنه‌ پێشه‌سازی و

ئهلكترۆنیه بېينى، ئەو ھەموو جوۆرى فرۆكە و ئۆتۆمبېيل و تەلەفزیۆن و كۆمپيوتەر و ئەنتەرنېت و مۆبايل ..ھتەد بېينى ئەو ھەموو ئاوەدانى و بېناسازى و كارگەو شەرىكاتانە بېينى، يەكسەر تووشى سەرسورمانى و ھەيرانى دەبى ناتوانى، بېيان خوینىتەو و مېشكى ھەلى ناگرى و قەبوولى ناكات، ئا بەم شىوہەيش بېر لە سەد سالى داھاتوو بکەوہ.. باشە ئەدى ئەگەر يەكئ ھەزار سال پېش ئېستا مردووبى ئەوسا زىندوو بېتەوہ، دەبى ھەلوئىستى چى بى لە دىتنى ئەو ھەموو شتە دۆزراوانەى ئەم كەون و بوونەوہرە كە ماىەى پېش كەوتن و خۆشيانى ژيان و جوانى ژىنگەن.. ديارە سوئند دەخوا كە ئەو دونياىەى ئەوى تيا بووہ غەيرى ئەم دونياىە، ديارە ھەرگىز بېر مېشك و ژىرى ئەوہ قەبوول ناكات، لەوانەىە لەدىتنى سەيارە يا فرۆكە تووشى نەخۆشى بېى و بترسى بەتايبەتى ئەگەر بەتەنيا بى و كەسى لەديار نەبى..

خوای گەورە ئامازە بەو پېش كەوتنانە دەكات لە كىتابە پېرۆزەكەى وەك لەسورەتى (النحل) لەبارەى نېعمەتەكانى خۆى باسى دەكا، كە بۆ ئېمەى خەلق كردووہ بەدېھىناوہ، لەئە سڤ و بارگېن و ھېسترو كەرو گوى درىژ، كەماىەى جوانى و سوار بوون و گواستنەوہى كەل و پەلمانن، ھەرەھا لەگەلىا دەفەرموى شتى واشتان بۆ خەلق دەكاو بەدىدەھىنى بەبەردەوامى كە ئىوہ نايانن و ئىستا زانىارىتان پىوہ نىيە، وەك دەفەرموى وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

﴿النحل/۸﴾، ھەرەھا لەفەرموودەى قودسیدا ھاتووہ كە پىغەمبەر ﷺ

دەفەرموى، كە خودای گەورە فەرموویەتى : وعن ابن هريسة رضي الله عنه قال، قال رسول الله ﷺ قال الله تعالى (اعددت لعبادي الصالحين في الجنة ما لا عين

رأت ولا أذن سمعت ولا خضر على قلب بشر إقرؤا إن شئتم فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة أعين) متفق عليه.

واته : خوی گهوره دهفهرموئ نامادهم کردووه لهبههشتدا بؤ بهنده چاک و خواپدرستهکان، نیعمهتانیککی وا نهچاو دیویهتی نههیچ گویچکهیی بیستویهتی نهبهخیال و دلئی هچ کهسیکیش داهاتووه، بهلئی نهمدش مانای لههوپهیری پیش کهوتن دهدا لهبههشتدا، بهلئی شهو کهسهی کههزار سال، پیش ئیستا مردووه گریان گهر زیندوو بیتهوه، شهوی لهم رۆژگارو واقیعه دهیینی ههر شهو شتانهن کهنهبهچار بینویهتی نهبهگویی بیستویهتی نهبهخیال و دلئیشی داهاتووه.

سهیرکهن لهم نایات و فهرموودانهی پیغهمبهر ﷺ کهچهندان راست و لهجین کهچۆن موعجیزاتیککی بؤ ههموو کات و زهمان و شوین دهشین، ههرگیز بهرگی کۆن لهبهر ناکهن.

نهگهر زادهو بیرى نادهمیزاد بایه ههر بهرپۆیشتنی چند دهسالیک بهرگی کۆنیان لهبهر دهکرد، بهکهلکی زهمانی نوئ نهدههاتن، لهناسۆی نان و زهمان و مهکان و فهرهنگ و کهلتووری چهرخى خۆی بهدهر نیه.. جا ناگات لهخۆی بی لهگۆمی نهفامی و کۆ لهواری و بی باوهیری نهچهقین، فریای خۆت بکهوه لهگهله خوی خۆت باشتر و چاکتر ناشت بهوهو باوهش بکه به ئایین و بهرنامهکهی خۆتی پی نازیزو پیرۆزو بهرزیکه، خۆتی پی کامهران و شادومان و بهختهوهر بکه، خۆتی پی جوان و خاوین و قهشهنگ بکه، پیش شهوی کار لهکار بیزاری پیش شهوی نهجهل داوات بکاو بتخوای، شهو کاته راستیهکان پهردهیان لهسهر لا نهکهوی و پهشیمانی یانهمزانی هیچی بهرناکهوی، خۆ

دۆراندن و حهق له دهسهت چوون پيسوا بوونی ههتا ههتایی، عهزاب و
ئهشكه نجهی ههتا ههتایی، ههچ پشتیوان و دۆست و خۆشه ویستانتیكت بۆ
ناییلی!!

بهائی نامیری مۆبایل لهو نیعمه تانهی خوای گهوره یسه كه به خشیویه تی
به ناده میزادانی ئه مپۆی رۆژگار به كۆشش و تهقه لای یه كی له بهنده كانی،
كه خۆی له خۆیدا ده رخستنی نایاتی خوای گهوره یه، پروون كرده وهو پشكینی
حهقه، دیار دهی گهوره یی خواجه له م ژیان و ژینگه یه دا كه چۆن نیعمه تانی بی
ژماری شاراوهی بۆ خزمه تی ناده میزاد له م بوونه وه ره دا داناوه و وورده وورده
پیش كه شیان ده كات، به پیتی ناست و زه مان و شوین و باری گوزه ران بیرو
ئه ندیشه و زانست و زانیاریان.

كه ئه مپۆ بۆته پینداویستیه کی زروری ژیان و خۆشیه كانی، جا بۆ ئه وهی
بتوانین سوودی ته واوی لی وهریگرین و ئیجایاته كانی باشتر و چاكر بقۆزینسه وه
ئه مه له لایی، له لایی تر دور بین له خاله سه لیه كانی و گیرو گرفته كانی و
خه راپ بكار هینانی پیتیسته ره چاری ئه م خالانه بكه ین.

هه ندى له نادابه كانى به كار هينانى موبایل

۱- ئەو راستیە لەبەر چاۋ بگرین كە ئەم موبایلە نىعمەت و رەحمەتى خودایە، بۆمانى رام و موسەخخەر كردووه، لەبەرامبەر یەوہ شوكراندی خواى گەورە بكەين، وە بە شوكرانە نىعمەت زیاد دەبى وەك خواى گەورە دەفرموى (ابراهيم /۷) .

۲- هەول دەين زياده خۆشهويستى خواى گەورە لەبەرامبەر ئەو نىعمەتە لەدەلمان زيا بكەين و ناگامان لە ئاميرە كە بى پيس نەبى و ليمان نەكەوى، خەراپ نەبى، بەقەدەر توانا گرنگى پى بدەين و بىپاريزين.

۳- لەكاتى نوێژەكانا بىكوژينينهوه، بەتايبەتى گەر نوێژەكەمان لەمژگەوت و بەجەماعەت بوو، بيدار بين تا نيوكات ژمير پاش نوێژ تەلەفون لەگەڵ دۆستان و برادەران نەكەين، نەبادا لەناو نوێژ بن و خوى و نوێژ خويان پييوە نارەحەت و ئيزعاج بن^۴.

۴- ئەگەر لەناو نوێژا لەبیرمان كرد بوو بىكوژينينهوه، تەلەفونمان بۆهات بەخیرایى دەستىكى بگەينى و دەنگى بپرین، پيش

^۵ حەمدو سەنا بۆ زاتى خودا ئيمە وەك ئىمام لەمژگەوتەكان پاش ناگادار كردنەوى مەنمومەكان بەبیر هينانەوهيان و بەهەلواسينى تيبينى و ناگادارى جوړاو جوړ بۆ كوژاندنەوهو بى دەنگ كردنى ناميرى موبایل، توانيومانە زال بيبين بەسەر ئەم گيرو گرافتە، تەنھا جارو بارىك نەبى دەنگى موبایل نوێژەكانمان ئى ئالۆزدەكات، ئەويش يا موبایلى يەككى كۆلەوارە نازانى بكوژينيتەوه يانيش ئى (مەنمومى مەسبووقە) نوێژكارى دوا كەووتى جەماعەتە لەبیری چوو.

ئەو هی دەنگە کە ی نوێژکارانی هەراسان بکا و نوێژیان لی ئالۆز بکات.

۵- ئاوازو سروودیکی ئایینی بجهینه سەرو هەول بدهین پیسی وه

بەرگی غەفلەتمان باشتر بدیتنی و لای بەری، گەر لەناو ئاو دەستا لیتی دا زۆر زوو بیکوژینینەوه^۱، ئەگەر لەگەڵ خۆشمان نەیبهین ئەوه باشتریشه،

۶- گومانی باشمان هەبی بۆ ئەو کەسە ی تەلەفۆنمان بۆ دەکات،

بەردەوام گەش بین بین نەك رەش بین بین، تاک و لەگەڵ لیدانی دەنگی مۆبایل دلمان دانەخوری، تەفائول و ئومیدی باشمان بی بەداهاتوو قەدەر

۷- بەوتە ی جوان و شیرین و شیاو وهلامی ئەو کەسانە بدهینەوه

کە تەلەفۆنمان لەگەڵ دەکەن، کە گونجاو بی لەگەڵ ئاستی تەلەفۆن و کارەکە.

۸- ئەگەر ئافرەتی تەلەفۆنی بەهەله لەگەڵ کردین، یەکسەر

بلیتین فەرموو دایە، بەلی خوشکی گەورەم، بەلی کچی خۆم، پاشان زوو داخهین، درێژه بەقسە کردن نەدەین، هەر وهها بەنەیسبەت ئافرەت باوهلام بداتەوه برای گەورەم خالی بەریتزم، ری لەشەیتان بگیری لەگومانی خەراپ و ووتە ی خەراپ بەهەموو شیوهیی.

۹- ئسامیری مۆباییلە کەمان نەخەینسە بەردەستی مندا لان

وهەرزه کاران تەلەفۆنی خەراپی پی بکەن یا خەراپ و تیکی بدەن، سەرمان بهیشینن.

۶ قسە کردن لەئاو دەست حەرامە، وهك لەنادابی دەست بە ئاو گەیاندن پوونمان کردووتەوه.

۱۰- ژمارەى تەلەفۆنى خۆمان نە دەین بە هەموو کەسى،
بە تايهتەى ئەو کەسانەى کە پتویست ناکا، هەروەها نامپیره کە نە دەینە
دەست کەسانى کە لییان ئەمین و دلتیا نین.

۱۱- هەولدهین لە کاتى پشوى دواى نیوه پۆ یا درهنگى شهو
تەلەفۆن نە کەین و خەلکى هەراسان نە کەین، مەگەر بۆ کارى زۆر پتویست
نەبى.

۱۲- ئەگەر ژمارەى تەلەفۆنى لە سەر مۆبایلی خێزانە کەمان
یا کچه کافان هەبوو، ژمارە کە نە ناسراو بوو، نابى یە کسەر گومانى خەراپ
بەین و بە پتیی گومانە خراپە کە رەفتار بکەین.

۱۳- ئەو راستیه هەردەم لە بیرمان بى کە خواى گەورە بیسەرى
دەنگمانەو بینەرى کارمانە چاودیری گیانمانە نووسەر و ئیستینساخى کارو
کردهو و وتارو نیه تمانە .

۱۴- ژمارەى تەلەفۆنە پتویستە کانت لە لایى، وەك و نەخۆشخانەو
لیژنەى فتاوا ناسایش و بنکەى پۆلیس و ئاگر کوزینهو و قوتابخانەى
منداڵە کانت و ... هتد، بۆ ئەوێ لە کاتى پتویست بتوانى پەيوەندیان
پتو بەکەى.

۱۵- ژمارەى مۆبایلیه کانی دۆست و خۆشهویستان و
پتویستیه کانت لە دەفتەرى تۆمار بکە، بۆ ئەوێ کاتى نامپیره کەت تیک
چوو، یا فایرۆز لى داو فۆرماتت کردەو یا بزر بوو بە جۆرى لە جۆره کانت،
باماتل نە مینیتەو بۆ ژمارەى مۆبایله کانت.

۱۶- هەو لبدەین شتى چاک لە مۆبایلیه کە تۆمار بکەین، وەك

قورئان و وتاری چاک و وینە ی باش و شتی بە سوود نە ک پێچەوانە یان .

۱۷- ئاگادار بێن قسە ی زۆر و زیاد بە نامی ئی مۆبایل نە کە یین، چونکە دە بیته مایە ی ئی سراف، خۆ ی گە وەرە ئادە میزادی موسریفی خۆ ش ناوی، بە لکو بە قە د پێویست قسە ی پێ بکە یین و بە س.

۱۸- هە ولدە یین کە بە نامی ئی مۆبایل قسە دە کە یین لە ناو کۆ ورو کۆ مە ل و ناو دە دانی و ناو مزگە وت دە نگ بە رز نە کە ینە وە و خە لکان هە راسان نە کە یین بۆ بە رزە وە ندی تاکی خۆ مان، بە لکو بە قە د پێویست دور کە وینە وە لە خە لکان و مە جلیس ئە و سا نازادانە تر دە توانین قسە بکە یین.

۱۹- ئاگادارین لە کاتی لێ خۆ رینی ئۆ تۆ مبییل بە مۆبایل قسە نە کە یین، بە تایبە تی لە قە لە باغی و لە خە تی خێ رادا.

۲۰- گوما ئان باش بی ئە گەر مۆبایلە کە یان هە ئنە گرت و لە سە ریان کۆ ژان دینە وە، جابا یە کسەر بۆ ی نە کە ینە وە لای کە می چارە کێ کات ژ می ر بوە ستین، ئە و سا پاشان بۆ ی لێ بدە ینە وە، بە تایبە تی ئە گەر کارە کە پێویست بوو، چونکە لە وانە یە ئە وە ی تە لە فۆ نی بۆ دە کری لە کات و وە زعیکی نا ئاسایی بی.

۲۱- کاتی کە کار ئیمان لە دائی رە ی می ری هە بوو، مۆبایلە کە مان لە پرسگا دابنێ یین، با کە رمە ندانێ دائی رە کان ئی زعاج نە کە یین، ئە گەر نا لایە نی کە م بیکۆ ژ ئی نینە وە تا کو دێ ینە دە رە وە، هە رە ها لە تازیە و کۆ ورو کۆ بوونە وە کان وا دە خوازی.

۲۲- ئە گەر بسۆ رێ و دە رینی مۆبایل بۆ مالهە ش بکەرە و لە کاتی پێویست ئاگاداریان کە یە وە بە کارە کانت و گوما نی باشیان پێ ببە و دلیان

به هيچ شيوه يى لى نالوز نه كهى!! بهر دهوام كراوهو به وهفا و بهر هم و بهزه يى به، چيت بو خوت پى خوشه، ناواشت بو وان پى خوش بى.

۲۲- ههولبده خوت و موباييله كهت له خزمهت دينى خوابن،

رهحمهت بن بو عيبادو بيلاد، بهماناي نهحوال پرسينى دوست و خوشهويستان و بهجى گهياندى سيلهه رهحم و ناردنى نامهه جوان و ناموزگارى كورتى پر سوود و پرسينى نهحوالى نهخوشان و دل دانسهويان بهتايبهتهه خزم و دوستانى غهريبهه و دووره وولات، كه بهراستهه زورىان كهيف پى دى و خيرىكى گهورهه بهتايبهتهه تریش گهر خواو مردن و راستى و پيروزيان بير خهيتهوه، تا دهكرى لهم خيرانه رهزىلى و كهه تهرخه مى مهكه.

نوميدهوارين نهه خالانه ياد خهروههه نهه خالانهه بى، كه ئيمه بيرمان بوى نهچوهه، يا روزگارو داهاتوو پتويست يان دهكات، نهوهه لاي ئيمه گرینگ بى، فراوان كردنى ناسوى بيرى خوينهروهه بير خستهوههه راستيهكان و پيداىستيهكانيهتهه.

پەراویزی زنجیرهەى بەکەم

١- جگەرەش مایەى بۆن ناخۆشى و خەلك ئەزىت دانە، چونكە بۆنەكەى لەبۆنى پىازو سىرو توور زیاتر بى كەمتر نىه بەتایهەتى بۆ ئەوانەى كە جگەرە ناكیشتن، كە نووسىومانە فەرموویەتى ماناو واتە زاراوئەرهەبىیە كە مان كرددووه بەكوردی.

٢- ئىمانى نابى: مامۆستایان ووتویانە واتە ئىمانى تەواو نابى (ریاض الصالحین ص ١٢٨).

٣- فتح الباری و ج ١٠ ص ٣٦٣.

٤- ناگادارى: بۆ ئەو مامۆستایانەى ئەم نووسراوئەیه، دەكەن بەپرۆگرام و بەرنامەى مزگەوتیان و دەرسى تازە بەلاوان و مندالان دەلێنەوه، جا ئامۆزگاریان بكەن بەشێوازێكى (زیاد لەم نووسراوئەیه) وا لەگەل ڤادەى ژیری و بارى ژيانى ڤۆژانەیان بگۆنجى بۆ نمونە نابى ئىتمە لەگەل مندالانى درواسى بەشەر بێن و جنىویان پى بەدەین یابەردوشت بەاوتین بۆ مالىان، بە دارلاستىك بى یا بەدەست چونكە دەبیتە مایەى نارەحەتیان، لەوانەیه بە پەنجەرەكانیان بكەوى جا چى لى دى؟ نابى نابى... هتد. بەلكو بەپێچەوانەوه دەبى خۆشمان بوین و رېزىان لى بگرىن و چاودىرى كەل و پەل و مالىان بكەین دەبى... دەبى... دەبى... هتد.

٥- احیاء ج ٢ ص ١٩٤ فتح الباری ٣٦٦/١٠ تفسیر القرطبی ١٨٨/٣.

٦- ئەوهى دەیهوى ناگادارىی لەماف و حقوقى جیران و درواسیدا ئەم

کتیبانه بخوینیتتهوه:-

- ۱- احیاء علوم الدین ج ۲ ص ۱۹۳.
 - ۲- التاج جامع للاصول ج ۵ ص ۱۴-۱۶.
 - ۳- ریاض الصالحین ص ۱۲۸-۱۲۹.
 - ۴- فتح الباری ج ۱۰ ص ۱۸۸.
 - ۵- مسند الامام احمد ج ۶ ص ۸.
 - ۶- تفسیر القرطبی ج ۳ ص ۱۸۸.
- شکوربو خوا له کوردستانی خو مان له زور لاهو جیران له یه کا رازین و خاوهن خالی زوری نیجابین له سایه ی ره جی خودا بهرنامه به پیژو پیروژه که ی، نیستا فهرهنگ و که لتوری رۆژ ناوا هیترشی بو هیناوه ده یه وی تیکی بدات!!
- ۷- له هه موو نه و شوینانه ی که نویسیومانه پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی، مده ستمان مانا و اتای زاراهه عه ره بیه که یه، بو یه عه ره بیه که مان له زور شوینا نه نویسیوه له بهر نه وه ی نووسراوه که زور گه وه ده بوو.
- ۸- متفق علیه: بزانه سه ره باسه کان له فهرمووده دا هاتووه، کورته پیناسه که ش من کردومه ریاض الصالحین ۲۸۵.
- ۹- زۆریه ی نهم فهرموودانهم وه رگرتووه له ریاض الصالحین ل ۲۸۵-۲۹۳ التاج جامع للاصول ل ۲۴۴-۲۵۱، جانه وه ی زاراهه کانی به زمانی عه ره بی ده وی با سه یر بکات.
- ۱۰- له تفسیری نایه تی ۱ عی المائده ده رم هیناوه .
 - ۱۱- انشاء الله به دریتی له شوینی خو یا باسیان ده که یین.
 - ۱۲- احیاء علوم الدین.

۱۳- کە دەلێن پێغه مبه ر ﷺ فەر موویسه تی مەبه ستمان مانا کە ی نوسیوه .

۱۴- ریاض الصالحین ص ۲۸۲ / وه کتیبی سبحانک اللهم .

۱۵- التاج ص ۲۵۳ .

۱۶- موسلمان دەبی زاناو هۆشیار بی، هه موو کات بی داری، چونکه موسلمان بوون به کۆله واریه تی و غه ریب حالیتی نا کری نه گه ر زانیت یه کی به هه لسانه وه ی تو له به ریا تووشی رووح گه وره بی و ریایی دی نه و کاته نا بی له به ری هه لستیه وه .

۱۷- فەر مووده کانم هه مووی له ریاض الصالحین و تاج ج ۵ احیاء علوم الدین وه رگرتوه .

۱۸- کۆله واران له پۆمیندا ده لێن صه بری هیئا، ده ی نه وه بووه دوو بووه سی که واته نه و کاره ی مه که زیانی تیا به و صه برت بی، جا له راستیدا پۆمین په یوه ندی به م جۆره کارانه وه نییه، به لکو پشوویکی دله بو هاتنه وه سه ر کار ی نو بی به و پۆمینه وه خوای گه وره ئاده میزادی نه جات ده داو شیفای دینی، بۆیه پیویسته سوپاس و حه مدی خوای له سه ر بکات که به سه لامه تی رزگار بووه هی واهه بووه له گه ل پۆمین چاوی کۆره بووه یا ملی په ق بووه بو ماوه بی . هتد .

۱۹- باوه شک له شه ی تانه وه یه، بۆیه خوای گه وره خۆشی ناوی، چونکه مایه ی له ش گرانی و زۆر خواردنه و مه یل ده کا به لای ته مبه لئی و خه وه وه، زیاد له وه ش شه ی تانی مه لعون به دهن و له ش خه زن ده کاته وه، به فیشه که کانی شه هواتیه وه ، بۆیه ش ده بی موسلمان خۆی لی پاریزی به هۆی نه وه وه ئاده میزاد له شی لی گران ده بی له عیباده ت و تا عه ت، جا و اباشه هه موو جار

وورگى لى پىر نه كات و زۆر خۆى بۆ باوهشى خه و نساوى (رياض الصالحين) ص ۲۹۲.

۲۰- له ژماره پژمىندا هاتوه پيغه مبه ر ﷺ ده فەر مووى، دو عاى خي ر بو ئه و كه سهى ده پژمى سى جار گه ر بته وى و نه گه ر پاش سى كه ره ت پژمى نه گه ر خوا ستت له سه ر سو و وا زى لي ي نه رواه ابو داود و الترمذى تاج ۵ ص ۲۶۹ (وه پياوى له كاتى پيغه مبه ر ﷺ پژمى پيى ووت (يرحك الله) پاشان ديسان پژمى جا پيى ووت پيا وى كه هه لآ مه ت و په سيوى لييه) رواه الخمسه تاج ۵ ص ۲۶۸.

۲۱- به لى درۆ له چه ند كات و شو يني كدا دروسته، به مه رجى بو خوا بى و بو ئي صلاحى ناو مو سلما نان بى له مانه :-

أ- بو سه رۆك و غه م خو رانى ري گه ي خودا، له مه يدانى سه ربا زى و پلان داناندا له گه ل دو ژمنان و هه لئان و ته شجيع كر دنيان و پيا هه لگوتنيان، هه روه ها له مه جالى راميارى به شه رتى به رژه وه ندى و عي ززه تى مو سلما نان ته وا و بى درۆ نه كر دنى ببسته هوى زه ره رو زيان بو كو مه لگاي مو سلما نان.

ب- هه روه ها درۆ دروسته بۆيه كى ئي صلاحى نيوان دوو كه س يادوو گه ل يا دوو خي زان يا دوو تيره و قه بيله ده كات ، به شي ره يتي كى ناوا كه ناشتيان بكاته وه و گيرو گرفت له نيوانياندا نه هيتلى، نه مه لي ته اتوى توانايه كى باشى ده وى بير فراوانى و دوور بينه كى باشى ده وى، نه بادا سه ره نجام خراب تر له پاش تربى.

ج- هه روه ها درۆ دروسته بو پيا و له گه ل خي زانه كى بكات، به مه به ستى زياده خو شه وي ستى له نيوانيان و چه سپاندى خي زان داريان، نه ك خو بى

حورمهت کردن و کهوتنه ناو درۆو نوکته بازیه کی بی سنوور، ههروهها ئافرهت له گهڵ میرده کهیا بهههمان مه بهست و نیاز بۆی دروسته، درۆ له گهڵ میرده کهیا بکات .

ههروهها نیمامی غه زالی فهتوای داوه بۆ درۆکردن له گهڵ منداڵ، له پێگه ی فێرکردن و خویندنیا تا باشترو چاکتر بھوینن و پۆله یه کی هۆشیارو زانای لی دروست بی، به لām له بواره کانی تر دروست نیه درۆ له گهڵ منداڵ بکهی، چونکه فیره درۆ ده بی و سيقه و باوهری نامینن و له لای خوای گه و ره به درۆت له سه ر ده نوسری.

۲۲- پیغه مبه ر ﷺ له خه و نیکا چاره نووسی درۆزنی دیبوو له جه هه ننده ما که له لیویان ده بریوه تاملی، هه رجاری لیی ده برپاوه بۆی ده هاته وه هه رته وه های لی ده کراوه، له به ر ته وه ی جاری و اهه بوو ته و درۆزنه له به یانییه وه له ماله وه درۆی وای کردوه گه شتۆته ئافاق و ئاسۆیه کان (ریاض الصالحین) ل ۴۴۱.

۲۳- بۆئاگاداری غه یبه ت له چه ند شوینن دروسته به نیسه تی به رژه وه ندی موسته مانان و ئیصلا ح و چاکه کاری نه م شوینانه شه ش شوینن:-

أ- له زولم کردنا : نه گه ر یه کی زولمی لی بکری و وه بچیتته لای قازی یا سولتان یا هه رده سه لات داریکی خوا په رست بۆ سکا لکردن له ده ستی زالم وه کو بلی فلان که س زولم، و سته میکی ناوای لی کردم .

ب- یارمه تی وه رگرتن بۆ لا بردنی ناشه رعی و خرا په کاری و بۆ گێر نه وه ی ناده میزادی فاسق و ناده ر بۆ ژیر سه و اب و ره جمه تی خودا، وه ک یه کی بلیتته ته و که سه ی که ره جا و تومیدی لی ده کری بۆ لا بردنی بی دینی فلان که س ئاوا

دەکا جاناگاداری بکە، قەصدو مەبەستی خزمەت کردنی دینی خوابی و لابردنی بی شەری و مونکەر بی ئەگەر قەصدو نیەتی ئەو نەبی ئەوا حەرامە بەنیەتیکێ تر باسی بکات، وەك رقی لیبتەوہ یا کەیفی پی نەیتت یا قەصدی تری هەبی.... هتد.

ج- هەر وەها فتوا وەرگرتن، وەکو بلیتە مامۆستایی باوکم یابرام فلان کەسم ستم و زولمی لی کردم بەو شیوہیە، جا رینگاو چارەبەکم پی نیشان بدە بگم بەحەق و مافی خۆم و ستەمەکە لەسەرم لابەرم، نابەم شیوہی بی غەیبەت دروستە، بۆ پێداویستەکی حەق و بەجی، وەنەگەر نەفەرەکان ناویان دیار نەکری باشترە، وەك بلسی ئەگەر زولم و ستەمیکی واهەبوو، دەبی چاری چی بی وەنەگەر دیاریش بکە بە مەبەستی چارەریگەیی هەر دروستە.

د- ناگادار کردنەوہی موسلمانان، ئەگەر یەکی شەرو زیانی موسلمانانی هەبی، پێویستە موسلمانانی لی ناگادار بکەیتەوہ و خەلکی نامۆژگاری بکەیت لەو ڕووی کە زیان و زەرەری هەبە و بەس، ئەك سنوور بەزینی، بەلکو ئەم جۆرە غەیبەتە واجبە باشتر وایە مشاوەرەبکات (پراوتیژ بکات) بۆ چارەسەریکی بەجی و راست و دروست جا ئەو زیان لەریگەیی بیروباوەرو بیدعەتەوہی یا لەپرووی فاحیشەو مونکەرەوہ یا لەپرووی دەست دریتیژی خیانەتەوہی... هتد. وەهەر وەها ئەگەر ڕووەو خۆی هەولبەدی و چاک بکری باشترە، ئەگەر نایمکان بی.

ه- کابرای غەیبەت کراو کابرایەکی وابی بەناشکرا گوناھ و فسوقی هەبی، یا بیدعەو خورافیاتی بەناشکرا هەبی، وەك یەکی بەناشکرا عارەق خۆر

بى يا ريبا خور بى وه خهلكان به ناشكرا بزنان يا زولم و ستهم بكات، يا به لاي
بيرو باوه رانى پوچەل دابكه وى، جا پتيويسته باسى بكرى به وهى كه لييه وه
ناشكرايه حه رامه باسى عهيب و عارى ترى بكرى مه گهر هويه كى واى هه بى
كه دروست بى باس كردنى، وهك نهو هويانهى باس كراون.

و- پيناسه و ته عريفى كه سى مه شهووره پتيه وه وهكو له قه بيكى يا
نازناوئيكى لى هاتبى، وهك بلتين: عهلى بۆر، حه سه نه شل، فه ريده كه ر،
موشيره كۆر، ههروه ها... نه گهر نه وناوهى كه وا بلاوبوتسه وه نه و تري پتى
ناناسرى نه وه دروسته بووترى بۆ پيناسه و ناسينى نهك بۆ نيهانه و ريسوا كردنى
نه گهر ده تواندرى به جورىكى تر پيناسه بكرين نه وه باشتره، به لام نه گهر
نيمكان نه نه بوو نه وه دروسته

جا نهم شەش خالە زانايان روونيان كردۆته وه وه له سه ريده وه كۆكن و نه وهى
ده ليلى له سه ر نهم شەش خالانه ده وى ته ماشاى (رياض الصالحين) بكات له
ص ۴۳۴-۴۳۶.

۲۴- نه وه شمان له بيو نه چى غه بيه تى مردوو گوناھ و تاوانه كهى گه و ره تره
له غه بيه تى زيندوو، چونكه نيحتمالى ههيه بچيته وه لاي زيندوو كه گه رده نى
خۆتى پى نازاد بكهى، به لام چى له گه ل مردوو كه ده كه يت نه وا له عاله مى
به رزه خ خوا خوايه تى به كى قه ردارى بى و بارى خۆى پى راست بكاته وه .

۲۵- نه گهر بيت و هه ركه سهى يا هه رتاكهى كۆمه ل كات و وه ختى خۆى
به فيرۆ نه چووينى به لكو به كارو ئيشيكي واى خهريك بكاو به سه ر به رى
كه سوودى خۆى و كۆمه له كهى هه بى و به گوپرهى تواناو جا نهو كۆمه له ده بى
چه ند زوو پيش بكه وى و ده بى چه ند كامه ران بى!؟

۲۶- نه گهر گریانه که ی به ناشوگری و نارەزایی دەربرین بی، به لām نه گهر له بهر رهحم و بهزه بی بی نهوا چی تیا نیه .

۲۷- نه گهر به نیه تی به خو موعجیب بوون و شانازی به خو کردنه وه ووتوییتی و به سووک ته ماشاگردنی خه لکه وه درکاندییتی، به لām نه گهر به نارەحه تی دل و موته نه سیرو ووتوییتی چی تیانیه، وه که له کیتابی تاج باسی ده کا .

۲۸- غه بیه تی مردوو خراپرو گوناھ تره له غه بیه تی زیندوو له بهر نه وه ی ئیشی پی ده گا وه که زیندوو ، وه وه که زیندووش نیه به چیت گهردنی خو تی پی ئازاد بکه ی ههروه ها که سی خو شه ویستی زیندووی نارەحه تی ده بن پیی، وه که له ترمذی ریوایت کراوه : جنیو به مردووان مه ده ن زیندووان ئیشیان پی ده گا . تاج ۵ ص ۳۶ .

۲۹- هه سوودی بریتیه له ته مه نناکردن له بهین چوونی مال و سهروه ت، یان نیعمه تیک که خوا به یه کیی داوه خو زگه ی بو بخوازی، به لām نه گهر هه سو دیه که ی بو خوا بیته به وه ی، نه گهر هه زبکه تی بو خوا چو ن به وه ی داوه ئاواش به تو بدات بی نه وه ی هه ز بکه تی نیعمه ته کانی نه وه له بهین به چیت، پیغه مبه ر ﷺ ده فرمووی (هه سو دی دروست نیه له دووشتدا نه بیته، یه کیک خوی گه وه زانیاریه کی باشی پی دابیت قورئانی پی بخوینیت به شه وو پرۆژ زانیاریه که ی بیبه خشیته وه بو خوا و پیاویک خوی گه وه ره مالیکی باشی دابیتی نه ویش به خشیته وه به شه وو به پرۆژ له پیناو خوا) متفق علیه . جا نه گهر ئاده میزاد هه زی کرد نه ویش زانیاریه کی باشی بی یا مالیکی باشی بی له پیناو خودا بیبه خشی، رازی بوونی خودای گه وه بو خو ی پی به ده ست بینیت،

پيرست

لاپهړه	بابه
۵	زنجيره يه کهم
۸	ئادابي مزگهوت
۲۲	ئادابي دراوسى و جيران
۳۶	ئادابي سهلام کردن
۵۱	ئادابي مهجليس
۸۷	برايه تى
۹۳	زنجيره ي دووهم
۹۵	خوشه ويستى
۱۰۹	دوستايه تى و براده رايه تى
۱۲۵	گوى رايه لى
۱۳۷	له گهل گيانى ئاييندا
۱۴۴	حهرام
۱۵۷	خوشه ويستى دونيا به سهر قيامت سهرچاوه ي خوړ رهووشته ناشيرينه كان ونه خوشيه دهروونيه كانه
۱۵۷	به شى يه کهم
۱۶۳	به شى دووهم
۱۶۸	به شى سييه م

۱۷۳	بهشى چوارهم
۱۸۱	زهنجيرهى ستيهه
۱۸۳	بيداربوونهوهو لهخه وهلسان
۱۹۳	ئادابى دهست نويژ
۱۹۹	ئادابى نويژ
۲۱۱	ئادابى نان خواردن
۲۱۸	ئادابى ئاو خواردنهوه
۲۲۲	ئادابى جل و بهرگ و پوشاك
۲۳۰	ئادابى قسهکردن(الكلام)
۲۴۰	ئادابى ناومال
۲۴۴	ئادابى پۆله لهگهله دايك و باوكيدا
۲۴۸	داب و نهريت لهگهله براو خوشكدا
۲۵۲	داب و نهريتى ريگاوبان :
۲۵۳	داب و نهريتى خويندن و خويندنگا
۲۶۴	ههندى لهداب و نهريتى كهسايهتى(الشخصيه)
۲۶۹	داب و نهريتى نوستن و خه
۲۷۵	ئادابى بهكار هيئانى موبایل
۲۸۴	پهراويزهكان
۲۹۳	سهرچاوهكان
۲۹۴	پيرست